

72694

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE DEBİYATI ANABİLİM DALI

Ahmet İhsan KAYA

“MÜTÂLAA GAZETESİ”, -İNCELEME, FİHRİST
SEÇME METİNLER-

Yüksek Lisans Tezi

Tez Yöneticisi
Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

ERZURUM-1998

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	1
1860-1898 YILLARI ARASINDA TÜRK BASININA GENEL BİR BAKIŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	5
MÜTÂLAA GAZETESİ-ÖZELLİKLERİ ve YAZAR KADROSU	5
1.1 Mütâlaa Gazetesi ve Özellikleri.....	5
1.2. Yazar Kadrosu.....	20
İKİNCİ BÖLÜM	28
YAZAR VE KONU ADLARINA GÖRE TAHLİLİ FİHRİSTLER	28
2.1. YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST.....	28
2.2. KONULARA GÖRE FİHRİST.....	74
2.2.1. Makaleler.....	74
2.2.1.1. Edebi Makaleler.....	74
2.2.1.2. Sosyal Makaleler.....	77
2.2.1.3. Fenni Makaleler.....	82
2.2.2. Şiirler.....	88
2.2.2.1. Şiirler.....	88
2.2.2.2. Mensur Şiirler.....	99
2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler.....	100
2.2.3.1. Romanlar.....	100
2.2.3.2. Hikâyeler.....	103
2.2.3.3. Manzum Hikâyeler.....	106
2.2.4. Mektuplar.....	107
2.2.5. Fıkra.....	108
2.2.6. Tercümeler.....	110
2.2.7. Hatıra.....	112
2.2.8. Sohbet.....	114
2.2.9. Biyografi.....	114
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	115
SEÇME METİNLER	115
3.1. Şiirler.....	116
RAVZA-İ MUTAHHARA İŞTİYAKIYLA SÖYLENMİŞ.....	116
TERÂNE-İ HAYÂT.....	118
İGFÂL.....	120
GAZEL.....	121

NEV'-İ LATİF	122
BİR HÜSN İÇİN	123
HÜSN-Ü Zİ-HAYAT	124
BUY-I İSMET	125
NAĞME-İ TEESÜR	127
O BİGANE-İ SEVDA	128
TERÂNE-İ RÛH	129
ÂLEM	131
HAZİN	132
GAZEL	133
ZEVAL-I ÜMÎT	134
[Başlıksız]	135
BUSE-İ İFTİRAK	136
GAFLET	137
NİNNİ	138
GAZEL	139
KALBİNDEN	140
YANILDI	141
TİFL-I NÂİM	142
SANATKÂR	143
İNFİAL	145
TAHATTUR ET	146
AŞK	147
AHLÂKÎ KİTALAR	148
AÇIL	149
GÂİB	150
TEHEYYÜC-İ HİSSİYÂT	151
TA Kİ	153
KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR	155
SERDABE-İ NİSYAN	156
BİR LEVHA-İ HAZİN YAHUD KAFİYE TECRÜBESİ	157
NEVMÎD	159
NA'T	161
MUHAMMES	162
TEVHÎD	163
KÜÇÜK BİR MEZARIN ALTINDA	165
SANADIR EY GADDÂR-I EBR-İ SEHER!	166
BİR KÖYLÜ KIZIN GÖNÜLLÜ OLARAK HARBE GİTMİŞ OLAN YAVUKLUSUNA	167
HUDÂ'NİN İMDADI	168
ŞEHİD YAHUD OSMAN'IN YÜREĞİ	169
MİRÂCİYE VE NA'T-I CENÂB-I PEYGAMBER	170
RAMAZAN-I MAĞFİRET-NİŞAN VE NA'T-I HAZRET-İ MAHBUB-I YEZDÂN	172
TEBCİL	174
TEVHÎD	175
GAZEL	176
YAZMADAN EVVEL	177
ASL	178
GÜL ŞEKLİNDE AŞK	179
HAZİN BİR HATIRA	180
BİR LEYL-İ MUKMİRDE	181
GAZEL	182
GAZEL	183
NİNNİ	184

KENÂR-I ÂBDA	185
LİVÂ-YI OSMÂNİ	186
YETİME	187
GİRDAB-I SEFÂLET	188
ESKİCİ	189
KOPARMAYIN	190
FECR	191
[TAHATTUR-I MAZİ]	192
BİR KUŞ	193
3.2. Mensur Şiirler.....	194
BİRLEYİŞ	194
ŞİTA	196
BAHAR	197
DERD-İ NİHÂNİ	199
METRUKAT-I ŞEBÂBIMDAN-ŞİİR-İ METRUK	200
ELVAH-I SEHERDEN	202
3.3. Ebedi Makaleler ve Mektuplar.....	204
EDEBİYAT	204
[Mektup]	207
[Mektup]	210
ÂSÂR-I ESLÂF	212
İMLÂ MESELESİ	215
[Mektup]	218
HAKİKAT	221
[Mektup]	222
MÜTÂLAA	222
İMLÂ BAHSİ	227
TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR	230
TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR (mabad)	234
İNTİKAD	236
LİSAN TAHSİLİ NE İÇİNDİR?	239
BİR İKİ DOĞRU SÖZ	242
MUSÂHABE	246
BİR MUHARRİRİN VAZİFESİ NEDİR?	250
BİZDE EDEBİYAT	253
MUSÂHABE-İ EDEBİYE	259
MUSÂHABE-İ EDEBİYE	266
ASAR-I EDEBİYE NE YOLDA TENKİT EDİLİR?	270
MECBURİ BİR CEVAB	272
[EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE]	278
EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE	281
OSMANLI LİSÂNİ	282
ŞAİR NEDİR, RESSAM NEDİR?	285
EDEB VE EDEBİYAT	286
ŞİİRİN FERYADI	289
TAKRİZÂT	292
SONUÇ.....	294
ÖZGEÇMİŞ.....	296

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

“MÜTÂLAA” GAZETESİ, -İNCELEME, FİHRİST, SEÇME METİNLER-

Ahmet İhsan KAYA

Danışman: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

1998, SAYFA: 296

Jüri: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

Bu çalışmada 1896-1898 yılları arasında 131 sayı olarak, Selanik’te yayımlanan, Mütâlaa Gazetesi’nin incelemesi yapılmıştır.

Sansürden etkilenmeden edebi ve fenni konulardan bahseden gazetenin incelenmesi üç bölümden oluşmaktadır. Giriş Bölümünde 1860-1898 Yılları Arasında Türk Basınına Genel Bir Bakış, Mütâlaa Gazetesinin Özellikleri ve Yazar Kadrosu ele alınmıştır.

İkinci Bölümü, gazetede yer alan bütün yazarların adlarına ve yazıların konularına göre düzenlenmiş tahlilî fihristler oluşturmaktadır.

Üçüncü Bölümde ise, edebi değeri olan şiir ve makale türlerindeki yazılardan seçilmiş metinlerin çevirileri yer almaktadır.

ABSTRACT
MASTER THESIS
“MÜTÂLAA GAZETESİ” -ANALYSIS, INDEX, SELECTED TEXTS-

Ahmet İhsan Kaya

Supervisor: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK
1998, PAGE: 296

Jury: Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK

.....
.....

In this study, we have analysed the “Mütâlaa Gazetesi” published in Selanik in 131 issues from 1896 to 1898.

The analysis of the paper consists of three chapters. This paper was concerned with literary and scientific matters and was away from censorship. In the Introduction, we have dealt with the writers and characteristics of the paper, and we have had a general look in to Turkish press of that time.

The second chapter consists of the analytical indexes of the writings in terms of their writers and topics.

In the third chapter, there are the translations of the selected texts from the writings of literary value such as poetry and essay.

ÖNSÖZ

Medeniyetleri oluşturan unsurlardan biri de edebiyat tarihleridir. Türk edebiyatı tarihinde, edebiyatımız genel olarak yeni ve eski diye iki bölüme ayrılmıştır. Tanzimat'tan sonra oluşan Yeni Türk Edebiyatı dediğimiz döneme ait bir hayli araştırma, tenkit ve inceleme yapılmıştır. Bu dönemin her yönüyle aydınlatılması, sıhhatli kararların alınması için, üzerinde titizlikle durulması gereken konuların biri de hiç şüphesiz gazete ve dergilerin taranıp edebiyatla ilgili yazıların ortaya konulmasıdır.

Biz de bu düşünceden hareketle "Mütâlaa Gazetesi"ni incelemeye aldık. Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümünde Türk basınının doğuşu, gelişimi, devrin diğer gazete ve dergilerin kısaca anlatılarak Mütâlaa Gazetesi'nin özellikleri gösterilmiştir. Gazetenin yayım tarihleri Hicrî, Malî tarafımızdan verilen Miladî karşılıklarıyla ve yayım süresindeki -gecikme, erken, eksik çıkma ... gibi değişikliklerin belirtildiği cetvel de bu bölümde yer almaktadır.

İlk bölüm gazetenin yazar kadrosunun tanıtılmasıyla sona ermektedir. Ancak yazar kadrosu tanıtılırken gazetede yazısı bulunan iki yüz otuz beş civarındaki yazar içerisinde belirli bir sıralamaya gidilmiştir. Tanınmış yazar ve şairler kısaca anlatılırken, gazetede fazlaca yazısı yayımlanan diğer yazarlar hakkında bilgiler verilmiştir. Bir çok imzaya ait bilgiyi ne yazık ki bulamadık.

İkinci bölüm "Yazar Adlarına Göre Fihrist" ve "Konulara Göre Fihrist"ten meydana gelmektedir. Yazar Adlarına Göre Fihrist'te şâir ve yazarların dergide çıkan şiir ve yazılarının altındaki ismi esas alınarak önce yazarın adı verilmiş, parantez içerisinde yazar ve şâirlerin derginin muhtelif sayılarında bulunan diğer adları ve unvanları; köşeli parantez içerisinde ise bizim bulabildiğimiz isim, unvan, soyad vs. gösterilmiştir. Böylelikle bir yazarın değişik isimlerle yazdığı yazılar tek isimde, fakat diğer isimler de belirtilerek verilmiştir. Eser isimlerinden sonra ise yazıların hangi türde olduğu, köşeli parantez "[]" içerisinde belirtilmiştir. İncelemede yer alan köşeli parantez "[]" içerisindeki bütün ifadeler bize aittir.

Yazar Adlarına Göre Fihrist'te, bazı eser isimlerinin sonlarına konan “*” işareti, bunların “Seçme Metinler” bölümünde Latin harflerine aktarılarak çalışmamızda yer aldığını göstermektedir.

Fihristteki alfabetik sıralamada ‘A(yın), E(lif) vb. rumuzları yazarken harfin aslını esas alarak ‘A(yın)ları A, E(lif)leri E maddesinde gösterdik. Ancak çok sayıdaki imzasız yazıyı “İ” maddesinde değil de sonda ayrı bir başlık altında vermeyi uygun gördük.

“Konularına Göre Fihrist”te de yazar adlarının alfabetik sırası gözetilerek, konular bu sıraya göre tasnif edilmiştir. “Yazar İsimlerine Göre Fihrist”te belirtilen yazı türleri dokuz ana başlık halinde sıralanmıştır. Fihristlerin tasnifini yaparken gazete haberlerine, ilanlara, bilmecelelere, ibretli sözlere ve pratik bilgiler veren küçük, imzasız yazılara yer verme ihtiyacı duymadık.

“Seçme Metinler”in oluşturduğu üçüncü bölümde ise Latin harflerine aktarılan metinlerin, sağ alt tarafına yazarın ismi ve onun altına da parantez “()” içerisinde künyesi (tarih, sayı, sayfa) verilmiştir. Yazar kadrosundaki tanınmış isimlerin -Recaizade Mahmud Ekrem, Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin, İsmail Safa... vs. gibi- eserleri üzerinde daha önce çalışılıp, kitap haline getirildikleri için Latin harflerine çevirmedik. Önceden çalışmalara konu olmadığını tahmin ettiğimiz ve gazete kadrosunda önemli bir yer tutan şahsiyetlerin eserleri üzerinde durduk. Çalışmamızda bulunan metinlerin sıralamasında yayım tarihini esas aldık. Çevirdiğimiz birçok şiir ve makaleleyi de imzasız veya isimsiz olması hasebiyle, önem arz etmediğinden çalışmamıza almadık.

Bu çalışmanın yürütülmesinde fikir ve tavsiyeleriyle beni yönlendiren ilgi, destek, sabır ve anlayışını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesinden yararlandığım muhterem hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet TÖRENEK’e teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezimin yazıya geçirilmesinde büyük fedakarlıklar gösteren eşime ve Arapça bölümlerinin okunmasına yardımcı olan İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencisi Nurullah ŞİMŞEK’e de teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ahmet İhsan KAYA

KISALTMALAR

Adı Geçer Eser	: A.g.e.
Aralık	: Ar.
Ağustos	: Ağ.
Bakınız	: Bkz.
Cemâziyelâhir	: CA.
Cemâziyelevvel	: CE.
Ekim	: Ek.
Eylül	: Ey.
Haziran	: H.
Kânun-i Evvel	: KE.
Kânun-i Sani	: KS.
Kasım	: K.
Mart	: Mt.
Mayıs	: Ms.
Manzum Hikaye	: M. Hikaye
Mensur Şiir	: M. Şiir
Muharrem	: Mh.
Nisan	: Ns.
Nusha-i Fevkalâde	: N.F.
Ocak	: O.
Ramazan	: R.
Rebiyülâhir	: RA.
Rebiyüllevvel	: RE.
Recep	: Rc.
Safer	: Sf.
Sayfa	: s.
Sayı	: S.
Şaban	: Şb.
Şevval	: Şv.
Şubat	: Şt.
Temmuz	: T.
Teşrin-i Evvel	: TE.
Teşrin-i Sâni	: TS.
Zilhicce	: Zh.
Zilkade	: Zk.

GİRİŞ

1860-1898 YILLARI ARASINDA TÜRK BASININA

GENEL BİR BAKIŞ

Türk tarihinde köklü değişmelere veya yenileşmelere sebep olan batılılaşma süreci -ilk olarak on yedinci yüzyılın sonlarına doğru- Avrupa'nın bir güç olarak varlığını hissettirmesiyle başlar. Osmanlı Padişahlarının batılı devlet güçleri karşısındaki endişelerinin artması üzerine, buralardaki yapıyı daha iyi tanımak için elçiler gönderilir. Bu amaçla Fransa'ya gönderilen Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi, gördükleri karşısında uğradığı şaşkınlıkları "Sefaretname" adlı eserinde dile getirir. Bu eseri okuyan Türk aydın ve yöneticileri de en az onun kadar etkilenir.

Batının Türk aydını üzerindeki bu tesiri daha sonraki yıllarda ağırlığını gittikçe artırır. III. Selim Avrupa'nın gerek askeri gerekse teknik alanındaki üstünlüğünü fark ederek tedbirler almaya çalışır. Sonraki hükümdarlar da aynı endişelerle bir takım çalışmalar yaparlar. Birbirlerinden az-çok farklılık arz eden bu reform hareketleri tarihçiler tarafından -Nizam-ı Cedid, Tanzimat, Islahat, Kanun-ı Esasi, Meşrutiyet vs. gibi- sınıflandırılmıştır. Batı medeniyetine resmen devlet politikası olarak yönelmemiz (1839) Tanzimat Fermanıyla başlar.

Bu tarihi süreçte devlet yapısındaki askeri, iktisadi, ticari... alandaki yenilik hareketleri yavaş yavaş toplum hayatına yansımaya başlar. Şüphesiz ki, bir toplumun sahip olduğu kültür ve medeniyete bağlı olarak oluşan hissediş, düşünüş ve hassasiyetin ifadesi olan edebiyatın da bu değişikliklerden etkilendiği muhakkaktır. İşte Türk Edebiyatı da toplumun hem inkılap hareketlerine hem de fikir cereyanlarına paralel olarak gelişmeler göstermiştir.

Bu değişmeler sonucunda edebiyat sarayın dışına çıkarak konakların, yalıların, evlerin hatta sokağın edebiyatı olmaya başlar. Orhan Okay'a göre edebiyatımızda bu değişikliklerin en yaygın olduğu dönem Tanzimat dönemidir. Hocamıza göre hiçbir edebi devir bu hareket kadar siyasetle, cemiyet meseleleriyle iç içe olmamıştır.¹

¹ Okay, Orhan. Tanzimat Edebiyatı, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak. Y., Erz., 1990, s. 2.

Bu dönemde Avrupa Edebiyatından yapılan manzum ve mensur tercümelerin, yine, o zamana kadar bizde mevcut olmayan roman, hikaye, tiyatro, tenkit ... gibi edebi türlerin etkisiyle okuyucu zümresi genişlemeye başladı. Edebiyat tarihimizde yukarıdaki oluşumların yerleşerek hız kazanmasında gazeteciliğin büyük tesiri olmuştur. Tanzimat devrindeki gazetecilik çalışmaları, edebi çalışmalarla çok yakından ilgilidir. Çünkü bu dönem edebiyatçıları -Ahmed Mithat, İbrahim Şinasi, Şemseddin Sami gibi- aynı zamanda birer gazetecidir. Gazeteler edebiyat dergilerinden çok önce çıkmaya başladıkları için, ilk edebi yazılar da gazetelerde yayımlanır.

Alpay Kabacalı, *Türk Basınında Demokrasi* adlı kitabında basın tarihinden şöyle bahseder: “1795’te elçilik, ‘Doğu’da yerleşmiş Fransızlara (Fransa) Cumhuriyetinin sorunları hakkında bilgi vermek, Türklere de Avrupa’yı tanıtmak amacıyla” *Bulletin de Nouvelles* adlı süreli yayını çıkardı. On beş günde bir çıkan bu yayın “Türkiye’de ilk gazete” diye nitelendirilebilir... 1828’de Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa’nın girişimiyle, Kahire’de yarısı Arapça yarısı Türkçe olarak *Vakayi-i Mısıriyye* gazetesi yayımlanmaya başlandı. İlk Türk gazetesi *Takvim-i Vakayi*, II. Mahmud’un buyruğu üzerine 1831’de yayına geçti.

1850 tarihli *Annuaire des deux Mondes*’a göre İstanbul’da 5 Fransızca, 4 İtalyanca, 1 Rumca, 1 Ermenice, 1 Yahudice, 1 Bulgarca; İzmir’de 2 Fransızca, 1 Rumca, 1 Ermenice, 1 Yahudice; Eflak’ta 1 Fransızca; Yaşi’de 2 Fransızca Sırbistan Prensliği’nde İlirya dilinde 6 gazete çıkmaktaydı.

1860-1876 arasındaki on beş yıllık dönemde gazete sayısı artar. 21 Ekim 1860’ta Âgâh Efendi tarafından *Tercüman-ı Ahvâl* gazetesi yayımlandı. Türkiye’de gazeteciliğin haftada bir çıkarılan bu ilk özel gazeteyle başladığı görüşü benimsenmiştir.

1876’da İstanbul’da 47 gazete çıkmaktadır. Bunların 13 Türkçe, 1 Arapça, 9 Rumca, 9 Ermenice, 3 Bulgarca, 2 İbranice, 7 Fransızca, 2 İngilizce, 1 Almanca’dır.”² Türk basın tarihinde gazete ve dergilerin yayımlanmasında hızlı artışlar görüldüğü gibi artarak devam eder.

² Kabacalı, Alpay. *Türk Basınında Demokrasi*, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1994, s.10-45

Edebiyat tarihimizde gazeteler kadar edebiyat dergileri de önem arz ederler. Basın hayatımızın başlangıcı olarak kabul edilen ve resmi bir gazete hüviyetine sahip olan Takvim-i Vakâyi'nin 1831 yılında yayınlanmasıyla; kültür hayatımızın ilk mecmuası "Mecmua-i Fünun"un (1862) okuyucuya sunulması arasında otuz iki yıllık bir zaman süreci vardır.

Osmanlı Devleti'nin çeşitli alanlardaki kalkınmasına ve kültürel değişmelere birinci derecede hizmeti gazeteler etmiştir. Ancak Abdülhamid istabdadının hüküm sürdüğü, basına sıkı bir sansür uygulandığı, sosyal ve politik konulara dokunmanın yasak olduğu bu dönemde dikkat çeken önemli bir özellik gazeteciliğin yerini, dergiciliğin almasıdır. Siyasetten bahsetmemek şartıyla yayın hayatına başlayan birçok dergi bu dönem basınının karakteristik yapısını oluşturur. Bu devirde Avrupa tekniği kullanılarak Servet-i Fünun ve Malumat gibi seviyeli dergileri işaret eden Orhan Okay, bu dönemi "mecmualar devri" olarak adlandırır.³

Araştırma konumuz olan Mütâlâa böyle bir zaman ve konumda gazete hüviyetine sahip olarak Selanik'te 1896'da yayımlanmaya başlar. 1896-1898 yılları arasında çıkan gazete ve dergileri değerlendirirken; daha önce yayın hayatına başlamış olup, bu tarihte devam eden; aynı zamanda 1896-1898 tarihleri arasında yayına başlayıp 1898'den sonra da devam eden gazete ve dergileri, bu dönem içinde değerlendirmeye çalışacağız. Bu zaman diliminde gerek şahıslar, gerek kuruluşlar ve gerekse vilayetler tarafından Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca olarak yayınlanmış olan seksen civarında gazete ve mecmuadan başlıcaları konuları bakımından şöyle bir tasnife tabi tutulabilir:

1-Fenni-Edebi Dergi ve Gazeteler:

Basiret, Bursa, Fevaid, Gencine-i Belâgat, Girid, Hakikat, Hazine-i Fünun, İncili Çavuş, İrtika, Malûmat, Mecmua-i Ebüzziya, Mektep, Mizan, Muktebes, Musavver Terakki, Muvâzene, Mütâlâa Salonu, Resimli Gazete, Sabah, Servet-i Fünun, Şark ve Garb, Şule-i Edeb, Terakki, Tercüman-ı Hakikat.

2-Mizâhî Dergi ve Gazeteler:

Beberuhi, Kokonaz, Pinti

³ Okay, Orhan. Servet-i Fünun Şiiri, Atatürk Üni. Fen Ede. Fak., Erzurum, 1988, s. 3.

3-Siyasi Dergi ve Gazeteler:

Emniyet, Gayret, Hakikat, Hâkimiyet, Hizmet, İkdâm, Osmanlı, Sadakat
Şark, Tercüman

4-Mesleki ve Hanımlara Mahsus Dergi - Gazeteler:

Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye, Afâk-ı Şarkiyeden Tulû Eden Malûmât,
Bedraka-i Selamet, Çocuklara Mahsus Gazete, Çocuklara Rehber, Hanımlara
Mahsus Gazete, Hanımlara Mahsus Malûmât.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜTÂLAA GAZETESİ-ÖZELLİKLERİ ve YAZAR KADROSU

1.1 Mütâlaa Gazetesi ve Özellikleri

Mütâlaa gazetesi fen ve edebiyattan bahsetmek şartıyla haftada bir kez okuyucuya sunulan bir gazetedir. Mütâlaa'nın yayımlandığı (1896-1898) yıllarında, dönemin siyasi ve sosyal yapısı gereği II. Abdülhamid'in basına koymuş olduğu sansürden, özellikle de sansür memurlarının çok sıkı bir denetim uygulamalarından İstanbul gazeteleri hayli etkilenir. Bu tarz bir yayıncılığın ayrıca ağır maddi külfetlere sebep olmasından dolayı Abdülhamid devrinde gazete yerine dergiciliğin hakim olduğu görülür.

Araştırmamıza konu olan “Mütâlaa”, haberden ziyade edebi ağırlıklı yayın yapan bir, gazete hüviyetine sahiptir. Bunun sebebi sansür denetiminden uzak olan Selanik'te tab edilmiş olmasıdır. Gazetenin yazar kadrosuna, tenkit yazılarının içeriklerine, makalelerin ve özellikle eser sonunda yapılan tenkitlerin özelliklerine bakarak yeni edebiyat taraftarı olduğunu söyleyebileceğimiz “Mütâlaa”nın en önemli özelliği -dönemin yazar kadrosunu bunaltan- sansürden etkilenmeden yayın yapmasıdır. Mütâlaa'nın bu özelliğini, Mehmet Rauf sansürle ilgili hatıralarından bahsederken şöyle dile getirmektedir: “Sansürle bu musâraa esnasında bir zaman oldu ki sansür bize biz sansüre alışmış, o bizim tehlikeli günlerimizi, biz onun zayıf cihetlerini öğrenmiştik.

O aralık nisbeten daha serbest bir idâreye mazhar olan Selanik'te Osman Tevfik Bey (Vatancı Ahmet Emin 'in babası) Mütâlaa namıyla mevkut bir risâle neşretmeye başlamıştı. Bu risâle burada basılmayan yazılarımıza bir intişâr vasıta oldu. Elimizde kalmış yazıları Mütâlaa'ya gönderiyor ve Selanik'te bastırıyorduk.

Bu cümleden olarak Fikret de burada izin alamadığı veyahut veremediği bazı sert şiirlerini Mütâlaa'da bastırılmıştı.”⁴

⁴ TÖRENEK, Mehmet. Mehmet Rauf Edebi Hatıralar, Kitabevi, İst. 1997, s.58.

Türk-Yunan harbi (Kırım Savaşı) esnasında çıkmaya devam eden gazete siyasi görüş olarak da “Osmanlılık” fikrini benimser. Bu fikre gazetenin muhtelif nüshalarındaki yazılarda karşılaşabiliriz. Gazetenin Musahabe başlığı altındaki bir yazısında savaş mahrumlarına yapılması gereken yardımlar hakkında bilgi verirken şu cümlelere rastlanır: “Evet Osmanlılık, Osmanlı kelimesinde birçok hazâil, cemile-i nazâil celile-i mündemic olduğu öteden beri malum bir keyfiyet idi... Osmanlılar bir taraftan levâ-yı muzafferiyeti Eyfel Kulesi’ne nazireler yapan yalçın kayaların tepesine rekz ile şan-ı Osmaniye semâvata kadar i’lâ ediyorlar...”⁵

Yine Osmanlı-Yunan ilişkilerinin anlatıldığı bir makalede ise: “Evet, Mütâlaa Osmanlıları öyle bir borcun ifasına davet ediyor ki, Osmanlılık nâm-ı celili o borcun hüsn-i ifâsıyla teâli edecek. Askerlerimiz Osmanlılıklarını maddeten isbat .. hem de şanlı bir surette isbat ettiler. Elhanımız da onlara peyrev olmalıdır.

Osmanlılar düşününüz ki bu günkü harekât-ı semihaneniz yarın tarihe o makes-i ebediye geçecek. Biz eslafımızın, o şanlı babalarımızın namını hiss-i iftihar ile yad ediyorsak yarın bizim de ismimiz öyle anılacak. Osmanlılık kelimesi hamâset ve semâhat müradifi olduğunu unutmayacağınıza aciz Mütâlaa emindir. Yaşasın Osmanlılık!”⁶

Türk basınında kendince bir yer işgal eden “Mütâlaa” gazetesi, Türkiye’nin önemli kütüphanelerinde değişik sayılarda mevcuttur. Mütâlaa’nın mevcut sayılarının İstanbul Kütüphanelerindeki dağılımı şöyledir: Beyazıt Devlet Kütüphanesi Koleksiyonunda 85. [B.218 85(1314)] sayısı; Belediye Kütüphanesi ‘Atatürk Kitaplığında 1’den 92’ye kadar olan [B.29, B.50 1-92(22 Temmuz 1312-13 Mayıs 1314)]sayıları; Hakkı Tanık Us Kütüphanesinde 1’den 40. [I.1-40(22 Temmuz 1312-1313/1 1314H)] sayıya kadar mevcut iken, Ankara Milli Kütüphane kataloglarında ise sadece 82. ile 84. [1313(1897) 82-84] sayısı vardır. Ancak araştırmamız neticesinde bu kütüphanede hiçbir nüshasına rastlanmamıştır.

İzmir Milli Kütüphanesinde de hiçbir sayıya rastlanmazken, Türkiye’de en çok nüshası Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Seyfettin Özege Koleksiyonunda [1312:1-35 1313: 36-47 49, 77,79-82 1314: 83-92 1314: 3. sene

⁵ “Musahabe”, 22 Nisan 1313, S.40, s.1-2

⁶ “Osmanlılara” 13 Mayıs 1313, Nüsha-i Fevkalade, s.1-2

11-31] -iki nüshası (38- 48) eksik olarak- 131 sayı bulunmaktadır. Ayrıca katalogda 1316: 1/93-10/102 ibaresi olmasına rağmen, bu nüshalara rastlanılmamıştır. Bu ibarelerin yanlışlıkla yazıldığı veya mevcut iken kaybolduğu tahmin edilmektedir.

Gazetenin imtiyaz sahibi olan Osman Tevfik, aynı zamanda ilk sayıdan 93. sayıya kadar bu yayın organının müdürlüğünü de yürütür. 93. sayıdan itibaren yazı işleri müdürlüğüne Eczacı Ethem getirilir. İdarehane ve dağıtım yeri ilk ve en uzun süreli olarak Site Savulda numara 52 dir. Bu mekan incelediğimiz sayılar boyunca beş defa değişiklik gösterir. Dersaadette ise Mahal-i tevzi Bab-ı Ali Caddesinde 32 numarada Rauf Bey Gencinesidir. Abone şartları: Bir senelik için 50 kuruş, altı aylığı 25 kuruş, bir nüshası 1 kuruş; sair mahaller için seneliği 62,5 kuruş, altı aylığı 32 kuruş, bir nüshası 1 ¼ kuruştur. Ayrıca yazı anlayışlarına uyan yazıların neşredileceğini ve yayımlanmayan yazıların iade edilmeyeceği de bildirilmiştir.

Gazetenin ilk sayısı 22 Ağustos 1312 [Miladî 2 Ağustos 1896] tarihinde yayımlanır. Her hafta Salı günleri okuyucuya sunulan gazetenin çıktığı gün bir sene boyunca değişiklik göstermez. 53. sayıdan sonra Çarşamba günleri neşredilmeye başlar. Bu durum 93. sayıdan itibaren her hafta Perşembe, 131. sayıdan itibaren de Cuma günleri çıkmaya başlar. Gazetenin başlangıcından incelenen sayısına kadar yayın kronolojisinde büyük aksaklıklara rastlanmaz. Ancak sık sık matbaa değişikliklerinin yapılması cülûsiye ve bayram gibi önemli günler gazetenin çıkış zamanlarını az da olsa etkilemiştir. Mütâlaa'nın normal seyrine göre 24 Temmuz 1313 de 48. sayının çıkması gerekirken, yanlışlıkla 48 yerine 49. sayı basılır. Böylece gazetenin sayısı bir numara artmış olur. Bu hatadan olsa gerek hem 49. hem de 50. nüshaların tarihi 1 Temmuz olarak yazılır. Bu durumu o zamanlarda yapılan matbaa değişikliğine bağlayabiliriz. 28 Kânun-u Evvel 1313 tarihli 75. sayıda padişahın doğum yıl dönümü münasebetiyle bir hafta içerisinde dörder sahife olarak iki sayı neşredilir. Yine 18 Şubat 1313 de bayram münasebetiyle 81. sayı bir hafta gecikmeyle okuyucuya sunulur. Mütâlaa'nın çıkış kronolojisindeki bu gibi değişiklikler gazetenin kronolojik zaman tablosunun düşünceler bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

Sıkça matbaa değişikliği yaşayan Mütâlaa, ilk olarak “Selanik Hamidiye Mektebi Sanayi Matbaası”nda tab olunur. Burada 49. sayıya kadar basımına devam edilir. Bu tarihten sonra “Osmanlı Matbaası Aziz Mithat ve Şürekâsı” ünvanlı matbaada basılmaya başlar. 4 Şubat 1313 tarihinde Selanik’teki “Osmanlı ve Asır” matbaaları birleşerek “Osmanlı ve Asır Matbaaları” şirketi kurulur. 4 Şubat 1313 [16 Şubat 1898] de bir değişiklik daha yaşayarak ilk tab edildiği matbaa olan “Selanik Hamidiye Mekteb-i Sanayi Matbaasında” basılmaya ve sahife ebadında bir değişiklik yaşanmadan yayımlanmasına devam edilir. Ancak sekiz sahife olarak hizmet vermeye başlayan gazete 93. sayıdan itibaren dört sahife olarak çıkmaya başlar.

İncelenen tüm sayılarında hiç bir fotoğrafa rastlanmayan Mütâlaa’yı şekil olarak şöyle tarif edebiliriz: Baş sahifenin üst orta tarafında göze çarpıcı bir motifle “Mütâlaa” yazısı vardır. İlk sahifenin sağ üst tarafında gazetenin numarası, üst ortada çıktığı gün “Salı”, aynı hizada solda ise kaçınıcı sene olduğu belirtiliyor. Yatay iki çizgi arasında bulunan Mütâlaa yazısının sağında irtibat bürosu imtiyaz sahibi ve bir nüshanın kaç para olduğu ve neşr edilemeyen eserlerin iade edilmeyeceği belirtilir. Solda ise abone şartları yazılmıştır. Tüm bilgilerin bulunduğu kısımla yayımlanan yazı arasında yatay ince iki çizgi arasında sağda Hicrî, solda Rumi olan yayım tarihleri; bu iki tarih arasında da “Har hafta Salı günleri neşrolunan fûnun ve edebiyattan bahis gazetedir” ibaresi yer alır. Gazetenin her sahifesi dikey çizgilerle üç eşit sütun halinde bölümlere ayrılmıştır. Bu durum tüm sayılarda aynı özelliği gösterir.

Birinci seneden sonra yukarıda bahsettiğimiz dizayn aynı alanda küçük yer değişiklikleri gösterir. Gazetenin 60. sayısından itibaren 17 Eylül 1313 [22 Eylül 1897] Mütâlaa ismi altında Latin harfleriyle Fransızca “Mütâlaa” başlığı konulmaya başlar. Bu durum 86. sayıya kadar devam eder. 69. sayıdan sonra Tefrika bölümleri açılır. Bu bölümler kalın yatay çizgilerle gazetenin son sahifelerinde yer alır.

Edebiyat ve fûnundan bahsetmek amacıyla neşredilen Mütâlaa’nın ilk sayısında tahrir heyeti tarafından yazılan “İzah-ı Meram” başlıklı makalede gazetenin neşir amacı dile getirilir. Bu makalede Mütâlaa’nın kelime anlamı üzerinde durularak -“Ecsamın neşv ü nemasına hizmet eden güneştir. Ervahın feyzine,

i'lasına medar olan da Mütâlaa'dır Mütâlaa hayat ile başlar, memât ile hitam bulur"- ifadesiyle isimlerinin anlamlarıyla müsemma bir gazete olduklarını söylerler. Asıl gayelerinin beşeri ilimleri sahifeler arasından çıkarıp halkın yararına sunmak, ilme açılan birer kapı olmak arzusuyla harekete geçildiği vurgulanır.

Gazetenin doğu (Arapça) ve batı ilimlerine vakıf ilim adamlarını üretici durumuna getirip faydalı yollarda çalışmalarını sağlamaktan başka gayesinin olmadığı belirtilerek amaçları şöyle sıralanır: Gerek aydın gerekse halkın faydalanacağı kütüphanelerin bulunmamasından kaynaklanan eksikliğin giderilmesi yolunda "halkımız için faideli olduğuna kanaat hasıl edeceğimiz şeyleri seçerek "Mütâlaa" namındaki şu naçiz varak-pareye derc edeceğiz. En başlıca arzumuz edebiyatın ahlâkımızı takviye edecek ve fûnunun ihtiyacımıza hizmet eyleyecek kısımlarını taharri ve neşr etmektir" Edebiyatın ruhî ve ahlakî fenninin ise maddi yönden eğitici bir özellik taşıması gerektiğini ve bunu dikkate alacaklarını belirtirler. Gazete bu amaçlarına uygun eserler yayımlamaya gayret etmiştir. İncelediğimiz sayıya kadar yayın politikasına uygun hareket etmiştir. Ancak sonlara doğru önemli yazılarda bir hayli düşmeler görülür.

O dönem basınının genel özelliği olan methiyeler Mütâlaa'da da görülür. Padişahın doğumu, tahta çıkışı ve bayram günleri gibi önemli günlerde ilk sayfalarda genellikle Padişahı övücü ve gazetenin tahrir heyeti tarafından kaleme alınan "Tahdis-i Nimet ve Arz-ı Şükran" başlığı altında nazım veya nesir gibi yazıların yayımlandığı görülmektedir.

Gazetenin 42. nüshasından sonra 13 Mayıs 1313 [25 Mart 1897] de bir "Nüsha-i Fevkalade" çıkarılır. Bu nüsha abone dışında olup, elde edilen gelirin de Girit Savaşı muhtaçlarına verileceği belirtilir. Bu özel sayıda dönemin seçkin kalemleri olan Tevfik Fikret, Recaizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabeddin, A. Nadir, İsmail Safa, Hüseyin Siret, Hüseyin Suad ... gibi kişilerin eserlerine yer verilir.

Mütâlaa çıkış amacına uygun olarak yayımlanan eserleri şu ana başlıklar altında toplar: Edebiyat, Fen, Mütenevvia, Hikâye ve Roman Kısmı, Hanımlara Mahsus Kısım ... gibi. İlk aylar bu bölümlerde eser sayılarının birbirlerine eşit ağırlıkta olduğu görülür. Ancak bu durum senenin ortalarına doğru yavaş yavaş

değişiklik arz eder. Edebi yazılar ağırlık kazanmaya başlar. Edebiyat ana başlığı altında yayımlanan yazılarda şiir ve nesir birbirlerine denk denecek kadar yakın olduğu görülür. İkinci senenin başlarında ise bu durum değişmeye başlar. 50. sayıdan sonra edebi konular ağırlığını yavaş yavaş kaybeder. Yine ilk dönemdeki gibi bölümlere eşit ağırlıklarda yer verilmeye başlandığı hissedilir. Bu değişikliklere paralel olarak yazı türleri de hatıra, hikaye, roman, sosyal konulardaki makalelere doğru yönelmeye başlar. 65. sayıdan sonra edebiyatın ağırlığı hayli azalmış olur. Bu sayılardan sonra edebiyat başlığı yerine genellikle şiir başlığı yazılır. Yazar kadrosundaki güçlü kalemli eserlerine çok nadir olarak rastlamaya başlarız. Edebi makalelerin azaldığı, küçük şiirlerin yayımlanmaya başladığı bu dönemde tanınmamış müelliflerin eserlerine sıkça rastlanır. Gazetenin 92. sayısından sonra tekrar şiirlere ağırlık verilmeye başlanır. Edebi, fenni ve diğer bölümlerde makalelere fazlaca yer verilmez. Fen ve Mütenevvia kısımlarında kısa kısa bilgiler verilen imzasız yazılar yayımlanır. Gazetenin sayfa sayısının yarıya düşmesinin de etkisiyle son sayılara doğru yazar kadrosu bir hayli azalır. Yayımlanan yazılar da kısalmıştır. Edebiyata ayrılan kısımda genellikle şiirler yer alırken; Hanımlar Mahsus Kısımında ise yer yer uzamaların görüldüğü olur.

Fenni konulara ayrılan yazılar hemen edebiyattan sonraki kısımda yayımlanır. Bu bölümde genellikle fenni meseleler, iklim, ziraat, yeni icatlar, sağlık gibi öğretici konular alınır. Özellikle fenni yazılar Avrupa ve Amerika'da meydana gelen değişiklikleri toplumumuza yabancı olan icad ve keşifleri haber vermektedir. Bu bölümde işlenen konuların Mütenevvia bölümünde de okuyucuya sunulduğu görülmektedir. Mütenevvia kısmı adından anlaşıldığı gibi -türlü, çeşitli, değişik konuları işler. Okuyucuya kısa, pratik, faydalı bilgilerin sunulduğu bölüm diyebiliriz. Bu bölümde bazen edebi, fenni makalelerin yanı sıra seyahatlere, mektuplara ve tefrika yazılarına da rastlayabiliriz. Yazılarının büyük çoğunluğu imzasız olan bu bölüme, son sayılarda "Şuunat" adı verilmiştir.

Hikâye ve Roman kısmında, küçük hikaye ve romanlar, tercümeler ve yer yer mektuplar bu başlık altında yayımlanır. 80. sayıdan sonra bu bölüme rastlanmaz.

Hanımlara Mahsus kısım ise gazetenin sonlarında yer alır. Bu bölümde hanımların kaleme aldıkları şiir, hikaye, roman, mektup... gibi eserler ve hanımları ilgilendiren moda, sağlık gibi yazı dizileri yer alır.

Sürekli olarak gazetede yer bulamayan “Muktesebât” bölümü ise, genellikle son sütunda, dönemin ünlü şair ve yazarlarının yayımlanmış eserlerinin okuyucuya sunulduğu bölümdür. Bu bölümde Ahmed Mithat, Tevfik Fikret, İsmail Safa gibi kişilerin eserlerinin yayımlandığı görülür. Daha çok Tercüman Gazetesi ve Servet-i Fünun’dan iktibaslar yapılmıştır. Devamlılık arz etmeyen şu bölümler de gazetenin alt bölümlerini oluşturmaktadır. Bunlar: Muhaberat-ı İlâniye: Açık ilan ve haberlerin verildiği bölümdür. Bilmece, Hikem-i Cümel, Şehir Mektubu, Bahar Postası, Sergi, Teşekkür ve Tefrika gibi.

Edebi eserler başta olmak üzere, yayımlanan eserlerden sonra gazetenin tahrir heyeti tarafından o eserin tenkidi yapılır. Mütâlaa başlığı altında yapılan bu derecelendirme yoğun olarak edebiyat kısmında ve özellikle de tanınmamış şair ve yazarların eserleri için yapılmaktadır. Bu mütâlaalar, tenkidi yapılan eser sahibini yönlendirici niteliktedir. Şiirlerini çok güzel yazdıklarını, ancak belirtilen kurallara uyulursa daha da güzel olacağını söyleyerek bir daha eser vermelerini teşvik ederler. Bunun yanı sıra yayımlanan makalelerdeki fikirlere iştirak edip etmediklerini veya niçin böyle bir yazıyı yayımladıklarını açıklayıcı nitelikte bilgilerin de verildiği olur. Gazetenin son sayılarına doğru bu durumun azalarak kalktığı görülür.

Halkı şuurlandırmak gayesinde olan Mütâlaa 39. sayıda vatan sevgisini konu alan bir yarışma düzenler. Bir şiir veya makale gönderenin altı aylık bedava gazete alacağını ve dereceye girenlerin eserlerinin yayımlanacağı belirtilir. Buna benzer bir yarışma da Hanımlara Mahsus Kısımda düzenlenir. Ancak yarışmalara rağbet edilmediği görülür. Gazetenin genel fihristine dikkat ettiğimizde okuyucu mektuplarının hayli yer alması okuyucuyla gazete arasında bir kaynaşmanın olduğu kanaatini uyandırır.

Gazete nüshalarında açıktan açığa muharrir kadrosu hakkında bilgilere rastlanılmaz. Ancak 68. ile 74.sayı arasında nüshaların ilk sayfalarında fihrist verildiği görülür. Yayımlanan eserlerin altında muharrirlerinin yalnızca isimleri

yazılmıştır. Emine Semiye Hanım'ın Hanımlara Mahsus Kısımında baş muharrir olması hasebiyle isminin önüne ser muharrir unvanının konulduğu görülür. Yayınlanacak eser dönemin ünlülerinden veya saygın bir kişinin eseri ise bir iki cümlecikle methedilerek isimlerinin verildiği görülür. Anlatma esasına dayanan hikaye ve roman türlerinde de bazen müellifi ibaresiyle isimlerin verildiği görülür.

Mütâlaa'da yazıları bulunan kadroyu dikkate aldığımız zaman, İstanbul'da tab edilmediği halde gazetenin o dönemde arka planda kaldığını söylemek biraz zordur. Edebiyat tarihimizin meşhur kalemlerinin bir çoğu az veya çok bu gazeteye yazılar yazarak yazı kadrosuna katılmışlardır. Gazetenin başlıca yazarları: Recâizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabeddin, Tevfik Fikret, İsmail Safa, A. Nadir (Ali Ekrem), Siret, Hüseyin Suad, Emine Semiye, Latif, Ali Ulvi, M. Rüşdi, Hüseyin Cahit, Edhem İsmail, İbnülemin Mahmud Kemal, Hasan Pertev, Ali Remzi, Süleyman Nüzhet, Sadi, Hasan Fehmi, Mehmed Rauf, N. Vecdi, Şerif Necmi, H. Remzi, Hüseyin Hüsnü, Hüseyin Vassaf, Mehmet Emin [Yurdakul]... vs. dir.

19. asırda Batı karşısındaki durumumuzu Tanpınar'ın "İmparatorluk, asırlar içinde yaşadığı bir medeniyet dairesinden çıkarak, mücadele halinde olduğu başka bir medeniyetin dairesine girdiğini ilan ediyor, onun değerlerini açıkça kabul ediyor" cümlesiyle formüle edilen bu zamanda Mütâlaa'nın da Batıya yönelen yeniciler safında olduğundan batıya açıldığını rahatça görürüz. Batı edebiyatından alınan tür ve muhtevaların yer aldığı gazetede Avrupa'dan yapılan tercümelere de rastlanılır. Alexandre Dumas Fils'in Mektup Cüzdanı tefrika edilir. Voltaire'den mektup; Adel ve Paul Bourget'den hikayelere, Eduard le Balay, Jean Jacques Rousseau, Gustave de Vene gibi yazarların birkaç makale tercümelerine rastlanılmaktadır.

Gazetenin asıl iskeletini yerli yazarların hikaye ve roman tefrikaları, şiir, makale ve tenkit yazıları oluşturmaktadır. Şiir alanında H(a). Remzi, Sadi ... gibi kalemlerin roman ve hikayede Emine Semiye'nin, tenkit yazılarında Hüseyin Cahit'in yazıları ağırlıktadır. Makalelerde ele alınan konuları tasnif edecek olsak ağırlığın dil ve imlâ bahsinde yoğunlaştığını görmemiz mümkündür.

YIL	NUMARA	ÇIKIŞ TARİHİ (MALİ)	MİLADİ KARŞILIĞI	ÇIKIŞ TARİHİ (HİCRİ)	DÜŞÜNCELER
Birinci yıl	1	22 T. 1312	3 Ağ. 1896	23 Safer 1314	
" "	2	30 T. 1312	11 Ağ. 1896	1 R.E. 1314	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	3	6 Ağ. 1312	18 Ağ. 1896	8 R.E. 1314	
" "	4	13 Ağ. 1312	25 Ağ. 1896	15 R.E. 1314	
" "	5	20 Ağ. 1312	1 Ey. 1896	22 R.E. 1314	
" "	6	27 Ağ. 1312	8 Ey. 1896	29 R.E. 1314	
" "	7	3 Ey. 1312	15 Ey. 1896	6 R.E. 1314	
" "	8	10 Ey. 1312	22 Ey. 1896	13 R.E. 1314	
" "	9	17 Ey. 1312	29 Ey. 1896	20 R.E. 1314	
" "	10	24 Ey. 1312	6 Ek. 1896	27 R.E. 1314	
" "	11	1 T.E. 1312	13 Ek. 1896	5 C.E. 1314	
" "	12	8 T.E. 1312	20 Ek. 1896	12 C.E. 1314	
" "	13	15 T.E. 1312	27 Ek. 1896	19 C.E. 1314	
" "	14	22 T.E. 1312	3 K. 1896	26 C.E. 1314	
" "	15	29 T.E. 1312	10 K. 1896	3 C.A. 1314	
" "	16	5 T.S. 1312	17 K. 1896	10 C.A. 1314	
" "	17	12 T.S. 1312	24 K. 1896	17 C.A. 1314	
" "	18	19 T.S. 1312	1 Ar. 1896	25 C.A. 1314	

Birinci Yıl	19	26 T.S. 1312	8 Ar. 1896	3 Rc. 1314	
" "	20	3 K.E. 1312	15 Ar. 1896	10 Rc. 1314	
" "	21	10 K.E. 1312	22 Ar. 1896	16 Rc. 1314	
" "	22	17 K.E. 1312	29 Ar. 1896	23 Rc. 1314	
" "	23	24 K.E. 1312	5 O. 1897	30 Rc. 1314	
" "	24	31 K.E. 1312	12 O. 1897	9 Şb. 1314	
" "	25	7 K.S. 1312	19 O. 1897	16 Şb. 1314	
" "	26	14 K.S. 1312	26 O. 1897	23 Şb. 1314	
" "	27	21 K.S. 1312	2 Şt. 1897	30 Şb. 1314	
" "	28	28 K.S. 1312	9 Şt. 1897	7 R. 1314	
" "	29	4 Şt. 1312	16 Şt. 1897	14 R. 1314	
" "	30	11 Şt. 1312	23 Şt. 1897	21 R. 1314	
" "	31	18 Şt. 1312	30 Şt. 1897	28 R. 1314	
" "	32	4 Mt. 1313	16 Mt. 1897	13 Şv. 1314	9 gün gecikme ile çıkmıştır
" "	33	11 Mt. 1313	23 Mt. 1897	20 Şv. 1314	
" "	34	18 Mt. 1313	30 Mt. 1897	27 Şv. 1314	
" "	35	26 Mt. 1313	7 Ns. 1897	4 Zk. 1314	
" "	36	1 Ns. 1313	13 Ns. 1897	11 Zk. 1314	Bir gün erken çıkmıştır
" "	37	8 Ns. 1313	20 Ns. 1897	18 Zk. 1314	

Birinci Yıl	39	15 Ns. 1313	27 Ns. 1897	25 Zk. 1314	Sayı numarası 38 yerine 39 olarak basılmıştır
" "	40	22 Ns. 1313	4 My. 1897	2 Zh. 1314	
" "	41	29 Ns. 1313	11 My. 1897	9 Zh. 1314	
" "	42	6 My. 1313	18 My. 1897	16 Zh. 1314	
" "	N.F.	13 My. 1313	25 My. 1897	23 Zh. 1314	Özel sayı
" "	43	20 My. 1313	1 H. 1897	1 Mh. 1315	Hicri yeni yıla girilir.
" "	44	27 My. 1313	8 H. 1897	8 Mh. 1315	
" "	45	3 H. 1313	15 H. 1897	15 Mh. 1315	
" "	46	10 H. 1313	22 H. 1897	22 Mh. 1315	
" "	47	17 H. 1313	29 H. 1897	29 Mh. 1315	
" "	49	1 T. 1313	13 T. 1897	13 Sf. 1315	Sayı numarası yanlışlıkla 48 yerine 49 olarak yazılır ve bir nüsha eksik görünmektedir
" "	50	8 T. 1313	20 T. 1897	20 Sf. 1315	Sayı numarası 50 iken 49, tarih 1 T. olarak yanlışlıkla yazılmıştır.
" "	51	15 T. 1313	27 T. 1897	27 Sf. 1315	
" "	52	22 T. 1313	3 Ağ. 1897	5 R.E. 1315	
İkinci Yıl	53	30 T. 1313	11 Ağ. 1897	13 R.E. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	54	6 Ağ. 1313	18 Ağ. 1897	20 R.E. 1315	
" "	55	13 Ağ. 1313	25 Ağ. 1897	27 R.E. 1315	
" "	56	19 Ağ. 1313	31 Ağ. 1897	3 R.A. 1315	Bir gün erken çıkmıştır

İkinci Yıl	57	27 Ağ. 1313	8 Ey. 1897	11 R.A. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
"	58	3 Ey. 1313	15 Ey. 1897	18 R.A. 1315	
"	59	10 Ey. 1313	22 Ey. 1897	25 R.A. 1315	
"	60	17 Ey. 1313	29 Ey. 1897	3 C.E. 1315	
"	61	24 Ey. 1313	6 Ek. 1897	10 C.E. 1315	
"	62	1 T.E. 1313	13 Ek. 1897	17 C.E. 1315	
"	63	8 T.E. 1313	20 Ek. 1897	24 C.E. 1315	
"	64	15 T.E. 1313	27 Ek. 1897	1 C.A. 1315	,
"	65	22 T.E. 1313	3 K. 1897	8 C.A. 1315	
"	66	29 T.E. 1313	10 K. 1897	15 C.A. 1315	Sayı numarası yanlışlıkla 66 yerine 67 olarak basılmıştır
"	67	5 T.S. 1313	17 K. 1897	22 C.A. 1315	
"	68	13 T.S. 1313	25 K. 1897	29 C.A. 1315	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
"	69	19 T.S. 1313	1 Ar. 1897	7 Rc. 1315	Bir gün erken çıkmıştır
"	70	26 T.S. 1313	8 Ar. 1897	14 Rc. 1315	
"	71	3 K.E. 1313	15 Ar. 1897	21 Rc. 1315	
"	72	10 K.E. 1313	22 Ar. 1897	28 Rc. 1315	
"	73	17 K.E. 1313	29 Ar. 1897	5 Şb. 1315	
"	74	24 K.E. 1313	5 O. 1898	12 Şb. 1315	

İkinci Yıl	75	28 K.E. 1313	9 O. 1898	16 Şb. 1315	Padişahın doğum günü nedeniyle üç gün erken ve haftada iki nüsha halinde çıkmıştır
" "	75	31 K.E. 1313	12 O. 1898	19 Şb. 1315	
" "	76	7 K.S. 1313	19 O. 1898	26 Şb. 1315	
" "	77	14 K.S. 1313	26 O. 1898	4 R. 1315	
" "	78	21 K.S. 1313	2 Şt. 1898	11 R. 1315	Sayı numarası yanlışlıkla 78 yerine 87 olarak basılır
" "	79	28 K.S. 1313	9 Şt. 1898	18 R. 1315	
" "	80	4 Şt. 1313	16 Şt. 1898	25 R. 1315	
" "	81	18 Şt. 1313	2 Mt. 1898	Şv. 1315	Bir hafta gecikme ile çıkar
" "	82	25 Şt. 1313	9 Mt. 1898	Şv. 1315	Hicri yıl yanlışlıkla 1316 yazılır
" "	83	4 Mt. 1314	16 Mt. 1898	23 Şv. 1315	
" "	84	11 Mt. 1314	23 Mt. 1898	30 Şv. 1315	,
" "	85	18 Mt. 1314	30 Mt. 1898	8 Zk. 1315	
" "	86	25 Mt. 1314	6 Ns. 1898	15 Zk. 1315	
" "	87	1 Ns. 1314	13 Ns. 1898	22 Zk. 1315	
" "	88	8 Ns. 1314	20 Ns. 1898	29 Zk. 1315	
" "	89	15 Ns. 1314	27 Ns. 1898	6 Zh. 1315	
" "	90	29 Ns. 1314	11 Ns. 1898	20 Zh. 1315	Bir hafta gecikme ile çıkar
" "	91	6 My. 1314	18 My. 1898	27 Zh. 1315	

İkinci Yıl	92	13 My. 1314	25 My. 1898	5 Mh. 1316	Hicri yeni yıla girilir.
" "	93/1	21 My. 1314	1 H. 1898	13 Mh. 1316	
" "	94/2	28 My. 1314	8 H. 1898	20 Mh. 1316	
" "	95/3	4 H. 1314	15 H. 1898	27 Mh. 1316	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.
" "	96/4	11 H. 1314	23 H. 1898	4 Sf. 1316	
" "	97/5	18 H. 1314	30 H. 1898	11 Sf. 1316	
" "	98/6	25 H. 1314	7 T. 1898	18 Sf. 1316	
" "	99/7	2 T. 1314	14 T. 1898	25 Sf. 1316	
" "	100/8	9 T. 1314	21 T. 1898	2 R.E. 1316	
" "	101/9	16 T. 1314	28 T. 1898	9 R.E. 1316	
" "	102/10	23 T. 1314	4 Ağ. 1898	16 R.E. 1316	
Üçüncü Yıl	11	30 T. 1314	11 Ağ. 1898	23 R.E. 1316	
" "	12	6 Ağ. 1314	18 Ağ. 1898	1 R.A. 1316	
" "	13	13 Ağ. 1314	25 Ağ. 1898	8 R.A. 1316	
" "	14	20 Ağ. 1314	1 Ey. 1898	14 R.A. 1316	
" "	15	27 Ağ. 1314	8 Ey. 1898	21 R.A. 1316	
" "	16	3 Ey. 1314	15 Ey. 1898	28 R.A. 1316	
" "	17	10 Ey. 1314	22 Ey. 1898	6 C.E. 1316	
" "	18	17 Ey. 1314	29 Ey. 1898	13 C.E. 1316	

Üçüncü Yıl	19	24 Ey. 1314	6 Ek. 1898	20 C.E. 1316	
"	20	1 T.E. 1314	13 Ek. 1898	27 C.E. 1316	
"	21	8 T.E. 1314	20 Ek. 1898	4 C.A. 1316	
"	22	15 T.E. 1314	27 Ek. 1898	11 C.A. 1316	
"	23	22 T.E. 1314	3 K. 1898	18 C.A. 1316	
"	24	29 T.E. 1314	10 K. 1898	25 C.A. 1316	
"	25	5 T.S. 1314	17 K. 1898	2 Rc. 1316	
"	26	12 T.S. 1314	24 K. 1898	10 Rc. 1316	
"	27	19 T.S. 1314	1 Ar. 1898	17 Rc. 1316	
"	28	26 T.S. 1314	8 Ar. 1898	24 Rc. 1316	
"	29	2 K.E. 1314	15 Ar. 1898	1 Şb. 1316	
"	30	10 K.E. 1314	22 Ar. 1898	8 Şb. 1316	
"	31	18 K.E. 1314	30 Ar. 1898	15 Şb. 1316	Bir gün gecikme ile çıkmıştır.

1.2. Yazar Kadrosu

Mütâlaa Gazetesi, üç yıla yakın süren yayım hayatı boyunca aralarında devrin önde gelen simalarından Recaizade Mahmud Ekrem, Cenab Şahabettin, Tevfik Fikret, Mehmet Rauf, İsmail Safa gibi şair ve yazarlarında bulunduğu iki yüz otuz beş civarında şair ve yazarlardan oluşan bir kadroya sahiptir. Ayrıca bir hayli imzasız yazı da bulunmaktadır.

Biz bu kısımda yazı kadrosunun tamamını tanıtmaya imkanına sahip değiliz. Bu yüzden tanınmamış fakat yazar kadrosunda önemli bir yeri olan şahsiyetleri tanıtmaya çalıştık. Bunun yanı sıra dönemin tanınmış yazarlarından da kısaca bahsettik.

A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik Abdi İsmet) [Ulukut]

Avukat Mustafa Faik [Efendi]nin oğludur. Selanik'te doğdu. Burada İbtidai, Rüşdi ve İdadî tahsillerini bitirdikten sonra "Sen Jan Batist dö Lasal" isimindeki Fransız mektebinde üç sene okuyup mezun oldu. Rüşdi mektebinin Farisi ve Fransızca muallimliğine tayin olundu. Bu görevden istifa ederek İstanbul'da dışçı mektebine devam etti. Bir iki sene dışçılık yaptı.

Selanik'e avdetle Feyziye İdadisinde Türkçe, Edebiyat ve Tarih okuttu. Burada idarecilikte bulundu. Ayrıca Hukuk tahsili gördü. Feyziye İdadisinin erkek ve kız kısımları umumi müdürlüğüne tayin olundu.

Küçük yaşlarda şiirler yazdı. Önceleri Muallim Naci ve Mehmed Celal'in tesirinde kalan şair ileri ki yıllarda Servet-i Fünuncuların safına geçer.

Bazı eserleri: Türkçe Kavaid (Gramer kitabı), Sümer Ülkeleri (Piyes), Hacı Yaşar Ağa Hastanesi (Roman), Dünya Nasıl Bakacak (Tercüme roman).

(İbnül Emin M. Kemal, Son Asır Türk Şairleri, C.III, s.2096-97.)

Abdülhalim Memduh: (1866-1904)

Türk Edebiyatı tarihinin ilk yazarlarından. İstanbul'da doğdu. Hukukta bir süre okuduktan sonra Hariciye Nezareti katipliğinde bulundu. Mizan gazetesine yazılar yazdığı, siyasete karıştığı, Abdülhamid idaresini eleştirdiği için sürgüne gönderildi. Sürgünde iken Avrupa'ya kaçtı.(1900) Fransa'da İngiltere'de yaşadı.

İngiltere’de öldü; vasiyeti üzerine Tunus’a gönderildi. Şiirleri hece ve aruzladır. “Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye”si ilk edebiyat tarihimizden sayılır. Bazı eserleri: Nâlân (piyes), Bedriye (piyes), Reşid Paşa’nın Hal Tercümesi.

(S.K. Karaalioğlu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.9)

Abdurrahman Adil [Eren]

Hukukçu. Azim adlı bir gazete ile Hâdîsat-ı Hukukiye ve Tarihiye adlı bir dergi çıkarmıştır. Damga Kanununun Birinci Maddesi, Hall-i Temyiz, İçmâl-i Ahkamdan Hukuk-ı Ticaret adında eserleri vardır.

Abdülhak Hamid [Tarhan]: (1852-1937)

Tanzimat devri yazar ve şairlerindendir.

Âgâh Paşa: (1831-1908)

Osman Âgâh Paşa, Trabzon Valisi hazinedar zade Osman Paşanın kavas başısı Mustafa Ağanın oğludur. İbtidâî tahsili ikmal ettikten sonra 1266’da kitabet mesleğine girdi. Muahheren gönüllü olarak asakiri bahriye silkine dühul ile İstanbul’a geldi. Gemi hocalığı ve kalyon katipliği hizmetlerinde kullanıldı. 1294’de İstanbul’da meclisi fırka azalığına, ahiren Van, Bitlis, Erzurum, Diyarbakır, Kosova, Haleb , Selanik, Manastır, Ankara vilayetleri alay beyliğinde ve kumandanlığında bulundu. Miri miran ihraz eyledi. “Bülbül name” namındaki risale-i manzumesi ile divanı eşarın, refikası nezdinde bulunduğu işitilmiştir. Bunların tab olunmaması şayanı teessüftür. Bazı eşarını havi on sekiz sahifelik bir risale Ankara matbaasında tab edilmiştir. Eşarı, hakimane ve mutabavvifanedir. Hayatı, zabtiyeliyle geçen ademlerin değil mehafili şiir ve edebde dem gûzar olan zevatın ekserinden de güzel şiir söylemiştir.

(İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, I. Cilt, s.32)

Ahmed Mithad: (1844-1912)

Tanzimat döneminde en çok yazar, halka okuma zevkini aşıl原因 büyük gazeteci ve romancı.

Ahmed Râsim: (1865-1932)

Servet-i Fünun çağlarında yetişen 20. yy. gazeteci ve yazardır.

Andelip [Faik Esat Başmakçızade] (1873-1902)

Mektep, Hazine-i Fünûn ve İrtika risalelerinin baş muharrirliklerinde bulundu. Sabah-ı Hayatım, Gül Demetleri, Bir Demet Çiçek ve Arapların Hikayât-ı Şariranesi namında eserleri mevcuttur.

(Behçek Necatigil, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, s.39.)

Cenab Şahabeddin: (1870-1934)

Servet-i Fünun şair ve yazarlarındandır.

Cûdi: (1850-1931)

İbrahim Cudi Merzifon'da dünyaya geldi. Mahalle mektebinde öğrenimine başlar. Rüşdiye'yi bitirdikten sonra İstanbul'a gelir. Buradaki tahsili sırasında bir imtihan sonucunda Beşiktaş Askeri Rüştîyesine Türkçe muallimi tayin olunur. Nabi Zade Nazım ilk talebelerindendir. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra II. Meşrutiyetten sonra açılan Meclis-i Mebusan'a seçildi. Daha sonra birçok yerde muallimlik yaptı.

Muallim Naci ile Selanikli Tevfik'in çıkardıkları Teâvün-i Aklam mecmuasında kırka yakın, Peyam-ı Sabah'ın edebi ilavesi Peyam-ı Edebi'de on kadar şiiri yayımlanan Cudi'nin Muasır Şairlerimiz, Son Asır Türk Şairleri ve Merzifon Şairlerinde şiirlerinden örnekler bulunmaktadır.

(T.D.V. İslam Ansiklopedesi, VIII. Cilt, s.80)

Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi) (1868-1944)

Emine Semiye: Romancı, (İstanbul 1868-1944) Tarihçi Cevdet Paşa'nın kızı ilk kadın romancımız Fatma Aliye Hanım'ın kız kardeşi. Özel tahsil gördü, Fransa ve İsviçre'de bulundu. Siyasi ve sosyal kuruluşlarda faal rol alan Emine Semiye bir ara İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde çalıştı. Meşrutiyetin ilanından sonra siyasi yazılar yazdı. 1922'de öğretmenliğe başlayıp, bir süre Selanik'te kız okulları

müfettişliğinde bulundu. Selanik'te yayımlanan Mütâlaa Gazetesi'nin başyazarlığını yaptı. (1996) Emine Semiye'nin roman ve hikayeleri de vardır. Gayyâ Kuyusu, Sefalet (1907) adlı romanlarından başka çocuk terbiyesi üzerine hikayeleri, eğitim, fen ve diğer konularda makaleleri ve Hülâsa-yı İlim-i Hesâb adlı bir kitabı da vardır.

(Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi -Devirler, İsimler, Eserler, Terimler- Dergah Yayınları, C. III, s.33.)

H(a). (Hasan) Remzi (Vodinalı): (1871-1918)

Hasan Remzi Efendi Vodina Müfti Zadelereinden ve Fatih müderrislerinden Hüseyin Efendinin oğludur. Memleketinde biraz tahsil gördükten sonra yirmi yaşında İstanbul'a geldi. Mecmualara manzumeler yazdı.

Balıkesir Muallim Mektebinde Edebiyat muallimliği yaptı. İzmir'de ve Kıbrıs'ta bulundu ve buradaki gazetelerde yazıları yayımlandı. Daha sonra Londra'ya gitti. Meşrutiyetinden ilanıdan evvel İstanbul'a döndü. Meşrutiyetin ilanıdan sonra fırkalara girdi çıktı. Gazetelerde makaleler neşr etti. Konya'ya nefyedildi. Konya gazete ve mecmualarına edebi yazılar yazdı. Yazılarından dolayı Karaman'a sürüldü.

“Sanihatım”, “Gençlik Hatıratı”, “Sevdayı Medfun” adlı basılmış ve “İlhamı Vicdan”, “Sefalet”, “Hatıra-i Sevda”, “Londra Hatıratı” isimli basılmamış eser ve “Tercemânı Hakikat”, “Hazinei Fünun”, “Maarif”, “Musavver Terakki”, “Tarık”, “Şark”, “Eşref” ve İzmir, Selanik, Kıbrıs, Bursa'da münteşir “Hizmet”, “Asır”, “Zeman”, “Nilüfer” gazete ve risalelerinde manzum ve mensur yazıları vardır.

(İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, cilt II, s.1405)

Hasan (Ha.) Fehmi(Zaimzade):

Hasan Fehmi Bey Trabzonlu Zaim Zade Mehmed Mithad Efendinin oğludur. Tahsili ibtidaiyi ikmal ettikten sonra 12 Mayıs 1308 de mühendishanei berriye bilimtihan kabul olundu. İdadi kısmını bitirerek istihkam sınıfı hARBine dahil oldu. Rahatsızlığından dolayı meclis-i etibba kararı ile mektepten çıkarıldı. Müteakiben istidası üzerine hariciye nezaretinde umuri şebhenderi kalemine maaşsız olarak kabul edildi. Bir müddet sonra maaşa bağlanan Fehmi Bey o yıl tühmeti siyasiye ile

tevkif ve Taşkışla'da mün'akid divanı harpçe müebbeten kalebentliğe ve Fizan'a nefye mahkum edildi. Dokuz ay sonra affedildi. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Viyana'da hukuk ve iktisat tahsili gördü. Bundan sonra değişik makamlarda görev yapan yazar Arapça, Farsça, Almanca, İtalyanca, Rusça bilmektedir.

Muhtelif mecmualarda eş'ar ve makalât neşr etmiştir. İngilizce'den "Çar", Almanca'dan "Devleti Aliyenin Za'f ve Kuvveti" ve İtalyanca'dan "Deha Nedir?" ünvanlı üç kitap tercüme ederek Kahire'de tab etmiştir.

"Haclei Ebkâr" namındaki manzum eseri 1331 de İstanbul'da tab etmiştir. Bu eserin kabında "Elem ve Sitem" ünvanlı mecmua-i eş'ar ile Alman şairi Göte'nin "Ekemont" isimli dramının tercümesi tab olunacağı gösterilmiştir.

(İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri C.I, s.388-389.)

Hüseyin Cahid (Haki) [Yalçın] (1875-1957)

Servet-i Fünun dönemi şair ve yazarlarındandır.

Hüseyin Suad [Yalçın]

Servet-i Fünun dönemi şair ve yazarlarındandır.

İbnü'l-Seyyid Galip (1876-1906)

Divan şairi. Kayseri Tapu Başkatibi Seyid Efendi'nin oğludur. Karakimselizade Hoca Mehmed Efendiden icazet aldı. 1877 yılında Mutasarrıf Saffet Paşa'nın takdiriyle tahrirat kalemine girdi. İstanbul'da bulunduğu sıralarda Farsça ve Fransızca öğdendi. Bir rahatsızlık neticesi iki sene kadar akıl hastanesinde kaldı. Çıktıktan sonra Kayseri'ye döndü. Mekteplerde vekaleten ve serbest olarak hocalık yaptı. Terakki İbtidai muallimliğine, bilahare Nali Reşid Paşa'nın aracılığıyla Sivas İdadi Müdür Muavinliğine ve Türkçe, Tarih ve Edebiyat muallimliğine tayin edildi. Bu vazifede iken intihar etti. İbni Seyyid Galib adıyla eserlerini neşreden Galip Efendi'nin mürettep Divan'ından başka basılmamış muhtelif eserleri vardır. Ayrıca Mesnevi'yi de kısmen manzum olarak tercüme etmiştir.

(Türk Dili ve Edebiyatı Ans., -Devirler, isimler, eserler, terimler- Dergah yay., C.III., s.273.)

İbrahim Edhem

Bâb-ı Âlî tercüme kaleminden, Fransızca Konuşalım, Fransızca'dan Türkçe'ye Cep Lügati isimli eserleri vardır.

İsmail Safa: (1867-1901)

On dokuzuncu asır şair ve yazarlarındandır.

Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]: (1870-1957)

Tarih, biyografi ve monografi yazarı ve şair. İstanbul'da doğdu. Şehzade Rüştüyesi'nde, Mülkiye'de, Hukuk Mektebi'nde okudu. Özel olarak; dinsel bilimler, hat sanatı, hadis, Arapça, Farsça ve Fransızca öğrendi. Vilayati Mümtaze ve Muhtare, Sadaret Mektebi kalemlerinde, Vilayeti Sittiyi Teftiş ve Islahat Komisyonu'nda görev aldı.(1890-1908) Türk ve İslam Eserleri Müzesini kurdu; emekliliğine kadar Müdürü olarak bu müzeyi yönetti. Tarih, edebiyat, biyografi ve bibliyografi bilginlerimizin en büyükleri arasında egosantrik bir kişiliğe sahiptir. En tanınmış eserleri: Son Asır Türk Şairleri (12 fasikül, 1930-1942), Osmanlı Devletinde Son Sadrazamlar (14 fasikül, 1940-1942), Son Hattatlar (1955), Hoş Sada (19. Asır musikişinasları ve musiki fıkraları, 1958) dır.

(S.K. Karaalioglu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.278)

Mehmed Emin [Yurdakul] (1869-1944)

Milli Edebiyat Dönemi şair ve yazarlarındandır.

Mehmed Rauf: (1875-1931)

Servet-i Fünun dönemi hikaye, roman ve tiyatro yazarı.

Nigar bint-i Osman (Nigar Hanım): (1856-1918)

Servet-i Fünun döneminin en tanınmış kadın şairi. İstanbul'da doğdu. Macar iken Türk olarak Türkiye'de yerleşen Osman Paşa'nın kızıdır. Fransız okulunda okudu. Türkçe, Arapça, Farsça dillerini özel olarak öğrendi. Fransızca'yı, zamanın Doğu-Batı edebiyatlarını çok iyi bilmesi, seçkin kişiliği, her Salı günü konağında devrin tanınmış kişilerini toplayıp düzenlediği şiir, müzik, sanat, edebiyat partileri, XVII. yy. Fransız yüksek sosyetesinin toplantılarını andırır. Özel yaşantısının ızdıraplı geçişi şiirlerindeki lirizmi artırır. Batı uygarlığındaki Türk edebiyatının ilk eser veren kadın şairidir. Aile çevresi, edebiyat kültürü, duygulu, ince mizacı, Batı edebiyatını yakından tanınması, onu yenilik edebiyatımıza uyan şiirler yazmaya zorlar. Ancak çağındaki kadınlarda görülen anlatım ürkekliğini aşamaz. Aruzla yazılan şiirlerinde Abdülhak Hamid, Recaizade Ekrem, Fikret ve Cenab etkileri görülür. Eserlerinden bazıları şunlardır: Efsûs (Yazık! Şiirler, 1. Cilt 1886, 2. Cilt 1890), Nirân (Ateşler, şiirler, 1896), Aks-i Sada (Yankı, şiirler, 1900) Safahât-ı Kalb (Gönül Safhaları, nesir halinde aşk mektupları, 1901)

(S.K. Karaalioglu, Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü, s.395)

Recaizade Mahmud Ekrem: (1847-1914)

Tanzimat devri şair ve yazarlarındandır.

Sadi: (?-1916)

Sadi Efendi Harputludur. Harputlu Hacı Hafız Yusuf Efendinin oğludur. Küçük yaşta İstanbul'a geldi. Tahsili ilim etti. Selanik'te Mekteb-i Osmani müdüriyetine tayin olundu. Bir zaman sonra infisal eyledi. Drama ve Siroz sancaklarında polis komiserliğinde, Üsküb hapishanesi müdüriyeti ve nüfus kitabeti gibi hizmetlerde bulundu. Kosova Senice livası tahrirat müdüriyetinde iken Balkan Harbi sırasında Sırlara esir düştü. Sonra İstanbul'a kaçtı. Daha sonra muallimlik yapan Sadi 1916'da vefat etti.

Tercümen-ı Hakikat Gazetesinde "Deli Şair" imzasıyla şiirler yazmıştır. Selanik'te intişar eden Asır ve Mütalaa gazetelerinde aile manzumeleri, "Çocuklara Rehber" isimli risalede ve "Ceride-i Sofiye" de şiirleri munderictir. Selanik'te

“Gonca-i Edeb” ve “Üsküb”de “Yıldız” unvanlı iki edebi mecmua neşretti. “Açık Türkçe” namında alfabeye dair bir risalesi vardır.

(İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri, cilt II., s.1532)

Sadık Vîcdani [Kayıkçıoğlu]: (1864-1939)

Yazar Kastamonu Rüşdiyesi’nde okudu. Bitirmeden Kastamonu İstinaf Mahkemesi’nde memur oldu. Zabıt Katipliği, Aza Mülazımı, Vilayet Mektubî Kalemi Mümeyyizliği gibi görevlerde bulundu. 1894 de Kastamonu gazetesi baş muharriri oldu. Kosova Vilayeti İdare Meclisi Başkatipliğine tayin edildi. Bazı vilayetlerde mektupçuluk yaptı. 1923 ten sonra Aydın Tasfiye Komisyonu Üyesi iken emekli oldu. Tasavvufa dair tetkikleri ve yazıları ile tanınmıştır. Eserleri: Perişan (1891), Nagamat-ı Vîcdaniye, (Kastamonu, 1894), Berk-i feza (1911), Fihrist-i Kur’an-ı Kerim (1912), Tefeülname-i İmam Suhreverdi (1912), Neşide-i cihad-ı ekber (1914), Gülbank-ı cihad-ı ekber (1915), Cuma namazı (1919), Bayram namazları (1919), Parasız (1921), Tomar-ı turuk-ı aliyye (4 kitap, 1922-24), Hz. Muhammed niçin çok evlendi (1928).

(Türk Dili ve Edebiyatı Ans., -Devirler, isimler, eserler, terimler-, Dergah yay., C.V, s.237.)

Siret [Hüseyin Siret Özsever]: (1872-1959)

Servet-i Fünun şair ve yazarlarındandır.

Tâhir (Menemenlizade): (1862-1902)

XIX. asır şairlerindendir.

Tevfik Fikret: (1867-1915)

Servet-i Fünun şairlerindendir.

İKİNCİ BÖLÜM

YAZAR VE KONU ADLARINA GÖRE TAHLİLİ FİHRİSTLER

2.1. YAZAR ADLARINA GÖRE FİHRİST

Yazar adlarına göre fihristte önce yazarın adı, parantez içinde yazar ve şairlerin derginin muhtelif sayılarında bulunan diğer adları ve unvanları; köşeli parantez içerisinde ise bizim bulabildiğimiz isim, unvan, soyad vs. gösterilmiştir. Böylelikle bir yazarın değişik isimlerle yazdığı yazılar tek isimde fakat diğer isimler de belirtilerek verilmiştir.

Köşeli parantez içerisindeki bütün ifadeler bize aittir.

Bu fihrist, gazetede bulunan bütün şâir ve yazarların adları alfabetik sıraya konularak meydana getirilmiştir. Alfabetik sıralarında A(yın), E(lif) vb. rumuzları yazarken harfin aslı esas alınmış, A(yın)lar A, E(lif)ler E maddesinde gösterilmiştir. Yalnız üç yüz civarında imzasız yazı bulunduğundan bunları “İ” harfi içerisinde değil de sonda ayrı bir başlık altında topladık.

YAZAR ADI	ESER ADI	TÜR	TARİH	SAYI	Sf.
A(yın)	Hatıratımdan	[Hatıra]	30T.1314	11	4
	Aileme Veda	[Fıkra]	16T.1314	101	3-4
	Mektup	[Mektup]	16T.1314	101	4
	Me'yûs iken	[Şiir]	23T.1314	102	2
	Mersiye-i Hüsn	“	23T.1314	102	2
	Sa'aldigi	“	6 Ağ.1314	12	4
	Hatıratımdan	[Hatıra]	10Ey.1314	17	2-3
	Hatıratımdan	“	17Ey.1314	18	2
	Ben Gülebilir miyim?	[M. Şiir]	17Ey.1314	18	2-3
	Hatıratımdan	[Hatıra]	29TE.1314	24	2-3
	Veda	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
A(yın). (Muallim)	Gidiyor	[M. Şiir]	22TE.1314	23	3
	Mektup	[Mektup]	19TS.1314	27	2
A(yın). Hüsniye	Bir Hikaye Parçası	[Hikâye]	8 TE.1314	21	3-4
	Bir Hikaye Parçası	“	15TE.1314	22	4
	Keş-i Sabih	[Fıkra]	22TE.1314	23	2-3
	Hatıra	[Makale]	19TS.1314	27	2-3

A(yın). İsmet (İbnü'l- Faik)	Tevzi-Mükâfat-ı Resmi	[Şiir]	16T.1314	101	2
	Kenar-ı Âb'da*	"	23T.1314	102	3
	Kılıkışdan Avdet	"	30T.1314	11	2
	Yadigar-Meveddet	"	13Ağ.1314	13	2
	Ziyaret-i Makber	[M. Şiir]	27Ağ.1314	15	1
	İftirak-ı Müvakkat	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
	Ben	"	24Ey.1314	19	1-2
	Fecr*	"	15TE.1314	22	1-2
	Dolu	"	22TE.1314	23	1
	Teşrin-i Evvel'in Seki- zinci Perşembe Akşamı	"	29TE.1314	24	1
	Düşen Dolunun Tarihi				
	Ne Tali'-i Menhûs!	[Şiir]	5 TS.1314	25	1
	Yine Mesken-i Turâb-ı Makberdir	"	12TS.1314	26	1
	Heyhât!	"	19TS.1314	27	1
	Sefalet, Saadet	"	26TS.1314	28	1
	İntizar	[M. Şiir]	3 KE.1314	29	1
	Kış	[Şiir]	10KE.1314	30	2-3
	91 Numaralı Resmi Gazete	[Makale]	10KE.1314	30	3
	Girdab-ı Sefalet*	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Bir Gece	[M. Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Helâl	[Şiir]	17Ey.1314	18	1
	Eskici*	"	17Ey.1314	18	1
	Tulû'	"	10Ey.1314	17	3
A(yın). Nadir [Ali Ekrem Bolayır]	Bir Tazmin	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	3
	Vaziyet	[M. Şiir]	10KE. 1313	72	2-3
A(yın). Refik	[Başlıksız]	[Şiir]	11Şb.1312	30	1

A(ym). Sabiha	Bedbaht	[Hikâye]	3 KE.1314	29	3
A(ym). Şevket (Müderrişzade)	Bir Saldîdenin Nasihati	[Şiir]	29TE.1314	24	1
	Mütâlaa	[Makale]	29TE.1314	24	1
	Mayısda Bir Seher	[Şiir]	3 KE.1314	29	1
	Bir Genç	[Şiir]	10KE.1314	30	1
A(ym). Şevki	Sefalet	[Fıkra]	11Şb.1312	30	1-2
	Sefalet	"	18Şb.1312	31	2-3
	[Başlıksız]	[Makale]	4 Mt.1313	32	3-4
A(ym). Y(e).	Tabiatda İntisak Yoktur	[Makale]	4 H. 1314	95-3	3
Abbas Havri (Lisan-ı Osmanî Muallimi)	Hatırat-ı Seyahat	[Mektup]	27Ağ.1314	15	2
Abdi Tevfik	Seyf ve Kalem	[Fıkra]	1 Ns.1313	36	2-3
	Saçların Beyazlanması	[Makale]	15Ns.1313	39	4
	Derd-i Nihani*	[Şiir]	22Ns.1313	40	2-3
	Fıkra-i Ahlakiye	[Hatıra]	22Ns.1313	40	3-4
	Müdafaa-i Namus				
	Balıklarda Hafıza Var mı?	[Makale]	22Ns.1313	40	4-5
	Bir Mecruh Gönüllü	[Fıkra]	29Ns.1313	41	3
	Müdafaa-i Namus	[Hatıra]	29Ns.1313	41	3-4
	Lusifor	[Makale]	29Ns.1313	41	6
	Bir Rüya-yı Müdhişe	[Hatıra]	25Şb.1313	82	3-4
	Balonlu Bir Dağ	[Makale]	11Mt.1313	84	3-4
	Şimendiferi				
Abdulhalim Memduh	Gazel*	[Şiir]	4 Şb.1313	80	1
Abdulkerim Hadi	Tettebbuat-ı Leyliyeden	[Sohbet]	26TS.1313	70	1-3
Abdullah	[Başlıksız]	[Şiir]	18Şb.1313	81	4
	[Başlıksız]	"	25Şb.1313	82	1
	Babasız Kız	"	25Mt.1313	86	2
	Mülk-i Yemin	"	29Ns.1313	90	1
	Gülbün-i Ra'nâ	"	13Ms.1314	92	2
	Sâile ve Tizi	"	21Ms.1314	93-1	1-2

Abdullah	Bir Kelebeğin Hasbihali	[Fıkra]	18H.1314	97-5	1
	Melâl-i Hazan	[Şiir]	9 T. 1314	100	1
	Bir Kelebeğin Hasbihali	[Hikâye]	23T.1314	102	3
	[Başlıksız]	[Şiir]	30T.1314	11	2-3
	Hayal Hakikat	"	10Ey.1314	17	1-2
Abdurranman Adil	Nevmid*	[Şiir]	6Ağ.1313	54	3-4
	Hakikat	"	10Ey.1313	59	1
	Hasbihal	"	10Ey.1313	59	1
Abdülhak Hamid [Tarhan]	Zamâne-i Ab	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Abdülkadir	İki Söz	[Makale]	26TS.1313	70	4
Abdülmecid Fehmi	Levha-i Fecr-i Bahar	[Şiir]	6 Ms. 1314	91	2
	Ninni*	"	18H.1314	97-5	2
	Bir Hatıra-i Aşıkane	[Şiir]	16T.1314	101	2
	Bir Yetim İle Bir Zengin	"	30T.1314	11	3
	Çocuk				
	Tahmis Gazel	"	13Ağ.1314	13	1
	Leyâl-i Mukmir'de	"	20Ağ.1314	14	2
	Beyân-ı Takdir	"	20Ağ.1314	14	2
	Kanaryaya	"	3 Ey. 1314	16	2
	Arkadaşıma	"	3 Ey. 1314	16	2
	Mülküm	"	1 TE.1314	20	1
	Yazda Gurub	"	8 TE.1314	21	1
	Kardeşim!	"	15TE.1314	22	1
	Müştakiyane Bir	"	12TS.1314	26	1
	Gazelim				
	Kalem	"	12TS.1314	26	1
	Kış	[Makale]	3 KE.1314	29	2
Abonelerimizden Biri	Arıcılıktan Bir Bahs	[Makale]	17H. 1313	47	6-7
Adel Müt. A(yın) Hüsniye	Buz Dilberliği	[Tercüme]	22TE.1313	65	8
	Buz Dilberliği	"	29TE.1313	66	8
	Yazık Değilmiş	"	5 TS.1313	67	8
Adiye (Muallime)	Yaprak	[Şiir]	15Ns.1313	89	7
	Bir Muallimenin Son	[M. Şiir]	13Ms.1314	92	6-7
	Veda-ı Pederime	[Mektup]	3 KE.1314	29	2-3

Âgâh Paşa	Âdem	[Şiir]	22TE.1312	14	1
	Âlem*	"	22TE.1312	14	2
	[Başlıksız]*	"	12TS.1312	17	2
	Gazel*	"	26TS.1312	19	1
	[Başlıksız]	"	21KS.1312	27	1-2
	Tahmis	"	4 Mt.1313	32	1
	[Başlıksız]	"	15Ns.1313	39	2
Ahmed Besim	Hicran	[Fıkra]	19TS.1313	69	3-4
	Nedâmet	[Hikâye]	27Ağ.1314	15	1-2
Ahmed Enveri	İğfal*	[Şiir]	10Ey.1312	8	2
	Elvah-ı Hayat	[M. Şiir]	29TE.1312	15	2-3
	Bu Bir Hayal Değil	[Makale]	12TS.1312	17	2
	Hakikat idi				
	Bu Bir Hayal Değil	[Makale]	26TS.1312	19	1-2
	Hakikat idi				
	Şita*	[M. Şiir]	10KE.1312	21	3
	Lâ Mevcude İllâ Hu	"	14KS.1312	26	1
	Hayal İçinde Hakikat	"	20Ms.1313	43	4
	Ne İçin Bilemem	[Fıkra]	10H.1313	46	4-5
	Felsefe Kırıntıları	[Makale]	22T.1313	52	5-6
	Musahabe-i Edebiye	"	30T.1313	53	2-3
	Felsefe Kırıntıları	"	6Ağ.1313	54	3
	Felsefe Kırıntıları	"	27Ağ.1313	57	3
	Musahabe-i Edebiye*	"	17Ey.1313	60	1-2
	Câhil, Alim	"	8 TE.1313	63	1-2
	Arz-ı Meram	"	13TS.1313	68	5-6
	Yine Fiil-i İstila	"	24KE.1313	74	3-4
	Felsefe Kırıntıları	"	6 Ms. 1314	91	2-3
Ahmed Hamdizade Ömer Fevzi	Bir Felekzedenin Hasbihâli	[Fıkra]	3 Ey. 1314	16	1-2
Ahmed Hidayet	Namus	[Makale]	3 Ey.1313	58	2-3
Ahmed Kelâmi	Bir Mektub	[Mektup]	26TS.1312	19	2
Ahmed Medhi	Jan Jak Russo'nun	[Jaen [Mektup]	17Ey.1312	9	1
	Jacques Rousseau]				
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	[Hatıra]	27Ağ.1313	57	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	3 Ey.1313	58	6

Ahmed Medhi	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	[Hatıra]	10Ey.1313	59	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	17Ey.1313	60	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	24Ey.1313	61	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	1 TE.1313	62	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	8 TE.1313	63	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	15TE.1313	64	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	22TE.1313	65	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	29TE.1313	66	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	5 TS.1313	67	5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	13TS.1313	68	6-7
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	19TS.1313	69	4
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	26TS.1313	70	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	"	3 KE.1313	71	5-6
Ahmed Melik (Bey)	Nedâmet	[Hikâye]	20Ağ.1312	5	7-8
	Nedâmet	"	27Ağ.1312	6	7
	İmlâ Meselesi*	[Makale]	3 Ey.1312	7	1-2
	Nedâmet	[Hikâye]	3 Ey.1312	7	6-7
	İlmi Cebir Hakkında Malumat-ı Tarihiye	[Makale]	17Ey.1312	9	3
	Buzun Suret-i İmalı	[Makale]	18H.1314	97-5	2-3
	Buzun Suret-i İmalı	"	25H.1314	98-6	3-4
Ahmed Midhad	Mesâil-i Mühimme-i Nisvaniye	[Fıkra]	17Ey.1312	9	8
	Üss-i Lisan-ı Türkî	[Makale]	26TS.1312	19	8
	Osmanlı Matbuatı ve Bazı Matbuat-ı Avrupaiye	[Makale]	6 Ms.1313	42	3-4
Ahmed Rasim	Yunan Neşaid-i Aşıkânasinden	[Fıkra]	21KS.1312	27	2

Ahmed Rasim (Selanikli)	Şita	[Fıkra]	4 H. 1314	95-3	1
Ahmed Rifad	Tavsifname	[Hikâye]	6 Ağ.1314	12	2-3
	Tavsifname	"	13Ağ.1314	13	2
	Tavsifname	"	20Ağ.1314	14	2
Ahmed Tâhir	Fuzuli'ye Peyrevlik	[Şiir]	31KE.1312	24	2
Aleksandır Du- mafis [Alexandre Dumas Fils] Müt. Ahmed Melik	Aleksandır Dumafis'ten Mektub	[Tercüme]	22 T.1312	1	6-7
	Mektub	"	30 T.1312	2	5-6
	Mektub	"	6 Ağ. 1312	3	7
	Mektub	"	13Ağ.1312	4	7
	Mektub	"	10Ey.1312	8	6-7
	Mektub	"	22TE.1312	14	7-8
	Mektub	"	29TE.1312	15	7
	Mektub	"	5 TS.1312	16	7
	Mektub	"	19TS.1312	18	7-8
	Mektub	"	3 KE.1312	20	7-8
	Mektub	"	10KE.1312	21	7
	Mektub	"	17KE.1312	22	7-8
	Mektub	"	24KE.1312	23	7
	Mektub	"	7 KS.1312	25	7-8
	Mektub	"	28KS.1312	28	5-6
	Mektub	"	4 Şb.1312	29	6-7
	Mektub	"	11Şb.1312	30	6
	Mektub	"	18Şb.1312	31	5-6
	Mektub	"	4 Mt.1313	32	4-5
	Mektub	"	11Mt.1313	33	5-6
	Mektub	"	18Mt.1313	34	5-6
Ali Haydar (Leskofçalı)	Bir Kuş*	[Şiir]	3 KE.1314	29	2
	Hazan	[Fıkra]	10KE.1314	30	3-4
Ali Remzi (Orta- hisarı Mal Müdü- rü/ Leskovikli)	Say ve Gayret	[Fıkra]	20Ağ.1312	5	5-6
	Hây-ı Şeytan Dino	[Hikâye]	10Ey.1312	8	5-6
	Hazin*	[Şiir]	29TE.1312	15	2
	Gazel*	"	5 TS.1312	16	1
	Açıl*	"	28KS.1312	28	1
	Teheyyüc-i Hissiyat*	"	4 Mt.1313	32	2
	Tarih-i Tabii' Kastor	[Makale]	1 Ns.1313	36	6-7
	Hata-yı Mader	[Hikâye]	1 Ns.1313	36	7-8
	Hata-yı Mader	"	8 Ns.1313	37	7

Ali Remzi (Orta- hisarı Mal Müdü- rü/ Leskovikli)	Hata-yı Mader	[Hikâye]	15Ns.1313	39	7-8
	Hata-yı Mader	"	22Ns.1313	40	6-7
	Hata-yı Mader	"	29Ns.1313	41	6-7
	Hata-yı Mader	"	6 Ms.1313	42	7
	Hata-yı Mader	"	20Ms.1313	43	6-7
	Hata-yı Mader	"	27Ms.1313	44	6-7
	Hata-yı Mader	"	3 H. 1313	45	7
	Hata-yı Mader	"	10H.1313	46	7
	Muhammes*	[Şiir]	13Ağ.1313	55	3
	Üstad Ekrem'e Nazire	"	1 TE.1313	62	1
	[Mektup]	[Mektup]	19TS.1313	69	2
	Nazire	[Şiir]	19TS.1313	69	2
Ali Rıza	Teşekkür-nâme	[Fıkra]	3 H. 1313	45	4
Ali Ulvi	Uzlet Perisi	[Hikâye]	12TS.1312	17	3
	Paris Muhabirimizden	[Fıkra]	21KS.1313	78	3-5
Andelib [Faik Esat Başmaccızade]	Feverân-ı Teessür	[Şiir]	13Ağ.1312	4	3
Arif İbni Cemal	[Başlıksız]	[Makale]	1 TE.1313	62	3-4
B(e). Sırrı	Kendi Kendime Bir Hasbihal	[M.Hikâye]	10KE.1314	30	2
Besim (Erkân-ı Harbiye Binbaş- larından)	Mebâhis-i Askeriye Fenn- i Askeri	[Makale]	11Mt.1313	33	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	17H. 1313	47	6
	Mebahis-i Askeriye	"	24H.1313	48	4-5
	Mebahis-i Askeriye	"	1 T. 1313	49	3-4
	Mebahis-i Askeriye	"	8 T. 1313	50	6-7
	Mebahis-i Askeriye	"	15T.1313	51	5-6
	Mebahis-i Askeriye	"	22T.1313	52	6-7
	Mebahis-i Askeriye	"	30T.1313	53	3-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	10Ey.1313	59	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	17Ey.1313	60	2-3
	Mebahis-i Askeriye	"	8 TE.1313	63	4
	Mebahis-i Askeriye	"	15TE.1313	64	2-3
	Zabit-i Keşf Kolu Ve Süvarinin Sevk-ül Ceyşiyesi	"	11Mt.1313	84	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	18Mt.1313	85	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	25Mt.1313	86	4-5

Besim (Erkân-ı Harbiye Binbaşılardan)	Zâbit-i Keşf Kolu	[Makale]	1 Ns. 1313	87	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	8 Ns. 1313	88	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	15Ns.1313	89	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	29Ns.1313	90	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	6 Ms. 1314	91	4-5
	Zâbit-i Keşf Kolu	"	13Ms.1314	92	4-5
[Bir Asker İmzasıyla]	Bir Mektub	[Mektup]	13Ms.1313	N.F.	6-7
Bir Gönüllü	Mebahis-i Askeriye	[Makale]	25Şb.1313	82	7
	14 Yaşında Bir Gönüllü Lisanından	[Şiir]	15Ns.1313	39	2
Cemil Havri (Doktor)	Selanik Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden	[Makale]	13Ağ.1313	55	5-6
	Selanik Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden	"	19Ağ.1313	56	5
	Hava Bahsi	"	27Ağ.1313	57	4-5
	Hava Bahsi	"	3 Ey.1313	58	5-6
	Müskirat Bahsi	"	10Ey.1313	59	3
	Müskirat Bahsi	"	17Ey.1313	60	3-4
	Selanik Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden	"	1 TE.1313	62	4
	Müskirat Bahsi	"	8 TE.1313	63	4-5
	Müskirat Bahsi	"	15TE.1313	64	3-4
	Islahhane Bahsi	"	22TE.1313	65	6
	Islahhane Bahsi	"	29TE.1313	66	5
	Tenzifât Bahsi	"	26TS.1313	70	5
	Tenzifât Bahsi	"	3 KE.1313	71	6-7
	Berberler	"	7 KS.1313	76	2
	Berberler	"	14KS.1313	77	4
	Çiçek	"	25Şb.1313	82	5
	Kuzu Etleri	"	25Mt.1313	86	6-7
	Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden Bir Yaprak	"	21Ms.1314	93-1	3-4
	Musâhabe-i Fenniye	"	20Ağ.1314	14	3
	Vesait-i Tenviriyenin İnsana Tesiri	"	24Ey.1314	19	2
	Mesâil-i Fenniye	"	15TE.1314	22	2-3
Cenab Şahabettin	[Mektup]*	[Mektup]	24Ey.1312	10	1
	Mütâlaa*	[Makale]	24Ey.1312	10	1-2

Cenab Şahabettin	Tesir-i Muhitâd	[Hikâye]	22TE.1312	14	5-7
	Tesir-i Muhitâd	"	29TE.1312	15	5-6
	Şita	[Şiir]	24KE.1312	23	2
	Sevmek İstedikçe	"	13Ms.1313	N.F.	3
	Ba'del Gurub	"	8 T. 1313	50	1
	Edebiyat-ı Mûteahhirin	[Makale]	15T.1313	51	1-3
	Bade'l-Telâki	[Şiir]	17Ey.1313	60	1
Cûdi	Gazel*	[Şiir]	17Ey.1312	9	1
	Nev-i Latif*	"	24Ey.1312	10	2
	Bahar Postası	[Fıkra]	4 Mt.1313	83	7-8
	Gazel	[Şiir]	25Mt.1313	86	2
D(al). K(ef).	Serhada Giderken	[Hatıra]	8 Ns.1313	37	1-2
	Serhad Boyunda	[Hikâye]	15Ns.1313	39	2
E(lif). K(ef).	Veda-i Müebbed	[Hikâye]	11Mt.1313	33	6-7
E(lif). M(im).	Noksan Terbiye	[Hikâye]	1 TE.1312	11	7-8
	Noksan Terbiye	"	15TE.1312	13	7
E(lif). Sabriye	Moda Belası	[Makale]	17KE.1313	73	6-7
	Nemide	[Hikâye]	7 KS.1313	76	5
	Nemide	"	14KS.1313	77	6-7
	Nemide	"	21KS.1313	78	7-8
	Nemide	"	28KS.1313	79	6-7
Ebulreşad Ahmedi	Mektub	[Mektup]	24KE.1312	23	3
Eddai	Mütâlaa Gazetesinin Bir Mütâlaası	[Makale]	27Ağ.1312	6	5-6
Edhem İsmail (Eczacı)	Viyana'dan Mektub-ı Mahsus	[Mektup]	27Ağ.1312	6	3-4
	Usul-i Tedâvi	[Makale]	27Ağ.1312	6	4
	Panabitkum Müzesi	"	10Ey.1312	8	3-4
	Şin Burin Kasrı	"	17Ey.1312	9	4
	Yanık İçin Kolay Bir İlaç	"	17Ey.1312	9	4-5
	Yeni Bir Üzüm Asması	"	24Ey.1312	10	6
	Meydan-ı Muharebede	"	15Ns.1313	39	5
	Köpekler				
	Terane	[Şiir]	4 Mt.1313	83	1
	Difteri	"	11Mt.1313	84	1
	Aile Eczahanesi	[Makale]	11Mt.1313	84	8
Edibe	Küçük Melek	[Şiir]	6 Ağ. 1312	3	8

Edvard İö Balay [Eduard le Balay] Müt. Sabri	Benjamin Franklin'in Ahlâk ve İktisad Üzerine Tatbikatı Benjamin Franklin'in Benjamin Franklin'in Benjamin Franklin'in Benjamin Franklin'in	[Tercüme] " " " "	8 Ns. 1313 15Ns.1313 29Ns.1313 6 Ms. 1314 13Ms.1314	88 89 90 91 92	5-6 5-6 4-6 6 6
Emine Hediye (bint-i Ömer)	Bir Hatıra-i Müte'essife	[Hatıra]	4 Mt.1313	32	5-6
Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi)	Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Şu Asr-ı Terakkide Muharrirat-ı Fazlâtımızın En Kıdemlisi [Mektup] Mükâfat-ı İlâhiye Mazruf-ı Elem Mükâfat-ı İlâhiye Müstağrak-ı Neşâd Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye Mükâfat-ı İlâhiye [Mektup]	[Roman] " " " " " " " " " " " [Mektup] " [Roman] [M.Hikâye] [Roman] [M.Hikâye] [Roman] " " " " " " " " " [Mektup]	22 T.1312 30 T.1312 6 Ağ. 1312 13Ağ.1312 20Ağ.1312 27Ağ.1312 3 Ey.1312 10Ey.1312 17Ey.1312 24Ey.1312 1 TE.1312 8 TE.1312 8 TE.1312 8 TE.1312 15TE.1312 22TE.1312 29TE.1312 5 TS.1312 12TS.1312 19TS.1312 26TS.1312 3 KE.1312 10KE.1312 17KE.1312 24KE.1312 31KE.1312 14KS.1312	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 12 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 26	7-8 6-7 7-8 7-8 8 8 8 8 7-8 8 8 7-8 8 8 8 8 8 8 8 8 7 8 8 8 8 8

Emine Semiye
(Cevdet Paşa
Kerimesi)

Sefalet	[Roman]	14KS.1312	26	8
[Mektup]	[Mektup]	21KS.1312	27	6-7
Sefalet	[Roman]	21KS.1312	27	8
Sefalet	"	28KS.1312	28	8
Sefalet	"	4 Şb.1312	29	8
Sefalet	"	11Şb.1312	30	8
Menfaatlı Musahabe	[Makale]	18Şb.1312	31	7
Sefalet	[Roman]	18Şb.1312	31	8
Sefalet	"	4 Mt.1313	32	7-8
Sefalet	"	11Mt.1313	33	7-8
Sefalet	"	18Mt.1313	34	8
Sefalet	"	26Mt.1313	35	7-8
Sefalet	"	1 Ns.1313	36	8
Sefalet	"	8 Ns.1313	37	7-8
Sefalet	"	15Ns.1313	39	8
Hissiyat-ı Mukaddese	[Makale]	22Ns.1313	40	7-8
Sefalet	[Roman]	22Ns.1313	40	8
Sefalet	"	29Ns.1313	41	7-8
Sefalet	"	6 Ms.1313	42	8
Bir Gecelik Gelin	[Hikâye]	13Ms.1313	N.F.	7-8
Sefalet	[Roman]	20Ms.1313	43	7-8
Sefalet	"	27Ms.1313	44	7-8
Sefalet	"	3 H. 1313	45	8
Sefalet	"	10H.1313	46	8
Sefalet	"	17H. 1313	47	8
Sefalet	"	24H.1313	48	8
Kuru Bir Menekşe	[Hikâye]	1 T. 1313	49	6-8
Demetciği Yahut... Afif				
Bir Kızın Hissiyat-ı				
Aşıkaneşi				
Sefalet	[Roman]	1 T. 1313	49	8
Sefalet	"	8 T. 1313	50	8
Sefalet	"	15T.1313	51	8
Sefalet	"	22T.1313	52	8
Sefalet	"	30T.1313	53	8
Sefalet	"	6Ağ.1313	54	8
Sefalet	"	13Ağ.1313	55	8
Sefalet	"	19Ağ.1313	56	8
Sefalet	"	27Ağ.1313	57	8
Sefalet	"	3 Ey.1313	58	8
Sefalet	"	10Ey.1313	59	8
Sefalet	"	17Ey.1313	60	8
Sefalet	"	24Ey.1313	61	8
Sefalet	"	1 TE.1313	62	8
Sefalet	"	8 TE.1313	63	8

Emine Semiye	Sefalet	[Roman]	15TE.1313	64	8
	Sefalet	"	22TE.1313	65	7-8
	Sefalet	"	29TE.1313	66	7-8
	Sefalet	"	5 TS.1313	67	7-8
	Sefalet	"	13TS.1313	68	8
	Sefalet	"	19TS.1313	69	7-8
	Sefalet	"	26TS.1313	70	8
	Sefalet	"	3 KE.1313	71	7-8
	Sefalet	"	10KE.1313	72	8
	Sefalet	"	17KE.1313	73	7-8
	Sefalet	"	24KE.1313	74	8
	Sefalet	"	7 KS.1313	76	7-8
	Sefalet	"	14KS.1313	77	7-8
	Sefalet	"	21KS.1313	78	8
	Sefalet	"	28KS.1313	79	7-8
	Sefalet	"	4 Şb.1313	80	8
	Sefalet	"	18Şb.1313	81	8
	Sefalet	"	25Şb.1313	82	8
	Sefalet	"	4 Mt.1313	83	7
	Sefalet	"	11Mt.1313	84	7-8
	Sefalet	"	18Mt.1313	85	7-8
	Sefalet	"	1 Ns. 1313	87	7-8
	Sefalet	"	8 Ns. 1313	88	7-8
	Sefalet	"	15Ns.1313	89	7
	Sefalet	"	29Ns.1313	90	7-8
	Sefalet	"	6 Ms. 1314	91	7-8
	Sefalet	"	13Ms.1314	92	7-8
	Sefalet	"	21Ms.1314	93-1	4
	Sefalet	"	28Ms.1314	94-2	4
	Sefalet	"	4 H. 1314	95-3	4
	Sefalet	"	11H.1314	96-4	4
	Sefalet	"	18H.1314	97-5	4
	Sefalet	"	25H.1314	98-6	4
	Sefalet	"	2 T. 1314	99-7	4
	Sefalet	"	9 T. 1314	100	4
	Sefalet	"	16T.1314	101	4
	Sefalet	"	23T.1314	102	4
	Sefalet	"	30T.1314	11	4
	Sefalet	"	6 Ağ.1314	12	4
	Sefalet	"	13Ağ.1314	13	4
	Sefalet	"	20Ağ.1314	14	3-4
	Sefalet	"	27Ağ.1314	15	3-4
	Sefalet	"	3 Ey. 1314	16	3-4
	Sefalet	"	10Ey.1314	17	3-4
	Sefalet	"	17Ey.1314	18	3-4
	Sefalet	"	24Ey.1314	19	4
	Sefalet	"	1 TE.1314	20	3-4

Emine Semiye	Sefalet	[Roman]	8 TE.1314	21	4
	Sefalet	"	15TE.1314	22	4
	Sefalet	"	22TE.1314	23	3-4
	Sefalet	"	29TE.1314	24	4
	Sefalet	"	5 TS.1314	25	4
	Sefalet	"	12TS.1314	26	4
	Sefalet	"	19TS.1314	27	3-4
	Sefalet	"	26TS.1314	28	3-4
	Sefalet	"	3 KE.1314	29	3-4
	Sefalet	"	10KE.1314	30	4
	Sefalet	"	18KE.1314	31	4
F(e). K(af).	İntikâd*	[Makale]	12TS.1312	17	1-2
F(e). Y(a).	Gül Şeklinde Aşk*	[Şiir]	1 Ns. 1313	87	1
Faik (Efendi)	Bir Hüsn İçin*	[Şiir]	24Ey.1312	10	3
	Yine Ziraat	[Makale]	3 KE.1313	71	3-5
Faik (Efendi)	Fototerapi= Tedavi-i Bilziya	[Makale]	14KS.1313	77	2-3
	Osmanlı Lisanı*	"	25Mt.1313	86	1-2
	Tiftik	"	21Ms.1314	93-1	2
	Ankara	"	4 H. 1314	95-3	2-3
	Ankara	"	11H.1314	96-4	2-3
	Ankara	"	18H.1314	97-5	2
Fatma Sadun	Bize Bir Tuhfe-i Sevda Saklar	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
	Tûf-ı Hayat	"	9 T. 1314	100-8	1
	Borazan	"	16T.1314	101	1
	Mazmun-ı Fersude	"	30T.1314	11	1-2
	Tozlu İskarpınlar	"	6 Ağ.1314	12	1
	Azimet-i Sevdakârâne	"	13Ağ.1314	13	1
Fatma Fahrünnisa	Selanik'te Bulunan Ahât-ı Dine Ramazan Hediyesi	[Makale]	28KS.1312	28	7-8
	[Başlıksız]	[Makale]	26Mt.1313	35	6
	[Başlıksız]	[Mektup]	26Mt.1313	35	6
	Yazık Değil mi	[Fıkra]	15TE.1313	64	6-8
Fatma Şevket	Düşündüğüm	[Şiir]	13TS.1313	68	8
Fazlı Necib (Efendi)	[Mektup]	[Mektup]	3 KE.1313	71	2
	İrza-i Etfal	[Makale]	6 Ms. 1314	91	4-5

Fazlı Necib (Efendi)	İrza-i Etfal	[Makale]	13Ms.1314	92	3-4
	İrza-i Etfal	"	21Ms.1314	93-1	2-3
	İrza-i Etfal	"	28Ms.1314	94-2	3-4
	İrza-i Etfal	"	4 H. 1314	95-3	4
Fikri	Bana Öyle Gelir	[Şiir]	17KE.1312	22	1
	Garabet-i Hüsn	"	31KE.1312	24	1
Gazi Giray	Kelam'ül-Mülûk	[Şiir]	15Ns.1313	39	1
	Mülûk'ül- Kelam				
Gustave de Vene Müt. Ali Ulvi	İki Namzed	[Tercüme]	4 Şb.1312	29	3
H(a). Kâzım (Askerzade)	Cânânıma Hitab	[Şiir]	11H.1314	96-4	1
H(a). Remzi (Vodinalı)	Nağme-i Teessür*	[Şiir]	8 TE.1312	12	1
	O Bigâne-i Sevdâ*	"	8 TE.1312	12	1
	Bütün Bunlar Bir Şiirdir	[M. Şiir]	28KE.1313	75	2-3
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	14KS.1313	77	2
	Bir Gazel				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	21KS.1313	78	2
	Hasta				
	Makber-i Cananda Yirmi	"	28KS.1313	79	1-2
	Tefekkür				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	4 Şb.1313	80	1-2
	Şiir-i Metruk*				
	Nazire	"	18Mt.1313	85	2
	Zavallı Feride	[Hikâye]	1 Ns. 1313	87	2-3
	Bir Gazelcik	[Şiir]	13Ms.1314	92	2
	Aşk Olmasaydı	[Hikâye]	28Ms.1314	94-2	1-2
	Gazel*	[Şiir]	4 H. 1314	95-3	2
	Bir Harabede	"	11H.1314	96-4	1
	Kuzum	"	18H.1314	97-5	2
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	[Fıkra]	25H.1314	98-6	2-3
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
	Bir Söyleniş				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	2 T. 1314	99-7	1
	Tasvirin				
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	[Fıkra]	2 T. 1314	99-7	2-3
	İsterim	[Şiir]	16T.1314	101	1
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	16T.1314	101	1-2
	Bahar-ı Mahzun!				

H(a). Remzi (Vodinalı)	Enin-i Ye's	[Şiir]	23T.1314	102	1
	Bir Nazire	"	30T.1314	11	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	30T.1314	11	2
	Fârîsi Bir Gazelim				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	30T.1314	11	3-4
	Denize Karşı				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Vodina				
	Lâhika-i Nazâir	"	6 Ağ.1314	12	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	13Ağ.1314	13	1-2
	Köhne Bir Gazel				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	"	13Ağ.1314	13	2
	Ağladım!..				
	Behîce	[Hikâye]	20Ağ.1314	14	4
	Bir Mülâhaza	[Fıkra]	27Ağ.1314	15	3
	Behîce	[Hikâye]	27Ağ.1314	15	4
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	1
	Tezat-ı Hiss				
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
	Emel-i Vapesin				
	Behîce	[Hikâye]	3 Ey. 1314	16	4
	Elvah-ı Seherden*	[M. Şiir]	10Ey.1314	17	2
	Behîce	[Hikâye]	10Ey.1314	17	4
	Behîce	"	17Ey.1314	18	4
	Matrûkat-ı Şebabım'dan	[M. Şiir]	24Ey.1314	19	1
	Pederimin Mezarında				
	Behîce	[Hikâye]	24Ey.1314	19	4
H(a). Tahsin	Koparmayın*	[Şiir]	8 TE.1314	21	1-2
H(a). Y(e).	[Başlıksız]	[Makale]	8 Ns. 1313	88	3-4
Hacı İzzet Paşa	[Başlıksız]	[Şiir]	4 Şb.1312	29	1
Hafız Atıf Bey	[Başlıksız]	[Şiir]	22TE.1312	14	2

Haki (bkz. Hüseyin Cahid Yalçın)

Halil Mehmed Tevfik (Dırameli)	Terâcim-i Ahval (Koca Ragib Paşa)	[Biyografi]	15T.1313	51	4-5
	Terâcim-i Ahval (Said Mehmed Paşa)	"	3 Ey.1313	58	6-7

Halil Mehmed Tevfik (Dırameli)	Teracim-i Ahval (Nev'izade 'Atâi)	[Biyografi]	10Ey.1313	59	6
Halil Neşet	Şarkı	[Şiir]	18H.1314	97-5	2
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Muhayyel Fıkralar	[Fıkra]	26TS.1312	19	2-3
	Bir Muhavere	[Şiir]	24H.1313	48	3-4
	Fedakâr Kız	[Hikâye]	17Ey.1313	60	7-8
	Fedakâr Kız	"	24Ey.1313	61	8
	Fedakâr Kız	"	1 TE.1313	62	7-8
	Fedakâr Kız	"	8 TE.1313	63	7-8
	Fedakâr Kız	"	15TE.1313	64	5-6
	Fedakâr Kız	"	22TE.1313	65	6-7
	Fedakâr Kız	"	5 TS.1313	67	6-7
	Mükâfat	"	17KE.1313	73	2
Hamdi	[Başlıksız]	"	11Şb.1312	30	5-6
	Gazel	[Şiir]	3 KE.1314	29	1
Hamza Remzi	Köprülüden Mektub	[Mektup]	7 KS.1313	76	3
Hasan Fehmi (Zaimzade)	Tıfl-ı Nâim*	[Şiir]	3 KE.1312	20	3
	Serdabe-i Nisyan*	"	8 T. 1313	50	1
	Hayal ve Hakikat	"	22T.1313	52	2
	Zalâm	"	30T.1313	53	2
	Kalb Kalbe	"	6Ağ.1313	54	1
	Sahre-i Süryan	"	5 TS.1313	67	1
	Senin Busen	"	31KE.1313	75	5
	Sarı Tül İçinde	"	7 KS.1313	76	2
	Yedinci	"	14KS.1313	77	2
	Pol Virjini Romanındaki Virjini'ye	[Şiir]	21KS.1313	78	1-2
	Kumlu Sahada	"	28KS.1313	79	1
	Sular Çekildikten Sonra	"	4 Şb.1313	80	1
	Mine Şiirler	"	18Şb.1313	81	3-4
	Yazmadan Evvel*	"	25Şb.1313	82	1
	Sensiz	"	6 Ms. 1314	91	1-2
	Kadın Kahkahası	"	13Ms.1314	92	1-2
	Süslü Medfen	"	21Ms.1314	93-1	1
	Lerziş-i Vakkâd	"	4 H. 1314	95-3	2
	Sen Oku, Sen Okut	"	11H.1314	96-4	1
Hasan Pertev (Muallim)	Hakikat*	[Makale]	10Ey.1312	8	2

Hasan Pertev (Muallim)	Mekatib-i İbtidaiyede İdare Sandıkları	[Makale]	27Ağ.1313	57	6-7
	[Mektup]	[Mektup]	3 Ey.1313	58	3
	Sanayi-i Dahiliye ve Beykoz Kağıt Fabrikası	[Makale]	17Ey.1313	60	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	1 TE.1313	62	5-6
	Üzerinde Bir Cevelan Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	8 TE.1313	63	6-7
	Üzerinde Bir Cevelan Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	15TE.1313	64	5
	Siroz Hatıratı	"	22TE.1313	65	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	29TE.1313	66	6-7
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	5 TS.1313	67	5-6
	Tasvir-i Bedayi'	[Fıkra]	5 TS.1313	67	6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	[Makale]	13TS.1313	68	7-8
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	19TS.1313	69	4-5
	Za'f-ı Beşer	"	19TS.1313	69	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	"	3 KE.1313	71	6
	Tolstoy	[Biyografi]	4 Mt.1313	83	3-4
	Tolstoy	"	11Mt.1313	84	1-2
	Tolstoy	"	18Mt.1313	85	2-3
	Tolstoy	"	25Mt.1313	86	7
	Dedeâğaç'dan Mektub	[Mektup]	1 Ns. 1313	87	8
	Edirne Mektubu	[Makale]	8 Ns. 1313	88	8
	Edirne Mektubu	"	15Ns.1313	89	7-8
	Edirne Mektubu	"	29Ns.1313	90	8
	Edirne Mektubu	[Makale]	6 Ms. 1314	91	8
Havri	Nazire	[Şiir]	7 KS.1312	25	2
Hayret (Selanik Türk Mektebi Muallimlerin-den)	Saadet Nedir?	[Makale]	18Şb.1313	81	7-8
Hidayet Nazmi	Bu da Bir Şiir-i Enfes-i Diğer	[M. Şiir]	24Ey.1313	61	3-4
	Melâl	[Hikâye]	2 T. 1314	99-7	3
	Saadet	[M. Şiir]	23T.1314	102	1-2
	Sahib-i Hakiki	[Fıkra]	27Ağ.1314	15	2-3

Hilmi (Taşköprülü)	Refikamdan Birine Yazdığım Mektub Sureti	[Mektup]	15TE.1314	22	2-3
	Refikamdan Birine Yazdığım Mektub Sureti	"	12TS.1314	26	2-3
Hüsameddin	Kıta	[Şiir]	5 TS.1312	16	1
Hüseyin (Ohrili)	Bir Mülahaza	[Makale]	4 Şb.1313	80	2
	Bir Mülahaza	"	18Şb.1313	81	4-5
Hüseyin Cahid (Hâki) [Yalçın]	Tarih-i Edebiyata Bir Nazar*	[Makale]	29TE.1312	15	1
	Tarih-i Edebiyata Bir Nazar*	"	5 TS.1312	16	1-2
	Bir Muharririn Vazifesi Nedir?*	"	6 Ms.1313	42	4-5
	Bizde Edebiyat*	"	20Ms.1313	43	4-6
	Sahâyif-i Tarihiye	[Hatıra]	27Ms.1313	44	3-5
	Mühlik İncizablar	[Hikâye]	3 Ey.1313	58	7-8
	Mühlik İncizablar	"	10Ey.1313	59	7-8
	Sükût	"	5 TS.1313	67	1-4
	Asar-ı Edebiye Ne Yolda Tenkid Edilir?*	[Makale]	24KE.1313	74	3
	Mecburi Bir Cevab*	[Makale]	18Şb.1313	81	1-3
Hüseyin Hüsnü	İmlâ Bahsi*	[Makale]	8 TE.1312	12	1-2
Hüseyin Muhiy- yiddin (Mülazım-ı Evvel)	Havanın Teshin ve Tebridine Ormanların Tesiri	[Makale]	31KE.1312	24	4-5
	Aşiri-i Sâdid ve Muhit-i Daire-i Taksimâtı	"	21KS.1312	27	3-5
	Bahr-ı Baltıkdan Bahr-ı Siyah'a Bir Kanal	"	19TS.1313	69	6
	Dokuzbinyüz Metre İrtifa'a Balon İle Seyahat	"	3 KE.1313	71	2-3
	Kar Yalnız Beyaz Olmaz	"	17KE.1313	73	3-4
	Havay-ı Nesiminin Tabakat-ı Aliyede Terkibi	"	28KE.1313	75	3
	Jimnastik	"	25Şb.1313	82	4-5
	Jimnastik	"	4 Mt.1313	83	5-6

Hüseyin Muhiy- yiddin (Mülazım-ı Evvel)	Jimnastik	[Makale]	11Mt.1313	84	4-6
	Arının Nebâtâta Faidesi Var mıdır?	"	17Ey.1314	18	2
	Son Aldanış	[Hikâye]	24Ey.1314	19	3
	Son Aldanış	"	1 TE.1314	20	3
	Son Aldanış	"	8 TE.1314	21	2-3
	Son Aldanış	"	15TE.1314	22	3
	Haşerât Ta'amı	[Makale]	29TE.1314	24	2
	Netice-i Cinayet	[Hikâye]	29TE.1314	24	3
	El-sadakatü Nısfül İman	[Makale]	5 TS.1314	25	3
	Uzun Geceleri Severim	[Hatıra]	26TS.1314	28	2-3
Hüseyin Suad [Yalçın]	Maşuka-i Hayalime	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	3-4
	Uzaktan	"	30T.1313	53	1-2
Hüseyin Vassaf	Cezâ-yı Amel	[Hikâye]	12TS.1312	17	5-7
İbn-i Şakir Rıza	Kuş	[Makale]	13Ms.1314	92	2
İbnü'l- Fani Ali	Vatan	[Şiir]	6 Ms.1313	42	2
İbnü'l- Mahmud Asım	Gazel	[Şiir]	11H.1314	96-4	1
	Kıt'a	"	9 T. 1314	100	2
	Aynen Şarkı	[Şiir]	13Ağ.1314	13	3
İbnü'l- Seyyid Galip	Çalışalım Ey Talebe-i Ulûm	[Makale]	14KS.1312	26	2-3
	Hayret!	[Şiir]	6 Ms.1313	42	4
	Validesinin Elini Öptükte	"	3 H. 1313	45	2
	Osmanlıca Lisanımız	[Makale]	10H.1313	46	2-3
	Türkçeleşmez mi?				
	İntibah	[Şiir]	15T.1313	51	1
	Na't*	"	13Ağ.1313	55	2
	Tebrik-i Cülûs-ı Meyamin	"	27Ağ.1313	57	2
	Menus Sultan				
	Abdülhamid Han-ı Sanii				
	Bi-Medani				
	Ramazan-ı Mağfîret-	[Şiir]	14KS.1313	77	1
	Nişan ve Na't -ı Hazret-i				
	Mahbub-ı Yezdan*				

İbnü'l Hüsni Hakkı	Şuara-yı Arabdan İsmail'in Bir Taş Üzerin- de Yazılı Gördüğü Bir Beyit ve Cevabı	[Şiir]	10KE.1314	30	2
İbrahim (Beylerbeyli)	İslamiyet Tababet-i Hazıra Etıbbâ-yı İslamiye	[Makale]	8 TE.1312	12	4
	İslamiyet Tababet-i Hazıra Etıbbâ-yı İslamiye	"	15TE.1312	13	4-5
İbrahim Edhem	Tatlı Bir Hatıra	[Hatıra]	18Mt.1313	34	2-3
İbrahim Hikmet	Kanun ve Vicdan Kadın Erkeğe Faik midir?	[Makale] "	18Mt.1313 18Mt.1313	85 85	1-2 4
İhsan Fikri	Ateş İnsanı Yakar mı?	[Makale]	5 TS.1312	16	2-3
	[Mektup]	[Mektup]	18Şb.1312	31	4
İsmail Receb	Na't-ı Şerif	[Şiir]	28KS.1313	79	1
İsmail Safa	Kuşlardan	[Şiir]	15TE.1312	13	8
	Gazileri İstikbal	"	29Ns.1313	41	2
	Maluna Değil Abdüleziz	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	2-3
	Geçidi				
	İlhami'nin Şiiri	"	3 Ey.1313	58	1-2
	Hatıra-i Mukaddese	"	18Şb.1313	81	4
	Bedr-i Tâim	"	25Mt.1313	86	2
İsmet	Çiçek	[Şiir]	29Ns.1313	90	7
	Evladıma	"	13Ms.1314	92	6
	Ziyaret-i Mader	"	21Ms.1314	93-1	4
	Bil ki	"	28Ms.1314	94-2	4
	Gelme	"	25H.1314	98-6	4
	Alil	[Hatıra]	9 T. 1314	100	3-4
	Mezar	[Şiir]	23T.1314	102	4
	Yetime*	"	30T.1314	11	4
	Avaze-i Teessür	[Fıkra]	10KE.1314	30	4
İsmet Hüsniye	Şebâbet	[M. Şiir]	3 KE.1314	29	3
	Bir Ders-i Hakikat	[Makale]	18KE.1314	31	3-4
J. J. Rousseau [Müt. ?]	Felsefe, Ahlâk, Akaid	[Tercüme]	17KE.1313	73	3
	Felsefe, Ahlâk, Akaid	"	24KE.1313	74	6-8

K(af). T(e).	Bir Hatıra-i Sabavet	[Şiir]	1 Ns.1313	36	1-2
Kemal (Muallim)	Evsaf-ı Nebatiye	[Makale]	17Ey.1313	60	4
Kerim	Fakir Çocuk	[Şiir]	8 Ns. 1313	88	2
Kerime	[Mektup]	[Mektup]	5 TS.1312	16	7-8
[Latif]	Ravza-i Mutahhara	[Şiir]*	30 T.1312	2	2
Latif	İştiağıyla Söylenmişti* [Başlıksız]	[Makale]	6 Ağ. 1312	3	2-3
M(im). K(ef).	Öksüz	[Hikâye]	22 T.1312	1	8
	Öksüz	[Hikâye]	30 T.1312	2	7-8
M(im). K(ef). Halidi	Musâhabe*	[Makale]	15Ns.1313	39	3-4
	Ben Diriğ Bedbahtım!...	[M.Hikâye]	17H. 1313	47	3-4
M(im). Kemal (Muallim)	[Mektup]	[Mektup]	24KE.1312	23	7-8
	Bazı Hayvanın Müddet-i Hayatılarına Dair Birkaç Söz	[Makale]	31KE.1312	24	4
	Kadınlara Hıfzıssıhha: Güzellik	[Makale]	31KE.1312	24	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	7 KS.1312	25	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	14KS.1312	26	7
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	21KS.1312	27	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	18Şb.1312	31	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	4 Mt.1313	32	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	11Mt.1313	33	8
	Hıfzıssıhhat-ı Vece	"	26Mt.1313	35	8
	Sabah Tuvaleti	"	29Ns.1313	41	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	"	29Ns.1313	41	8
M(İm). M(im).	[Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide]*	[Makale]	25Şb.1313	82	6
	Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide / Yeniler-Eskiler*	"	4 Mt.1313	83	2
M(im). Macid	Aşk*	[Şiir]	14KS.1312	26	1
M(im). Meraki	[Mektup]	[Mektup]	4 Mt.1313	32	3

M(im). Rafet	Kevakıb Nasıl Vezni Edilir	[Makale]	29TE.1313	66	4-5
M(im). Remzi	Münacâat	[Şiir]	25Mt.1313	86	3
M(im). Rüşdi (Vehbizade)	Terennüm-i Ruh	[Şiir]	17H. 1313	47	2
	Hülyâ	"	22T.1313	52	2
M(im). S(in).	Harb Cüzdanı	[Hatıra]	3 H. 1313	45	3-4
	Harb Cüzdanı	"	10H.1313	46	5-6
	Harb Cüzdanı	"	24H.1313	48	2-3
M(im). Sabri Eyyubi	Bir Müteverrimenin Feryadı	[Şiir]	25Mt.1313	86	2-3
M(im). Sadık	Musahabe-i Fenniye	[Makale]	4 Şb.1313	80	2-4
	Felsefe-i Fenniye	"	18KE.1314	31	2-3
M(im). Şevket (Feştizade)	Rüşdi	[Fıkra]	23T.1314	102	2-3
	Kirm-i Şeb-tâb	[Şiir]	6 Ağ.1314	12	2
	Aynen	"	20Ağ.1314	14	2
	Beday'i'l- Acem	"	26TS.1314	28	2
	Tevvüh Niyaz	"	29TE.1314	24	1
	Bedâyi'il Acem	"	10KE.1314	30	1-2
M(im). Şükrü (Manastırlı)	Yine Moda	[Makale]	7 KS.1313	76	6-7
M(im). Tevfik İsmet	Ninni	[Şiir]	25Mt.1313	86	3
	Hazin Bir Hatıra*	"	15Ns.1313	89	3
	Bir Leyl-i Mukmirde*	"	29Ns.1313	90	3
	Ak Saçlar	"	2 T. 1314	99-7	2
	Tabiata Karşı	[Makale]	1 TE.1314	20	1-2
	Tefekküratım Tahassüsâtım				

M. Kemal (Selanik Mekteb-i İdadi Muallimi)	Niçin Ziya Sevilir?	[Makale]	24KE.1312	23	4-5
Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]	Edebiyat*	[Makale]	22 T.1312	1	3
	Asâr-ı Eslaf*	"	13Ağ.1312	4	1-2
	İzah-ı Maksad	[Makale]	27Ağ.1312	6	1-2
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	24Ey.1312	10	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	8 TE.1312	12	5-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	15TE.1312	13	6
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	22TE.1312	14	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	29TE.1312	15	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	[Hikâye]	5 TS.1312	16	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	19TS.1312	18	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	26TS.1312	19	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	17KE.1312	22	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	24KE.1312	23	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	31KE.1312	24	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	7 KS.1312	25	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	"	14KS.1312	26	6-7
	Teessüf	[Makale]	4 Mt.1313	32	2-3
	Muzafferiyet-i Osmaniye	"	20Ms.1313	43	2-3
	Takdir ve Beyan-ı Mütâlaa	"	8 T. 1313	50	4-6
Makbule	Mehtablı Gecede	[Şiir]	18H.1314	97-5	4
	Giden Hemşireme	"	23T.1314	102	4
Makbule Leman	[Mektup]	[Mektup]	8 TE.1312	12	7

Marki Vebardon Müt. Şevket (Gelibolu'lu)	Muharrir Marki Vebardon'nun Madmazel Nino'ya Mektubu	[Tercüme]	4 H. 1314	95-3	2
Matmazel Nino Müt. Şevket (Gelibolu'lu)	[Mektup]	[Tercüme]	10KE.1312	21	3-4
	Matmazel Nino'nun Marki Vebardon'a Ariza-i Cevabiyesi	[Tercüme]	11H.1314	96-4	2
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	[Roman]	21KS.1312	27	6
	Hikâye-i Müellime	"	4 Şb.1312	29	7-8
	Hikâye-i Müellime	"	11Şb.1312	30	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	18Şb.1312	31	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	11Mt.1313	33	5
	Hikâye-i Müellime	"	18Mt.1313	34	6-7
	Hikâye-i Müellime	"	26Mt.1313	35	5-6
	Hikâye-i Müellime	"	28KS.1312	28	6
Mehmed Cavid	Mecburiyet-i Tahsil	[Makale]	18Mt.1313	34	4-5
	Hukuk-u Düvel Nokta-i	"	15Ns.1313	39	
	Nazarından Muhâcera				4-5
	Harb	"	13Ms.1313	N.F.	6
	Alfons Dode'nin Mezarı	"	21KS.1313	78	2-3
	Üstünde Emil Zola'nın İrâd Ettiği Nutuk				
Mehmed Emin [Yurdakul]	Şehid Yahud Osman'ın Yüreği*	[Şiir]	3 KE.1313	71	1
	Yetim Çocuk Yahud Ahmed'in Kaygusu	"	1 Ns. 1313	87	1
Mehmed Enis	Genç Gemici	[Hikâye]	24KE.1313	74	4-6
	Avrupa Hatıratımdan	[Hatıra]	28KS.1313	79	3-4
	Müfrezdir				

Mehmed Enis	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	[Hatıra]	4 Şb.1313	80	4-5
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	"	18Şb.1313	81	5-7
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	[Fıkra]	8 Ns. 1313	88	2-3
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	"	15Ns.1313	89	3-4
	Kabristan-ı Aileyi Ziyaret	"	29Ns.1313	90	3-4
Mehmed Hidayet (Asımzade)	[Başlıksız]	[Makale]	22TE.1314	23	2
	Esrar-ı Kalbiyem	[Fıkra]	12TS.1314	26	2
	[Başlıksız]	[Şiir]	19TS.1314	27	1
Mehmed Mira't	Gazel	[Şiir]	24Ey.1314	19	1
	Gazel	"	15TE.1314	22	2
Mehmed Neced	Bir İki Doğru Söz*	[Makale]	4 Şb.1312	29	2-3
Mehmed Nuri	Bahariye	[Şiir]	6 Ms.1313	42	4
	Şişeden Bardak	[Makale]	29TE.1313	66	7
Mehmed Rahmi (Giritli)	Sa'y Hakkında Makale	[Makale]	19TS.1314	27	2
Mehmed Rauf	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	[Roman]	17H. 1313	47	7-8
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	"	24H.1313	48	6-7
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	"	1 T. 1313	49	5-6
	Şemsiyenin Altında	[Hikâye]	22T.1313	52	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	30T.1313	53	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	6Ağ.1313	54	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	13Ağ.1313	55	7-8
	Şemsiyenin Altında	"	19Ağ.1313	56	6-7
	Şemsiyenin Altında	"	27Ağ.1313	57	7-8
Mehmed Rauf (Hasköylü Tabib)	Tabiatı Severim!..	[Hatıra]	5 TS.1314	25	2-3
Mehmed Sadık	[Başlıksız]	[Şiir]	4 Şb.1312	29	2

Mehmed Sermed	Muhabbetin	[M.Hikâye]	27Ağ.1313	57	2-3
	Ona	"	3 Ey.1313	58	2
	Sahaif-i Maziden	[Hatıra]	1 TE.1313	62	2-3
	Aliye ile Pederi	[Hikâye]	22TE.1313	65	2-4
	Müşâhedat	[Mektup]	1 Ns. 1313	87	3-5
	Müşahedat	[Makale]	6 Ms. 1314	91	3-4
Mehmed Şevket	Bir Pir-i Hayat-Perest	[Şiir]	8 TE.1314	21	1
	Tahattur-ı Mazi*	"	5 TS.1314	25	1-2
Mehmed Tevfik	Tevhid	[Şiir]	18Mt.1313	34	1
Muhammed	Hassas Kağıtların Hoş Bir	[Makale]	26TS.1312	19	6
Şemseddin	Sarımtırak Renkte Olması				
	İçin Tecrûbe Etmiş				
	Olduğum Yeni Bir Banyo				
	Arizona ve Kolorado	[Makale]	26Mt.1313	35	5
	Asar-ı Atıkası Hakkında				
	Malûmat-ı Mücmele				
Muhammed (Mevtazade)	Layiha-i Mustafa Çelebi-i Sirozi	[Biyografi]	13Ms.1314	92	2-3
Muhsin (Karaferiyeli)	Leyal-i Nev-bahar	[Şiir]	25H.1314	98-6	1-2
	Mahsul-i Teessür	[Şiir]	9 T. 1314	100	2-3
Mustafa (Kıbrıslı)	[Başlıksız]	[M. Şiir]	18Mt.1313	85	2
Mustafa Aşiki	Tarih-i Tabakatül Ümem	[Makale]	19TS.1314	27	4
	Yahud Meşahir-i Alem				
	Tarih-i Tabakatül	"	26TS.1314	28	4
	Tarih-i Tabakatül	"	3 KE.1314	29	4
Mustafa Bahri	Selanik Postası	[Sohbet]	10Ey.1313	59	6-7
	Selanik Postası	"	17Ey.1313	60	6-7
	Selanik Postası	"	24Ey.1313	61	6-7
	Şehir Postası	"	19TS.1313	69	6-7
Mustafa Hamid	Hissiyat-ı Maderâne	[Makale]	10KE.1313	72	3-4

Mustafa Süreyya	Evlad Muhabbetine Dair Bir Tebriknâmeden Müstahreç	[Makale]	15TE.1312	13	3
Mükerrem	Gidiş O Gidiş	[Şiir]	28KS.1312	28	1-2
Mülazım-ı Evvel Nuri	Gazel	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
Münir	Goril	[Makale]	11Mt.1313	33	4-5
Mütercim Hüsnü	Müsâib	[Makale]	25Mt.1313	86	4-5
N(un). K(af).	Bir Levha	[Hikâye]	7 KS.1312	25	2
N(un). Vecdi	İstiğrak	[Şiir]	27Ağ.1312	6	1
	Hüsn-i Zî-hayat*	"	1 TE.1312	11	1
	İlk Buse	"	29TE.1312	15	2
	Bûse-i İftirak*	"	12TS.1312	17	2
	Ninni*	"	19TS.1312	18	1
	Yanıldı*	"	3 KE.1312	20	2
	Son Buse	"	24KE.1312	23	2-3
	Tahattur Et*	"	31KE.1312	24	2
	Mesti-i Nuşin	"	14KS.1312	26	2
	Muâşaka-yı Dihkânı	"	21KS.1312	27	2
	Teaküs-i Enzâr	"	11Şb.1312	30	1
	Şâir	"	18Şb.1312	31	1
	Mehcur-ı Emel	"	18Mt.1313	34	2
	Huda'nın İmdadı*	"	26TS.1313	70	1
Nadire	[Mektup]	[Mektup]	21KS.1312	27	6
	İmlâ Bahsi	[Makale]	21KS.1312	27	6
	Çocuğuma	[Şiir]	4 Şb.1312	29	8
	Vefa!	[Hikâye]	11Şb.1312	30	7-8
	Vefa!	"	18Şb.1312	31	8
	[Başlıksız]	[Şiir]	4 Mt.1313	32	5
	Vefa!	[Hikâye]	4 Mt.1313	32	5
	Vefa!	"	18Mt.1313	34	8
	Vefa!	"	26Mt.1313	35	8
	Keşkül-i Bedest Bir Masum	[Şiir]	8 Ns.1313	37	8
	Vefa!	[Hikâye]	8 Ns.1313	37	8
	Vefa!	"	15Ns.1313	39	8
	Vefa!	"	22Ns.1313	40	8
	Vefa!	"	6 Ms.1313	42	8
	Vefa!	"	20Ms.1313	43	8
	Kıta	[Şiir]	27Ms.1313	44	7

Nadire	Vefa!	[Hikâye]	27Ms.1313	44	8
	Kıta	[Şiir]	3 H. 1313	45	8
Nâmi	[Başlıksız]	[Makale]	27Ağ.1312	6	6-7
	Zekâvet	"	28KS.1313	79	2-3
Nazım Paşa (Vezir)	Tevhid*	[Şiir]	3 Ey.1313	58	1
Nedim	Gazel	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Mermi	Şedâid-i Dehre Uğramış Bir Genç Lisanından	[Şiir]	3 KE.1312	20	2
Nesimi	Riyâh	[Şiir]	15Ns.1313	89	2
Neyyire Hidayet	Kitab-ı Hayattan Bir İki Sahife	[Hikâye]	1 Ns. 1313	87	6-7
Nezihi	Hayatın Tarif-i Fenniyesi	[Makale]	3 Ey.1313	58	4-5
	Vazâ'if-i Ebeveyn	"	24Ey.1313	61	5
	Rovayal'da Bir Akşam	[Hatıra]	1 TE.1313	62	6-7
	Bedia	[Fıkra]	15TE.1313	64	1-2
Nigar bint-i Osman	Zevâl-ı Ümid*	[Şiir]	5 TS.1312	16	7
	İnfial*	"	24KE.1312	23	7
	Gaib*	"	11Şb.1312	30	7
	Tâ ki*	"	18Mt.1313	34	7
	Cerîha-i Dâr	"	6 Ms.1313	42	7
	Müessir	"	3 H. 1313	45	7
	Takvim	"	24Ey.1312	10	7-8
	Nigar Hanım (bkz. Nigar bint-i Osman)				
Nuri	Gazel	[Şiir]	17KE.1312	22	1
Nüzhet (Feyz-i Sıbyan Muallimi]	Arz-ı Cariyemdir	[Mektup]	10Ey.1312	8	8
Nüzhet bint-i Veli	[Mektup]	[Mektup]	31KE.1312	24	7-8
	[Başlıksız]	[Makale]	21KS.1312	27	7

Nüzhet Efendi (Selanikli)	[Mektup]	[Mektup]	26TS.1313	70	4
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	[Mektup]*	[Mektup]	6 Ağ. 1312	3	1-2
	Güzellik	[Hikâye]	17Ey.1312	9	6-7
	Güzellik	“	1 TE.1312	11	5-6
	Đoktorlar	[Makale]	22TE.1312	14	4-5
	Hatm Cemiyeti	[Fıkra]	19TS.1312	18	3-4
	Cemre Hastalığı	[Makale]	3 KE.1312	20	5-6
	Vanda'nın Mukaddimesi	“	17KE.1312	22	2-3
	Kadınlarımıza Terbiye	“	7 KS.1312	25	4-7
	Vanda	[Makale]	4 Şb.1312	29	3
	[Mektup]	[Mektup]	11Mt.1313	33	1-2
	Muhrib-i Medeniyet mi?	[Makale]	10H.1313	46	3-4
	[Mektup]	[Mektup]	17H. 1313	47	3
	[Mektup]	“	8 T. 1313	50	1
	Gazete: Elsine-i Ecnebiyesi	[Makale]	8 T. 1313	50	1-4
	Musahabe-i Edebiye*	“	22T.1313	52	2-5
	[Başlıksız]	“	30T.1313	53	5-7
	İtham-ı Şühedaya	“	24Ey.1313	61	2-3
	Musahabe	“	13TS.1313	68	1-5
	İstila Üzerine Bir İki Söz	“	10KE.1313	72	1-2
	Mütalaa Ceride-i Edebiyesine	“	31KE.1313	75	5-8
	Musahabe-i Ziraat	[Makale]	3 Ey.1312	7	4-5
Osman Hasib	Gözler ki	[Şiir]	3 H. 1313	45	2
Osman Hilmi	Bir Manzara	[Şiir]	1 TE.1312	11	1

Osman Rifat	Mektub	[Mektup]	26TS.1314	28	3
Pol Burje [Poul Bourget] Müt. Abdi Tevfik	Fedakâr-ı Muhabbet	[Tercüme]	8 Ns.1313	37	6-7
	Fedakâr-ı Muhabbet	"	15Ns.1313	39	5-7
	Cihaz	"	11Mt.1313	84	6-7
	Cihaz	"	18Mt.1313	85	5-7
	Cihaz	"	25Mt.1313	86	8
R(a). E(lif).	Gurûb	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
R(a). Vehbi (Erkan-ı Harb Kol Ağası)	Liva-yı Osmani*	[Şiir]	30T.1314	11	2
R(a). Y(e).	Barometere İşârâtı	[Makale]	6 Ağ. 1312	3	3-4
	Hava, Buhar	"	27Ağ.1312	6	3
	A'mak-ı Ebhar, İrtifa'yı Cibal	"	10Ey.1312	8	7
	Fotoçinkoğrafya	"	22TE.1312	14	2
	Bir Muhavere	[Sohbet]	29TE.1312	15	4-5
Ragıp Refik	Bir Öksüzün Neva-yı Tahassürü	[Şiir]	6 Ms. 1314	91	2
Rahmetullah	Lisan-ı Edep Hakkında Birkaç Söz	[Makale]	1 TE.1312	11	1-2
Raif (Leskovikli)	Buy-i İsmet*	[Şiir]	1 TE.1312	11	1
	Sanatkâr*	"	10KE.1312	21	2
Rasim (Bey)	[Başlıksız]	[Makale]	4 Mt.1313	32	4
Rasim (Erkan-ı Harbiye Miralayı)	Gelin Odaları	[Makale]	1 TE.1312	11	6-7
Rauf Zati	Felsefe	[Makale]	19TS.1312	18	1-3
	Felsefe	"	26TS.1312	19	3-4
Recaizade Mahmud Ekrem	[Mektup]*	[Mektup]	13Ağ.1312	4	1
	[Mektup]*	[Mektup]	10Ey.1312	8	1-2
	Koparma	[Şiir]	22TE.1312	14	1

Recaizade Mahmud Ekrem	Sa'y u Gayret	[Şiir]	10KE.1312	21	4
	Nakş-ı Nağmekâr	"	28KS.1312	28	1
	Asker-i Osmaniyan	"	6 Ms.1313	42	1-2
	Şehid-ül Ezel	"	13Ms.1313	N.F.	2
	Rahmetullahi Aleyh	"	24H.1313	48	2
	Baharlı Kırklar	"	24H.1313	48	2
	Mektub	[Mektup]	22TE.1313	65	1
	Şiir-i Metruk	[Şiir]	19TS.1313	69	1
Remzi Hamza	Ziraat	[Makale]	17KE.1313	73	4-6
Rukiye Hatice	[Mektup]	[Mektup]	12TS.1312	17	7-8
	Bir Perişan Mûsahabe	[Mektup]	10KE.1312	21	7-8
	Mekteb Hatıraları	[Hatıra]	14KS.1312	26	7-8
	Neticesiz Bir Muhabbet	[Hikâye]	4 Mt.1313	32	6-7
S(ad). R(a).	Şekva-yı Tenhayı	[Şiir]	1 TE.1313	62	1
Sabih Nuri	[Başlıksız]	[Makale]	15TE.1312	13	1-3
Sabire bint-i Halim	Bir Öksüz Kızın Saadeti	[Makale]	19Ağ.1313	56	7-8
Sadi	Terâne-i Hayat*	[Şiir]	20Ağ.1312	5	2
	Terane-i Ruh*	[Şiir]	15TE.1312	13	1
	Sa'di Efendinin Cevabı	"	29TE.1312	15	2
	Nevhât	"	5 TS.1312	16	1
	Gaflet*	"	19TS.1312	18	1
	Kalbinden*	"	26TS.1312	19	1
	Lisan Tahsili Ne İçindir?*	[Makale]	3 KE.1312	20	3-4
	Birleyiş*	[Şiir]	10KE.1312	21	3
	Düşün	"	24KE.1312	23	3
	Ahlâki Kıtalar*	"	14KS.1312	26	1
	Takdir, Teşekkür	[Makale]	11Mt.1313	33	1
	Bir Kitabe	[Şiir]	18Mt.1313	34	1
	Bir Babanın Son Sözleri	[Sohbet]	18Mt.1313	34	1-2
	Gurbet-zede	[Şiir]	1 Ns.1313	36	2
	Kitabe-i Sengi Mezar*	"	8 Ns.1313	37	1
	Elfaz-ı Müteşakile ve Mûtecانىseden	"	1 T. 1313	49	2

Sadi	Bir Köylü Kızın Gönüllü	[Şiir]	29TE.1313	66	1
	Olarak Harbe Gitmiş Olan				
	Yavuklusuna*				
	[Başlıksız]	[Makale]	1 T. 1313	49	1-2
Sadık Vicedani [Kayıkçıoğlu]	Küçük Bir Mezarın	[Şiir]	8 TE.1313	63	1
	Altında Zavallı				
	Mahsume*				
Sadık Vicedani [Kayıkçıoğlu]	Nefs	[Makale]	17H. 1313	47	4-6
	Şehid Ferid	[M. Şiir]	1 T. 1313	49	2-3
	Tazmin-i Matla' Muallim-i	[Şiir]	30T.1313	53	1
	Merhum				
	Şiir	[Şiir]	22TE.1313	65	1
	[Başlıksız]	[Fıkra]	22TE.1313	65	1-2
	Tahmis	[Şiir]	25Şb.1313	82	1
	Tahmis	"	13Ms.1314	92	1
	Tahmis	"	28Ms.1314	94-2	2
	Gazel*	[Şiir]	4 H. 1314	95-3	1-2
Siret [Hüseyin Özsever]	Son Katre	[Şiir]	13Ms.1313	N.F.	3
	Yalnızca!	"	17H. 1313	47	2
Suad Bin Necib	Bir Levha-i Hazin Yahud	[Şiir]	15T.1313	51	4
	Kafiye Tecrübesi*				
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Şühedamız	[Şiir]	15T.1313	51	1
	Kanaryaya	[Şiir]	10Ey.1313	59	1
	Gonkurlar	[Makale]	1 TE.1313	62	1-2
	Gonkurlar	"	8 TE.1313	63	3-4
	Sanadır Ey Gaddar-ı Ebr-	[Şiir]	15TE.1313	64	1
	i Seher*				
	Sana! Sana! Sana!	[Şiir]	5 TS.1313	67	1
	Emma	[Hikâye]	19TS.1313	69	7-8
	Temenni-i Muhabbet	[Şiir]	26TS.1313	70	1

Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Emma	[Hikâye]	26TS.1313	70	7-8
	Mebahis-i Lisaniye Ma- kalesine Bir Nazar	[Makale]	3 KE.1313	71	1
	Emma	[Hikâye]	3 KE.1313	71	7-8
	Tâli	[Şiir]	10KE.1313	72	3
	Emma	[Hikâye]	10KE.1313	72	7-8
	İstilaya Bir Nazar	[Makale]	17KE.1313	73	2
	Emma	[Hikâye]	17KE.1313	73	7-8
	Emma	[Hikâye]	31KE.1313	75	7-8
	Emma	[Hikâye]	7 KS.1313	76	7-8
	Tebcil*	[Şiir]	14KS.1313	77	1
	Emma	[Hikâye]	14KS.1313	77	7-8
	Tevhid*	[Şiir]	21KS.1313	78	1
	Emma	[Hikâye]	21KS.1313	78	6-7
	Emma	“	28KS.1313	79	8
	Emma	“	4 Şb.1313	80	7-8
	Emma	“	18Şb.1313	81	7
	Emma	“	25Şb.1313	82	7-8
	Suların Ma-ul Bahr İlavesiyle Tasfiyesi	[Makale]	4 Mt.1313	83	4-5
	Emma	[Hikâye]	4 Mt.1313	83	6-7
	[Başlıksız]	[Mektup]	15Ns.1313	89	1-2
	[Başlıksız]	[Şiir]	15Ns.1313	89	3
	Şarkı	[Şiir]	7 KS.1313	76	1
Süleyman Sırrı	Mütâlaa	[Makale]	10Ey.1314	17	3
Ş(in). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	İşret	[Makale]	29TE.1312	15	3-4

Ş(in). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	İşret	[Makale]	5 TS.1312	16	4-5
Şehâbi	Bir Odunun Hikayesi	[M.Hikâye]	12TS.1314	26	1-2
Şerif (Tahrirat Müdürü Muavini)	Hediye-i Medeniyet, Numune-i Afet	[Şiir]	26TS.1314	28	1-2
Şerif Necmi	Harab Olmuş Bir Vücut, Turab Olmuş Bir Cesed, Yeni Doğmuş Bir Kevkeb	[Şiir]	13TS.1313	68	1
	Mütâlaa	[Makale]	26TS.1313	70	4-5
	Mi'râciye veya Nat-ı Cenab-ı Peygamber*	[Şiir]	17KE.1313	73	1
Şeyh Ferdi	Kâr-ı Nâtık	[Makale]	26TS.1312	19	2
Şihâbi	Şarkı - Suz-i Nâk	[Şiir]	11H.1314	96-4	1-2
	Şarkı	"	23T.1314	102	3
T(ı). Necdet	Bahar*	[M. Şiir]	1 Ns.1313	36	2
T(ı). Raif	Senin Kelimat Artık Dil ü Canımıza Tâk Etti	[Makale]	19Ağ.1313	56	2-3
	Bir Hakikat Kalmasın Dünyada Allahım Nihan	"	26TS.1313	70	3
Tâhir (Menemenli-zade)	Bir Hazin Temâşâ	[Şiir]	29Ns.1313	90	1
Tevfik (Selanikli)	Tao Mezhebi	[Makale]	28KS.1312	28	3-4
	Almanlara	"	13Ms.1313	N.F.	5-6
	Teşekküratımız				
Tevfik Fikret	Nakş-ı Nâzenin	[Şiir]	5 TS.1312	16	8
	Haluk'un Sesi	"	10KE.1312	21	1
	Geçmişte...	"	21KS.1312	27	1
	Belki.. Hayır!..	"	4 Şb.1312	29	1
	Sabah Ezanında	"	11Şb.1312	30	1
	Hayâl-ı Hodbin	"	18Şb.1312	31	1
	Nadim-i Hayat	"	4 Mt.1313	32	2
	Küçük Aile	"	11Mt.1313	33	1
	Bahar-ı Mağmum	"	8 Ns.1313	37	1
	Kılıç	"	15Ns.1313	39	1-2
	Yenişehir Gazilerine	"	29Ns.1313	41	2
	İki Bayram	"	6 Ms.1313	42	2
	Timsâl-i Cehalet	"	13Ms.1313	N.F.	3

Tevfik Fikret	Ah O Geçen Devre-i Hayat	[Şiir]	20Ms.1313	43	2
	Metruke	"	3 H. 1313	45	2
	Ey Hâb	"	1 T. 1313	49	1
	Neşesiz	"	1 T. 1313	49	1
	Fırsat	"	13Ağ.1313	55	2
	Zerrişte	"	19Ağ.1313	56	2
	İnanmak	"	19TS.1313	69	1-2
	Karlar	"	28KE.1313	75	2
	İncimad-ı Ruh	"	4 Mt.1313	83	1
	Hâb-ı Girizân	"	1 TE.1314	20	4
	Ne İsterim?	"	22TE.1314	23	4
	Hande-i Bum	"	5 TS.1314	25	3-4
	Eylül	[Şiir]	5 TS.1314	25	4
Tevfik Fikret-İsmail Safa	Teşyiden Avdetde	[Şiir]	22Ns.1313	40	1
Tevfik İsmet	Asl*	[Şiir]	4 Mt.1313	83	1
	Şair Nedir?, Ressam Nedir?*	[Makale]	9 T. 1314	100	1-2
Tevfike Nusret	Bir Validenin Evladlarına Hitabı	[M. Şiir]	20Ms.1313	43	7
Tırhalalı M(im). A(yın).	[Mektup]	[Mektup]	29Ns.1313	41	2
	Ömrüm	[Şiir]	29Ns.1313	41	2-3
Turâbi	Şehir Mektubu	[Sohbet]	26TS.1313	70	6-7
	Şehir Mektubu	"	10KE.1313	72	5-8
	Şehir Mektubu	"	24KE.1313	74	1-2
	Şehir Mektubu	"	28KE.1313	75	3-4
	Şehir Mektubu	"	7 KS.1313	76	5
	Şehir Mektubu	"	14KS.1313	77	5-6
	Şehir Mektubu	"	21KS.1313	78	5-6
	Şehir Mektubu	"	28KS.1313	79	4-6
[Turâbi]	Letaif	[Fıkra]	28KS.1313	79	6
Turâbi	Şehir Mektubu	[Sohbet]	4 Şb.1313	80	5-7
	Letaif	[Fıkra]	4 Şb.1313	80	7
Ulvi	Mütâlaaya Bir Nazar	[Makale]	24Ey.1313	61	1-2
	Söylense	"	29TE.1313	66	1-2
V(av). A(yın).	Hasta Çocuğuma	[Şiir]	16T.1314	101	3
Vefalızade Suad	Ziraat	[Makale]	17KE.1312	22	4-6

Vefahzade Suad	Ziraat	[Makale]	31KE.1312	24	5-6
Vehbizade M(im). Rüşdi	Bir Emel	[Şiir]	1 Ns.1313	36	2
Vesime bint-i Ahmed	Mehcure	[Makale]	8 T. 1313	50	7-8
Viktor Hugo	Muhabbet Mektublarım	[Tercüme]	25Şb.1313	82	2
Müt. Abdi Tevfik					
Viktor Hugo	Kızıma	[Tercüme]	8 Ns. 1313	88	1
[Victor Hugo]					
Müt. Mehmed Enis					
Vitalis	Hayat-ı Nebâtat Tevellüdü, Tağdisi, Terkibatı	[Makale]	22 T.1312	1	4
	İntaş	"	30 T.1312	2	2-3
	İntaş	"	13Ağ.1312	4	3-4
	Tagaddi	"	13Ağ.1312	4	4-5
	Tagaddi	"	20Ağ.1312	5	3
	Terkibât	"	3 Ey.1312	7	2-3
	Darı Ziraatı	"	14KS.1313	77	4-5
Volter [Voltaire] [Müt. ?]	Volter'in Bir Mektubu	[Tercüme]	15T.1313	51	3-4
Y(a). Hasan	Eserin Şahsı, Şahsın Eseri	[Şiir]	7 KS.1313	76	1
Y(a). S(in)	Mektup	[Mektup]	10Ey.1312	8	4-5
Y(a). T(e).	İki Misâfir	[Fıkra]	3 H. 1313	45	4-5
Yegâne	Hemşireme	[Şiir]	28KS.1312	28	8
Yusuf (Selanik Ziraat Mektebi mezunlarından)	[Başlıksız]	[Makale]	6 Ağ. 1312	3	5-6
	[Başlıksız]	"	20Ağ.1312	5	6-7
	Çiftçilere	"	24Ey.1312	10	5-6
Zehra	Muallim Sabriye Hanım- efendi	[Mektup]	28KE.1313	75	4

YAZAR ADI	ESER ADI	TÜR	TARİH	SAYI	Sf.
[İmzasız]*	Arz-ı Şükran ve Tahdis-i Nimet	[Fıkra]	22 T.1312	1	1
	İfade-i Meram	[Makale]	22 T.1312	1	2-3
	Fünûn	"	22 T.1312	1	3-4
	Beyaz ve Esmer Ekmekler	"	22 T.1312	1	4
	40 Günde Devr-i Âlem	"	22 T.1312	1	4-5
	Franklin'in Hikemiyâtı	"	22 T.1312	1	5
	Bend-i Mahsus	"	22 T.1312	1	5-6
	Edib ve Edebiyat*	"	30 T.1312	2	1-2
	Garip Yağmurlar	"	30 T.1312	2	3-4
	Fırtınaların Menşe-i Entrikası	"	30 T.1312	2	4-5
	Müskirât	"	6 Ağ. 1312	3	4-5
	[Başlıksız]	"	13Ağ.1312	4	2-3
	Musikinin Cümle Asabiyeye Tesiri	"	13Ağ.1312	4	5
	Pirinçlerimiz	"	13Ağ.1312	4	5-6
	Cülûs-ı Hümayun-ı Saadet-i Meşhun Hazret-i Zıllı İlâhi	[Fıkra]	20Ağ.1312	5	1
	Cülûs-ı Şevket Mekrun	[Şiir]	20Ağ.1312	5	2
	Hazret Padişahi				
	Susamak	[Makale]	20Ağ.1312	5	3-4
	Mektub-ı Mahsusa	[Mektup]	20Ağ.1312	5	4-5
	İpekçilik	[Makale]	27Ağ.1312	6	4-5
	Selanik İklimi	"	3 Ey.1312	7	3-4
	Hakaret Red Olunur, Muhayyerdir	"	3 Ey.1312	7	5-6
	Daü'l-Kelb Telkihatı	"	10Ey.1312	8	2-3
	Selanik İklimi	"	10Ey.1312	8	3
	Diğer	[Şiir]	17Ey.1312	9	1
	Selanik İklimi	[Makale]	17Ey.1312	9	2
	Biranın Mazarratı	"	17Ey.1312	9	2-3
	Teşeccür-Cibâl ve Bilâd	"	17Ey.1312	9	5-6
	Kutb-ı Şimali	"	24Ey.1312	10	3-4
	Antiseptik Mendiller	"	24Ey.1312	10	4-5
	Bir Topun Kuvveti	"	24Ey.1312	10	5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	1 TE.1312	11	2-3
	Kutb-ı Şimali	"	1 TE.1312	11	3-4

* Düzensizliğe sebep vermemesi amacıyla ayrı bir başlık altında topladığımız imzasız yazılar genellikle gazetenin yazı heyeti tarafından kaleme alınmıştır. İmzasız olup kime ait olduğunu tespit edebildiklerimizi, Yazar Adlarına Göre Fihristte köşeli parantez içinde belirttik.

[İmzasız]	Röntgen Şuâr' ve Edison'un Bir İhtira-ı Cedidi	[Makale]	1 TE.1312	11	4-5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	8 TE.1312	12	2-3
	Röntgen Şuainın Yeni Bir Tatbik-i Mühimmi ve Verem Hastalığının Tahfif-i Şiddeti	"	8 TE.1312	12	3-4
	Kendiliğinden Yanan Gaz Memeleri	"	8 TE.1312	12	4-5
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	"	15TE.1312	13	3-4
	Yine Kutb-ı Şimali	"	15TE.1312	13	5
	Saatler Meselesi Alafranga mı Alaturka mı?	"	15TE.1312	13	5-6
	Demir Kapular Kanalı	"	22TE.1312	14	2-3
	Zahiremizin Revacı ve Amerika Buğdayları	"	22TE.1312	14	3-4
	[Mektup]	[Mektup]	29TE.1312	15	1-2
	Asetilen Gazı	[Makale]	29TE.1312	15	3
	Mütâlaa	"	5 TS.1312	16	3-4
	Usul-i Cedid Ziraat Nedir?	"	5 TS.1312	16	5-6
	Şehâb Yağmuru	"	12TS.1312	17	3-4
	Meşrubat-ı Külliyyenin Kuvve-i Hazmiye'ye Te'siri	"	12TS.1312	17	4-5
	Kalbur Makineleri	"	12TS.1312	17	5
	Ninni	[Şiir]	12TS.1312	17	8
	Uçmak Makinesi	[Makale]	19TS.1312	18	4-5
	Kalbur Makineleri	"	19TS.1312	18	5-6
	Meşrubât-ı Külliyyenin Efâl-i Hayatiyeye Tesiri	"	26TS.1312	19	4-5
	Ahval-ı Şems Hakkında Yeni Bir Fikir Dahası	"	26TS.1312	19	5
	Nebatât'da Tebdil-i Cinsiyet	"	26TS.1312	19	5-6
	İhtar-ı Mahsus	"	3 KE.1312	20	1
	Şiirin Feryadı*	"	3 KE.1312	20	1-2
	Yine Röntgen Şuâr'	"	3 KE.1312	20	4-5
	Biyenefezanes Yahut Amel-i Hayr Cemiyeti	"	3 KE.1312	20	6-7
	Takrizât*	"	10KE.1312	21	1
	Sertân'ın Tezayidi	"	10KE.1312	21	4-5
	Telgraf Sûrati	"	10KE.1312	21	5
	Avrupa'da Talak	"	10KE.1312	21	5-6
	Tiyatro	"	10KE.1312	21	6
	Vanda	"	17KE.1312	22	2
	Seyyal Hayvanı	"	17KE.1312	22	3-4
	Kolera Aşısı	"	17KE.1312	22	4
	Baromero da Azim Bir Tenezzül	"	17KE.1312	22	4

[İmzasız]	[Başlıksız]	[Makale]	24KE.1312	23	1-2
	Röntgen Şuaı ve Korseler	"	24KE.1312	23	3-4
	"Tahte'l-Bahr" Yeni Bir	"	24KE.1312	23	4
	Sefine Daha				
	Şimşir Yaprakları ve Gübre	"	24KE.1312	23	5-6
	Fütuhâtı				
	Muhabbet	"	31KE.1312	24	2-3
	Mai Güneş	"	31KE.1312	24	3-4
	Şimşir Yapraklarının Suret-i	"	31KE.1312	24	6-7
	İsti'malı				
	Veladet-i Bahr-ı Saadet	[Fıkra]	7 KS.1312	25	1
	Cenab-ı Zıllullahi				
	Velâdet-i Pür Meymenet-i	[Şiir]	7 KS.1312	25	2
	Hazret-i Veliyyünniam				
	Muhabbet	[Makale]	7 KS.1312	25	2-4
	Elektiriğin Garib Bir Tatbiki	"	7 KS.1312	25	4
	Daha				
	Muhabbet	"	14KS.1312	26	3-4
	Yeni Hamutlar	"	14KS.1312	26	5
	Elektirik Mermilerin	"	14KS.1312	26	5
	Mihreklerine Tesiri				
	Kuş Yemi	"	14KS.1312	26	5-6
	İlel-i Sâriyenin Vesait-i	"	21KS.1312	27	2-3
	Sirâyetleri ve Tahta Kehleleri				
	Sivri Sinekler				
	İmlâ Meselesi	"	21KS.1312	27	5
	Da'ül-kelb-i Kezib Yalancı	"	28KS.1312	28	2-3
	Kuduz				
	Kuş Yemi ve İttihaz Buy-	"	28KS.1312	28	4-5
	ruhan Tedabir-i Ciddiye				
	Buğday Fiyatının İstikbali	"	4 Şb.1312	29	4
	Vasait-i Tenviriyenin Kıymet-	"	4 Şb.1312	29	4-5
	i Sıhhiyeleri				
	Cevelân	[Fıkra]	4 Şb.1312	29	5-6
	Bir Musahabecik	[Sohbet]	11Şb.1312	30	2-4
	Humma-yı Tifoidi Serumı	[Makale]	11Şb.1312	30	4
	Musahabecik	[Sohbet]	18Şb.1312	31	1-2
	Erva ile Def-i Taaffün	[Makale]	18Şb.1312	31	3-4
	En Eski Dar-ül Fünun	"	18Şb.1312	31	5
	Hangisidir				
	Bir Keşf-i Mühim: Toprağın	"	11Mt.1313	33	3-4
	Telkihi				
	Bir Musahabe	[Sohbet]	18Mt.1313	34	3
	Koza Tohumlarını Uyandırma	[Makale]	18Mt.1313	34	3-4
	Usûlü				
	Şimâl Kurutan Hastalığı	"	18Mt.1313	34	4
	Musahabe	[Sohbet]	26Mt.1313	35	1-3

[İmzasız]	Merâkîd-ı Şerife	[Makale]	26Mt.1313	35	3-4
	Bursa Kaplıcaları	"	26Mt.1313	35	4-5
	Girit İânesi ve Hamiyeti	"	26Mt.1313	35	1
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	"	1 Ns.1313	36	3-4
	Ba'demâ Trenlerin	"	1 Ns.1313	36	4-5
	Mûsâdemesine Mahal Kalmayacak				
	Telefon Başında Bir Köpek	[Fıkra]	1 Ns.1313	36	5
	Dâimi Posta Pulu	[Makale]	1 Ns.1313	36	5-6
	Açlığa Tahammül	[Makale]	1 Ns.1313	36	6
	Yine Bir Hamiyet-i Osmaniye	[Fıkra]	1 Ns.1313	36	8
	Anadolu Menâbi-i Hâreleri	[Makale]	8 Ns.1313	37	2-3
	Kehribâ Nedir?	"	8 Ns.1313	37	3-4
	Musikinin Hin-i Seyahatte Fâidesi	"	8 Ns.1313	37	4
	Hayvanlarda Tese'ül	"	8 Ns.1313	37	4-5
	Silah-ı Meşhur Nanesen ve 13 Adedi	"	8 Ns.1313	37	5-6
	Mûsâbaka-i Edebiye	[Fıkra]	15Ns.1313	39	1
	Musahabe	[Makale]	22Ns.1313	40	1-2
	Mikrobsuz Hayat Kabil midir?	[Makale]	22Ns.1313	40	4
	Rusya'nın Sibirya Hatt-ı Kebiri	"	22Ns.1313	40	5-6
	İhtirâât-ı Cedide	"	22Ns.1313	40	6
	Rusya'da Tahrir-i Nüfus	"	22Ns.1313	40	6
	Avâzâ-i Zafer	"	29Ns.1313	41	1-2
	Aferin Jul Vern Yahud Bir Sefine-i Hevâiye	[Hatıra]	29Ns.1313	41	4-5
	Panumatufor	[Makale]	29Ns.1313	41	5-6
	Zürrâmız	"	29Ns.1313	41	6
	Nusha-i Fevkalade	[Fıkra]	6 Ms.1313	42	1
	Avrupa'da Ta'assub Dini	[Makale]	6 Ms.1313	42	2-3
	Meteoroloji Terakkiyatı	"	6 Ms.1313	42	5-6
	Hayvanâtta Muvâfâkat-ı Efkâr	"	6 Ms.1313	42	6-7
	Osmanlılara	"	13Ms.1313	N.F.	1-2
	Avrupa Niçin Yunan'ı Seviyor?	"	13Ms.1313	N.F.	4-5
	Medeniyet İçinde Vahşet	[Makale]	20Ms.1313	43	1-2
	Âlem-i Edebiyata Bir Nazar	"	20Ms.1313	43	3-4
	Filelenizm	"	27Ms.1313	44	1-2
	Bir Saatlik Bir Sergüzeşt-i Edebi	[Fıkra]	27Ms.1313	44	2-3
	[Mektup]	[Mektup]	27Ms.1313	44	3
	Def-i Harik	[Makale]	27Ms.1313	44	5

[İmzasız]	İlk Bahâr	[Makale]	27Ms.1313	44	5-6
	Elhakku Ya'lu Velâ Yu'la	"	3 H. 1313	45	1-2
	Aleyh				
	Bir Küçük Tashih	"	3 H. 1313	45	2-3
	Yeni Alman Topları	"	3 H. 1313	45	5-6
	Faham Kalsiyumun Yeni Bir	"	3 H. 1313	45	6-7
	İsti'malı Daha				
	Yalan	"	3 H. 1313	45	1-2
	Halis Bir Madde-i	"	10H.1313	46	6
	Mûhimme				
	Ağaçdan Şeker	"	10H.1313	46	6
	Zekâ-yı Hayvani	"	10H.1313	46	6-7
	Mübâlağa mı?	"	17H. 1313	47	1-2
	İttihâd-ı İslam	"	24H.1313	48	1-2
	Mutoskop ve Motoğrafi	"	24H.1313	48	5
	Buzun Fiyatı	[Fıkra]	24H.1313	48	6
	Bir Sûrat-ı Hârikulaade	[Makale]	24H.1313	48	6
	Tevzi'-i Mükâfât	[Fıkra]	1 T. 1313	49	4
	Nevzâdın Serumu	[Makale]	8 T. 1313	50	7
	[Başlıksız]	[Şiir]	15T.1313	51	4
	Toprağın Telkihi Üzerine Bir	[Makale]	15T.1313	51	6
	Tecrübe Daha				
	Bizim İçin Bir Teselli	"	15T.1313	51	6-7
	Tahta Kehlelerini Telef	"	15T.1313	51	7
	Etmek				
	Ölelim!	[Tiyatro]	15T.1313	51	7
	Arz-ı Şükran ve Mahmedet	[Fıkra]	22T. 1313	52	1
	Telsiz Telgraf	[Makale]	22T.1313	52	7
	İnsan Teri	"	22T.1313	52	7
	Tahdis-i Nimet	[Fıkra]	30T.1313	53	1
	Azot ve Bir Keşf-i Mühim	[Makale]	30T.1313	53	5
	Musahabe-i Edebiye	"	6Ağ.1313	54	1-2
	Musahabe-i Manzume	"	6Ağ.1313	54	2-3
	Bir Tedbir-i Musîb	"	6Ağ.1313	54	4
	Telsiz Telgraf Nasıl Olur	"	6Ağ.1313	54	4-6
	Hayalman'ın Entrikalı	"	6Ağ.1313	54	6
	Lokomotif				
	Tebdil-i Mekân Eden Baca	[Makale]	6Ağ.1313	54	6
	Peter Huf Şatosu	"	6Ağ.1313	54	6-7
	Bir Lûtf-i Celil-i Hazret	[Fıkra]	13Ağ.1313	55	1
	Hilafet-Penahı				
	Suret-i Münife-i Nutk-ı	[Nutuk]	13Ağ.1313	55	1
	Hümayun-ı Hazret-i Hilafet				
	Penahı				
	Tabirat-ı Ecnebiye	[Fıkra]	13Ağ.1313	55	2-3
	Andre Avdet Edecek mi?	[Makale]	13Ağ.1313	55	3-4

[İmzasız]	Teşcir-i Cibal	[Makale]	13Ağ.1313	55	6-7
	Cülûs-ı Hümayun-ı Makrun	[Fıkra]	19Ağ.1313	56	1
	Hazret-i Zillullahi				
	Göz Bir Fotoğraf mıdır?	[Makale]	19Ağ.1313	56	4-5
	İpekçilik	"	19Ağ.1313	56	5-6
	Bir Teşebbüs-i Hayr	"	19Ağ.1313	56	6
	Padişahım Çok Yaşa	"	27Ağ.1313	57	1-2
	Altın Madenleri	"	27Ağ.1313	57	3
	Balonla Kutuba Gitmek Yeni	"	27Ağ.1313	57	5
	Bir Şey Midir?				
	Almanya'da Müsta'merat	"	27Ağ.1313	57	7
	Hevesi				
	Rekabet-i Fenniye Neticesi	"	3 Ey.1313	58	3-4
	Musahabe-i Edebiye	"	10Ey.1313	59	1-2
	Tohum Yok Ne Yapalım?	"	10Ey.1313	59	5-6
	Allame-i Bilheves	[Şiir]	8 TE.1313	63	1
	Selanik'te Mildio [Mildiau]	[Makale]	29TE.1313	66	2-3
	İlm-i Ahval-ı Semadan Bir	"	29TE.1313	66	3-4
	Nebze				
	Selanik'te Mildio [Mildia]	"	5 TS.1313	67	4-5
	Vudine'de Bir Hatve-i	"	10KE.1313	72	4-5
	Terakki				
	Tuhaf Sergüzeştler	[Hikâye]	7 KS.1313	76	3-4
	Umum Kürre-i Arz Üzerideki	[Makale]	25Şb.1313	82	2-3
	Kuvve-i Askeriye				
	Tele Fotoğraf (Telgrafla	"	4 Mt.1313	83	4
	Resim Almak)				
	Buz Kıran Vapuru	"	4 Mt.1313	83	5
	Aile Eczanesinin Çocuklara	"	4 Mt.1313	83	8
	Ait Kısmı				
	Bahar Postası	[Sohbet]	11Mt.1313	84	2-3
	Farelerden Kurtulmanın	[Makale]	11Mt.1313	84	6
	Çaresi				
	Hizmetçilerin İlğası	"	18Mt.1313	85	3
	Garib Tecrübeler	"	25Mt.1313	86	5-6
	Büyük İkramiye Kurbanları	"	18Mt.1313	85	3-4
	Çoban	[Şiir]	1 Ns. 1313	87	1-2
	33 Günde Devr-i Alem	[Makale]	1 Ns. 1313	87	5
	Mütâlaa	"	8 Ns. 1313	88	4-5
	Bitmeyen Aşk	[Şiir]	29Ns.1313	90	1-3
	Kırlangıç	[Fıkra]	29Ns.1313	90	6
	Bayram	[Makale]	29Ns.1313	90	6-7
	Köpüklü Adalarda	[Şiir]	6 Ms. 1314	91	2
	Bayram	[Makale]	6 Ms. 1314	91	6-7
	Güvercin	"	13Ms.1314	92	5
	[Başlıksız]	"	28Ms.1314	94-2	2-3
	Şarkı -Hicaz-	[Şiir]	4 H. 1314	95-3	2

[İmzasız]

Ziraat	[Makale]	11H.1314	96-4	2
Şarkı -Hicazkâr-	[Şiir]	18H.1314	97-5	2
Fransızca'dan Muktebestir	[Tercüme]	18H.1314	97-5	3
Şarkı -Hüzzam-	[Şiir]	25H.1314	98-6	1
Mütâlaa	[Makale]	25H.1314	98-6	2
Şarkı -Uşşâki-	[Şiir]	2 T. 1314	99-7	1
Debbağ	[Makale]	2 T. 1314	99-7	3-4
Horus	"	2 T. 1314	99-7	4
Git Elem	[Şiir]	9 T. 1314	100	2
Mektub	[M. Şiir]	9 T. 1314	100	2
Şarkı -Bestenigar-	[Şiir]	9 T. 1314	100	2
Kutubları Değiştireceğiz	[Makale]	9 T. 1314	100	3
Üzüm Çekirdeği Vesair	"	9 T. 1314	100	3
Tohumlardan Yağ				
Terane	[Şiir]	16T.1314	101	1
Şarkı -Bestenigar-	"	16T.1314	101	2
Pegamuit	[Makale]	16T.1314	101	2-3
Şarkı -Hüseyini-	[Şiir]	23T.1314	102	3
Zemzeme-i Ziraat	"	30T.1314	11	1
Teselliyetnâme	"	30T.1314	11	3
Uyanmaz His	"	30T.1314	11	3
Kıt'a	"	30T.1314	11	3
Şarkı -Suz-i Nak-	"	30T.1314	11	3
Gergef	"	30T.1314	11	4
Şarkı -Hüseyini-	"	6 Ağ.1314	12	3
Bahçe Meraklılarına Bazı	[Makale]	6 Ağ.1314	12	3
Malumat				
Aynen	[Şiir]	13Ağ.1314	13	2-3
Tatil Zamanı Kıza Rahat	[M.Hikâye]	13Ağ.1314	13	3-4
Yok				
Cülûsiye	[Şiir]	20Ağ.1314	14	1
Gece	"	20Ağ.1314	14	2
Unutma	[M. Şiir]	20Ağ.1314	14	3
Şarkı -Karcıgar-	[Şiir]	20Ağ.1314	14	3
Şarkı -Uşşak-	"	27Ağ.1314	15	3
Zevciyet Alemi	"	27Ağ.1314	15	3
Seher	[M. Şiir]	3 Ey. 1314	16	1
Şarkı -Nihavent-	[Şiir]	3 Ey. 1314	16	2
Zevciyet Alemi	"	3 Ey. 1314	16	2-3
Bir Mektuptan Bir Kısım	"	10Ey.1314	17	3
Şarkı -Karcıgar-	"	10Ey.1314	17	3
Girye	[Fıkra]	17Ey.1314	18	1
Şarkı -Rast-	[Şiir]	17Ey.1314	18	1
Sevimli Zevce	"	17Ey.1314	18	3
Hande	[Makale]	24Ey.1314	19	1
İntizar ve Mülâkat	[Fıkra]	24Ey.1314	19	2-3

[İmzasız]	Sevimli Zevce	[Şiir]	24Ey.1314	19	3
	Canlıların Ahval-ı Garibesi	[Makale]	1 TE.1314	20	2
	Mülâkat	[Fıkra]	1 TE.1314	20	2-3
	Hayatımdan	"	1 TE.1314	20	4
	Mader	"	8 TE.1314	21	1
	Bana Bakmıyor	[M. Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Şarkı -Bestenigar-	[Şiir]	8 TE.1314	21	2
	Nasıl Cahile Verdi Pederim	"	8 TE.1314	21	3
	Dolu	"	15TE.1314	22	1
	Sevda	[Hatıra]	15TE.1314	22	2
	Nasıl Cahile Verdi Pederim	[Şiir]	15TE.1314	22	3-4
	Gazel	"	22TE.1314	23	1
	Dolu	[Makale]	22TE.1314	23	1-2
	Çocuk	"	22TE.1314	23	2
	Yaz	[Fıkra]	29TE.1314	24	1-2
	Mehtâba	[M. Şiir]	29TE.1314	24	3-4
	Bir Kuşe-nişinin Aşkı	[Şiir]	5 TS.1314	25	1
	Oğlum Nâbi'ye	"	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Hicazi-	"	5 TS.1314	25	2
	Şarkı -Suz-i Nâk-	"	12TS.1314	26	1
	Uyku	[Makale]	12TS.1314	26	3
	Gergef Başında	[Şiir]	19TS.1314	27	1
	Şarkı -Uşşak-	"	19TS.1314	27	1
	Hasta	[M.Hikâye]	19TS.1314	27	1-2
	Peder	[Makale]	26TS.1314	28	1
	Şarkı -Uşşak-	[Şiir]	26TS.1314	28	3
	Bir Yaprığın Hasbihali	[M.Hikâye]	3 KE.1314	29	1-2
	Ninni	[Şiir]	10KE.1314	30	1
	[Methiye]	"	18KE.1314	31	1
	Kış	"	18KE.1314	31	2
[İmzasız] Müt.	Mehtablı Bir Gecede Deniz	[Tercüme]	6 Ağ. 1312	3	3
Ali Ulvi	Perileri				
[İmzasız] Müt.	Robul'un Asarından Melek	[Tercüme]	9 T. 1314	100	1
M(im). Tevfik	ve Çocuk				
İsmet					
[İmzasız Müt. ?]	Figân	"	4 H. 1314	95-3	1
[İmzasız Müt. ?]	Hatıra	"	23T.1314	102	1
[İmzasız] Müt.	Eski Bir Mektubdan Bir İki	"	19TS.1313	69	2-3
Faik	Fıkra				
[İmzasız] Müt.	Allah	"	30 T.1312	2	7
Yektâ (Selanik					
Feyz-i Sıbyan					
Mektebi Muallimi					
Şevki Efendi'nin					
Kerimesi)					
	Bulut ve Çiçek	"	13Ağ. 1312	4	8
[İmzasız Müt. ?]	Bahara Ricâ	"	13Ağ.1314	13	1

[İmzasız Müt. ?]	Sadanın Tesiri	[Tercüme]	13Ağ.1314	13	3
[İmzasız Müt. ?]	Rüyâ	"	1 TE.1314	20	1
[İmzasız] Müt.	Yabani Ördeklerin Tayeranı	"	29TE.1314	24	2
Ali Haydar					
[İmzasız] Müt.	Paris'te Moda	"	18KE.1314	31	3
E(lif). Neyyire					
[İmzasız] Müt.	Alim Bir Mektebli	"	6 Ağ.1314	12	3
M(im). İkbâl					
[İmzasız] Müt.	Bir Tesadüf	"	26Mt.1313	35	6
Fatma Fahrunnisa					
[İmzasız] Müt.	Kalb-i Mader	"	5 TS.1314	25	2
Hikmet Osman					

2.2. KONULARA GÖRE FİHRİST

Konulara göre fihrist, yazar adlarının esas alınıp alfabetik sıraya konulmasıyla oluşturulmuştur.

Bu tasnifimizde konular, dokuz ana başlık altında toplanmış ve eserler yayınlandığı tarih sırasına göre düzenlenmiştir.

- 2.2.1. Makaleler
- 2.2.2. Şiirler
- 2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler
- 2.2.4. Mektuplar
- 2.2.5. Fıkralar
- 2.2.6. Tercümeler
- 2.2.7. Hatıralar
- 2.2.8. Sohbetler
- 2.2.9. Biyografi

2.2.1. Makaleler

Bu bölüm a)Edebi Makaleler b)Sosyal Makaleler c)Fenni Makaleler olmak üzere üç kısımda ele alınacaktır.

Edebi Makaleler kısmında, edebi bilgiler, edebiyat tarihi, dil bilgisi, edebi tenkitler, değerlendirmeler... gibi edebiyatla ilgili konular tasnif edilmiştir.

Sosyal Makaleler başlığı altında ise ahlâki, felsefi, tarihi, coğrafi, dini, eğitim... vs. gibi konular ele alınmıştır.

Fenni Makaleler kısmında ise fen, sağlık, ziraat, yeni icatlar gibi... konular tasnif edilmiştir.

2.2.1.1. Edebi Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik)	91 Numaralı Resmi Gazete	10KE.1314	30	3
A(yın). Şevket (Müder-riszade)	Mütâlaa	29TE.1314	24	1
A(yın). Şevki	[Başlıksız]	4 Mt.1313	32	3-4
Ahmed Enveri	Bu Bir Hayal Değil Hakikat idi	12TS.1312	17	2
	Bu Bir Hayal Değil Hakikat idi	26TS.1312	19	1-2
	Musahabe-i Edebiye	30T.1313	53	2-3
	Musahabe-i Edebiye	17Ey.1313	60	1-2
	Câhil, Alim	8 TE.1313	63	1-2
	Arz-ı Meram	13TS.1313	68	5-6
Ahmed Enveri	Yine Fiil-i İstila	24KE.1313	74	3-4
Ahmed Melik (Bey)	İmlâ Meselesi	3 Ey.1312	7	1-2

Ahmed Midhad	Üss-i Lisan-ı Türkî	26TS.1312	19	8
	Osmanlı Matbuatı ve Bazı	6 Ms.1313	42	3-4
	Matbuat-ı Avrupaiye			
Arif ibn-i Cemal	[Başlıksız]	1 TE.1313	62	3-4
Cenab Şahabettin	Mütâlaa	24Ey.1312	10	1-2
	Edebiyat-ı Müteahhirin	15T.1313	51	1-3
Eddai	Mütâlaa Gazetesinin Bir	27Ağ.1312	6	5-6
	Mütâlaası			
F(e). K(af).	İntikâd	12TS.1312	17	1-2
Faik (Efendi)	Osmanlı Lisanı	25Mt.1313	86	1-2
Hasan Pertev	Hakikat	10Ey.1312	8	2
(Muallim)				
Hüseyin Cahid (Hâki)	Tarih-i Edebiyata Bir	29TE.1312	15	1
[Yalçın]	Nazar			
	Tarih-i Edebiyata Bir	5 TS.1312	16	1-2
	Nazar			
	Bir Muharririn Vazifesi	6 Ms.1313	42	4-5
	Nedir?			
	Bizde Edebiyat	20Ms.1313	43	4-6
	Asar-ı Edebiye Ne Yolda	24KE.1313	74	3
	Tenkid Edilir			
	Mecburi Bir Cevab	18Şb.1313	81	1-3
Hüseyin Hüsnü	İmlâ Bahsi	8 TE.1312	12	1-2
İbnü'l- Seyyid Galip	Çalışalım Ey Talebe-i	14KS.1312	26	2-3
	Ulûm			
	Osmanlıca Lisanımız	10H.1313	46	2-3
	Türkçeleşmez mi?			
[İmzasız]	İfade-i Meram	22 T.1312	1	2-3
	Edib ve Edebiyat	30 T.1312	2	1-2
	[Başlıksız]	13Ağ.1312	4	2-3
	İhtar-ı Mahsus	3 KE.1312	20	1
	Şiirin Feryadı	3 KE.1312	20	1-2
	Takrizât	10KE.1312	21	1
	Vanda	17KE.1312	22	2
	[Başlıksız]	24KE.1312	23	1-2
	Muhabbet	31KE.1312	24	2-3
	Muhabbet	7 KS.1312	25	2-4
	Muhabbet	14KS.1312	26	3-4
	İmlâ Meselesi	21KS.1312	27	5
	Musahabe	22Ns.1313	40	1-2
	Avrupa'da Ta'assub-ı	6 Ms.1313	42	2-3
	Dini			
	Âlem-i Edebiyata Bir	20Ms.1313	43	3-4
	Nazar			
	Musahabe-i Edebiye	6Ağ.1313	54	1-2

[İmzasız]	Musahabe-i Manzume	6Ağ.1313	54	2-3
	Musahabe-i Edebiye	10Ey.1313	59	1-2
	Mütâlaa	25H.1314	98-6	2
Latif	[Başlıksız]	6 Ağ. 1312	3	2-3
M(im). K(ef). Halidi	Musâhabe	15Ns.1313	39	3-4
M(İm). M(im).	[Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide]	25Şb.1313	82	6
	Edebiyat-ı Atika- Edebiyat-ı Cedide / Yeniler-Eskiler	4 Mt.1313	83	2
M(im). Tevfik İsmet	Tabiata Karşı Tefekküratım Tahassüsâtım	1 TE.1314	20	1-2
Mahmud Kemal (İbnü'l- Emin) [İnal]	Edebiyat	22 T.1312	1	3
	Asâr-ı Eslaf	13Ağ.1312	4	1-2
	İzah-ı Maksad	27Ağ.1312	6	1-2
	Teessüf	4 Mt.1313	32	2-3
Mehmed Cavid	Alfons Dode'nin Mezarı Üstünde Emil Zola'nın İrâd Ettiği Nutuk	21KS.1313	78	2-3
Mehmed Necded	Bir İki Doğru Söz	4 Şb.1312	29	2-3
Mütercim Hüsnü	Müsâib	25Mt.1313	86	3-5
Nadire	İmlâ Bahsi	21KS.1312	27	6
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Vanda'nın Mukaddimesi Vanda	17KE.1312	22	2-3
	Muhrib-i Medeniyet mi?	10H.1313	46	3-4
	Gazete: Elsine-i Ecnebiyesi	8 T. 1313	50	1-4
	Musahabe-i Edebiye	22T.1313	52	2-5
	İtham-ı Şühedaya	24Ey.1313	61	2-3
	İstila Üzerine Bir İki Söz	10KE.1313	72	1-2
	Mütalaa Ceride-i Edebiyesine	31KE.1313	75	5-8
Rahmetullah	Lisan-ı Edep Hakkında Birkaç Söz	1 TE.1312	11	1-2
Sabih Nuri	[Başlıksız]	15TE.1312	13	1-3

Sadi	Lisan Tahsili Ne İçindir?	3 KE.1312	20	3-4
	[Başlıksız]	1 T. 1313	49	1-2
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Mebahis-i Lisaniye	3 KE.1313	71	1
	Makalesine Bir Nazar			
	İstilaya Bir Nazar	17KE.1313	73	2
Süleyman Sırrı	Mütâlaa	10Ey.1314	17	3
Şeyh Ferdi	Kâr-ı Nâtık	26TS.1312	19	2
T(i). Raif	Bir Hakikat Kalmasın	26TS.1313	70	3
	Dünyada Allah'ım Nihan			
Tevfik İsmet	Şair Nedir?, Ressam Nedir?	9 T. 1314	100	1-2
Ulvi	Mütâlaaya Bir Nazar	24Ey.1313	61	1-2

2.2.1.2. Sosyal Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın). Hüsniye	Hatıra	19TS.1314	27	2-3
A(yın). Y(e).	Tabiatda İntisak Yoktur	4 H. 1314	95-3	3
Abdülkadir	İki Söz	26TS.1313	70	4
Abdülmecid Fehmi	Kış	3 KE.1314	29	2
Ahmed Enveri	Felsefe Kırıntıları	22T.1313	52	5-6
	Felsefe Kırıntıları	6Ağ.1313	54	3
	Felsefe Kırıntıları	27Ağ.1313	57	3
	Felsefe Kırıntıları	6 Ms. 1314	91	2-3
Ahmed Hidayet	Namus	3 Ey.1313	58	2-3
Ahmed Melik (Bey)	İlmi Cebir Hakkında	17Ey.1312	9	3
	Malumat-ı Tarihiye			
Ali Remzi	Tarih-i Tabii' Kastor	1 Ns.1313	36	6-7
Besim (Erkan-ı Har- biye Binbaşlarından)	Mebâhis-i Askeriye Fenn-i Askeri	11Mt.1313	33	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	17H. 1313	47	6
	Mebâhis-i Askeriye	24H.1313	48	4-5
	Mebâhis-i Askeriye	1 T. 1313	49	3-4
	Mebâhis-i Askeriye	8 T. 1313	50	6-7
	Mebâhis-i Askeriye	15T.1313	51	5-6
	Mebâhis-i Askeriye	22T.1313	52	6-7
	Mebâhis-i Askeriye	30T.1313	53	3-5
	Mebâhis-i Askeriye	10Ey.1313	59	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	17Ey.1313	60	2-3
	Mebâhis-i Askeriye	8 TE.1313	63	4
	Mebâhis-i Askeriye	15TE.1313	64	2-3

Besim (Erkan-ı Harbiye Binbaşlarından)	Zabit-i Keşf Kolu Ve Süvarinin Sevk-ül Ceyşiyesi	11Mt.1313	84	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	18Mt.1313	85	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	25Mt.1313	86	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	1 Ns. 1313	87	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	8 Ns. 1313	88	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	15Ns.1313	89	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	29Ns.1313	90	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	13Ms.1314	92	4-5
	Zabit-i Keşf Kolu	6 Ms. 1314	91	4-5
Bir Asker	Mebahis-i Askeriye	25Şb.1313	82	7
E(lif). Sabriye Edhem İsmail (Eczacı)	Moda Belası	17KE.1313	73	6-7
	Panabitkum Müzesi	10Ey.1312	8	3-4
	Şin Burin Kasri	17Ey.1312	9	4
Emine Semiye	Meydan-ı Muharebede Köpekler	15Ns.1313	39	5
	Menfaatlı Musahabe	18Şb.1312	31	7
	Hissiyat-ı Mukaddese	22Ns.1313	40	7-8
Faik (Efendi)	Ankara	4 H. 1314	95-3	2-3
	Ankara	11H.1314	96-4	2-3
	Ankara	18H.1314	97-5	2
Fatma Fahrünnisa	Selanik'te Bulunan Ahât-ı Dine Ramazan Hediyesi	28KS.1312	28	7-8
	[Başlıksız]	26Mt.1313	35	6
Fazlı Necib (Efendi)	İrza-i Etfal	6 Ms. 1314	91	4-5
	İrza-i Etfal	13Ms.1314	92	3-4
	İrza-i Etfal	21Ms.1314	93-1	2-3
	İrza-i Etfal	28Ms.1314	94-2	3-4
	İrza-i Etfal	4 H. 1314	95-3	4
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Mükâfat	17KE.1313	73	2
Hamdi	[Başlıksız]	11Şb.1312	30	5-6
Hasan Pertev (Muallim)	Mekâtib-i İbtidaiyede İdare Sandıkları	27Ağ.1313	57	6-7

Hasan Pertev (Muallim)	Sanayi-i Dahiliye ve Beykoz Kağıt Fabrikası	17Ey.1313	60	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	1 TE.1313	62	5-6
	Üzerinde Bir Cevalan	8 TE.1313	63	6-7
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	15TE.1313	64	5
	Siroz Hatıratı	22TE.1313	65	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	29TE.1313	66	6-7
	Üzerinde Bir Cevalan	5 TS.1313	67	5-6
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	13TS.1313	68	7-8
	Selanik-Dedeâğaç Hattı	19TS.1313	69	4-5
	Za'f-ı Beşer	19TS.1313	69	5-6
Hayret (Selanik Türk Mektebi Muallimlerinden)	Selanik-Dedeâğaç Hattı	3 KE.1313	71	6
	Üzerinde Bir Cevalan	8 Ns. 1313	88	8
	Edirne Mektubu	15Ns.1313	89	7-8
	Edirne Mektubu	29Ns.1313	90	8
	Edirne Mektubu	6 Ms. 1314	91	8
	Saadet Nedir?	18Şb.1313	81	7-8
Hüseyin (Ohrili)	Bir Mülâhaza	4 Şb.1313	80	2
	Bir Mülâhaza	18Şb.1313	81	4-5
Hüseyin Muhiyiddin (Mülâzım-ı Evvel)	Bahr-ı Baltıktan Bahr-ı	19TS.1313	69	6
	Siyah'a Bir Kanal	25Şb.1313	82	4-5
	Jimnastik	4 Mt.1313	83	5-6
	Jimnastik	11Mt.1313	84	4-6
	El-sadakatü Nısf-ül İman	5 TS.1314	25	3
	Kuş	13Ms.1314	92	2
İbn-i Şakir Rıza İbrahim Hikmet	Kanun ve Vicdan	18Mt.1313	85	1-2
	Kadın Erkeğe Faik midir?	18Mt.1313	85	4
[İmzasız]	Franklin'in Hikemiyâtı	22 T.1312	1	5
	Bend-i Mahsus	22 T.1312	1	5-6
	Hakaret Red Olunur,	3 Ey.1312	7	5-6
	Muhayyerdir	1 TE.1312	11	2-3
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	8 TE.1312	12	2-3
	Terbiye-i Evlad-ı Nass	15TE.1312	13	3-4
	Saatler Meselesi	15TE.1312	13	5-6
	Alafiranga mı Alaturka mı?			

[İmzasız]

Biyenefezones Yahut	3 KE.1312	20	6-7
Amel-i Hayr Cemiyeti			
Avrupa'da Talak	10KE.1312	21	5-6
Tiyatro	10KE.1312	21	6
Merâkîd-ı Şerife	26Mt.1313	35	3-4
Bursa Kaplıcaları	26Mt.1313	35	4-5
Girit İânesi ve Hamiyeti	26Mt.1313	35	1
Daimi Posta Pulu	1 Ns.1313	36	5-6
Musikinin Hin-i Seyahatte	8 Ns.1313	37	4
Fâidesi			
Hayvanlarda Tese'ül	8 Ns.1313	37	4-5
Silah-ı Meşhur Nanesen ve	8 Ns.1313	37	5-6
13 Adedi			
Rusya'nın Sibirya Hatt-ı	22Ns.1313	40	5-6
Kebiri			
İhtirâât-ı Cedide	22Ns.1313	40	6
Rusya'da Tahrir-i Nüfus	22Ns.1313	40	6
Avâzâ-i Zafer	29Ns.1313	41	1-2
Osmanlılar'a	13Ms.1313	N.F.	1-2
Avrupa Niçin Yunan'ı	13Ms.1313	N.F.	4-5
Seviyor?			
Medeniyet İçinde Vahşet	20Ms.1313	43	1-2
Filelenizm	27Ms.1313	44	1-2
Elhakku Ya'lu Velâ Yu'la	3 H. 1313	45	1-2
Aleyh			
Bir Küçük Tashih	3 H. 1313	45	2-3
Yalan	3 H. 1313	45	1-2
Zekâ-yı Hayvani	10H.1313	46	6-7
Mübâlağa mı?	17H. 1313	47	1-2
İttihâd-ı İslam	24H.1313	48	1-2
Bir Sürat-ı Hârikulade	24H.1313	48	6
Peter Huf Şatosu	6Ağ.1313	54	6-7
Teşcir-i Cibâl	13Ağ.1313	55	6-7
Bir Teşebbüs-i Hayr	19Ağ.1313	56	6
Padişahım Çok Yaşa	27Ağ.1313	57	1-2
Almanya'da Müsta'merat	27Ağ.1313	57	7
Hevesi			
Vudine'de Bir Hatve-i	10KE.1313	72	4-5
Terakki			
Hizmetçilerin İlğası	18Mt.1313	85	3
Büyük İkramiye	18Mt.1313	85	3-4
Kurbanları			
33 Günde Devr-i Alem	1 Ns. 1313	87	5
Bayram	29Ns.1313	90	6-7
Bayram	6 Ms. 1314	91	6-7
Güvercin	13Ms.1314	92	5
Horus	2 T. 1314	99-7	4

[İmzasız]	Bahçe Meraklılarına Bazı Malumat	6 Ağ.1314	12	3
	Hande	24Ey.1314	19	1
	Dolu	22TE.1314	23	1-2
	Çocuk	22TE.1314	23	2
	Peder	26TS.1314	28	1
İsmet Hüsniye	Bir Ders-i Hakikat	18KE.1314	31	3-4
M(im). Kemal	Kadınlara Hıfzıssıhha:	31KE.1312	24	8
(Muallim)	Güzellik			
	Hanımlara Hıfzıssıhha	7 KS.1312	25	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	14KS.1312	26	7
	Hanımlara Hıfzıssıhha	21KS.1312	27	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	18Şb.1312	31	7-8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	4 Mt.1313	32	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	11Mt.1313	33	8
	Hıfzıssıhhat-ı Vece	26Mt.1313	35	8
	Sabah Tuvaleti	29Ns.1313	41	8
	Hanımlara Hıfzıssıhha	29Ns.1313	41	8
M(im). Şükrü	Yine Moda	7 KS.1313	76	6-7
(Manastırlı)				
Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]	Muzafferiyet-i Osmaniye	20Ms.1313	43	2-3
	Takdir ve Beyan-ı Mütâlaa	8 T. 1313	50	4-6
Mehmed Cavid	Mecburiyet-i Tahsil	18Mt.1313	34	4-5
	Hukuk-u Düvel Nokta-i Nazarından Muhâcera	15Ns.1313	39	4-5
	Harb	13Ms.1313	N.F.	6
Mehmed Rahmi (Giritli)	Sa'y Hakkında Makale	19TS.1314	27	2
Mehmed Sermed	Müşahadat	6 Ms. 1314	91	3-4
Muhammed Şemseddin	Arizona ve Kolorado	26Mt.1313	35	5
	Asar-ı Atıkası Hakkında Malumat-ı Mücmele			
Mustafa Aşıkı	Tarih-i Tabakatül Ümem	19TS.1314	27	4
	Yahud Meşahir-i Alem			
	Tarih-i Tabakatül Ümem	26TS.1314	28	4
	Yahud Meşahir-i Alem			
	Tarih-i Tabakatül Ümem	3 KE.1314	29	4
	Yahud Meşahir-i Alem			
Mustafa Hamid	Hissiyat-ı Maderâne	10KE.1313	72	3-4
Mustafa Süreyya	Evlad Muhabbetine Dair Bir Tebriknâmeden	15TE.1312	13	3
	Müstahreç			
Nâmi	[Başlıksız]	27Ağ.1312	6	6-7
	Zekâvet	28KS.1313	79	2-3
Nezihi	Vazâ'if-i Ebeveyn	24Ey.1313	61	5

Nüzhet bint-i Veli	[Başlıksız]	21KS.1312	27	7
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Doktorlar	22TE.1312	14	4-5
	Kadınlarımıza Terbiye	7 KS.1312	25	4-7
	[Başlıksız]	30T.1313	53	5-7
	Musahabe	13TS.1313	68	1-5
Rasim (Bey)	[Başlıksız]	4 Mt.1313	32	4
Rasim (Erkan-ı Harbiye Miralayı)	Gelin Odaları	1 TE.1312	11	6-7
Rauf Zati	Felsefe	19TS.1312	18	1-3
	Felsefe	26TS.1312	19	3-4
Sabire bint-i Halim	Bir Öksüz Kızın Saadeti	19Ağ.1313	56	7-8
Sadi	Takdir, Teşekkür	11Mt.1313	33	1
Sadık Vıcdani	Nefs	17H. 1313	47	4-6
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Gonkurlar	1 TE.1313	62	1-2
	Gonkurlar	8 TE.1313	63	3-4
T(ı). Raif	Senin Kelimat Artık Dil ü Canımıza Tâk Etti	19Ağ.1313	56	2-3
Tevfik (Selanikli)	Tao Mezhebi	28KS.1312	28	3-4
	Almanlara	13Ms.1313	N.F.	5-6
	Teşekküratımız			
Ulvi	Söylense	29TE.1313	66	1-2
Vesime bint-i Ahmed	Mehcure	8 T. 1313	50	7-8

2.2.1.3. Fenni Makaleler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Abdi Tevfik	Saçların Beyazlanması	15Ns.1313	39	4
	Balıklarda Hafıza Var mı?	22Ns.1313	40	4-5
	Lusifor	29Ns.1313	41	6
	Balonlu Bir Dağ	11Mt.1313	84	3-4
	Şimendiferi			
Abonelerimizden Biri	Arıcılıktan Bir Bahs	17H. 1313	47	6-7
Ahmed Melik (Bey)	Buzun Suret-i İmalı	18H.1314	97-5	2-3
	Buzun Suret-i İmalı	25H.1314	98-6	3-4
Cemil Havri (Doktor)	Selanik Hıfzıssıhha-i Umumiyesinden	13Ağ.1313	55	5-6
	Selanik Hıfzıssıhha-i	19Ağ.1313	56	5

Cemil Havri (Doktor)	Hava Bahsi	27Ağ.1313	57	4-5
	Hava Bahsi	3 Ey.1313	58	5-6
	Müskirat Bahsi	10Ey.1313	59	3
	Müskirat Bahsi	17Ey.1313	60	3-4
	Selanik Hıfzıssıhha-i	1 TE.1313	62	4
	Umumiyesinden			
	Müskirat Bahsi	8 TE.1313	63	4-5
	Müskirat Bahsi			
	Müskirat Bahsi	15TE.1313	64	3-4
	Islahhane Bahsi	22TE.1313	65	6
	Islahhane Bahsi	29TE.1313	66	5
	Tenzifât Bahsi	26TS.1313	70	5
	Tenzifât Bahsi	3 KE.1313	71	6-7
	Berberler	7 KS.1313	76	2
	Berberler	14KS.1313	77	4
	Çiçek	25Şb.1313	82	5
	Kuzu Etleri	25Mt.1313	86	6-7
	Hıfzıssıhha-i	21Ms.1314	93-1	3-4
	Umumiyesinden Bir Yaprak			
	Musâhabe-i Fenniye	20Ağ.1314	14	3
	Vesait-i Tenviriye'nin İnsana	24Ey.1314	19	2
	Tesiri			
	Mesâil-i Fenniye	15TE.1314	22	2-3
Edhem İsmail (Eczacı)	Usul-i Tedâvi	27Ağ.1312	6	4
	Yanık İçin Kolay Bir İlaç	17Ey.1312	9	4-5
	Yeni Bir Üzüm Asması	24Ey.1312	10	6
	Aile Eczahanesi	11Mt.131	84	8
Faik (Efendi)			3	
	Yine Ziraat	3 KE.1313	71	3-5
	Fototerapi= Tedavi-i	14KS.1313	77	2-3
	Bilziya			
H(a). Y(e). Hüseyin Muhiyiddin (Mülazım-ı Evvel)	Tiftik	21Ms.1314	93-1	2
	[Başlıksız]	8 Ns. 1313	88	3-4
	Havanın Teshin ve	31KE.1312	24	4-5
	Tebridine Ormanların Tesiri			
	Aşiri-i Sâdid ve Muhit-i	21KS.1312	27	3-5
	Daire-i Taksimâtı			
	Dokuzbinyüz Metre İrtifa'a	3 KE.1313	71	2-3
	Balon İle Seyahat			
	Kar Yalnız Beyaz Olmaz	17KE.1313	73	3-4
	Havay-ı Nesiminin Tabakat-	28KE.1313	75	3
	ı Aliyede Terkibi			
	Arının Nebâtâta Faidesi Var	17Ey.1314	18	2
	mıdır?			
	Haşerât Ta'amı	29TE.1314	24	2

İbrahim (Beylerbeyli)	İslamiyet Tababet-i Hazıra	8 TE.1312	12	4
	Etıbbâ-yı İslamiye			
	İslamiyet Tababet-i Hazıra	15TE.1312	13	4-5
İhsan Fikri	Ateş İnsanı Yakar mı?	5 TS.1312	16	2-3
[İmzasız]	Fünûn	22 T.1312	1	3-4
	Beyaz ve Esmer Ekmekler	22 T.1312	1	4
	40 Günde Devr-i Âlem	22 T.1312	1	4-5
	Garip Yağmurlar	30 T.1312	2	3-4
	Fırtınaların Menşe-i	30 T.1312	2	4-5
	Entrikası			
	Müskirât	6 Ağ. 1312	3	4-5
	Musikinin Cümle Asabiyeye	13Ağ.1312	4	5
	Tesiri			
	Pirinçlerimiz	13Ağ.1312	4	5-6
	Susamak	20Ağ.1312	5	3-4
	İpekçilik	27Ağ.1312	6	4-5
	Selanik İklimi	3 Ey.1312	7	3-4
	Daü'l-Kelb Telkihatı	10Ey.1312	8	2-3
	Selanik İklimi	10Ey.1312	8	3
	Selanik İklimi	17Ey.1312	9	2
	Biranın Mazarratı	17Ey.1312	9	2-3
	Teşeccür-Cibâl ve Bilâd	17Ey.1312	9	5-6
	Kutb-ı Şimali	24Ey.1312	10	3-4
	Antiseptik Mendiller	24Ey.1312	10	4-5
	Bir Topun Kuvveti	24Ey.1312	10	5
	Kutb-ı Şimali	1 TE.1312	11	3-4
	Röntgen Şuâ'ı ve Edison'un	1 TE.1312	11	4-5
	Bir İhtira'-ı Cedidi			
	Röntgen Şuânın Yeni Bir	8 TE.1312	12	3-4
	Tatbik-i Mühimmi ve Verem			
	Hastalığının Tahfif-i Şiddeti			
	Kendiliğinden Yanan Gaz	8 TE.1312	12	4-5
	Memeleri			
	Yine Kutb-ı Şimali	15TE.1312	13	5
	Demir Kapular Kanalı	22TE.1312	14	2-3
	Zahiremizin Revacı ve	22TE.1312	14	3-4
	Amerika Buğdayları			
	Asetilen Gazı	29TE.1312	15	3
	Mütâlaa	5 TS.1312	16	3-4
	Usul-i Cedid Ziraat Nedir?	5 TS.1312	16	5-6
	Şehâb Yağmuru	12TS.1312	17	3-4
	Meşrubat-ı Külliye'nin	12TS.1312	17	4-5
	Kuvve-i Hazmiye'ye Te'siri			
	Kalbur Makineleri	12TS.1312	17	5
	Uçmak Makinesi	19TS.1312	18	4-5
	Kalbur Makineleri	19TS.1312	18	5-6

[İmzasız]

Meşrubât-ı Külliyyenin Efâl-ı	26TS.1312	19	4-5
Hayatiyeye Tesiri			
Ahval-ı Şems Hakkında	26TS.1312	19	5
Yeni Bir Fikir Dahası			
Nebatâd'da Tebdil-i	26TS.1312	19	5-6
Cinsiyet			
Yine Röntgen Şuar'	3 KE.1312	20	4-5
Sertân'ın Tezayidi	10KE.1312	21	4-5
Telgraf Sürati	10KE.1312	21	5
Seyyal Hayvanı	17KE.1312	22	3-4
Kolera Aşısı	17KE.1312	22	4
Baromero da Azim Bir	17KE.1312	22	4
Tenezzül			
Röntgen Şuarı ve Korseler	24KE.1312	23	3-4
Şimşir Yaprakları ve Gübre	24KE.131	23	5-6
Fütuhatı	2		
"Tahte'l-Bahr" Yeni Bir	24KE.1312	23	4
Sefine Daha			
Mai Güneş	31KE.1312	24	3-4
Şimşir Yapraklarının Suret-i	31KE.1312	24	6-7
İsti'malı			
Elektriğin Garib Bir Tatbiki	7 KS.1312	25	4
Daha			
Yeni Hamutlar	14KS.1312	26	5
Elektrik Mermilerin	14KS.1312	26	5
Mihreklerine Tesiri			
Kuş Yemi	14KS.1312	26	5-6
İlel-i Sâriyenin Vesait-i	21KS.1312	27	2-3
Sirâyetleri ve Tahta			
Kehleleri Sivri Sinekler			
Daü'l-kelb-i Kezib Yalancı	28KS.1312	28	2-3
Kuduz			
Kuş Yemi ve İttihaz	28KS.1312	28	4-5
Buyrulan Tedabir-i Ciddiye			
Buğday Fiyatının İstikbali	4 Şb.1312	29	4
Vasait-i Tenviriyenin	4 Şb.1312	29	4-5
Kıymet-i Sıhhiyeleri			
Humma-yı Tifoidi Serumı	11Şb.1312	30	4
Erva ile Def-i Taaffün	18Şb.1312	31	3-4
En Eski Dar-ül Fünun	18Şb.1312	31	5
Hangisidir			
Bir Keşf-i Mühim: Toprağın	11Mt.1313	33	3-4
Telkihi			
Koza Tohumlarını	18Mt.1313	34	3-4
Uyandırma Usulü			
Şimâl Kurutan Hastalığı	18Mt.1313	34	4
Anadolu Menâbi-i Hâreleri	1 Ns.1313	36	3-4

[İmzasız]

Ba'demâ Trenlerin Mûsâdemesine Mahal Kalmayacak	1 Ns.1313	36	4-5
Açlığa Tahammül	1 Ns.1313	36	6
Anadolu Menâbi-i Hâreleri	8 Ns.1313	37	2-3
Kehribâ Nedir?	8 Ns.1313	37	3-4
Mikrobsuz Hayat Kabil midir?	22Ns.1313	40	4
Panumatufor	29Ns.1313	41	5-6
Zürrâmız	29Ns.1313	41	6
Meteoroloji Terakkiyatı	6 Ms.1313	42	5-6
Hayvanâtta Muvâfâkat-ı Efkâr	6 Ms.1313	42	6-7
Def-i Harik	27Ms.1313	44	5
İlk Bahâr	27Ms.1313	44	5-6
Yeni Alman Topları	3 H. 1313	45	5-6
Faham Kalsiyumun Yeni Bir İsti'malı Daha	3 H. 1313	45	6-7
Halis Bir Madde-i Mûhimme	10H.1313	46	6
Ağaçdan Şeker	10H.1313	46	6
Mutoskop ve Motoğrafi	24H.1313	48	5
Nevzâdın Serumı	8 T. 1313	50	7
Toprağın Telkihi Üzerine	15T.1313	51	6
Bir Tecrübe Daha			
Tahta Kehlelerini Telef Etmek	15T.131	51	7
	3		
Bizim İçin Bir Teselli	15T.1313	51	6-7
Telsiz Telgraf	22T.1313	52	7
İnsan Teri	22T.1313	52	7
Azot ve Bir Keşf-i Mûhim	30T.1313	53	5
Bir Tedbir-i Musîb	6Ağ.1313	54	4
Telsiz Telgraf Nasıl Olur	6Ağ.1313	54	4-6
Hayalman'ın Entrikalı Lokomotifi	6Ağ.1313	54	6
Tebdil-i Mekân Eden Baca	6Ağ.1313	54	6
Andre Avdet Edecek mi?	13Ağ.1313	55	3-4
Göz Bir Fotoğraf mıdır?	19Ağ.1313	56	4-5
İpekçilik	19Ağ.1313	56	5-6
Altın Madenleri	27Ağ.1313	57	3
Balonla Kutuba Gitmek	27Ağ.1313	57	5
Yeni Bir Şey Midir?			
Rekabet-i Fenniye Neticesi	3 Ey.1313	58	3-4
Tohum Yok Ne Yapalım?	10Ey.1313	59	5-6
Selanik'te Mildio [Mildiau]	29TE.1313	66	2-3
İlm-i Ahval-ı Semadan Bir Nebze	29TE.1313	66	3-4

[İmzasız]	Selanik'te Mildio [Mildia]	5 TS.1313	67	4-5
	Umum Kürre-i Arz	25Şb.1313	82	2-3
	Üzerindeki Kuvve-i Askeriye			
	Tele Fotoğraf (Telgrafla Resim Almak)	4 Mt.1313	83	4
	Buz Kıran Vapuru	4 Mt.1313	83	5
	Farelerden Kurtulmanın Çaresi	11Mt.1313	84	6
	Mütâlaa	8 Ns. 1313	88	4-5
	[Başlıksız]	28Ms.1314	94-2	2-3
	Ziraat	11H.1314	96-4	2
	Debbağ	2 T. 1314	99-7	3-4
	Kutubları Değiştireceğiz	9 T. 1314	100	3
	Üzüm Çekirdeği Vesair	9 T. 1314	100	3
	Tohumlardan Yağ Pegamuit	16T.1314	101	2-3
	Canlıların Ahval-ı Garibesi	1 TE.1314	20	2
	Uyku	12TS.1314	26	3
Kemal (Muallim)	Evsaf-ı Nebatiye	17Ey.1313	60	4
M(im). Kemal (Muallim)	Bazı Hayvanın Müddet-i Hayatilerine Dair Birkaç Söz	31KE.1312	24	4
M(im). Rafet	Kevakıb Nasıl Vezn Edilir	29TE.1313	66	4-5
M(im). Sadık	Musahabe-i Fenniye	4 Şb.1313	80	2-4
	Felsefe-i Fenniye	18KE.1314	31	2-3
M. Kemal (Selanik Mekteb-i İdadi Muallimi)	Niçin Ziya Sevilir?	24KE.1312	23	4-5
Mehmed Hidayet (Asımzade)	[Başlıksız]	22TE.1314	23	2
Mehmed Nuri	Şişeden Bardak	29TE.1313	66	7
Muhammed Şemseddin	Hassas Kağıtların Hoş Bir Sarımtırak Renkte Olması İçin Tecrûbe Etmiş Olduğum Yeni Bir Banyo	26TS.1312	19	6
Münir	Goril	11Mt.1313	33	4-5
Nezihi	Hayatın Tarif-i Fenniyesi	3 Ey.1313	58	4-5
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Musahabe-i Ziraat	3 Ey.1312	7	4-5
	Cemre Hastalığı	3 KE.1312	20	5-6
R(a). Y(e).	Barometere İşârâtı	6 Ağ. 1312	3	3-4

R(a). Y(e).	Hava, Buhar	27Ağ.1312	6	3
	A'mak-ı Ebhar, İrtifa'yı	10Ey.1312	8	7
	Cibal			
	Fotoçinkoğrafya	22TE.1312	14	2
Remzi Hamza	Ziraat	17KE.1313	73	4-6
Süleyman Nüzhet	Suların Ma-ül Bahr	4 Mt.1313	83	4-5
(İbnü'l- Kemal Giritli)	İlavesiyle Tasfiyesi			
Ş(m). Y(a). [Doktor Ş. Kemal]	İşret	29TE.1312	15	3-4
	İşret	5 TS.1312	16	4-5
Şerif Necmi	Mütâlaa	26TS.1313	70	4-5
Vefalızade Suad	Ziraat	17KE.1312	22	4-6
	Ziraat	31KE.1312	24	5-6
Vitalis	Hayat-ı Nebâtat Tevellüdü,	22 T.1312	1	4
	Tagdisi, Terkibatı			
	İntaş	30 T.1312	2	2-3
	İntaş	13Ağ.1312	4	3-4
	Tagaddi	13Ağ.1312	4	4-5
	Tagaddi	20Ağ.1312	5	3
	Terkibât	3 Ey.1312	7	2-3
	Darı Ziraatı	14KS.1313	77	4-5
Yusuf (Selanik Ziraat Mektebi mezunlarından)	[Başlıksız]	6 Ağ. 1312	3	5-6
	[Başlıksız]	20Ağ.1312	5	6-7
	Çiftçilere	24Ey.1312	10	5-6

2.2.2. Şiirler

2.2.2.1. Şiirler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Me'yûsiken	23T.1314	102	2
	Mersiye-i Hüsn	23T.1314	102	2
	Sa'aldigi	6 Ağ.1314	12	4
	Veda	2 T. 1314	99-7	1
A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik)	Tevzi-Mükâfat-ı Resmi	16T.1314	101	2
	Kenar-ı Âb'da	23T.1314	102	3
	Kılıkşdan Avdet	30T.1314	11	2
	Yadigar-Meveddet	13Ağ.1314	13	2
	İftirak-ı Müvakkat	3 Ey. 1314	16	2

A(yın). İsmet (İbnü'l-Faik)	Ben	24Ey.1314	19	1-2
	Fecr	15TE.1314	22	1-2
	Dolu	22TE.1314	23	1
	Teşrin-i Evvel'in Sekizinci Perşembe Akşamı Düşen Dolunun Tarihi	29TE.1314	24	1
	Yine Mesken-i Turâb-ı Makberdir	12TS.1314	26	1
	Heyhât!	19TS.1314	27	1
	Sefalet, Saadet	26TS.1314	28	1
	Kış	10KE.1314	30	2-3
	Girdab-ı Sefalet	6 Ağ.1314	12	2
	Helâl	17Ey.1314	18	1
	Eskici	17Ey.1314	18	1
	Tulû'	10Ey.1314	17	3
	Bir Tazmin	13Ms.1313	N.F.	3
	[Başlıksız]	11Şb.1312	30	1
A(yın). Nadir [Ali Ekrem Bolayır] A(yın). Refik A(yın). Şevket (Müderrişzade)	Bir Saldîdenin Nasihati	29TE.1314	24	1
	Mayısta Bir Seher	3 KE.1314	29	1
	Bir Genç	10KE.1314	30	1
Abdi Tevfik Abdulhalim Memduh Abdullah	Derd-i Nihani	22Ns.1313	40	2-3
	Gazel	4 Şb.1313	80	1
	[Başlıksız]	18Şb.1313	81	4
	"	25Şb.1313	82	1
	Babasız Kız	25Mt.1313	86	2
	Mülk-i Yemin	29Ns.1313	90	1
	Gülbün-i Ra'nâ	13Ms.1314	92	2
	Sâile ve Tizi	21Ms.1314	93-1	1-2
	Melâl-i Hazan	9 T. 1314	100	1
	[Başlıksız]	30T.1314	11	2-3
	Hayal Hakikat	10Ey.1314	17	1-2
Abdurranman Adil	Nevmid	6Ağ.1313	54	3-4
	Hakikat	10Ey.1313	59	1
	Hasbihal	10Ey.1313	59	1
Abdülhak Hamid [Tarhan]	Zamâne-i Ab	15Ns.1313	89	2

Abdülmecid Fehmi	Levha-i Fecr-i Bahar	6 Ms. 1314	91	2
	Ninni	18H.1314	97-5	2
	Bir Hatıra-i Aşıkane	16T.1314	101	2
	Bir Yetim İle Bir Zengin	30T.1314	11	3
	Çocuk			
	Tahmis Gazel	13Ağ.1314	13	1
	Leyâl-i Mukmir'de	20Ağ.1314	14	2
	Beyân-ı Takdir	20Ağ.1314	14	2
	Kanaryaya	3 Ey. 1314	16	2
	Arkadaşıma	3 Ey. 1314	16	2
	Mülküm	1 TE.1314	20	1
	Yazda Gurub	8 TE.1314	21	1
	Kardeşim!	15TE.1314	22	1
	Mştakiyane Bir	12TS.1314	26	1
	Gazelim			
	Kalem	12TS.1314	26	1
Adiye (Muallim)	Yaprak	15Ns.1313	89	7
Âgâh Paşa	Âdem	22TE.1312	14	1
	Âlem	22TE.1312	14	2
	[Başlıksız]	12TS.1312	17	2
	Gazel	26TS.1312	19	1
	[Başlıksız]	21KS.1312	27	1-2
	Tahmis	4 Mt.1313	32	1
	[Başlıksız]	15Ns.1313	39	2
	İğfal	10Ey.1312	8	2
Ahmed Enveri	Fuzulî'ye Peyrevlik	31KE.1312	24	2
Ahmed Tâhir	Bir Kuş	3 KE.1314	29	2
Ali Haydar (Leskofçalı)				
Ali Remzi	Teheyyc-i Hissiyat	4 Mt.1313	32	2
	Muhammes	13Ağ.1313	55	3
	Hazin	29TE.1312	15	2
	Gazel	5 TS.1312	16	1
	Açıl	28KS.1312	28	1
	stad Ekrem'e Nazire	1 TE.1313	62	1
	Nazire	19TS.1313	69	2
	Feverân-ı Teessür	13Ağ.1312	4	3
Andelib [Faik Esat Başmakcızade]				
Bir Gönüllü	14 Yaşında Bir Gönüllü	15Ns.1313	39	2
	Lisanından			
Cenab Şahabettin	Şita	24KE.1312	23	2
	Sevmek İstedikçe	13Ms.1313	N.F.	3
	Ba'del Gurub	8 T. 1313	50	1
	Bade'l-Telâki	17Ey.1313	60	1
Cdi	Nev-i Latif	24Ey.1312	10	2
	Gazel	25Mt.1313	86	2
	"	17Ey.1312	9	1

Edhem İsmail (Eczacı)	Terane	4 Mt.1313	83	1
	Difteri	11Mt.1313	84	1
Edibe	Küçük Melek	6 Ağ. 1312	3	8
F(e). Y(a).	Gül Şeklinde Aşk	1 Ns. 1313	87	1
Faik	Bir Hüsn İçin	24Ey.1312	10	3
Fatin Sadun	Bize Bir Tuhfe-i Sevda	25H.1314	98-6	1
	Saklar			
	Tûf-ı Hayat	9 T. 1314	100-8	1
	Borazan	16T.1314	101	1
	Mazmun-ı Fersude	30T.1314	11	1-2
	Tozlu İskarpınlar	6 Ağ.1314	12	1
	Azimet-i Sevdakârâne	13Ağ.1314	13	1
Fatma Şevket	Düşündüğüm	13TS.1313	68	8
Fikri	Bana Öyle Gelir	17KE.1312	22	1
	Garabet-i Hüsn	31KE.1312	24	1
Gazi Giray	Kelam'ül-Mülûk	15Ns.1313	39	1
	Mülûk'ül- Kelam			
H(a). Kâzım (Askerzade)	Cânânıma Hitab	11H.1314	96-4	1
H(a). N(un).	Onun Tesliyeti	8 Ns. 1313	88	1-2
H(a). Remzi (Vodinalı)	Enin-i Ye's	23T.1314	102	1
	Bir Nazire	30T.1314	11	2
	Nağme-i Teessür	8 TE.1312	12	1
	O Bigâne-i Sevdâ	8 TE.1312	12	1
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	14KS.1313	77	2
	Bir Gazel			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	21KS.1313	78	2
	Hasta			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	4 Şb.1313	80	1-2
	Şiir-i Perişan			
	Nazire	18Mt.1313	85	2
	Bir Gazelcik	13Ms.1314	92	2
	Bir Harabede	11H.1314	96-4	1
	Kuzum	18H.1314	97-5	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	25H.1314	98-6	1
	Bir Söyleniş			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	2 T. 1314	99-7	1
	Tasvirin			
	İsterim	16T.1314	101	1
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	16T.1314	101	1-2
	Bahar-ı Mahzun!			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	30T.1314	11	2
	Fârisi Bir Gazelim			

H(a). Remzi (Vodinalı)	Metrûkat-ı Şebabım'dan Vodina	6 Ağ.1314	12	2
	Lâhika-i Nazâir	6 Ağ.1314	12	2
	Metrukât-ı Şebabım'dan Köhne Bir Gazel	13Ağ.1314	13	1-2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan Ağladım!..	13Ağ.1314	13	2
	Metrukât-ı Şebabım'dan Tezat-ı Hiss	3 Ey. 1314	16	1
	Metrukât-ı Şebabım'dan Emel-i Vapesin	3 Ey. 1314	16	2
	Gazel	4 H. 1314	95-3	2
H(a). Tahsin	Koparmayın	8 TE.1314	21	1-2
Hacı İzzet Paşa	[Başlıksız]	4 Şb.1312	29	1
Hafız Atıf Bey	[Başlıksız]	22TE.1312	14	2
Halil Neşet	Şarkı	18H.1314	97-5	2
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Bir Muhavere	24H.1313	48	3-4
Hamdi	Gazel	3 KE.1314	29	1
Hasan Fehmi (Zaimzade)	Tıfl-ı Nâim	3 KE.1312	20	3
	Serdabe-i Nisyan	8 T. 1313	50	1
	Hayal ve Hakikat	22T.1313	52	2
	Zalâm	30T.1313	53	2
	Kalb Kalbe	6Ağ.1313	54	1
	Sahre-i Süryan	5 TS.1313	67	1
	Senin Busen	31KE.1313	75	5
	Sarı Tül İçinde	7 KS.1313	76	2
	Yedinci	14KS.1313	77	2
	Pol Virjini Romanındaki Virjini'ye	21KS.1313	78	1-2
	Kumlu Sahada	28KS.1313	79	1
	Sular Çekildikten Sonra	4 Şb.1313	80	1
	Mine Şiirler	18Şb.1313	81	3-4
	Yazmadan Evvel	25Şb.1313	82	1
	Sensiz	6 Ms. 1314	91	1-2
	Kadın Kahkahası	13Ms.1314	92	1-2
	Süslü Medfen	21Ms.1314	93-1	1
	Lerziş-i Vakkâd	4 H. 1314	95-3	2
	Sen Oku, Sen Okut	11H.1314	96-4	1
Havri	Nazire	7 KS.1312	25	2
Hüsameddin	Kıta	5 TS.1312	16	1
Hüseyin Suad [Yalçın]	Maşuka-i Hayalime	13Ms.1313	N.F.	3-4
	Uzaktan	30T.1313	53	1-2
İbnü'l-Faik Abdi İsmet	Ne Tali'-i Menhûs!	5 TS.1314	25	1

İbnü'l- Fani Ali	Vatan	6 Ms.1313	42	2
İbnü'l- Mahmud Asım	Gazel	11H.1314	96-4	1
	Kıt'a	9 T. 1314	100	2
	Aynen Şarkı	13Ağ.1314	13	3
İbnü'l- Seyyid Galip	Hayret!	6 Ms.1313	42	4
	Validesinin Elini	3 H. 1313	45	2
	Öptükte			
	İntibah	15T.1313	51	1
	Na't	13Ağ.1313	55	2
	Tebrik-i Cülûs-ı Meyamin	27Ağ.1313	57	2
	Menus Sultan			
	Abdülhamid Han-ı Sanii			
	Bi-Medani			
	Ramazan-ı Mağfiret-	14KS.1313	77	1
	Nişan ve Na't -ı Hazret-i			
	Mahbub-ı Yezdan			
İbnü'l Hüsni Hakki	Şuara-yı Arabdan	10KE.1314	30	2
	İsmail'in Bir Taş Üzerinde			
	Yazılı Gördüğü Bir Beyit			
	ve Cevabı			
[İmzasız]	Cülûs-ı Şevket Mekrun	20Ağ.1312	5	2
	Hazret Padişahi			
	Diğer	17Ey.1312	9	1
	Ninni	12TS.1312	17	8
	Velâdet-i Pür Meymenet-i	7 KS.1312	25	2
	Hazret-i Veliyyünniam			
	[Başlıksız]	15T.1313	51	4
	Allame-i Bilheves	8 TE.1313	63	1
	Çoban	1 Ns. 1313	87	1-2
	Bitmeyen Aşk	29Ns.1313	90	1-3
	Köpüklü Adalarda	6 Ms. 1314	91	2
	Şarkı -Hicaz-	4 H. 1314	95-3	2
	Şarkı -Hicazkâr-	18H.1314	97-5	2
	Şarkı -Hüzzam-	25H.1314	98-6	1
	Şarkı -Uşşâki-	2 T. 1314	99-7	1
	Git Elem	9 T. 1314	100	2
	Şarkı -Bestenigar-	9 T. 1314	100	2
	Terane	16T.1314	101	1
	Şarkı -Bestenigar-	16T.1314	101	2
	Şarkı -Hüseyni-	23T.1314	102	3
	Zemzeme-i Ziraat	30T.1314	11	1
	Teselliyetnâme	30T.1314	11	3
	Uyanmaz His	30T.1314	11	3
	Kıt'a	30T.1314	11	3
	Şarkı -Suz-i Nak-	30T.1314	11	3
	Gergef	30T.1314	11	4
	Şarkı -Hüseyni-	6 Ağ.1314	12	3

[İmzasız]

Aynen	13Ağ.1314	13	2-3
Cülûsiye	20Ağ.1314	14	1
Gece	20Ağ.1314	14	2
Şarkı -Karcıgar-	20Ağ.1314	14	3
Şarkı -Uşşak-	27Ağ.1314	15	3
Zevciyet Alemi	27Ağ.1314	15	3
Şarkı -Nihavent-	3 Ey. 1314	16	2
Zevciyet Alemi	3 Ey. 1314	16	2-3
Bir Mektuptan Bir Kısım	10Ey.1314	17	3
Şarkı -Karcıgar-	10Ey.1314	17	3
Şarkı -Rast-	17Ey.1314	18	1
Sevimli Zevce	17Ey.1314	18	3
Sevimli Zevce	24Ey.1314	19	3
Şarkı -Bestenigar-	8 TE.1314	21	2
Nasıl Cahile Verdi	8 TE.1314	21	3
Pederim			
Dolu	15TE.1314	22	1
Nasıl Cahile Verdi	15TE.1314	22	3-4
Pederim			
Gazel	22TE.1314	23	1
Bir Kuşe-nişinin Aşkı	5 TS.1314	25	1
Oğlum Nâbi'ye	5 TS.1314	25	2
Şarkı -Hicazi-	5 TS.1314	25	2
Şarkı -Suz-i Nâk-	12TS.1314	26	1
Gergef Başında	19TS.1314	27	1
Şarkı -Uşşak-	19TS.1314	27	1
Şarkı -Uşşak-	26TS.1314	28	3
Ninni	10KE.1314	30	1
[Methiye]	18KE.1314	31	1
Kış	18KE.1314	31	2
Na't-ı Şerif	28KS.1313	79	1
Kuşlardan	15TE.1312	13	8
Gazileri İstikbal	29Ns.1313	41	2
Maluna Değil Abdül Ezel	13Ms.1313	N.F.	2-3
Geçidi			
İlhami'nin Şiiri	3 Ey.1313	58	1-2
Hatıra-i Mukaddese	18Şb.1313	81	4
Bedr-i Tâm	25Mt.1313	86	2
Çiçek	29Ns.1313	90	7
Evladıma	13Ms.1314	92	6
Ziyaret-i Mader	21Ms.1314	93-1	4
Bil ki	28Ms.1314	94-2	4
Gelme	25H.1314	98-6	4
Mezar	23T.1314	102	4
Yetime	30T.1314	11	4

İsmail Receb

İsmail Safa

İsmet

K(af). T(e).	Bir Hatıra-i Sabavet	1 Ns.1313	36	1-2
Kerim	Fakir Çocuk	8 Ns. 1313	88	2
[Latif]	Ravza-i Mutahhara	30 T.1312	2	2
	İştıyakıyla Söylenmişti			
M(im). Macid	Aşk	14KS.1312	26	1
M(im). Remzi	Münacâat	25Mt.1313	86	3
M(im). Rüşdi	Terennüm-i Ruh	17H. 1313	47	2
(Vehbizade)	Hülyâ	22T.1313	52	2
M(im). Sabri Eyyubi	Bir Müteverrimenin Feryadı	25Mt.1313	86	2-3
M(im). Şevket	Kirm-i Şeb-tâb	6 Ağ.1314	12	2
(Feştizade)	Aynen	20Ağ.1314	14	2
	Bedayi'il- Acem	26TS.1314	28	2
	Teevvüh Niyaz	29TE.1314	24	1
	Bedâyi'il Acem	10KE.1314	30	1-2
M(im). Tevfik İsmet	Ninni	25Mt.1313	86	3
	Hazin Bir Hatıra	15Ns.1313	89	3
	Bir Leyl-i Mukmirde	29Ns.1313	90	3
	Ak Saçlar	2 T. 1314	99-7	2
Makbule	Mehtablı Gecede	18H.1314	97-5	4
	Giden Hemşireme	23T.1314	102	4
Mehmed Emin	Şehid Yahud Osman'ın	3 KE.1313	71	1
[Yurdakul]	Yüreği			
	Yetim Çocuk Yahud	1 Ns. 1313	87	1
	Ahmed'in Kaygusu			
Mehmed Hidayet	[Başlıksız]	19TS.1314	27	1
(Asımzade)				
Mehmed Mira't	Gazel	24Ey.1314	19	1
	Gazel	15TE.1314	22	2
Mehmed Nuri	Bahariye	6 Ms.1313	42	4
Mehmed Sadık	[Başlıksız]	4 Şb.1312	29	2
Mehmed Şevket	Bir Pir-i Hayat-perest	8 TE.1314	21	1
	Tahattur-ı Mazi	5 TS.1314	25	1-2
Mehmed Tevfik	Tevhid	18Mt.1313	34	1
Muhsin (Karaferiyeli)	Leyal-i Nev-bahar	25H.1314	98-6	1-2
	Mahsul-i Teessür	9 T. 1314	100	2-3
Mükerrem	Gidiş O Gidiş	28KS.1312	28	1-2
Mülazım-ı Evvel Nuri	Gazel	2 T. 1314	99-7	1
N(un). Vecdi	İstiğrak	27Ağ.1312	6	1
	Hüsn-i Zî-hayat	1 TE.1312	11	1
	İlk Buse	29TE.1312	15	2

N(un). Vecdi	Bûse-i İftirak	12TS.1312	17	2
	Ninni	19TS.1312	18	1
	Yanıldı	3 KE.1312	20	2
	Son Buse	24KE.1312	23	2-3
	Tahattur Et	31KE.1312	24	2
	Mesti-i Nuşin	14KS.1312	26	2
	Muâşaka-yı Dihkânı	21KS.1312	27	2
	Teaküs-i Enzâr	11Şb.1312	30	1
	Şâir	18Şb.1312	31	1
	Mehcur-ı Emel	18Mt.1313	34	2
	Huda'nın İmdadı	26TS.1313	70	1
Nadire	Çocuğuma	4 Şb.1312	29	8
	[Başlıksız]	4 Mt.1313	32	5
	Keşkül-i Bedest Bir	8 Ns.1313	37	8
	Masum			
	Kıta	27Ms.1313	44	7
	Kıta	3 H. 1313	45	8
Nazım Paşa (Vezir)	Tevhid	3 Ey.1313	58	1
Nedim	Gazel	15Ns.1313	89	2
Nermi	Şedâid-i Dehre Uğramış	3 KE.1312	20	2
	Bir Genç Lisanından			
Nesimi	Riyâh	15Ns.1313	89	2
Nigar bint-i Osman	Zevâl-ı Ümid	5 TS.1312	16	7
	İnfial	24KE.1312	23	7
	Gaib	11Şb.1312	30	7
	Tâ ki	18Mt.1313	34	7
	Ceriha-i Dâr	6 Ms.1313	42	7
	Müessir	3 H. 1313	45	7
	Takvim	24Ey.1312	10	7-8
Nuri	Gazel	17KE.1312	22	1
Osman Hasib	Gözler ki	3 H. 1313	45	2
Osman Hilmi	Bir Manzara	1 TE.1312	11	1
R(a). E(lif).	Gurûb	2 T. 1314	99-7	1
R(a). Vehbi (Erkan-ı Harb Kol Ağası)	Liva-yı Osmani	30T.1314	11	2
Ragıb Refik	Bir Öksüzün Neva-yı	6 Ms. 1314	91	2
	Tahassürü			
Raif (Leskovikli)	Buy-i İsmet	1 TE.1312	11	1
	Sanatkâr	10KE.1312	21	2
Recaizade Mahmud Ekrem	Koparma	22TE.1312	14	1
	Sa'y u Gayret	10KE.1312	21	4
	Nakş-ı Nağmekâr	28KS.1312	28	1
	Asker-i Osmaniyan	6 Ms.1313	42	1-2

Recaizade Mahmud Ekrem	Şehid-ül Ezel Rahmetullahi Aleyh Baharlı Kırlar	13Ms.1313	N.F.	2
		24H.1313	48	2
	Şiir-i Metruk	19TS.1313	69	1
S(ad). R(a). Sadi	Şekva-yı Tenhayı	1 TE.1313	62	1
	Terâne-i Hayat	20Ağ.1312	5	2
	Terane-i Ruh	15TE.1312	13	1
	Sa'di Efendinin Cevabı	29TE.1312	15	2
	Nevhât	5 TS.1312	16	1
	Gaflet	19TS.1312	18	1
	Kalbinden	26TS.1312	19	1
	Birleyiş	10KE.1312	21	3
	Düşün	24KE.1312	23	3
	Ahlâki Kıtalar	14KS.1312	26	1
	Bir Kitabe	18Mt.1313	34	1
	Gurbet-zede	1 Ns.1313	36	2
	Kitabe-i Sengi Mezar	8 Ns.1313	37	1
	Elfaz-ı Mûteşakile ve Mûtecaniseden	1 T. 1313	49	2
	Bir Köylü Kızın Gönüllü Olarak Harbe Gitmiş Olan Yavuklusuna	29TE.1313	66	1
	Küçük Bir Mezarın Altında Zavallı Mahsume	8 TE.1313	63	1
Sadık Vîcdani [Kayıkçıoğlu]	Tazmin-i Matla' Muallim-i Merhum	30T.1313	53	1
	Şiir	22TE.1313	65	1
	Tahmis	25Şb.1313	82	1
	Tahmis	13Ms.1314	92	1
	Tahmis	28Ms.1314	94-2	2
	Gazel	4 H. 1314	95-3	1-2
Siret [Hüseyin Özsever]	Son Katre	13Ms.1313	N.F.	3
	Yalnızca!	17H. 1313	47	2
Suad Bin Necib	Bir Levha-i Hazin Yahud	15T.1313	51	4
	Kafiye Tecrübesi			
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Şühedamız	15T.1313	51	1
	Kanaryaya	10Ey.1313	59	1
	Sanadır Ey Gaddar-ı Ebr-i Seher	15TE.1313	64	1
	Sana! Sana! Sana!	5 TS.1313	67	1
	Temenni-i Muhabbet	26TS.1313	70	1

Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Tâli	10KE.1313	72	3
	Tebcil	14KS.1313	77	1
	Tevhid	21KS.1313	78	1
	[Başlıksız]	15Ns.1313	89	3
	Şarkı	7 KS.1313	76	1
Şerif (Tahrirat Müdürü Muavini) Şerif Necmi	Hediye-i Medeniyet, Numune-i Afet	26TS.1314	28	1-2
	Harab Olmuş Bir Vücut, Turab Olmuş Bir Cesed, Yeni Doğmuş Bir Kevkeb	13TS.1313	68	1
	Mi'raciye veya Na't-ı Cenab-ı Peygamber	17KE.1313	73	1
	Şarkı - Suz-i Nâk	11H.1314	96-4	1-2
Şihâbi	Şarkı	23T.1314	102	3
	Bir Hazin Temâşâ	29Ns.1313	90	1
Tâhir (Menemenlizade) Tevfik Fikret	Nakş-ı Nâzenin	5 TS.1312	16	8
	Haluk'un Sesi	10KE.1312	21	1
	Geçmişte...	21KS.1312	27	1
	Belki.. Hayır!..	4 Şb.1312	29	1
	Sabah Ezanında	11Şb.1312	30	1
	Hayâl-ı Hodbin	18Şb.1312	31	1
	Nadim-i Hayat	4 Mt.1313	32	2
	Küçük Aile	11Mt.1313	33	1
	Bahar-ı Mağmum	8 Ns.1313	37	1
	Kılıç	15Ns.1313	39	1-2
	Yenişehir Gazilerine	29Ns.1313	41	2
	İki Bayram	6 Ms.1313	42	2
	Timsâl-i Cehalet	13Ms.1313	N.F.	3
	Ah O Geçen Devre-i Hayat	20Ms.1313	43	2
	Metruke	3 H. 1313	45	2
	Ey Hâb	1 T. 1313	49	1
	Neşesiz	1 T. 1313	49	1
	Fırsat	13Ağ.1313	55	2
	Zerrişte	19Ağ.1313	56	2
	İnanmak	19TS.1313	69	1-2
	Karlar	28KE.1313	75	2
	İncimad-ı Ruh	4 Mt.1313	83	1
	Hâb-ı Girizân	1 TE.1314	20	4
	Ne İsterim?	22TE.1314	23	4
	Hande-i Bum	5 TS.1314	25	3-4
	Eylül	5 TS.1314	25	4

Tevfik Fikret-İsmail Safa	Teşyiden Avdetde	22Ns.1313	40	1
Tevfik İsmet	Asl	4 Mt.1313	83	1
Tırhalalı M(im). A(yın).	Ömrüm	29Ns.1313	41	2-3
V(av). A(yın).	Hasta Çocuğuma	16T.1314	101	3
Vehbizade M(im). Rüşdi	Bir Emel	1 Ns.1313	36	2
Y(a). Hasan	Eserin Şahsı, Şahsın Eseri	7 KS.1313	76	1
Yegâne	Hemşireme	28KS.1312	28	8

2.2.2.2. Mensur Şiirler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Ben Gülebilir miyim?	17Ey.1314	18	2-3
A(yın). (Muallim)	Gidiyor	22TE.1314	23	3
A(yın). İsmet (İbnü'l- Faik)	Ziyaret-i Makber	27Ağ.1314	15	1
	İmtizar	3 KE.1314	29	1
	Bir Gece	8 TE.1314	21	2
A(yın). Nadir [Ali Ekrem Bolayır]	Vaziyet	10KE.1313	72	2-3
Adiye (Muallim)	Bir Muallimenin Son Veda-ı	13Ms.1314	92	6-7
Ahmed Enveri	Elvah-ı Hayat	29TE.1312	15	2-3
	Şita	10KE.1312	21	3
	Lâ Mevcude İllâ Hu	14KS.1312	26	1
H(a). Remzi (Vodinalı)	Bütün Bunlar Bir Şiirdir	28KE.1313	75	2-3
	Makber-i Cananda	28KS.1313	79	1-2
	Yirmi Tefekkür			
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	30T.1314	11	3-4
	Denize Karşı			
	Elvah-ı Seherden	10Ey.1314	17	2
	Metrûkat-ı Şebabım'dan	24Ey.1314	19	1
	Pederimin Mezarında			
Hidayet Nazmi	Bu da Bir Şiir-i Enfes-i Diğer	24Ey.1313	61	3-4
	Saadet	23T.1314	102	1-2

[İmzasız]	Mektub	9 T. 1314	100	2
	Unutma	20Ağ. 1314	14	3
	Seher	3 Ey. 1314	16	1
	Bana Bakmıyor	8 TE. 1314	21	2
	Mehtâba	29TE. 1314	24	3-4
İsmet Hüsniye	Şebâbet	3 KE. 1314	29	3
Mehmed Hidayet (Asımzade)	Esrar-ı Kalbiyem	12TS. 1314	26	2
Mustafa (Kıbrıslı)	[Başlıksız]	18Mt. 1313	85	2
Sadık Vıcdanı	Şehid Ferid	1 T. 1313	49	2-3
[Kayıkçıoğlu]				
T(e). Necdet	Bahar	1 Ns. 1313	36	2
Tevfike Nusret	Bir Validenin	20Ms. 1313	43	7
	Evladlarına Hitabı			

2.2.3. Anlatma Esasına Dayanan Eserler

2.2.3.1. Romanlar

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Emine Semiye (Cevdet Paşa Kerimesi)	Mükâfat-ı İlâhiye	22 T. 1312	1	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	30 T. 1312	2	6-7
	Mükâfat-ı İlâhiye	6 Ağ. 1312	3	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	13Ağ. 1312	4	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	20Ağ. 1312	5	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	27Ağ. 1312	6	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	3 Ey. 1312	7	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	10Ey. 1312	8	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	17Ey. 1312	9	7-8
	Mükâfat-ı İlâhiye	24Ey. 1312	10	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	1 TE. 1312	11	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	8 TE. 1312	12	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	15TE. 1312	13	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	29TE. 1312	15	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	5 TS. 1312	16	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	12TS. 1312	17	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	19TS. 1312	18	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	26TS. 1312	19	7
	Mükâfat-ı İlâhiye	3 KE. 1312	20	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	10KE. 1312	21	8
	Mükâfat-ı İlâhiye	17KE. 1312	22	8

Emine Semiye

Mükafat-ı İlahiye	24KE.1312	23	8
Mükafat-ı İlahiye	31KE.1312	24	8
Sefalet	14KS.1312	26	8
Sefalet	21KS.1312	27	8
Sefalet	28KS.1312	28	8
Sefalet	4 Şb.1312	29	8
Sefalet	11Şb.1312	30	8
Sefalet	18Şb.1312	31	8
Sefalet	4 Mt.1313	32	7-8
Sefalet	11Mt.1313	33	7-8
Sefalet	18Mt.1313	34	8
Sefalet	26Mt.1313	35	7-8
Sefalet	1 Ns.1313	36	8
Sefalet	8 Ns.1313	37	7-8
Sefalet	15Ns.1313	39	8
Sefalet	22Ns.1313	40	8
Sefalet	29Ns.1313	41	7-8
Sefalet	6 Ms.1313	42	8
Sefalet	20Ms.1313	43	7-8
Sefalet	27Ms.1313	44	7-8
Sefalet	3 H. 1313	45	8
Sefalet	10H.1313	46	8
Sefalet	17H. 1313	47	8
Sefalet	24H.1313	48	8
Sefalet	1 T. 1313	49	8
Sefalet	8 T. 1313	50	8
Sefalet	15T.1313	51	8
Sefalet	22T.1313	52	8
Sefalet	30T.1313	53	8
Sefalet	6Ağ.1313	54	8
Sefalet	13Ağ.1313	55	8
Sefalet	19Ağ.1313	56	8
Sefalet	27Ağ.1313	57	8
Sefalet	3 Ey.1313	58	8
Sefalet	10Ey.1313	59	8
Sefalet	17Ey.1313	60	8
Sefalet	24Ey.1313	61	8
Sefalet	1 TE.1313	62	8
Sefalet	8 TE.1313	63	8
Sefalet	15TE.1313	64	8
Sefalet	22TE.1313	65	7-8
Sefalet	29TE.1313	66	7-8
Sefalet	5 TS.1313	67	7-8
Sefalet	13TS.1313	68	8
Sefalet	19TS.1313	69	7-8
Sefalet	26TS.1313	70	8
Sefalet	3 KE.1313	71	7-8

Emine Semiye

Sefalet	10KE.1313	72	8
Sefalet	17KE.1313	73	7-8
Sefalet	24KE.1313	74	8
Sefalet	7 KS.1313	76	7-8
Sefalet	14KS.1313	77	7-8
Sefalet	21KS.1313	78	8
Sefalet	28KS.1313	79	7-8
Sefalet	4 Şb.1313	80	8
Sefalet	18Şb.1313	81	8
Sefalet	25Şb.1313	82	8
Sefalet	4 Mt.1313	83	7
Sefalet	11Mt.1313	84	7-8
Sefalet	18Mt.1313	85	7-8
Sefalet	1 Ns. 1313	87	7-8
Sefalet	8 Ns. 1313	88	7-8
Sefalet	15Ns.1313	89	7
Sefalet	29Ns.1313	90	7-8
Sefalet	6 Ms. 1314	91	7-8
Sefalet	13Ms.1314	92	7-8
Sefalet	21Ms.1314	93-1	4
Sefalet	28Ms.1314	94-2	4
Sefalet	4 H. 1314	95-3	4
Sefalet	11H.1314	96-4	4
Sefalet	18H.1314	97-5	4
Sefalet	25H.1314	98-6	4
Sefalet	2 T. 1314	99-7	4
Sefalet	9 T. 1314	100	4
Sefalet	16T.1314	101	4
Sefalet	23T.1314	102	4
Sefalet	30T.1314	11	4
Sefalet	6 Ağ.1314	12	4
Sefalet	13Ağ.1314	13	4
Sefalet	20Ağ.1314	14	3-4
Sefalet	27Ağ.1314	15	3-4
Sefalet	3 Ey. 1314	16	3-4
Sefalet	10Ey.1314	17	3-4
Sefalet	17Ey.1314	18	3-4
Sefalet	24Ey.1314	19	4
Sefalet	1 TE.1314	20	3-4
Sefalet	8 TE.1314	21	4
Sefalet	15TE.1314	22	4
Sefalet	22TE.1314	23	3-4
Sefalet	29TE.1314	24	4
Sefalet	5 TS.1314	25	4
Sefalet	12TS.1314	26	4
Sefalet	19TS.1314	27	3-4
Sefalet	26TS.1314	28	3-4

Emine Semiye	Sefalet	3 KE.1314	29	3-4
	Sefalet	10KE.1314	30	4
	Sefalet	18KE.1314	31	4
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	21KS.1312	27	6
	Hikâye-i Müellime	4 Şb.1312	29	7-8
	Hikâye-i Müellime	11Şb.1312	30	6-7
	Hikâye-i Müellime	18Şb.1312	31	6-7
	Hikâye-i Müellime	18Mt.1313	34	6-7
	Hikâye-i Müellime	28KS.1312	28	6
Mehmed Rauf	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	17H. 1313	47	7-8
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	24H.1313	48	6-7
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı	1 T. 1313	49	5-6
	Yarıda Bırakılmış Bir Romanın İlk Babı			

2.2.3.2. Hikâyeler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın). Hüsniye	Bir Hikâye Parçası	8 TE.1314	21	3-4
	Bir Hikaye Parçası	15TE.1314	22	4
A(yın). Sabiha	Bedbaht	3 KE.1314	29	3
Abdullah	Bir Kelebeğin Hasbihali	23T.1314	102	3
Ahmed Besim	Nedâmet	27Ağ.1314	15	1-2
Ahmed Melik (Bey)	Nedâmet	20Ağ.1312	5	7-8
	Nedâmet	27Ağ.1312	6	7
	Nedâmet	3 Ey.1312	7	6-7
	Nedâmet	6 Ağ.1314	12	2-3
Ahmed Rifad	Tavsifname	13Ağ.1314	13	2
	Tavsifname	20Ağ.1314	14	2
	Tavsifname	1 Ns.1313	36	7-8
Ali Remzi	Hata-yı Mader	8 Ns.1313	37	7
	Hata-yı Mader	15Ns.1313	39	7-8
	Hata-yı Mader	22Ns.1313	40	6-7
	Hata-yı Mader	29Ns.1313	41	6-7
	Hata-yı Mader	6 Ms.1313	42	7
	Hata-yı Mader	20Ms.1313	43	6-7
	Hata-yı Mader	27Ms.1313	44	6-7
	Hata-yı Mader	3 H. 1313	45	7
	Hata-yı Mader	10H.1313	46	7
	Hata-yı Mader			

Ali Remzi	Hây-ı Şeytan Dino	10Ey.1312	8	5-6
Ali Ulvi	Uzlet Perisi	12TS.1312	17	3
Cenab Şahabettin	Tesir-i Muhitâd	22TE.1312	14	5-7
	Tesir-i Muhitâd	29TE.1312	15	5-6
D(al). K(ef).	Serhad Boyunda	15Ns.1313	39	2
E(lif). M(im).	Noksan Terbiye	1 TE.1312	11	7-8
	Noksan Terbiye	15TE.1312	13	7
E(lif). Sabriye	Nemide	7 KS.1313	76	5
	Nemide	14KS.1313	77	6-7
	Nemide	21KS.1313	78	7-8
	Nemide	28KS.1313	79	6-7
Emine Semiye	Bir Gecelik Gelin	13Ms.1313	N.F.	7-8
	Kuru Bir Menekşe De- metcigi Yahut... Afif Bir Kızın Hissiyat-ı Aşıkaneşi	1 T. 1313	49	6-8
H(a). Remzi (Vodinalı)	Zavallı Feride	1 Ns. 1313	87	2-3
	Aşk Olmasaydı	28Ms.1314	94-2	1-2
	Behîce	20Ağ.1314	14	4
	Behîce	27Ağ.1314	15	4
	Behîce	3 Ey. 1314	16	4
	Behîce	10Ey.1314	17	4
	Behîce	17Ey.1314	18	4
	Behîce	24Ey.1314	19	4
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Fedakâr Kız	17Ey.1313	60	7-8
	Fedakâr Kız	24Ey.1313	61	8
	Fedakâr Kız	1 TE.1313	62	7-8
	Fedakâr Kız	8 TE.1313	63	7-8
	Fedakâr Kız	15TE.1313	64	5-6
	Fedakâr Kız	22TE.1313	65	6-7
	Fedakâr Kız	5 TS.1313	67	6-7
Hidayet Nazmi	Melâl	2 T. 1314	99-7	3
Hüseyin Cahid (Hâki)	Mühlik İncizablar	3 Ey.1313	58	7-8
[Yalçın]	Mühlik İncizablar	10Ey.1313	59	7-8
	Sükût	5 TS.1313	67	1-4
Hüseyin Muhiyiddin (Mülazım-ı Evvel)	Son Aldanış	24Ey.1314	19	3
	Son Aldanış	1 TE.1314	20	3
	Son Aldanış	8 TE.1314	21	2-3
	Son Aldanış	15TE.1314	22	3
	Netice-i Cinayet	29TE.1314	24	3
Hüseyin Vassaf	Cezâ-yı Amel	12TS.1312	17	5-7
[İmzasız]	Tuhaf Sergüzeştler	7 KS.1313	76	3-4
M(im). K(ef).	Öksüz	22 T.1312	1	8
	Öksüz	30 T.1312	2	7-8

Mahmud Kemal (İbnü'l-Emin) [İnal]	Bir Yetimin Sergüzeşti	24Ey.1312	10	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	8 TE.1312	12	5-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	15TE.1312	13	6
	Bir Yetimin Sergüzeşti	22TE.1312	14	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	29TE.1312	15	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	5 TS.1312	16	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	19TS.1312	18	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	26TS.1312	19	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	17KE.1312	22	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	24KE.1312	23	6-7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	31KE.1312	24	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	7 KS.1312	25	7
	Bir Yetimin Sergüzeşti	14KS.1312	26	6-7
Mazhar (Yanya Adliyesi Müstantiki)	Hikâye-i Müellime	11Mt.1313	33	5
	Hikâye-i Müellime	26Mt.1313	35	5-6
Mehmed Enis	Genç Gemici	24KE.1313	74	4-6
Mehmed Rauf	Şemsiyenin Altında	22T.1313	52	7-8
	Şemsiyenin Altında	30T.1313	53	7-8
	Şemsiyenin Altında	6Ağ.1313	54	7-8
	Şemsiyenin Altında	13Ağ.1313	55	7-8
	Şemsiyenin Altında	19Ağ.1313	56	6-7
	Şemsiyenin Altında	27Ağ.1313	57	7-8
	Şemsiyenin Altında	22TE.1313	65	2-4
Mehmed Sermed	Aliye ile Pederi	22TE.1313	65	2-4
N(un). K(af). Nadire	Bir Levha	7 KS.1312	25	2
	Vefa!	11Şb.1312	30	7-8
	Vefa!	18Şb.1312	31	8
	Vefa!	4 Mt.1313	32	5
	Vefa!	18Mt.1313	34	8
	Vefa!	26Mt.1313	35	8
	Vefa!	8 Ns.1313	37	8
	Vefa!	15Ns.1313	39	8
	Vefa!	22Ns.1313	40	8
	Vefa!	6 Ms.1313	42	8
	Vefa!	20Ms.1313	43	8

Neyyire Hidayet	Kitab-ı Hayattan Bir İki Sahife	1 Ns. 1313	87	6-7
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Güzellik	17Ey.1312	9	6-7
	Güzellik	1 TE.1312	11	5-6
Rukiye Hatice	Neticesiz Bir Muhabbet	4 Mt.1313	32	6-7
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	Emma	19TS.1313	69	7-8
	Emma	26TS.1313	70	7-8
	Emma	3 KE.1313	71	7-8
	Emma	10KE.1313	72	7-8
	Emma	17KE.1313	73	7-8
	Emma	31KE.1313	75	7-8
	Emma	7 KS.1313	76	7-8
	Emma	14KS.1313	77	7-8
	Emma	21KS.1313	78	6-7
	Emma	28KS.1313	79	8
	Emma	4 Şb.1313	80	7-8
	Emma	18Şb.1313	81	7
	Emma	25Şb.1313	82	7-8
	Emma	4 Mt.1313	83	6-7

2.2.3.3. Manzum Hikâyeler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
B(e). Sırrı	Kendi Kendime Bir Hasbihal	10KE.1314	30	2
Emine Semiye	Mazruf-ı Elem	15TE.1312	13	7-8
	Müstağrak-ı Neşâd	22TE.1312	14	8
[İmzasız]	Tatil Zamanı Kıza Rahat Yok	13Ağ.1314	13	3-4
	Hasta	19TS.1314	27	1-2
	Bir Yaprağın Hasbihali	3 KE.1314	29	1-2
M(im). K(ef). Halidi	Ben Diriğ Bedbahtım!...	17H. 1313	47	3-4
Mehmed Sermed	Muhabbetin	27Ağ.1313	57	2-3
	Ona	3 Ey.1313	58	2

Şehâbi Bir Odunun Hikayesi 12TS.1314 26 1-2

2.2.4. Mektuplar

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Mektub	16T.1314	101	4
A(yın). (Muallim)	Mektub	19TS.1314	27	2
Abbas Havri (Lisan-ı Osmanî Muallimi)	Hatırat-ı Seyahat	27Ağ.1314	15	2
Adiye (Muallim)	Pederime	3 KE.1314	29	2-3
Ahmed Kelâmi	Bir Mektub	26TS.1312	19	2
Ahmed Medhi	Jan Jak Russo'nun [Jane Jack Rousseau]	17Ey.1312	9	1
Ali Remzi	[Mektup]	19TS.1313	69	2
Bir Asker	Bir Mektub	13Ms.1313	N.F.	6-7
Cenab Şahabettin	[Mektup]	24Ey.1312	10	1
Ebulreşad Ahmed	Mektub	24KE.1312	23	3
Edhem İsmail (Eczacı)	Viyana'dan Mektub-ı Mahsus	27Ağ.1312	6	3-4
Emine Semiye	Şu Asr-ı Terakkide Muharrirat-ı Faziletimizin En Kıdemlisi	8 TE.1312	12	7-8
	[Mektup]	8 TE.1312	12	7-8
	[Mektup]	14KS.1312	26	8
	[Mektup]	21KS.1312	27	6-7
Fatma Fahrünnisa	[Başlıksız]	26Mt.1313	35	6
Fazlı Necib (Efendi)	[Mektup]	3 KE.1313	71	2
Hamza Remzi	Köprülüden Mektub	7 KS.1313	76	3
Hasan Pertev (Muallim)	[Mektup]	3 Ey.1313	58	3
	Dedeâğaç'dan Mektub	1 Ns. 1313	87	8
Hilmi (Taşköprülü)	Refikamdan Birine Yazdığım Mektub Sureti	15TE.1314	22	2-3
	Refikamdan Birine Yazdığım Mektub Sureti	12TS.1314	26	2-3
İhsan Fikri	[Mektup]	18Şb.1312	31	4
[İmzasız]	Mektub-ı Mahsusa	20Ağ.1312	5	4-5
	[Mektup]	29TE.1312	15	1-2
	[Mektup]	27Ms.1313	44	3
Kerime	[Mektup]	5 TS.1312	16	7-8
M(im). Kemal (Muallim)	[Mektup]	24KE.1312	23	7-8
M(im). Meraki	[Mektup]	4 Mt.1313	32	3
Makbule Leman	[Mektup]	8 TE.1312	12	7
Mehmed Sermed	Müşâhedat	1 Ns. 1313	87	3-5

Nadire	[Mektup]	21KS.1312	27	6
Nüzhet (Feyz-i Sıbyan Muallimi]	Arz-ı Cariyemdir	10Ey.1312	8	8
Nüzhet bint-i Veli	[Mektup]	31KE.1312	24	7-8
Nüzhet Efendi (Selanikli)	[Mektup]	26TS.1313	70	4
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	[Başlıksız]	6 Ağ. 1312	3	1-2
	[Mektup]	11Mt.1313	33	1-2
	[Mektup]	17H. 1313	47	3
	[Mektup]	8 T. 1313	50	1
Osman Rifat	Mektub	26TS.1314	28	3
Recaizade Mahmud Ekrem	[Mektup]	13Ağ.1312	4	1
	[Mektup]	10Ey.1312	8	1-2
	Mektub	22TE.1313	65	1
Rukiye Hatice	[Mektup]	12TS.1312	17	7-8
	Bir Perişan Mûsahabe	10KE.1312	21	7-8
Süleyman Nüzhet (İbnü'l- Kemal Giritli)	[Başlıksız]	15Ns.1313	89	1-2
Tırhalah M(im). A(yın).	[Mektup]	29Ns.1313	41	2
Viktor Hugo Müt. Abdi Tevfik	Muhabbet Mektublarım	25Şb.1313	82	2
Y(a). S(in)	Mektup	10Ey.1312	8	4-5
Zehra	Muallim Sabriye Hanımefendi	28KE.1313	75	4

2.2.5. Fıkra

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yın).	Aileme Veda	16T.1314	101	3-4
A(yın). Hüsniye	Keş-i Sabih	22TE.1314	23	2-3
A(yın). Şevki	Sefalet	11Şb.1312	30	1-2
	Sefalet	18Şb.1312	31	2-3
Abdi Tevfik	Seyf ve Kalem	1 Ns.1313	36	2-3
	Bir Mecruh Gönüllü	29Ns.1313	41	3
Abdullah	Bir Kelebeğin Hasbihali	18H.1314	97-5	1
Ahmed Besim	Hicran	19TS.1313	69	3-4
Ahmed Enveri	Ne İçin Bilemem	10H.1313	46	4-5

Ahmed Hamdizade	Bir Felekzedenin	3 Ey. 1314	16	1-2
Ömer Fevzi	Hasbihâli			
Ahmed Midhad	Mesâil-i Mühimme-i Nisvaniye	17Ey.1312	9	8
Ahmed Rasim	Yunan Neşaid-i Aşıkâna-sinden	21KS.1312	27	2
Ahmed Rasim (Selanikli)	Şita	4 H. 1314	95-3	1
Ali Haydar (Leskofçalı)	Hazan	10KE.1314	30	3-4
Ali Remzi	Say ve Gayret	20Ağ.1312	5	5-6
Ali Rıza	Teşekkür-nâme	3 H. 1313	45	4
Ali Ulvi	Paris Muhabirimizden	21KS.1313	78	3-5
Cudi	Bahar Postası	4 Mt.1313	83	7-8
Fatma Fahrünnisa	Yazık Değil mi	15TE.1313	64	6-8
H(a). Remzi (Vodinalı)	Bir Kardeşin Hüviyyeti	2 T. 1314	99-7	2-3
	Bir Mülâhaza	27Ağ.1314	15	3
	Bir Kardeşin Hüviyyeti	25H.1314	98-6	2-3
Halil Ulvi (Gelibolulu)	Muhayyel Fıkralar	26TS.1312	19	2-3
Hasan Pertev (Muallim)	Tasvir-i Bedayi'	5 TS.1313	67	6
Hidayet Nazmi [İmzasız]	Sahib-i Hakiki	27Ağ.1314	15	2-3
	Arz-ı Şükran ve Tahdis-i Nimet	22 T.1312	1	1
	Cülûs-ı Hümayun-ı Saadet-i Meşhun Hazret-i Zıllı İlahi	20Ağ.1312	5	1
	Hayatımdan	1 TE.1314	20	4
	Veladet-i Bahr-ı Saadet	7 KS.1312	25	1
	Cenab-ı Zıllullahi			
	Cevlân	4 Şb.1312	29	5-6
	Telefon Başında Bir Köpek	1 Ns.1313	36	5
	Yine Bir Hamiyet-i Osmaniye	1 Ns.1313	36	8
	Müsâbaka-i Edebiye	15Ns.1313	39	1
	Nusha-i Fevkalade	6 Ms.1313	42	1
	Bir Saatlik Bir Sergüzeşt-i Edebi	27Ms.1313	44	2-3
	Buzun Fiyatı	24H.1313	48	6
	Tevzi'-i Mükâfât	1 T. 1313	49	4
	Arz-ı Şükran ve Mahmedet	22T.1313	52	1
	Tahdis-i Nimet	30T.1313	53	1
	Bir Lütf-i Celil-i Hazret Hilafet-Penahı	13Ağ.1313	55	1
	Tabirat-ı Ecnebiye	13Ağ.1313	55	2-3

[İmzasız]	Cülûs-ı Hümayun-ı	19Ağ.1313	56	1
	Makrûn Hazret-i Zıllullahi			
	Kırlangıç	29Ns.1313	90	6
	Girye	17Ey.1314	18	1
	İntizar ve Mülâkat	24Ey.1314	19	2-3
	Mülâkat	1 TE.1314	20	2-3
	Mader	8 TE.1314	21	1
	Yaz	29TE.1314	24	1-2
İsmet	Avaze-i Teessür	10KE.1314	30	4
M(im). Şevket (Feş-tizade)	Rüşdi	23T.1314	102	2-3
Mehmed Enis	Kabristan-ı Aileyi	8 Ns. 1313	88	2-3
	Ziyaret			
	Kabristan-ı Aileyi	15Ns.1313	89	3-4
	Ziyaret			
	Kabristan-ı Aileyi	29Ns.1313	90	3-4
	Ziyaret			
Nezihi	Bedia	15TE.1313	64	1-2
Osman Adil (Hamdi Beyzade)	Hatm Cemiyeti	19TS.1312	18	3-4
Sadık Vîcdani	[Başlıksız]	22TE.1313	65	1-2
[Kayıkçıoğlu]				
[Turabi]	Letaif	28KS.1313	79	6
Turâbi	Letaif	4 Şb.1313	80	7
Y(a). T(e).	İki Misâfir	3 H. 1313	45	4-5

2.2.6. Tercümeler

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Adel	Buz Dilberliği	22TE.1313	65	8
Müt.A(yın)Hüsniye				
	Buz Dilberliği	29TE.1313	66	8
	Yazık Değilmiş	5 TS.1313	67	8
Aleksandır Dumafis	Aleksandır Dumafis'ten	13Ağ.1312	4	7
[Alexandre Dumas Fils] Müt. Ahmed Melik	Mektub			
	Mektub	10Ey.1312	8	6-7
	Mektub	22TE.1312	14	7-8
	Mektub	29TE.1312	15	7
	Mektub	5 TS.1312	16	7
	Mektub	19TS.1312	18	7-8
	Mektub	3 KE.1312	20	7-8
	Mektub	10KE.1312	21	7
	Mektub	17KE.1312	22	7-8
	Mektub	24KE.1312	23	7

Aleksandır Dumafis	Mektub	7 KS.1312	25	7-8
	Mektub	28KS.1312	28	5-6
	Mektub	4 Şb.1312	29	6-7
	Mektub	11Şb.1312	30	6
	Mektub	18Şb.1312	31	5-6
	Mektub	4 Mt.1313	32	4-5
	Mektub	11Mt.1313	33	5-6
	Mektub	18Mt.1313	34	5-6
	Mektub	22 T.1312	1	6-7
	Mektub	30 T.1312	2	5-6
	Mektub	6 Ağ. 1312	3	7
	Mektub	8 Ns. 1313	88	5-6
Edvard Lö Balay	Benjamin Franklin'in			
[Eduard le Balay] Müt.	Ahlâk ve İktisad Üzerine			
Sabri	Tatbikatı			
	Benjamin Franklin'in	15Ns.1313	89	5-6
	Ahlâk ve İktisad Üzerine			
	Tatbikatı			
	Benjamin Franklin'in	29Ns.1313	90	4-6
	Ahlâk ve İktisad Üzerine			
	Tatbikatı			
	Benjamin Franklin'in	6 Ms. 1314	91	6
	Ahlâk ve İktisad Üzerine			
	Tatbikatı			
	Benjamin Franklin'in	13Ms.1314	92	6
	Ahlâk ve İktisad Üzerine			
	Tatbikatı			
Gustave de Vene Müt.	İki Namzed	4 Şb.1312	29	3
Ali Ulvi				
[İmzasız]	Fransızca'dan	18H.1314	97-5	3
	Muktebestir			
[İmzasız] Müt. Ali	Mehtablı Bir Gecede	6 Ağ. 1312	3	3
Ulvi	Deniz Perileri			
[İmzasız] Müt. M(im).	Robul'un Asarından	9 T. 1314	100	1
Tevfik İsmet	Melek ve Çocuk			
[İmzasız Müt. ?]	Figân	4 H. 1314	95-3	1
[İmzasız Müt. ?]	Hatıra	23T.1314	102	1
[İmzasız] Müt. Faik	Eski Bir Mektubdan Bir	19TS.1313	69	2-3
	İki Fıkra			
[İmzasız] Müt. Yektâ	Allah	30 T.1312	2	7
(Selanik Feyz-i Sıbyan				
Mektebi Muallimi Şevki				
Efendi'nin Kerimesi)				
[İmzasız Müt. ?]	Bahara Ricâ	13Ağ.1314	13	1
[İmzasız Müt. ?]	Sadanın Tesiri	13Ağ.1314	13	3
İmzasız [Müt. ?]	Rüyâ	1 TE.1314	20	1
[İmzasız] Müt. Ali	Yabani Ördeklerin	29TE.1314	24	2
Haydar	Tayeranı			

[İmzasız] Müt. E(lif). Neyyire	Paris'te Moda	18KE.1314	31	3
[İmzasız] Müt. M(im). İkbâl	Alim Bir Mektebli	6 Ağ.1314	12	3
[İmzasız] Müt. Yektâ (Selanik Feyz-i Sıbyan Mektebi Muallimi Şevki Efendi'nin Kerimesi)	Bulut ve Çiçek	13Ağ.1312	4	8
[İmzasız]Müt.Fatma Fahrunnisa	Bir Tesadüf	26Mt.1313	35	6
[İmzasız] Müt.Hikmet Osman	Kalb-i Mader	5 TS.1314	25	2
J. J. Rousseau [Müt. ?]	Felsefe, Ahlak, Akaid	17KE.1313	73	3
	Felsefe, Ahlak, Akaid	24KE.1313	74	6-8
Marki Vebarson Müt. Şevket (Gelibolulu)	Maharrir Marki Vebarson'nun Madmazel Nino'ya Mektubu	4 H. 1314	95-3	2
Matmazel Nino Müt. Gelibolulu Şevket	[Mektup]	10KE.1312	21	3-4
	Matmazel Nino'nun Marki Vebarson'a Ariza-i Ceva-biyesi	11H.1314	96-4	2
Pol Burje[Poul Bourget] Müt. Abdi Tevfik	Fedakâr-ı Muhabbet	8 Ns.1313	37	6-7
	Fedakâr-ı Muhabbet	15Ns.1313	39	5-7
	Cihaz	11Mt.1313	84	6-7
	Cihaz	18Mt.1313	85	5-7
	Cihaz	25Mt.1313	86	8
Viktor Hugo [Victor Hugo] Müt. Mehmed Enis	Kızıma	8 Ns. 1313	88	1
Volter [Voltaire] [Müt. ?]	Volter'in Bir Mektubu	15T.1313	51	3-4

2.2.7.Hatıra

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
A(yn)	Hatıratımdan	30T.1314	11	4
	Hatıratımdan	10Ey.1314	17	2-3
	Hatıratımdan	17Ey.1314	18	2
	Hatıratımdan	29TE.1314	24	2-3

Abdi Tevfik	Fıkra-i Ahlakiye Müdafaa-i Namus	22Ns.1313	40	3-4
	Müdafaa-i Namus	29Ns.1313	41	3-4
Ahmed Medhi	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	27Ağ.1313	57	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	3 Ey.1313	58	6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	10Ey.1313	59	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	17Ey.1313	60	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	24Ey.1313	61	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	1 TE.1313	62	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	8 TE.1313	63	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	15TE.1313	64	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	22TE.1313	65	4-5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	29TE.1313	66	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	5 TS.1313	67	5
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	13TS.1313	68	6-7
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	19TS.1313	69	4
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	26TS.1313	70	5-6
	Feslâ [Voslou] ve Hatıratı	3 KE.1313	71	5-6
D(al). K(ef).	Serhada Giderken	8 Ns.1313	37	1-2
Emine Hediye (bint-i Ömer)	Bir Hatıra-i Müte'essife	4 Mt.1313	32	5-6
Hüseyin Cahid (Hâki) [Yalçın]	Sahâyif-i Tarihiye	27Ms.1313	44	3-5
Hüseyin Muhiyiddin	Uzun Geceleri Severim	26TS.1314	28	2-3
İbrahim Edhem	Tatlı Bir Hatıra	18Mt.1313	34	2-3
[İmzasız]	Aferin Jul Vern Yahud Bir Sefine-i Hevâiye	29Ns.1313	41	4-5
	Sevda	15TE.1314	22	2
İsmet	Alil	9 T. 1314	100	3-4
M(im). S(in).	Harb Cüzdanı	3 H. 1313	45	3-4
	Harb Cüzdanı	10H.1313	46	5-6
	Harb Cüzdanı	24H.1313	48	2-3
Mehmed Enis	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	28KS.1313	79	3-4
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	4 Şb.1313	80	4-5
	Avrupa Hatıratımdan Müfrezdir	18Şb.1313	81	5-7
Mehmed Rauf (Hâsköylü Tabib)	Tabiatı Severim!..	5 TS.1314	25	2-3
Mehmed Sermed	Sahaif-i Maziden	1 TE.1313	62	2-3
Nezihi	Rovayal'da Bir Akşam	1 TE.1313	62	6-7
Rukiye Hatice	Mekteb Hatıraları	14KS.1312	26	7-8

2.2.8. Sohbet

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Abdulkerim Hadi [İmzasız]	Tetebbuat-ı Leyliyyeden	26TS.1313	70	1-3
	Bir Musahabecik	11Şb.1312	30	2-4
	Musahabecik	18Şb.1312	31	1-2
	Bir Musahabe	18Mt.1313	34	3
	Musahabe	26Mt.1313	35	1-3
Mustafa Bahri	Bahar Postası	11Mt.1313	84	2-3
	Selanik Postası	10Ey.1313	59	6-7
	Selanik Postası	17Ey.1313	60	6-7
	Selanik Postası	24Ey.1313	61	6-7
	Şehir Postası	19TS.1313	69	6-7
R(a). Y(e).	Bir Muhavere	29TE.1312	15	4-5
Sadi	Bir Babanın Son Sözleri	18Mt.1313	34	1-2
Turâbi	Şehir Mektubu	26TS.1313	70	6-7
	Şehir Mektubu	10KE.1313	72	5-8
	Şehir Mektubu	24KE.1313	74	1-2
	Şehir Mektubu	28KE.1313	75	3-4
	Şehir Mektubu	7 KS.1313	76	5
	Şehir Mektubu	14KS.1313	77	5-6
	Şehir Mektubu	21KS.1313	78	5-6
	Şehir Mektubu	28KS.1313	79	4-6
	Şehir Mektubu	4 Şb.1313	80	5-7

2.2.9. Biyografi

YAZAR ADI	ESER ADI	TARİH	SAYI	SAYFA
Halil Mehmed Tevfik (Dıramalı)	Terâcim-i Ahval (Koca Ragib Paşa)	15T.1313	51	4-5
	Terâcim-i Ahval (Said Mehmed Paşa)	3 Ey.1313	58	6-7
	Teracim-i Ahval (Nev'izade 'Atâi)	10Ey.1313	59	6
	Tolstoy	4 Mt.1313	83	3-4
Hasan Pertev (Muallim)	Tolstoy	11Mt.1313	84	1-2
	Tolstoy	18Mt.1313	85	2-3
	Tolstoy	25Mt.1313	86	7
	Layiha-i Mustafa Çelebi-i Sirozi	13Ms.1314	92	2-3
Muhammed(Mevta-zade)				

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEÇME METİNLER

Bu bölümde Mütâlaa Gazetesi'nden seçtiğimiz metinlerin Lâtin harflerine çevirileri yer almaktadır. Seçilen eserler türleri bakımından aşağıda sınıflandırılmıştır.

- 3.1. Şiirler
- 3.2. Mensur Şiirler
- 3.3. Edebi Makaleler ve Mektuplar

3.1. Şiirler

RAVZA-İ MUṬAHHARA İŞTİYAKIYLA SÖYLENMİŞ

Al yine bir cezbe-i sâ mân-ribâ
Esti dile arz-ı haramdan sabâ

Ravzana yüz sürmeğe yoktur yüzüm
Nefsim elinden sana çoktur sözüm

Artmadadır bâr-ı sakîl-i günah
Ümmetin içre benim en rû-siyâh

Elde eğer yoksa da hayr'ül-amel
Merhametinden yine kesmem emel

Sensin o şâhenşâha mülk-i vücüt
Menba'-ı lütf ü kerem ü bahr-i cûd

Pâyene yüz sürmek ile Cibrîl
Buldu Hudâ'dan şeref-i bî-misil

Tâc-ı ser u sürûr hayl-i rûsûl
Râh-ber-i güm-şüdegân-ı sübûl

Gerçi beşer sûretin ettik kabûl
Bulmadı mâhiyetine kimse yol

Hatt-ı rahın âyet-i nun vel'kalem
Hâk derin tuhfe-i haccülhareme

Pertev-i envâr-ı rahın vedduha
Lema-i isnân-ı şerifin siha

Hurde şerabi ki Hak amîhte
Cura-i an der-dil-i mâ rîhte *

Tut elimi lutfiyle kaldır beni
Cür'a-i cân-bahşına kandır beni

Nâmını andıkça billur gird-i gâr
Ra'se gelir cismime bî-ihyâr

* Hakkın bir damla şarabı;
Onun bir cür'ası gönlümüze dökülmüş

Mâye-i mührün bana aynel hayât
Bâb-ı selâmın dahi kehf-ül necat

Kevser ü cennet bana arz-ı harem
Geldi dile şevk-i haram-ı harem

Rûhuna binlerce salat ü selam
Tâbe kıyâmet ola her subh u şâm

Latif

(30 Temmuz 1312, S.2, s.2)

TERÂNE-İ HAYÂT

Hayât bence bir büyük kazâ-yı nâ- gehân idi
 Cenin idim, enin idim cihân bana nihân idi
 Fakat ne hoştu âlem-serâ-yı dil-guşâde ben
 Benim güzîde it'amem o pâre pâre kan idi
 Cihâna geldim ağladım cihânı görmeden henüz
 Gözüm açılmadan benim sirişk-gam-ı feşân idi
 Neden bu ağlayış acep sebep ne âh u nâleye
 Dehân-beste, göz yumuk, gönülde pür-figân idi
 Ne sunî vardı gönlümün, nedir kabahâtım benim
 Ne derdi vardı didemin ki, dembedem revân idi
 Beşikte lertzelerde ben, kumat içinde sımsıkı
 Esîr-i bend olan tenim zaif ü nâ-tuvân idi
 Ben ağladıkça mâderim verirdi süt dehânıma
 Benî basardı bağına o yâr, mihrîbân idi
 Emeklemek zamanları o tatlı tatlı çırpınış
 Dem-i hayât-ı nev, safâ nümûd çesm ü cân idi
 Gıdıklatırdı mâderim gülerdi güldürürdü o
 Cihân gözümde süsü behîst-i cavidân idi
 Bükâyâ münhasır fakat husûl-ı matlabım yine
 O dâne, dâne gözyaşım bana birer lisân idi
 Sadâlarımla münfehim olurdu sözlerim hele
 Tahassüsüm, tecessüsüm garib-i dâsitân idi
 Benim o ilk tekellümüm ana, baba, mâ mâ gibi
 Yarım yarım telaffuzum ne hoş, ne hoş beyân idi
 Ana, baba dedikçe ben öper, kucaklar, okşatır
 Benim pederle mâderim, benimle şâdimân idi
 Yavaş yavaş gıdâ ile vücûd buldu iktidar
 Elimdeki oyuncuğım gözümde bir cihân idi
 O zevk ü şevk ile koşuş, o sıçrayış, o oynayış
 Aman aman ne hoş idi, ne tatlı bir zaman idi
 Zaman tahavvül eyliyor, emel tebeddül eyliyor
 Konuldum ah, mektebe bu sîcn gam-resân idi
 Belâlı bir muallimin elinde bir esir idim
 O tend-çehre, geç-nazar mahûf bî-emân idi
 Bütün gün onda diz çöküp oturmadan ne anlarım
 Geçen zamanlarım bana o vakt için ziyân idi
 Firâra ferce-yâp olur, gehi temâruz eylerim
 Sahih mazeretlerim hakikaten yalân idi
 Tahassürüm, teessürüm sokakta koşmak, oynamak
 Belâyâ katlanır mı dil bununla gâmrân idi
 Fakat tahavvül etti hâl emel dolandı gayrete
 Görüldü say ü gayretim o gün ki imtihân idi
 O dar-ı feyze ben vedâ edince ağladım yine

Nedendi ağlayış o gün sürûrdan nişân idi
 Dem-i şebâb-ı âteşin emel değışti dil-hazîn
 Melek bakışlı bir perî nikâbdan ayân idi
 Seher, bulut, çiçek, hazân aman ne tatlı bir emel
 Elemli, gamlı bir gönül garib-i name-hân idi
 Geçerdi gündüzüm, gecem hafî hafî figân ile
 Emellerim, hayâllerim bütün o hüsn ü an idi
 O bî-vefâ, o dil-şiken beni düşündürürdü hep
 Terâne-senc idi gönül zemân unfuvân idi
 Değışti gitgide emel tefayyüz etmek istedim
 Tefeyyüzüm, temeyyüzüm cihânda sît ü şân idi
 Derin, derin düşünceler, tabasbusât bir taraf
 Netice-i tefeyyüzüm medâr-ı in ü an idi
 Ziyâret eyledim hele mekâbir-i ekâbiri
 Ümîd! Anda rahmet-i cenâb-ı müsteân idi
 Bu manevi teessürât içinde dalmışım garib
 O yerde hemzebân olan benimle kutsiyân idi
 Ne söyledi, ne anladım, ne söyledim, ne anladık!
 Ne anladım sa söylerim o genç şâyigân idi
 Bu girye, nâle bitmiyor ümid, emel tükenmiyor
 Şu pîr-raşedâra bak! O dünkü nev-civân idi
 Bu günde başka bir emel yavaş, yavaş sürüklüyor
 Hazân reside gam-nümâ, latîf gülistân idi
 Yine emel, yine o ben, yine o ten, yine o göz
 Hep ağlamak, hep ağlamak bahâr idi, hazân idi
 Tahattür eyler ağlarım, tefekkür eyler ağlarım
 Çocukluğum zamanları ne tatlı bir zamân idi
 Teessür eyler ağlarım, tekeddür eyler ağlarım
 Terâne senç-i şevk idim zamân unfuvân idi
 Geçen zamânı yâd ediş! Terâne-i hayâtır
 Hayât! Bence bir büyük kazâ-yı nâ-gehân idi

SADİ

(20 Ağustos 1312, S.5, s.2)

İĞFÂL

1

Zülf-i anber nisârını ey mâh
Okşadıkça sabâ latîf latîf
İhtizar eyliyor o nûr-ı siyah
Cebhen üstünde -bak- hafif hafif

2

Oldum ey yâr hüsnüne meftun
O güzellik kimi esir etmez?
Beni öldürdü ah!.. derd-i derun
Sevdiğim hiç tagafülün bitmez

3

İtimat eyle aşkıma ey yar!
Sana dildade ah!..pek çoktur
Herkes eyler muhabbetin izhâr
Ben gibi can-feda fakat yoktur!

4

Meylime,incizâbıma gâyet
Hiç yoktur ki: Ben seni severim
Ağlarım! Gizli gizli ey âfet
Aşkımın şahidi sirişk-i terim!

5

O peri çehre böyle râm olarak
Kendini attı lâne-i yâra!
Muğfilin maksadı tamam olarak
Ağlıyor şimdi vah!.. Bîçare

Ahmet Enveri

(10 Eylül 1312, S.8. s.2)

GAZEL

Onun yüzünde müncelî şebâbetin tarâveti
 Odur bugün güzelliğın fesâhati, belâgatı
 Lebinde hande-mûcizin, gözünde işve lema-pâş
 O hüsn-i zî hayâta müntesib bahârı, cenneti
 Sevilmenin tarîkıını düşünmedir bütün işi
 Tecemmülü, tezeyyünü, tekellûf-i kıyâfeti
 Birer belîğ-i şî'rdır gözümde her nûmayiş
 Sükûn-ı zî-letâfeti, hırâm-ı pür-şetâreti
 Açılrsa bedr-i tâm olur, kapansa mihr-i muhtecib
 Ne hoştur ol mehin tulu' ü ihtifa-yı tal'ati
 Cemâl-i zülf-ü pûşuna perestîş eyleyip geçer
 Sabâhımın sabâhatı, leyâlimin letâfeti
 O olmasa cihân gözümde lafz-ı bî-meâldir
 Onunladır heman benim hayatımın halâveti

Cûdî

(17 Eylül 1312, S.9, s.1)

NEV'-İ LATİF

Ey zümre-i sürûş-likâ âdemi neseb
Ey matla'-ı mehâsin kudret-nümâ-yı rab

Vahşetle münkesif görünür çehre-i hayât
Siz lütfedip de sürmeseniz gâze-i tarab

Bir muncemid sükûta mübeddel olur cihân
Sizler vücûda olmasanız bais-i şegab

Hep sizsiniz medârı bütün arzûların
Fısk u salâh-ı âleme hep sizsiniz sebep

Her hâle biz fakat buluruz müsteid sizi
Sizlerce müktesebdir o kim bizce müntehab

Biz bekleriz fazîleti sizden garîbdır
Bizden edersiniz onu ümmid siz aceb?

Bir keşmekeşte kaldı meziyyât-i merd ü zen
Mühmel bıraktı tıflı da ihmâl-ı ümm ü eb

Hürmet size meziyyet-i merdânedir bize
Şefkat nasıl ki bizlere sizlerce müstehab

Siz hilkaten latîf ü melâik şiyemsiniz
Bir gülsünüz ki rayihanız ismet ü edeb

Ağûş-ı pâkinizde yatan tıfl-ı nev-hayât
Enfâsınızla neşr edecek lem'a yâ lehib

Bir şâir-i bedîa-müessir ne hoş demiş
İbdâ'-ı fıkır ederken o bürka' küşâ-yı şeb:

"Elbet sizin fazîletiniz iktizâ eder
Esmâımız olursa bizim hâiz-i ireb"

Cûdî

(24 Eylül 1312, S.10, s.2)

BİR HÜSN İÇİN

1

Ey kisve-i edeble tahallî eden melek!
 Meshûr-ı ibtisâmınız oldum bu şeb sizin.
 Lütf eyleyin tebessümünüzde devam edin
 Ey nev-bahâr-ı ömrümü tezyin eden çiçek!

2

Bilmem aceb hayalimidir mâyeniz sizin?
 Yoksa sabah ü sadâmı buldunuz vücûd?
 Her hâliniz cihâna verir nâme-i sürûd!
 Bir subh-ı nev-bahâr mıdır dâyeniz sizin?

3

Bir şi'r-i dil-firibsiniz sehl-i mümteni:
 Güyâ ki nar u nûrusunuz fikr-i şâirin;
 Ya nokta-i kemâlisiniz rûh-ı şâirin
 Zîra bütün metâlib olur sizde müctemi'!

4

Sizsiz tecessüm ettiremem ben hayâlimi:
 Eşârı sizsiniz bana ilhâm eden melek,
 Esrârı sizsiniz bana ifhâm eden melek
 Âşık mıyım ben? Ağlayamam kendi hâlime!

FÂİK

(24 Eylül 1312, S.10, s.3)

HÜSN-İ ZÎ-HAYAT

Çeşm-i kebûd-ı fâmı semâvâta mün'atıf
 Ebr-i sefid-rengi bürünmüştü bir melek
 Bir hüsn-i zî-hayat taravetli bir çiçek
 Bir zübde-i mehâsin-i fitrat, melek-lika
 Mahmûl-ı düş-nâzı olup keyfe mâ infak
 Dağnıktı, mevc-zen idi zer-târ-ı gîsüvan
 Gül ruhlarında mündemiç ol hande-i şafak
 Kâküllerinde mevcelenen hüsn-i insicâm
 Lâ'l-i lebinde gizli olan nûr-ı ibtisâm
 Aks-i fer-i kamer ile bulmuştu incilâ
 Bedr-i münîr vechide olmuş idi ayân
 Etmezdi nûr-ı hüsnünü deycûr-ı münhasif
 Mermer sanem sanırdı gören vaz'-ı dil-rubâ
 Bir cism-i zî sükûn idi rûzunda beste-leb
 Güyâ zemine düşmüş idi bir perî bu şeb
 Dalmıştı vâlihâne temâşâyâ, fikrete
 Ulvîyet-i avâlimi, eb'âdî, fûshatî
 -Bir kudret-i bediayı hâviydi ahderân
 Kesret içinde seyreyle esrâr-ı vahdeti
 Şeb-tâbdan nücûma kadar hepsi yek sadâ
 Güyâ lisân-ı hâl ile tehlil-i kibriya
 Eyler görünce, daldı hemen sükûnete,
 Nâgâh tatlı zemzeme, bir lahn-ı pür-figân
 Pür ihtizâz etti semâvâta i'tilâ

N. Vecdi

(1 Teşrin-i Evvel 1312, S. 11, s.1)

BUY-I İSMET

1

Ey hüsnünün kemâline cânlar dayanmayan!
 Kimdir bakıp da hüsnüne aşkınla yanmayan ?
 Ey ibtisâmı müjde-i ervâh olan güzel!
 Hiç var mı bî-bahalığına bir inanmayan?
 Nutkun getirdi kûşeme bin uhrevî gazel,
 Mutlak gelir sükûtun ile nezdime ecel.
 Elbette öldürür beni nazik tegâfûlün
 Yok bunda çünkü zerrece sun'un tekâsülün

2

Hayrân olursa çok mu çemenler hirâmına
 Bûlbûl revâ gelirse leb-i gonca-fâmına;
 Bağ-ı bahârı andırıyor sûretin senin,
 Lâkin nedir müşâbih olan ibtisâmına?...
 Cennet revâyihiyle mahmûr mu gül tenin?
 Yoktur bu rütbe hoş kokusu çünkü gül-şenin,
 Ben acizim kemâlini tasvîrden bu gün
 İlhamı gelse zihnime şâirlerin bütün

3

Cânlar saçılma minnet ile reh-güzârına
 Kâfi değil bu hüsne göre iftihârına.
 Bir kemterin nigâhına bin dide muntazır,
 Hayrân olursa çok mu cihân iktidârına,
 Âşıkların visâlin efkârı münhasır
 Şâir hele hayâline her anda müftekir
 Ey vech-i sâfi matlâ-ı eşvâk olan peri!
 Kim anlasın o câzibe-i râz-perveri?

4

Bir lem'a-ı tebessümüne bin ziyâ fedâ!
 Bir lahzacık tahayyülüne bin safâ fedâ!
 Hüsnün unutturur bana dünya azâbını
 Hüsnün ki mihr ü mâh-ı semâdır ona fedâ!
 Bazen de arttırır dilimin ızdırâbını
 Zihnimde cem' edince onun her hesâbını,
 Mağlûp olur o anda gönül ye's ü mihnete
 Başlar hayâl-i pâkine karşı hitâbete.

5

Gösterme kendini sihrin iltifâtına
 Âşıkların zevâl getirme hayâtına
 Hıfz et vücûd-ı nâzenini goncalar gibi
 Rağmen, açılma dest-i hevânın sebatına,
 Bil kendini cihânda bulunmaz güher gibi
 Elden ele dolaşma sakın sim ü zer gibi...
 Pejmürde hal olup dökülürüz zib ü ziynetin:
 Ey gonca mahvolursa eğer bûy-ı ismetin!...

Leskovikli Raif

(1 Teşrin-i Evvel 1312, S.11, s.1)

NAĞME-İ TEESÜR

Göz yaşları katre katre lerzân!
Söyler gam-ı aşkı çeşm-i giryân
Hissim kurudu, melûl ü zârım,
Bir makbere girdi nev-bahârım!...
Öldürdü demek şu tâli'-i saht
Sağlık da beni edince bedbaht
Muzlim görünür bana hayâtım
Ben muntazır-ı dem-i memâtım!..

...

Remzi, ki belîğ-i ter-zebândır.
Derd-i seheriyle nâtüvândır!
Hicrân-zede, giryebâr-i bimâr!
Gönlüm gam-ı aşka aşiyândır!
Ey yâr, dedim, bahâr-ı hüsnün
Reşk-âver-i hûri-i cinândır!
Gül-hande-i va-pesini ey vah!..
Bildim ki zevâle tercümandır!
Bildim ki şu macerâ-i sevdâ
Muhrik, acı, bir derin figândır!

...

Tâfîk-i mezâra döndü güya
Nâsût, bu mahşer-i belâyâ!
Zulmü, sitemiyle çarh-ı bidâd!
Mahvetti beni diriğ, feryâd!
Pişimdeki kûhsar-ı muzlim
Dünyâ mı? O mevid-i mezâlim!
Artık bana "elvedâ" etti
Âmâl-ı şebâb, hepsi yetti
Ger olmasa intiharı isyân
Eylerdi sükût ömr-i nâlân!

Ha. Remzi

(8 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1)

O BİGANE-İ SEVDA

Bir nigâhiyle beni eylemedi şâd henüz!
 İhtizâz etmede rûhumdaki feryâd henüz!
 Subh-ı evvelde uçan neşeye benzer gülüşü
 Ağlarım! Ben neye ey Hâlik-ı azdâd henüz?
 Gönlümü kıldı o mahmûr tebessümle harâb,
 Bakmadı hâlime bir kerre o bidâd henüz!
 Yâre zevk-âver olurmuş seherî nâlelerim !
 Olmadım girye ile nev-hadan âzâd henüz !
 Kûh-ı aşkımda hazânımla bahârım birdir !
 Görmedi köhne cihân ben gibi Ferhâd henüz !
 Beni virâne-i dîl etti o suhen-gû gözler ?
 Ah! Remzi ne için olmadı âbâd henüz?

Ha. Remzi

(7 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1)

TERÂNE-İ RÛH

Mütehayyirim bu feza nedir, bu ne kürredir, şu semâ nedir?
O ne kubbedir, bu dânedir bu halâ nedir, o melâ nedir?

Bu ne devrdir, bu dehrdir, o ne şaşaa, o ne mihrdir
Bu ne kevkebe, ne sipihdir, bu seher nedir, bu sehâ nedir

O ne bedrdir, şu hilâl ne. Bu kemâl ne, o zevâl ne
Bu nehâr ne, bu leyâl ne, o ne bekrdir, bu sadâ nedir

Bu ne lem'adır, bu ne incilâ. O ne sidredir, o ne müntehâ
Bu ne ibtidâ, bu ne intihâ, bu nazar nedir, bu ziyâ nedir

Bu cihân nedir, bu figân nedir, bu zamân nedir, bu mekân nedir
Bu nihân nedir, bu 'ıyân nedir, bu ne mâsiva, bu sivâ nedir

O ne lâ mekân, bu cihân kimin, bu ne mülktür, bu mekân kimin
Bu zamân kimin, o zamân kimin, bu sükût ne, o nidâ nedir

Bu ne gayrdır, o ne yârdır, bu anâsır, o ne medârdır
Bu ne hâkdır, bu ne nârdır, bu ne âbdır, bu hevâ nedir

Bu ne yeryüzü, bu ne manzara, bu ova, şu dağ, o güzel dere
O ne çağlayan, o ne meşcere, beni ğaşy eder bu safâ nedir

"Beni ğaşy" eder, ne demek bu ben bilemem neyim bu ne cism ü
ten
Nerelerdeyim? Bu nasıl suhan? Bunu anlamam ne fesânedir

O çiçek nedir, bu ne râyha, ne bediâdır bu ne sâniha
Bu ne hâtıme o ne fâtiha o bahâr ne , bu şitâ nedir

Şu da canlı bir varak'us-safâ kelebek demek ona dil-rübâ
Ona bir çocuk ediyor ezâ bu safâya bak, o ezâ nedir

Şu kanaryacık o ne zerd-i puş o edâ nedir o sadâ ne hoş
Neye çırpınır bu sevimli kuş o ne (der kafes) bu belâ nedir

Niçin ağlıyor şu yetime kız su mu istiyor o büyük deniz
Mütehayyirim buna bendeniz bu ne gözyaşı bu nevâ nedir

O beşik nedir bu mezar ne bu hazân nedir, bu bahâr ne
Ne acı sadâ bu şikâr ne, o ne dâmdır, bu ne dânedir

Kimisi gelir, kimisi gider kimi nâlede kimi zevk eder
Bu ne hande-ver bu ne nevha-ger bu safâ nedir bu cefâ nedir

O ne bahrdır, nereden çıkar nereden gelir, nereye akar
Şunu kim yapar bunu yıkar şu kader nedir, bu kazâ nedir

Mütehayyirim! Bu nedir derim mütefekkirim! Şu nedir derim
Müteessirim; o nedir derim o sürûr ne, bu bükâ nedir

Giderim kime, yaşarım nedir dururum neye, koşarım nedir
Bakarım niçin, şaşarım nedir bu nedir, nedir? Bu edâ nedir

Mütefekkirim, mütezekkirim, müteşekkirim, mütehayyirim
Mütehayyirim, mütehayyirim bu Huda nedir, bu Huda nedir

Bu ne Kibriyâ, bu ne i'tilâ bu ne saltanat, bu ne iğtinâ
Ne kerimdir, bu nasıl suhan, bu atâ nedir bu ğinâ nedir

Bu ne gökteredir, bu ne yerdedir nerelerdedir, bu nedir nedir?
Bunu gök sorar bunu yer sorar ne cevap alır? Acabâ nedir

Acabâ nedir, acabâ nedir? Ne bilen sorar ne soran bilir
Ne gelen kalır ne giden gelir acabâ ne var, acabâ nedir

Ne terânedir, ne edâlî ses yatarım bu ses uyurum bu ses
Giderim bu ses, dururum bu ses, ne edâlî ses ne terânedir

Bun ne cenktir ne cefâdır o, beni istiyor, bana gel diyor
Bu gelen sadâ melekânedir bu melek değil ise ya nedir

Dereden mi aks ediyor aceb nereden gelir bana bu sadâ
Bu ne nâğmedir, bu nasıl tarab, bu sadâ ne, gam-ı şiken nedir

Bu ne cilvedir bana gel diyor bu ne 'işvedir sana gel diyor
Bu ne şivedir, ona gel diyor bu nidâ demek bu cihânedir

Bu cihânedir bu nidâ demek melekânedir bu sadâ demek
Gideriz evet! Bileme fakat ne zeminedir! Ne zemânedir!

Bu fenâsıdır beşerriyetin o bekâsıdır ahadiyyetin
Ezeliyyete, ebediyyete bu bir berâedir, bu nişânedir

Ne cihân kalır, ne figân kalır, ne nihân kalır, ne ıyân kalır
Biliriz o dem bu nidâ nedir, görülür o gün bu Hudâ nedir

Sadi

(15 Teşrin-i Evvel 1312, S.13, s.1)

Şuarâ-yı selefden Ziya namında bir şâirin gazeline hengam-ı nev-heveside
Âgâh Paşa Hazretlerinin söyledikleri naziredir:

ÂLEM

Ne câ-yı râhat efzâdır ne mihnet hânedir âlem
Heyûlâdan ibâret bir kuru efsânedir âlem

Hakâyık-bin olanlar yüzünden âşinâdır hep
Fakat bîgâneye bir dil-güşâ kâşânedir âlem

Temmeleştim sanıp tamire kalkışmak hamâkattır
Esâsı yoktur eski hâne-i vîrânedir âlem

Olup ser-geşte-i hâl şemi'-i vahdet bezm-i kesrette
Eyler her hizmete pervâsı yok pervânedir âlem

Sorulsa hurde-bin hırmên-i mani-i ademden
Yed-i harras-ı kudrette hemân bir dânedir âlem

Muhît neşe-i sahbâ-yı esrâr-ı elest olmuş
Hemişe mest-i lâ-yu'kal gezer dîvânedir âlem

Dil-i Âgâh eder kesb-i ziyâ mihr-i hakîkatten
Ko sansun merdüm-i ahvel-nigeh bigânedir âlem

Âgâh Paşa

(22 Teşrin-i Evvel 1312, S.14, s.1)

HAZİN

Sîne âteş-zâra dönmüş rûh-ı nâ-leşker hazin
 Gül hazîn, bülbül hazîn, gül-râz-ı şevk-âver hazin
 Âfitâbım dîdeden oldu nihân kaldım garip
 Her taraf zulmet-nümâ, âfâk sertâ-ser hazin
 Tâb-ı rûyinle tecelli-zâra dönmüşken cihân
 Sen gurûp ettin bana şimdi gelir her yer hazin
 Sû-be sû dönmüş hazân âbâda gülşen, lâlezâr
 Goncalar solmuş, çemenler neşesiz, güller hazin
 Levha-i hicrâna bak olmaz mı dil refî-i pezîr
 Dîdeler hûn-rîz-i hasret kalb-i gam-perver hazin

Ali Remzi

(29 Teşrin-i Evvel 1312, S.15, s.2)

GAZEL

“Acep kimdir?”

Eyleyen dâim beni gam-nâk vicdânım mıdır?
Ettiren izhâr âhım derd-i nihânım mıdır

Gûşuma gelmektedir bir nâle-i hasret karın
Âteşin, ârâm-suz bir nevha-i cânım mıdır?

Çeşmimi bâki, sirişkim hûn, dili sûziş-pezîr
Ah kimdir, eyleyen derdim mi ? Dermânım mıdır?

Döndüren kimdir? Şeb-i deycûre rûz-ı şevkimi
Baht-ı şeb rengi mi? Yâ hicrân-ı cânânım mıdır?

İltifât-ı yârdan mahrûm eden “Remzi” sini
Âh u efgânım mı? Yâ hâl-i perîşânım mıdır?

Ali Remzi

(5 Teşrin-i Sani 1312, S.16,s.1)

ZEVAL-I ÜMÎT

Ümidim erdi zevâle tahayyülât gibi
 Yoran şuurumu vahi tefekkürât gibi
 Nedir civânîb-i hüzn âverimdeki bu sükun,
 Nedir elem veriyor kalbime memât gibi?
 Geçer günümle gecem mutassıl keder-i âlud
 Azâp içinde güzâr eyleyen hayat gibi!
 Nedir tecessüm eder manzaramda her lahza
 Elem benim acabâ heykel-i sebât gibi?
 Nedir acep sebebi, bir dakika zevke bedel
 Felek sirişkim alır fidye-i necât gibi?
 Tebeddül eyledi baht-ı kâra zerre kadar
 Ezelde hükmü verilmiş mukadderât gibi!
 Ne sûdı var ben eylersem mekânımı tebdil?
 Benimle gitmede bahtım da müşkülât gibi!

Nigar Hanım

(5 Teşrin-i Sani, S.16, s.7)

[Başlıksız]

Şair-i şirin-tab' Âgâh Paşa Hazretleri tarafından ihda buyrulmuştur:

Zikr-i nâminla olur sohbet-i ahibbâb leziz
Fikr-i la'linle gelir rinde mey-i nâb leziz

Aldanan gerdiş-i çarh-ı feleğe câhildir
Çünkü etfâla gelir cünbüş-i dolap leziz

Vasf-ı kevserden açıp vâiz efendi bahsi
Nûş-sehbâ-yı lebin eyledi işrâb leziz

Hasretinle ne acep ağlar iken mest olsam
Vakt-i baran olur elbette şeker-hâb leziz

Zevk alır yekdiğeri zıddı ile meşreb-i halk
Mey gelir rinde dahi zâhide hoş-âb leziz

Seni Âgâhım kesrettir eden şûra-dimağ
Sahil-i vahdete çık tâ bulasın âb leziz

Âgâh Paşa

(12 Teşrin-i Evvel 1312, S.17, s.2)

BUSE-İ İFTİRAK

Hayalinizi orman kenarında mebni bir köye isâl ediniz.

Kenâr-ı ufkdan etti zemine arz-ı lika
 Arûs-ı leyle-i şeybâ perî-i sîmînber
 Yayıldı nûr-ı tebessüm, açıldı vech-i semâ
 Uçurdu meltem-i şeb âşikâne gizli haber
 Dem-i muanber ile nefh edib o bâd-ı vezân
 Verirdi meşcerede meşrebimce bir konser
 Çağıltılar ile şehrud olurdu zemzeme-hân
 Kamer, tarîk-i visâli açar idi yer yer
 O sath-ı rûd üzerinde lebinde etti zuhûr
 Ağaçlar altına gizlendi muhteriz iki nûr
 İki kebûter-i sevdâ idi olan manzûr
 Hafice lânelerinden çıkıp firâr etti
 Gelince meşcereye, refte refte havf u fûtûr
 Gidip yüreklerini garka-i mesâr etti
 O dem sükûnet-i şeb, bir de cür'et-i sevdâ
 Rahîk-i aşk ile mahrûm-ı ibtisâr etti
 -Bütün serâir-i dil eylemişdi keşf-i ridâ
 Garâm-ı neşve ile selb-i ihtiyâr etti
 Humâr-ı aşk ile son bûselerde pür-helacân
 Alındı, subhu edince rakîp fecr ilân

N. Vecdi

(12 Teşrin-i Sani 1312, S.17, s.2)

GAFLET

Gelen bakılsa cihâna karâr için geliyor
 Hakikatinde fakat hep mezâr için geliyor
 Ümîdi, handesi, zevki zalâm içinde bütün
 Gözünde perde-i zulmet!, nehâr için geliyor
 Şikâr alup gidiyor âh bî-haber sayyâd!
 Bu sayd-gâh-ı garîbe şikâr için geliyor
 Meta'-ı ömrünü hayfâ bütün ziyâna satar
 Bu kâr ü bâra o gâfil ne kâr için geliyor
 Şu gaflet olmasa âdem nasıl yaşar acaba?
 Dem-i hazânı muhakkak bahâr için geliyor
 Bu reft ü ümmid-i insân değil, değil boşuna!
 Bu reh-güzâra gelen bir diyâr için geliyor
 Mezaradır, o diyâra giden yolun kapısı
 Bu yolcular oradan bir güzâr için gelir
 Bu bir tarîk-i fenâdır sonu bekâya çıkar
 Demek gelen buraya gird-gâr için geliyor
 Nasıl gidilmeli artık, bunu düşünmelidir!
 Gelen ki mülk-i vücûda o yâr için geliyor

SADİ

(19 Teşrin-i Sani 1312, S.18, s.1)

NİNİ

Âheste revâne oldu peyda
 Bâlâ-yı ufuk da mâh-ı garrâ
 Dilber, o arûs-ı leyle-pirâ
 Reftârı sükûn nümâ-yı ninni
 Çeşmâne salar ziyâ-yı ninni
 Geh-vâre gezindi tıfl-ı der hâb
 Kisveler içinde vech-i pür-tâb
 Bir nûr-ı siyeh içinde mehtâb
 Geh-vâreda bir sadâ-yı ninni
 “Her cünbişi bir edâ-yı ninni”
 Mâder baş ucunda nağme-perdâz
 Bûlbüllere olmada hem âvâz
 Meltemde hûbûbe etmiş âgâz
 «Her nağme tarab fezâ-yı ninni»
 Her nağmede bir nevâ-yı ninni
 Oldukça nesîm rûh-perver
 Yapraklara ihtizâz-âver
 Etfâl-ı çemen de ninni söyler
 Eşçâr nagam serâ-yı ninni
 Her lerzişi bir hevâ-yı ninni
 Gâhîce gülerdi tıfl-ı masûm
 Gâhî görünürdü vechi mağmum
 Gördükleri âh olsa malûm
 Gül çehresi bir likâ-yı ninni
 Rüyâları da safâ-yı ninni
 Bir kâfile-i sürûşe hempâ
 Olmuştu uçardı rûhu güya
 Lâhûti eder idi temâşa
 Encümle doldu semâ-yı ninni
 Vasi’ o kadar fezâ-yı ninni
 Birden bire bir melek fısıldar
 Gûşunda; o râzı rûhu anlar
 «Anne!» diyerek sükûta başlar
 Derhal açılır ridâ-yı ninni
 Artık kesilir sadâ-yı ninni

N. VECDİ

(19 Teşrin-i Sani 1312, S.18, s.1)

Şair-i şirin-makâl saâdetli Âgâh Paşa Hazretlerindir:

GAZEL

Ger perîşân hâtır olsa ehl-i dil bir bâbda
 Açmaz ol bâb-ı gamı cemîyyet-i ahhâbda
 Olsa haşır âşık aceb mi yâr ile bad'el-memât
 Şahs-ı bidârın zuhûr eyler hayâlî hâbda
 Tab' mâî şûhdan hiç etme ümmîd-i sebât
 Olmaz isti'dâd-ı temkîn katre-i sim-âbda
 Lâ'l-ı nâb dilbere nisbetle kevser-i sâdedir
 Şerbet-i şeker gibi olmaz halâvet âbda
 Genci genc-i şevk ü pîrî genc eder yek-cür'ası
 Hak mı inkâr olunmaz nezd-i şeyh ü şâbda
 Benzemez tuğyân demi ceyhûna çeşm-i eşkbâr
 Bir değil âvâz-ı cûşîş bahr ile seylâbda
 Her sözünde bir letâfet var ki Âgâh âferin
 Görmemiş gavvası dehrin belki dürr-i nâbda

Âgâh Paşa

(26 Teşrin-i Sani 1312, S.19, s.1)

KALBİNDEN

O hastalar ki olur girye-bâr kalbinden
 O giryeler ki kopar gam-nisâr, kalbinden,
 Ferişt-gânı bile girye-nâk eder o hazîn
 O nâleler ki çıkar nâlekâr, kalbinden
 Ümid içinde süzer, âh çeşm bî-ferini
 Yanık, yanık iniler bî karâr, kalbinden
 O derd-mend ki inler, bütün gece uyanık
 Ne duygularla olur dem-güzâr, kalbinden
 Onlar ki seherde arar tabibini âh
 Ne gamlı, gamlı eder âh u zâr, kalbinden
 Şafak açılmadı hâlâ cerîhalar açılır
 Acı, acı bağırır zahm-dâr-ı, kalbinden
 Veremli, gamlı, elemli yatır hazin bir kız!
 İçin için yanıyor ol nigâr kalbinden
 Sabâha dek ne kadar, kim bilir? Mürûr ediyor
 Sükûnet içre o müdhiş mezâr, kalbinden
 Ölüm döşeklerine düşmüş ağlıyor bir genç
 Nasıl eder ölümü ihtiyâr kalbinden
 Bilinmiyor ki nedir derdi âh, masumun
 Ne ızdırâb duyar, şîr-hâr, kalbinden
 Dokunma kalbine bir dil-şikestenin hazr et!
 Ki etmesin sana bir inkisâr kalbinden
 Senin gözünde velev bir hakîr ü âcizdir
 Ba'id olur mu? Onun giryebâr, kalbinden
 İnletir duyarım kalbimin içinde hazin
 O hastalar ki eder âh u zâr, kalbinden

Sadi

(26 Teşrin-i Sani 1312, S. 19, s.1.)

YANILDI...

Görünce leyle-i firkat: Perî-i zulmet-i per
 Zemine bürka'-i mâtem cenâh-ı zulmetle
 Kızârdı çehre-i sîmini, refte refte kamer
 Çekildi semt-i gurûba edâ-yı hasretle
 Boyandı levn-i siyâha sehâbe-i beyza
 Nücûmu gizledi, etti fezâ-yı istîlâ

Seçildi zıll-ı sefidiyle, muhteriz bir nûr
 Gibi, serâcesinin revzeninde bir dilber
 Ezerdi kalbini şiddetle intizâr ü fütûr
 Karin-i ye's olup ümmid-i akibet muğber
 Tebâüd eyledi, mağlûb olunca hiddetine
 -Venüs çekilmiş idi hadşegânh-ı uzletine

O dem ki lerze-i ümmid ile şemâdetini
 İşitti muhterizâne adımların nâ-gâh
 -Teheyücat-ı dili selb edip basîretini,
 Gülün şemadetini hiç etmemişti istiknâh-
 Garam ü neşve-i ümmid ile bilâ imhâl,
 Edildi âşıkı kâbuselerle istikbâl.
 -Ümidi aks-ı zuhûr eylemiş idi- derhâl
 Döküp hararet-i sevdâ-lebinde hayretle,
 Zalâm-ı şeb arasında seçip hayâl meyâl
 Bu eski âşıkı; red eyledi huşûnetle
 O dem bir ebr-i siyeh gözlerinden etti mürûr
 -Çekildi hâbgâh-ı hecrine Venüs-i meftûr-

N. Vecdi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S. 30, s.2.)

TİFL-İ NÂİM

İnâma etmiş onu ihtizâz-ı gehvâre,
Fezâ içinde bu dem rûh-ı rah-peymâdır,
Zemîne dûrdan artık vedâ'ı güyâdır,
Eder nigâh-ı tahassür hayât-ı âvâre

Verir gönüllere rikkat bu hâb-ı tıflâne
Ne şirin âh kımıldatması dudakların
Olur teneffüsü tesir-i bahş vîcdâne!
Sever bu yavruyu insan öpüp yanakların!

Eder vücûdunu ta'tir hep nesîm-i seher
Sepide-dem ona ezhâr-ı bahş hande eder
Verir cebînine mihr-i münîr renk-i nevin
Çiçekle mehdini eyler sürûşlar tezyin

Bu nûr pâreye ta'zim eder bütün melekût
Tutar perî-i saâdet elinde bir meş'al!
Bütün ru'ud-ı semâvât olur karîn-i sükût;
Güşâdedir ona binlerce şâh-râh-ı emel

Bu tıflı hâb-güzin bir kitâb-ı ulvîdir:
Hemîşe ıslanır evrâkı eşk-i mâderle,
Bu tıflı terine bir hande-i semâvîdir
Mışıl mışıl uyuyup oynasır meleklerle.

Zaimzâde Hasan Fehmi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S. 20, s.3)

SANATKÂR

1

Ne güzel işliyor bu sanatkâr.
 Sanki bâzusu kân-ı gayrettir
 Belki de menba'-ı saâdetdir.
 Âleme gevher eyliyor îsâr
 Ki temâşası câ-yı hayrettir
 Meskeni meşher-i bedâyi'dir
 Hep bedâyi' bütün sanâyi'dir

2

O bugün bence en büyük zengin
 Çünkü ömrünce serveti bitmez
 O bu dünya için keder etmez
 Eder elbet ma'îşeti temin
 Ânı etmez fenâ dahî tahzîn
 Ki giderse Hudâ'ya boş gitmez
 İş hakikat de bir ibâdetdir
 Gerçi zâhirde bir meşakkattir

3

Âleme verdiği hedâyâdan
 Biri de kendi hüsn-i ahlâkı
 O unutmaz cenâb-ı hallâkı
 Olsa da garlar âna mesken
 Hele setr eylemez onu medfen
 Çünkü âsârı her zaman bâki
 İş için ihtizâz eden eller
 İki dünya için demek işler

4

Güzerân-ı hayâtı işçilerin
 Gıpta-bahşâ-yı akl ü hikmettir
 Hüsn-i endîşeye alâmettir
 Hâl-i sâfinda kalkarak seherin
 Feyzini seyr eder bu gökle yerin
 Âlemi zanneder ki cennettir
 Neşeler mevc olur hayâlinde
 Okunur zevk ü şevk hâlinde

5

O Őetâretle azm eder yoluna
Gider icrâyâ kendi sanatını
Yâni temin için ma'îŐetini
Acep ü tahsîn ile bakar koluna
Bakmayıp hiç sağına soluna
Düşünür muttasıl saâdetini
Kendisi kesb ü kârı fikr eyler
Kalbi amâ Hudâ'yı zikr eyler

Leskovikli Raif

(10 Kânun-i Evvel 1312, S. 12, s.2.)

İNFİAL

Eylemişken harekât ile şebâbı imrâr
Niçin oldum bu sükûnetli hayâta dūçâr?
Yâd-ı mazî oluyor câlib-i hüzn ü ekdâr,
Bu tefekkürler eder de beni benden bîzar
Sorum hep sebep-i hilkatimi bittekrâr
Beni var eyleyen o kuvvete giryân olarak

Bu cihân olmuş iken mecmâ'-ı erbâb-ı tezat
Aranır mı onun ehlinde hiç asâr-ı vedâd?
Biri eylese birin evc-i alâya is'âd
Diğeri zîr-i turâba sokup eyler berbat
Ne sitemler, ne elemeler, neler eyler icâd
Görmesin çeşm-i felek bir seni handân olarak

Çekilen kahr-ı beşer etse de gönlüm tekdir
Kendi halim gibi vicdânıma etmez te'sir
Gördüğüm zulm dem-â-dem ki olunmaz takrir
Ediyor hilkatimi âh benim de tağbir!
Beni nefsim de tebdil-i gören eyler dil-gir,
Feleğe çeşm-i hakâretle nigezbân olarak,

Bir melek zümresi ta'n ile bu nev'i beşeri
Hiss-i ta'zim ile atf eyler idim her nazârı
Âh hayfâ ki onun fi'l-i kerahet esri
Yine kalb eyledi ol hiss-i dil-i pür-kederi,
Şimdi şeytan gibi görmekteyim ol zümreleri,
Ettiğim hürmet ü tazîme peşiman olarak

Nigar bint-i Osman

(24 Kânun-i Evvel 1312, S.23, s.7)

MÜTÂLAA

Hemşire-i belâgat-perverimiz ismetli Nigar Hanımefendi Hazretlerinin gazetemiz hakkında ibraz buyurdıkları muânevât-ı kalemiyeden dolayı ne yolda arz-ı teşekkür edeceğimizi bilemeyiz.

Gazetemiz, mûşar'ül-ileyha gibi ricalde bile emsali nadirattan olan bir fazilenin asâr-ı hikmet nisâriyle tezyin ettiğinden bir kat daha kesb-i şeref ve itibar eylemiştir. İşte yalnız bunu söylemekle hissiyat-ı müntedârânemizi beyan etmiş oluruz.

Ser Muharrir: Emine Semiye

TAHATTUR ET

Tahattur et, o ilk tesâdüfû ne tatlı ân idi
 Ki mesti-i rûkûnu bahş edip teâküs-i nazar,
 Hicâb u ismetin yayıldı reng-i gül-izârına.
 Tenevvür etti şî'r-i ter, tezehhür etti handeler
 Yayıldı reng-i neşve-bahşi rûy-ı tâb-dârına
 Buhâr-ı hande-i emel, beyâz-ı dîde-i seher
 Uçup karıştı ilk tebessüm-i emel-i nisârına

Tahattur et o demleri ne dil-nişîn o ân idi!
 Dem-i muanberinle inkişâf eden şükûfeler:
 Bütün serâir-i dilim, demet demet çiçek gibi,
 Döküldü zîr-i pâyna, toparladın birer birer,
 Meşâmm-ı rûhu okşadın o demde bir melek gibi,
 Lebinde hande-i emel gözünde jâle-i seher
 Tahattur et, o buseyi ki çeşm-i aşka cân idi!

N. Vecdi

(31 Kânun-i Evvel 1312, S.24, s.2.)

AŞK

1

Hâll edilmiş mi aceb bir nükte-i esrâr-ı aşk
 Ravza-i cennet gibi hoş-bû gelir gül-zâr
 Âşıkî sûzân eder mi şâirâ hiç nâr-ı aşk
 Ben halîlî âşıkım müstağrak-ı envâr-ı aşk

2

Târ u mâr-ı akl ettin zülf-i anber bâr ile
 Hayre sâz-ı çeşmim oldun tâat-ı ruhsâr ile
 Zemzem-i eşkim kuruttun neyyir-i didâr ile
 Ben halîlî âşıkım mest-gark envâr-ı aşk

3

Bin füsûn-kârdan korur erbâbını âyat-ı dil
 Bir heyûlâ-yı letâfet gösterir mir'at-ı dil
 Hep rubâb-ı hakla hem âhenk olur asvât-ı dil
 Ben halîlî âşıkım mest-gark envâr-ı aşk

M. Macid

(14 Kânun-i Sani 1312, S.26, s.1.)

MÜTÂLAA

Eseriniz her cihetle mükemmeldir, lafzan iki ufak hatası olmasa cidden enfes eşârdan add olunabilir.

«Hâll edilmiş mi aceb bir nükte-i esrâr-ı aşk» mısraında «nükte-i esrâr» yerine «ukde-i esrâr» denilmiş olsa «hâll» kelimesiyle daha mütenasib düşerdi.

«Âşıkî sûzân eder mi şâirâ hiç nâr-ı aşk» da «hiç» in kasrından sarf-ı nazar nâr-ı aşkın aşıkî sûzân edememesi yek nazarda garib görünmekte ise de bunu takip eden «Ben halîlî âşıkım müstağrak envâr-ı aşk» mısraının o garabete alet olarak göstermesi gayet güzeldir.

«Târ u mâr akl ettin zülf-i anber bâr ile» mısraında «akl» in imalesine meydan verilmemek üzere:

Târ u mâr fikrettik zülf-i anber-i bâr ile
 denilmiş olsa daha sâlîs olurdu zannederiz.

«Zemzem-i eşkim kuruttun neyyir-i didâr ile» mısraı hakikaten latiftir. Bir taraftan «zemzem» ile bundan sonraki mısraıda «halil» kelimesinin, diğer taraftan «nir» ile eşkin kuruması fikrinin tenâsub, eşkin zemzeme, didârın neyyire teşbihi bu mısraı en cemiyetli eşâr adedine ithal ediyor.

«Bin füsûn-kârdan korur erbâbını âyat-ı dil» fikrinde vuzuh yoktur, aşağıdaki «Hep rubâb-ı hakla hem âhenk olur esvât-ı dil» mısraı delaletiyle «âyât-ı dil» in aşk-ı ilahi olduğu kabul olunursa yukarıdaki «zülf-i anber-i bâr» vesair hayaller zâid kalır. Birde «füsûn-kâr» kelimesi kasr edilmiştir.

Eser gösterdiğimiz bir iki ehemmiyetsiz hatalarıyla beraber cidden güzeldir. Alem-i edebiyatta ismi ilk defa görülen şair-i nev-resideyi tebrik ediyor ve devam-ı gayretini tavsiye ediyoruz.

AHLÂKÎ KITALAR

1

Olmak istersen iki âlemde
Yüzü ak, alnı açık, ehl-i vakar
Sa'y-ı destin ile merdâne yaşa
Dâmenine kondurma gubâr

2

Kızb ile eyleme telvîs-i dehân
Söyle dosdoğru çekinme sözünü
Cehl ile çekmiyesin sonra ziyân
Aç gözün yoksa açarlar gözünü

3

Dört başın mamûr ola dersin eğer
Terk-i lâzım, iltizâm-ı elzem et
Beş çalış, üç ye, biriktir sim ü zir
Bu tasarruf rahidir, bu râha git

Sadi

(14 Kânun-i Sani 1312, S.26, s.1.)

AÇIL

Hüznün dokundu hatıra ey yâr-ı cân açıl
 Ver inşirâh gönlüme ey gül-dehân açıl
 Pür-nûr, pîş-i çeşmime, doğsun bir âfitâb
 Aç rû-yı tâb-nâkini ey evhân açıl
 Gelsin hayât-ı tâze ten-i nîm-mürdeye
 Olsun mesihâ-dem dehenk gül-feşân açıl
 Etsin tecelli fikrime bin şi'r-i tâb-dâr
 Kıl bir hitâb gönlüme ey dil-sitân açıl
 Kalbimde goncalar açılır feyz-i şevk ile
 Gördükçe ibtisâm ki ey mihribân açıl

Leskovikli Ali Remzi

(28 Kânun-i Sani 1312, S.28, s.1.)

MÛTÂLAA

Gazel -gazel olduğuna göre- güzeldir. Hele ikinci beyit pek iyi. Okunuşunda bir halavet, bir selâset olduktan başka güzel bir tablo temaşa ediliyormuşçasına bir şeyler hiss olunuyor. Bir de «Pür-nûr, pîş-i çeşmime, doğsun bir âfitâb» da âfitaba «doğmak» isnadı ne kadar hoş, ne kadar latiftir.

«Gelsin hayât tâze ten nîm-i mürdeye

Olsun mesihâ-dem dehenk gül-feşân açıl»

Beytinde şayân-ı nazar bir iki nokta var. Evvela birinci mısradaki fikir ile «mesihâ-dem» mükemmelen mütenâsib iseler de«gül-feşân» kaydı arada yersiz değil midir? Saniyen ikinci mısra mevzun değildir. «mesiha» yı «mesih» haline getirmekle bu küçük hatanın -ki bir eser-i zühûl olsa gerektir- tashihi kabuldür.

«Etsin tecelli fikrime bin şi'r-i tâb-dâr»

Mısrasında da vezinsizlik hatası var. «tecelli»yi «sünûh»a tebdil ile hatanın defî mümkündür. Zaten manende sünûh tecelliden iyidir. Şiir tecelli etmez, sünûh olur, mülhem olur.

İsmetli Nigar Hanımefendi Hazretlerindir:

GÂİB

Neyle iskât eyleyem ben kabl-i zâr ü makberi
 Neyle teskin eyleyem rîzân olan eşk-i teri?
 Dert için eyler tevellüd bazı mahlûk-ı Huda
 Ben miyim bilmem ki o bîçâre-gânın serveri
 Her neye etsem teşebbüs ye'se müncerr olmada
 Hâke kalbetmekte bahtım tuttuğum sîm ü zeri
 Hüsn-i i'malın mükafâtıysa ümit-i necât
 Rahat-ı kalbin olunca istikâmet rehberi
 Ya neden bin derde ya Rab müptelâ kıldın beni
 Rûh u vîcdânım iken jeng-i melâmetden beri
 En büyük derdim benim âlemde sad-efsûs, ah!
 Ye'se düçar olduğumdur bunca yıllardan beri
 Olsa istirdâdı mümkün mahvolan ümidimin
 Geşt ederdim ben taharrüs için bahr u beri
 Bir büyük nimettir ümmîd-i felâh ü mes'adet
 Ye's ü nevmûdî ise bî-tâb eder cân ü seri
 Ben ölürsem, çektiğim derdi bilen yârân desin
 «Pek de düşküdü şu bîçâre Nigâr'ın ahteri
 Varlığından olmadı âlemde bir dem müstefid
 Ol felâket-dîdenin hâk-ı siyâh oldu yeri.»

Nigar bint-i Osman

(11 Şubat 1312, S.30, s.7.)

TEHEYYÜC-İ HİSSİYÂT

1

Parlar misâl-i meh-tâb
 Ruhsâr-ı ateşinin
 Enzâr-ı dil-nişinin
 Etmekte kalbi pür-tâb

2

Levh-i latîfânesin
 Ey gonca-i letâfet
 Ey lem'a-i zerâfet
 Mağbut-ı dilberânesin

3

Oldum o hüsne hayrân
 Vermekte kalbe sevdâ
 Olmakta cezbe-efzâ
 Enver-i rûy-ı rahşân

4

Çeşmân-ı nûr-güster
 «Parlar misâl-i ahter»
 Zertâr-ı necme benzer
 Enzâr-ı rûh-perver

5

Oldukça rû-yu zibâ
 Gîsu içinde pinhân
 Olmakda zib-i çeşmân
 Bir mihr-i mağrib ara

6

Pür-nûr-ı hâb-gâhı
 Hâver-i misal bârik
 Olmuş o mihre meşrik
 Tenvir eder nigâhı

7

Ruhsârdan nikâbı
 Nâzik eliyle açmış
 Düş-i latîfe açmış
 Kisve-i müşk-nâbi

8

Envâr içinde dilber
 Ruhsâr-ı pür-tecellâ
 Doğmuş seherde güyâ
 Bir neyyir-i münevver

9

Ruhsâr âle karşı
 Dil-vakf-ı hayret olmuş

Mağlup-ı fikret olmuş
 Barik cemâle karşı

10

Bir yanda mâh-ı garrâ
Bir yanda rû-yı dilber
Yârab! Ne rûh-perver
Bu levha-i musaffa

Leskovikli Ali Remzi

(4 Mart 1313, S.32, s.2.)

TA Kİ

Ey ömrümü bel' eden cefâlar!
 Ey vakti heder kılan belâlar!
 Tâ ki bana bu gam u ezâlar?
 Tâ ki bu kuyûd u ibtilâlar?
 Âyâ ebedi midir bu hicran,
 Olmaz mı âcep karîn-i pâyan?

Ey dîl! Yine pîç u tâbâ düştün
 Endûh ile ızdıraba düştün
 Dûzahda gibi azaba düştün
 Hayfa yine iktiraba düştün
 Hiç kalmadı sabr ile şekîbin
 Ârâm u sükûndan nasibin

Hicran-ı elemiyle hatır-zar
 Eyvah ki oldu vakf-âzar!
 Tâ ki bana cevri-i baht-ı gaddar?
 Canımda elem dilimde dildar
 Ruhumda refâkatinde her bar
 Benden sana yadigâr ey yar?

Derdinle senin garib ve dîlhun
 Dağlar gezerim misal-ı mecnun
 Güşt eylediğim bu deşt u hamun
 Ahım eseriyle oldu meşhûn
 Her yer nazarımda zulmet-aver
 Her şey beni eyliyor mükedder

Hüzn ü elem cihâna sara
 Hiffet mi acep bu akla târi
 Gönlümdeki ye's ü bî-kararı
 Bildirmede neşe-i bahârı,
 Fark eylemez oldum ah kim ben!
 Zevk-i sihri sevad-ı şebden.

Ateşinde oldu kalb-i nâ-kâm
 Selb oldu refah u zevk u aram
 Sevda yerine göründü alâm
 Mahvetti neşâtı fikr-i encam
 Nevmedi-i istirahat-ı bal
 Asayişim eylemekte ihlal

Bilmem ki bu kalb-ı zâr u meczub
 Böyle neden oldu hüzne mağlub
 Aramı o rütbedir ki meslub
 Makberden ona sükûn-ı matlub
 Menfûrı onun bu dâr-ı mihnet
 Mevti biliyor bu cana minnet

Ey dil ne bu ömr ile nizâm
 Zevke ebedi midir vedân?
 Heyhat! Senin bu imtinân
 Bin türlü şikâyetin, sadânın
 Kütah ediyor bu ömrü billah
 Bizar-ı hayat u candan ah!

Billah çekilmez oldun ey dil!
 Sensin bu hayata semm-i katil
 Mahfisin ama çü merg-i hâil
 Nisbet ona sensin emr-i müşkil
 Bir kerecik öldürür o zira
 Her demde sen eyliyorsun imha

Nigar bint-i Osman

(18 Mart 1312, S.34, s.7)

KİTÂBE-İ SENG-İ MEZÂR

Ziynetim, nakdim, hayâtım işte hiç!
 Hiçten almak gerektir intibâh.
 Mevt müdhiş... Mevte karşı çâre yok!
 Kim olursan ol... Ecel eyler tebâh.
 Genç idim, nâkâm bir yıllık gelin,
 Haclegâhım aldı, mâtemhâne âh!
 Almadan âgûşuma nevâzdımı
 Aldı âgûşa beni hâk-ı siyâh.
 Yâdigâr-ı ömrüm ekrem giryede
 Ben (mükerrem) eyledim adnî penâh!

Sadi

(8 Nisan 1313, S.37, s.1.)

SERDABE-İ NİSYAN

Sesler, pür-ebkemiyyet mâzi tanin eder
 Bir söylemez hacır gibidir, rîze rîzedir.
 Mâzide ayrı ayrı dökülmüş o rîzeler:
 Bir kütle hâsıl olmuş o zulmette müstatir.

Düşmüş bütün dehân-ı zamândan yarım yarım
 Etmiş temellük ayrıca yüz asrı her biri!
 Bir muhteriz lisan konuşurlarken anladım
 İntâk eder dehâne-i mâzi o sesleri.

Her zıll-ı târın arkası mekmen hakîkate
 Mersum-i vaka hâreli bir âsmânedir
 Her ses uzun bir öc sönük enfâs-ı hasrete,
 Bir bî-hayat ümide müdebdeb nişânedir;

Hikmet budur, budur yine tarih ü felsefe!
 Her ses dehân-ı âlemin en eski şîridir,
 Mâzî, hafidi her dem ederler mülâtafa!
 Zerrât-ı hurde vakaların pâk esiridir.

Emmek bu târ-ı amîki çıkarmak serâiri.
 Her bir meâl-i tâzeyi rikkatle beklemek
 Âvâre, münfail nice manâ-yı sâiri
 Sisler içinde müstatir eşkâle eğlemek;

Simâ-yı sânihatımın en ince çizgisi
 Bir i'vicâc nerm ile ister bu nimeti.
 Şî'rin budur muhâli, siyeh-gûnı, enfesi:
 Serdâbelerde ben ararım şâiriyeti!

H(a). Fehmi

(1 Temmuz 1313, S.50, s.1)

BİR LEVHA-İ HAZİN
YAHUD
KAFİYE TECRÜBESİ

Güneş bulutta pür-vakâr
 Olur idi ziyâ nisâr
 Bu ormanın civârına
 Şu sâhilin kenarına
 Çemende ki şükûfeler
 Zarîf, hoş, menekşeler
 Saçıp meşâmme nağmeler
 Verirdi kalbe neşveler
 Yeşil çemenler üstüne
 Zümrrüdîn yer üstüne
 Yatıp, uzaklara hemân
 Olur idim nageh-peşân
 Önümde bir güzel dere
 Revân idi bu yerlere
 Onun hazîn çağlıtı
 Ya kuşların cıvıltısı
 Semâyı kaplıyor idi
 Simâhı okşuyor idi
 Bakınca hep bu hâlete
 Gönül daldı hayrete
 Cihâna feyz ü rûh veren
 Kulûba hep fûtûh veren
 Cenâb-ı gird-i gârı ben
 Tefekkür eyliyor iken
 Göründü bir küçük melek
 Elinde bir demet çiçek
 Yürür iken koşar idi
 Acep neden kaçır idi
 Bu hâl bana verip merâk
 O yerde ettim iftirâk
 Güzelce yerde yol bulup
 Hafifçe pey-revî olup
 Gider iken telâş ile
 Sükûn u irtiaş ile
 Göründü ansızın hemân
 Mekâbir-i fenâ nişân
 Biraz tehavvûf eyledim
 Hemân tevakkuf eyledim
 Devam edip o yerlere
 İlerliyordu makbere
 Bütün o câ-yı ibrette
 O mesken-i küdürete
 Uzunca serviler hemân

Sulardı sâye her zamân
 Oturdu dalda bir gurab
 Verirdi rûha ıztırâb
 Erişti, etti kız dühûl
 O sokaa melûl melûl
 Solunda vardı bir mezar
 Başında eyledi karâr
 Getirdiği şükûfeyi
 Nazar-rûba hediyesi
 Dikip de kabre ağladı
 Figân ü zâra başladı
 Tezâyüd etti hibretim
 Tükendi sabr ü tâkatım
 Takarrüb eyledim ona
 Bakınca kızcağız bana
 Dedim: «Senin bu haline
 Melâl ü infiâline
 Sebep nedir â nev-civân
 Eder misin bana beyân?»
 Tekrar etmeden hitâb
 Şu yolda verdi bir cevap
 Dedi: «Üç ay içinde âh
 Ki vâlidem ölüp tebâh
 Şu hâke düştü an-karîb(!)
 Beni bıraktı pek garip!
 Bugün de niyet eyledim»
 Gelip ziyâret eyledim
 Onun hazîn ifâdesi
 Bu âteşin ifâdesi
 Gelince akla ağladım
 Kederle kalbi dağladım

Suâd Bin Necib

(15 Temmuz 1313, S.51, s.4)

NEVMÎD

1

Ümmid ki bî-nigâr kaldı
 Sönmekle şua'ı nâr kaldı
 Heyhât o enîs-i câna şimdi
 Arz eyleyen iltifât kimdi
 Hep gitti bir iğbirâr kaldı
 Ümmidden ahz-ı târ kaldı
 Ol yâra tavassül eylemek çün
 Tâbûtta intizâr kaldı

2

Geçti dem-i intibâh şimdi
 Ümmid gâm-ı siyâh şimdi
 Dün açmış olan bahâr-ı ümid
 Etmekte bugün hazâm te'yîd
 Yârim ki o bî-nigâh şimdi
 Efgânım ona tebâh şimdi
 Bûlbûl mütelehhif-i sehermiş
 Rûzum da şebim de «âh» şimdi

3

Uçtukça gözümde şâh-bâzım
 Beyhûde değilmiş ihtirâzım
 Gönümde iken vedâd-ı hârik
 Ben kendimi görmedimdi lâyık
 Bir gayre verildi «Ser u nâzım»
 Bildim ki alındı çâre-sâzım
 Beyhûde değil mi şimdi feryâd
 Beyhûde değil midir niyâzım

4

Pîşimde cemâlinin hayâli
 Gezmekte idi perî misâli
 Zann eder idim ki ol semen-ber
 Dâim bana iltifât eyler
 Fikrimde teâli-i hasâli
 Gönümde tereccî-i visâli
 Ümmidimi eylemekte te'kid
 Bir ân bile olmuyordu hâli

5

Ezvâk-ı ümidi münselibmiş
 Edvâr-ı ye'se münkalibmiş
 Ümmid-i misâli sanki dilde
 Bir şeydi yazılma tâ ezelde
 Bir gayr-i ezelde müntesibmiş
 Benden o sebeple muhtecipmiş
 Ben bari cihâna gayr oldum
 Mâdâm o gayre muğteribmiş

6

Bir şeb anı bî-nikâb gördüm
 Kendimde bir inhizâb gördüm
 Gönlümde vedâd edip takarrür
 Arz etmeyi eyledim tefekkür
 Bilmem neye nâ-savâb kaldım
 Derdim ki güzel hesâb gördüm
 Heyhat netice-i hesâbı
 Hem sûret-i iğtirab gördüm

7

Eyyâm bana nehâr-ı târîk
 Ezvâk bana bahâr-ı târîk
 Yâ Rab bu ne derd-i bî-terahhüm
 Kimden kime eyleyim tazallüm
 Karşımda durur nigâr-ı târîk
 Gönlümde mekin olan vedâd
 Efsurde gönülde târ-ı nârın

8

Olsam mütehayyil gaddar
 Derdim ki hazânımın bahârı
 Kim attı beni bu derde bilsem
 Damanı yos edibde nâzı
 Arz eyler idim bu inkisârı
 Ümmidi şimdi zâil oldu
 Densin ki hayâtımın mezârı

9

İsnâd edemem bu hâli yâre
 Hiç ben bulamam suç ol nigâra
 Kim zerrece etmemiştim imâ
 Gönlümdeki istilâyı hayfa
 İnsem mi hayât için mezâra
 Etsem mi ölüme istişâre
 Nâsût deriz şu câh-ı muzlim
 Hiç akl ile etmez istinâre

10

Ey ömr cihâna bir selâm et
 Edvâr-ı bekâyı iltizâm et
 Sen bilmez idin cihânı böyle
 Allah'na git o hâli söyle
 Ey yâr ifâde-i merâm et
 Agûşuma gel birâz hırâm et
 Tâbût benim refikam oldu
 Tâbûtu görünce ibtisâm ette

İstanbul-Abdurrahman Adil

(6 Ağustos 1313, S.54, s.3-4)

NA'T

Bugün küşadedir ebvâb-ı rahmet lâ-hût
 Bugün zemine tecelli-i Hak nümâyândır
 Bugünde âlem-i âliye fahr eder nâsût
 Feriştégân-ı ilâhi zemine pûyândır

Belürdi nûr-ı meşîyyet nümâ-yı sırr-ı ezel
 Ki âfitâb-ı risâlet cihâna verdi ziyâ
 Olundu nükte-i rengîn-âferiniş hâl:
 Habibin âleme irsâl-ı rahmet etti Hudâ

Kudâm-ı zîver gülşen-serâ-yı vahdetten
 Rebi'-i huld-misâl oldu saha-i gabra
 Fûrûğ-ı vech-i cihân-tâb Ahmed'inden
 Münevver oldu serâpa avâlim-i bâlâ

Zalâm-ı cehl ü ta'ssüb cihânı tutmuş idi
 Arap ederdi o demde perestiş-i esnâm
 Kabâil-i beşer ilahını unutmuş idi
 Resûl-i Ekremi hâlk etti azâm

Zehî berid-i Hudâ kim semend-i iclâlî
 Bıraktı nokta-i kavsını zîr-i na'linde
 Zehi şehinşahi-i âli ki necm-i ikbâlî
 Alâ-yı arş-ı ilahide oldu tâ bende

Fedâ ol mefhar-i ekvâne cânımız yâ Rab
 Habîb-i azamını rûhumuz kadar severiz
 Muhabbetinde senin biz şerîkiniz yâ Rab
 Nebi-i efhamını sübhumuz kadar severiz

İbnü'l-Seyyid Galib

(13 Ağustos 1313, S.55, s.2)

«Üstad Ekrem'e Nazire»

MUHAMMES

Hiç sensiz dilde olmaz neşe cânânım mısın?
Öldürür hecrin beni cismimdeki cânım mısın?
Tâb olur gözler yüzünden nûr-ı çeşmânım mısın?
Fârik olmam -olmasan- dünyâ-yı irfânım mısın?
Tabiimde sen benim hûrşid-i rahşânım mısın?

Gonca-i ümmid şevkim lal-i hardânındadır
Lem'a-ı feyz-i hayâtım çeşm-i fetânındadır
Neş'e-i ârâm cânım vech tâbânındadır
İnbisâtım mevce-i zülf-i perişânındadır
Hâver-i şevkim, matâf-ı çeşm-i giryânım mısın?

Görmese rûyun çeker hecrinde gam gönlüm gözüm
Görse envârın olur pür sözüm gönlüm gözüm
Mest eder dil-cû şemin-i zülf-ham gönlüm gözüm
Neş'e-yâb eyler nigâhın dem-be-dem gönlüm gözüm
Sen benim âteş-feşânım, kalb-i sûzânım mısın?

Hâil oldu derd-i hicrânın huzûr-ı bâlıma
İbret oldum sûz-i aşkınla benim emsalime
Rahm edip bir kerre bakmazsın perişan hâlime
Münhasır kastın benim tesri'-i izmihlâlime
Ah bilsem hürrem-i hâl-i perişânım mısın?

Müstenir-i mihrin oldu kalbim gam-nâkım benim
Dest-i bî-dâd-ı ecelden hiç yok bâkım benim
Ol kadar nûrunla meşhûn sine-i cânım benim
Kim olur pertev-feşân olsam dahi hâkim benim
Bilmedim sen lem'a-i irfân-ı imânım mısın?

Mevc urur sinemde feyz-i lamiin her dem senin
«Olmadım hayfâ yine esrârına mahrum senin»
Nûrsun! Amma yine mâhiyetin mübhem senin
Varlığınla var iken ben aslını bilmem senin
Âh bilmem! Sen nesin? Rûhum mu... neyimsin?

Leskovikli Ali Remzi

(13 Ağustos 1313, S.55, s.3)

Vezir-i himmet-beyân devletli Nazım Paşa Hazretlerindir:

TEVHÎD

Yâ Rab! Bu ne kârgâh-ı dünya
 Bu sun' u bedî'-i hayret-efzâ
 Bir zerrede bin cihân müdgam
 Bir noktada sad-hezâr âlem
 Her zerresi cîlve-gâh-ı kudret
 Her katresi bir muhît-i hikmet
 Tetkik ederek bütün semâyı
 Gör sun'-ı celil-i kibriyâyı
 Bin türlü cihân cihân içinde
 Bin hâle girer zaman içinde
 Târi olamaz halel zamâna
 Âhenk-i umumî-i cihâna
 Oldum yine bakıp bu hâle
 Hayran-ı Kemâl-i Zü'l-celâl
 Bir emr-i muhâle düştü gönlüm
 Bak bak ne hayâle düştü gönlüm
 Hiç keşf olunur mu sırr-ı kudret
 Esrâr-ı hafîyye-i tabiat
 Yâ Rab! Ne cesâret ü ne isyân
 Efkar-ı beşerdeki bu tuğyan
 Dünyâlara sığmayan hakâyık
 Mağz-ı beşere olur mu lâ-hak
 Esrârına yok iken tenâhî
 İdrâk olunur mu hak kemâhi
 Ey gâfil-i fen fûrûş-ı gümrah
 İdrâke sığar mı hiç Allah
 Fen fen dediğin de bir esrardır
 Mahsûl-ı tettebbu'-ı beşerdir
 Mahsûlû ise tettebbuâtın
 Bir cüz-i kitâb-ı kâinattır
 Bir cüz' ile kül olur mu yeksân
 Mîzâna gelir mi ilm-i yezdân
 İnsân olamaz bî hakkın ârif
 Tamik olunursa da meârif
 Tetkik-i fûnun edip demâdem
 Buldum bu hakikat-i müsellemler
 Âlemde tecelliyât çoktur
 Amma ki Hudâ'dan uzağı yoktur
 «Allah büyük» demekle efvâh
 Tarif olunur mu hiç Allah
 Elfâza sığar mı kibriyâsı
 Âlemlere sığmayan kuvvası

Kânun-ı meşiyetinde imkân
 Bir demde olur ademle yeksân
 Ammâ ki bu intifâ-i imkân
 Bir varlık için olur nümâyân
 Zirâ ki memât olunca peydâ
 Bir başka hayât olur hüveyda
 Ecsamda intikâl çoktur
 Ervâhta inkılâb yoktur
 Yâ Rab! Ne bu intikâl-i dâim
 Yâ Rab! Ne bu irtihâl-i dâim
 Kanûn tabiâtın devâmı
 Arâyış feyz-i intizâmı
 Bürhan- uluvv-ı kudretindir
 Hakka ki delil-i kudretindir
 Sen nûr-ı muhitisin cihânın
 Hem rûh-ı latîfi kün fekânın
 Mâdâm ki yok cihânda nâ-bûd
 Sensin yine sen olanda mevcûd!

Nazım Paşa

(3 Eylül 1313, S.58, s.1.)

KÜÇÜK BİR MEZARIN ALTINDA

«Zavalı Bir Mahsume»

Anne! Ah anne! Kuzum anneciğim!
Bana küstün mü? Gözüm anneciğim!

Sokmadım mı elimi koynuna ben?
Vermedim mi yanacak? Söyle neden?

Ben ne yaptım ki darıldın böyle?
Bu karanlıkta bıraktın söyle!

Korkarım ummâcılar yer seni âh
Ağlarım anne derim âh Allah!

Uyumuştum ben uyandım ammâ
Uyuyor annem uyanmaz hâlâ,

Alayım nerde? O nazlı «bebeğim»
Seveyim bâri o dilber meleğim

O da yok âh ne olmuş aya?
Yastığım yok, yatağım yok, bu ne ya!?

Nerdeyim böylece kim soydu beni?
Bu karanlık yer kim koydu beni?

Kuru toprak, daracak yer, bir ben
Allah, Allah!! Ne gelen var, ne giden

Noldular nerde? Ne ablam ne dadım
Kalkamam âh atamam ben bir adım

Anne âh anne! Yeter oldu uyan
İşte yok ağladığım kimse duyan

Uyanırdın beni sevsen azıcık
Bende küstüm sana vermem yanacak

Bir küçük kızcağzım bâl açarım
Tende Allah'ıma doğru uçarım-!

Sadi

(8 Teşrin-i Evvel 1313, S.63, s.1.)

SANADIR EY GADDÂR-I EBR-İ SEHER!

Tahkir kıl beni nice kahr ü ezâ ile
 Mahveyle cism-i zârımı yüz bin cefâ ile
 Öldür beni dakikada bin kerre ey melek
 Hep mevî eyle ömrüme bir arzû, dilek
 Leylim ile nehârımı bî-fark kıl bana
 Gülmek harâm ola dile her subh u her mesâ
 Düşsün bu cân ayaklarının altında senin
 Topraklar olsun ah yeri cân ile tennin
 Lakin bütün bu şeyler için ey peri-likâ
 Allah için bu ahkâra bir buse kıl atâ'!

Süleyman Nüzhet

(15 Teşrin-i Evvel 1313, S.64, s.1)

**BİR KÖYLÜ KIZIN GÖNÜLLÜ OLARAK HARBE
GİTMİŞ OLAN YAVUKLUSUNA**
Milli

Sular çağlar, kuşlar öter güzelim!
Ben ağlarım hasretinle burada
Bir kuş olsam, uçsam budur emelim
Görebilsem ne haldesin orada

2

Güneş doğar şu dağları yıldızlar
Benim doğmaz ümidimin güneşi
Güleş olur, seyre çıkar hep kızlar
Ben neyleyim sensiz seyri, güneşi

3

Sabah olur herkes iner ovaya
Sen inmezsin! Çakırcığım bakarım
Akşam olur kuşlar döner yuvaya
Sen dönmezsin! Hazîn hazîn bakarım

4

Gönül seni arar, cân seni özler
Gizli, gizli ağlar seni beklerim
Gözlerim yollarda hep seni gözler
Yüreciğim dağlar seni beklerim

5

Sevda ile hasret ile bakışın
Yüreğimde dağlar açtı yanarım
Melul, melul bana o son bakışın
Vallah, billah unutamam anarım

6

Mektup geldi köye müjde yayıldı
Nişân vermiş sana devlet yaşasın
Anan, baban ferihinden bayıldı
Şanlı gazi yaşa millet yaşasın

Sadi

(29 Teşrin-i Evvel 1313, S.66, s.1.)

HUDÂ'NIN İMDADI

-İbnü'l-Kemal Nüzhet Beye-

Zavallı vâlide hasta, yatakta bî-dermân...
Yanında bir sekiz on yaşlarında yavru melek;
Zaîf bir kelebek

Şikeste-per bu da düşmüş yatırdı pür-halecân
Dil-i rakiki, -gözünde uçup zalâm-ı keder-
Şikeste dil-i mâder

Bakardı yavrusuna hiss-i pür-merâretle...
Yüzünde gölgeli bir pembelik, nazar-ı bî-fer
Şafak ziyâlı çiçek;

Solup tarâveti bitmiş teb ü harâretle
Yatırdı -hasta düşüp çektiği meşakkatten
Bu verd-i nâziktir...

Bu sarı gül açılır, belki de tarâvet-yâb
Olur yine; fakat efsûs zülâl-i dikkatten
Ziyâ-yı şefkatten

Nasîb-dâr edemezdi o mâder bî-tâbl..
Kemâl-i ye's ile ağlar, için için feryâd,
Hudâ'dan istimdâd

Ederdi kim gelecek onlara muîn olacak?..
Gece sâat beşe gelmişti, komşular nâim
Yoktu bir nefes kâim.

Uyandı doğrulup oldu dem, alık alık bakarak,
Ziyâ-yı handesi dökmüş lebinde, kız; nâ-gâh
Dedi: «Ne oldu gelen?»
-Kızım o kim
-O idi... Görmedin mi nev-zâdı?
Sayıklıyor... Odur... Nev-zâd!..
Zavallı mâdere lütf eyledi Cenâb-ı Hudâ
Yetiştirdi doktoru, nev-zâdı müşfik evlâdı
Hudâ'nın imdâdı

N(un). Vecdi

(26 Teşrin-i Sani 1313, S.70, s.1.)

ŞEHİD YAHUD OSMAN'IN YÜREĞİ

-Edip meâl-perver Fazlı Necib Beyefendiye-

Ey güzel köy!.. Vîrân olma; sakın şu genç yaşında;
Dağlarında tâze otlar... Pembe güller biterken...
Ey çobanlar!.. Beni anın coşkun sular başında;
Yaprakların arasında bir yavru kuş öterken...

Ey parlak ay!.. Işığın saç; yolcuların gözüne;
O yerdeki kötü gece gizlemiştir mezârın...
Ey yolcular!.. Beni sorun; milletimin özüne
O gündeki bir zelzele düzlemiştir mezârım...

Ey Türk kızı... Ey ana!.. «sus» sende duygu yok mudur?
Bir oğlunu bir kocanı kurbân ettin çok mudur?
Her yanına kaygı çökmüş şu vatanın yolunda...

Ey Türk ili... Ey vatan!.. Sen her bir yerden ulusun!..
Eski... Yeni... Tatlı... Yanık sesler ile dolusun!..
Sevgi... Gençlik... İstek... Sağlık fedâ olsun yolunda...

Mehmed Emin

(3 Kânun-i Evvel 1313, S.71, s.1.)

MİRÂCİYE VE NA'T-I CENÂB-I PEYGAMBER

Ey nûr-ı salâhı müslimînin
 Ey fevz ü felâhı mü'minin
 Mahbûb-ı cenâb-ı Kibriyâsın
 Sen Kabe'si sîn muvahîdinin

Sen mürsel-i vahid'üs-selâmsın
 Sen sâhip-i nüsha-i nizâmsın
 Dergâh-ı cenâb-ı Kibriyâ'da
 Bir nüsha-i pâk intizâmsın

Sen mefhar-ı arz ü âsumânsın
 Sen mazhar-ı sır-ı kûn fekânsın
 Bildirdi sana cenâb-ı allâm
 Sen vâkıf-ı hikmet-i nihânsın

İndirdi sana cenâb-ı bâri
 Tebrike o mâh-ı şu'le bâri
 Gûn vechine karşı oldu mahsûf
 Çıkıştı göğe zılâl u âri

Mi'râcı murâd edince Allah
 Teşrifini istemişti nâ-gâh
 Bu sır-ı cenâb-ı Kibriyâya
 Cibrîl bile olmamıştı âgâh

Meftûhtı sana kitâb-ı sohbet
 Mekşûftı sitâre-i muhabbet
 Söylenmedi bu nebîye evvel
 Esrâr-ı harem-serâ-yı halvet

Musâ'ya denildi (len terâni)
 İsâ dahi görmemişti ârı
 Isrâr ederim bu iddiâda
 Gördün o şehî o lâ-mekâmı

Mi'râcını haddimiz mi tarîf
 Hiç zâtını haddimiz mi tavsîf
 Kur-an-ı Kerîm menziline
 Allah ediyor senânı tarif

Tebcîline geldi medh-i levlâk
 Levlâke lemâ halektul emlâk
 Senden taleb-i şefâat eyler
 Sükkân-ı zemin sunûf-ı eflâk

Musâ'ya denilmemişti (isrâ)
 İlsâ'ya da gelmemişti (tâ hâ)
 Hakkında kasem edip de Mevlâ
 Kur-an da dedi (Vemâ Tahâhe)

Tesîrine (vedduha) mı gelmez
 (Velleyli iza seca) mı gelmez
 (Mâ veddeake) deyince Rabbin
 Hiç şânına itilâ mı gelmez

Medhinde gelince sûre-i (Kâf)
 Tebrike yetiştî hükm-i (Ahkâf)
 İ'zâzına bu değil mi kâfi
 Kâfi mi değil bu hakk'ül- insâf

Ey eşfiklî cümle müşfikinin
 Ey ekremî cümle mükriminin
 (Necmî) kulun hem de mâdihindir
 Sen şâfiisin muvahhidinin

Şerif Necmî

(17 Kânun-i Evvel 1313, S.73, s.1)

TEBCÎL

Ey habib-i ahadı ol ahad-i zü'n-niamın
 Eder ikrâm kerâmetle tekrüm keremin
 Kara sular değil etmekte müjemden cereyan
 Sermedir çeşm-i hazânimde turâb-ı kademin
 Urve-i vâsikadır rûhuma zeyl-i şureğın
 Fikr-i pejmürdemedir melhem-i haşmet-i hışmın
 Seni fikrette o feyzi veriyor kim İzid
 Yok vücûdu o zaman bence vücûd u ademin
 Evvel-i harf-ı celîli lakab-ı izzetinin
 Peşine zeyn-i mukaddestir elimde kalemin
 Gördüğüm şefkat ile kâbil-i tevfikmidir?
 Sana tesiri olur şekve-i zulm-i elemin.

Selanik 11 Kanun-i Sani 313
 İbnü'l-Kemal Giritli Süleyman Nüzhet

(14 Kânun-i Sani 1313, S.77, s.1.)

TEVHİD

Zât-ı alâ-yı kibriyâ birdir
 Mûcid-i âlem-i bekâ birdir
 Zâtıdır mastar-ı zuhûr-ı zevât
 Hâlik-ül hulk mutlaka birdir
 Âlem-i ittisâl-i eşyâda
 Bu süryâ ile serâ birdir
 Yoktur asla ridâ-yı haylûlet
 Bî-hudûd olsa da fezâ birdir
 Ne kadar olsa zâhir ü mevvâc
 Yine bahr-i suver-nümâ birdir
 Çünkü zerrât-ı kibriyâ-yı muhit
 Bu fezâyâ-yı ihtivâ birdir
 Cem-i mahlûka bir odur Hâlik
 Bu mübîn ki ol Hûdâ birdir
 Bir tesâvî-i mahza müberrezdir
 Ârife arz ile semâ birdir
 O müsâvât-perver Allahım
 Nazarında gani gedâ birdir
 Mâli-i nûr-ı kibriyâsı halâ
 Hulv-i mutlak ile melâ birdir
 Zâhiren bir değilse de nazara
 Bâtınan subh ile mesâ birdir
 Ben o vahdet-şinâs Hakkım ki
 Nazarımda safâ cefâ birdir
 Asğar ü ekber-i cihân bunu der:
 Zât-ı alâ-yı Kibriyâ birdir.

Selanik- Kânun-i Sani 1313
 İbnü'l-Kemal Süleyman Nüzhet

(21 Kânun-i Sani 1313, S.78, s.1.)

GAZEL

Ey zekâ, oldu serîrin bir semâ-yı herc ü merc
Ey felek, olsun senin bu itilâ-yı herc ü merc

Keşî-i azmim harâb âfâk-ı maksad pür-zalâm
Bâd-bân per-çide sâbit nâ-Hûdayî herc ü merc

Sûr bulunmaz kalb-i vîrân kabr-i ma'muremnden âh
Bir bekâdır nâmım ammâ bir bekâ-yı herc ü merc

Öyle nâlânımki hâk olsam da hâk-i kabrimin
Neşr eder her cüz-i ferdî bir sadâ-yı herc ü merc

Girse eflâk ü zemin zabt eylemez bir tûdesin
Sîne-i zâr öyle bir fûshatserâ-yı herc ü merc

İzmir 27 Kânun-i Sani 313

Abdulhalim Memduh

(4 Şubat 1313, S.80, s.1.)

YAZMADAN EVVEL

Bir çin ve şikensiz, lekesiz hâreli sâha:
Âfâk-ı hayâlât uzâr ebâd ile kat kat
Mecrâ-yı vezân onda var envâ'-i reyâhe,
Hâbîde-i ferdâ-yı tezezhür o, bu saat!

Fevvâre-i sevdâ katrâtında ayıltır
Tîrâje-i renginini bir şems-i nihânın
Renginde sefidî-i pür envârı bayıltır.
Her hüsîni tersim eder en gizli cihânın

Bazen bu uzun sâha kımıldarda yerinden
Her noktası bir ses verir, en ince nükâti
Eyler yine en ince lisânlarla müzeyyen!

Dikkatle temâşâ-ger-i hassâs-ı mehâsin
En ince ziyâlarda bu elvân-ı hayâtı
Tetkik ederek şiirini eyler mütelevvin!..

H(a). Fehmi

(25 Şubat 1313, S.82, s.1.)

ASL

-Suphi Bey Biraderime-

1

Vaktâ ki doğar neyyir-i nevvar-ı letâfet,
 Dem-beste olur zevk-i behiştî ile âlem!
 Kırılarda... Çayırlarda... Bayırlarda huzârat
 Eyler dili hurrem!

2

Nüzhet geh olur ger safâ-pîşeye her-bâr;
 Bir meşcerenin sâye-i ârâm-ı karini!
 Teshîre kifâyet eder ağsaân ile ezhar;
 Bir kalb-i hazini!

3

Rakid denizin manzara-i neşve fezâsı;
 Ulvîyet-i eskâra olur menba-i sâfi!
 Dehrin o celi safha-i eşvak-nümâsı
 Tenşitime kâfi!

4

Vaktâ ki eder garbe güneş meyl ü azîmet;
 Âlem kararır bir hüzn ile kasvetler içinde!
 Meftûn-ı temâşa-yı gurûbum, bu ne himmet?
 Rikkatler içinde!

5

Kuşlarla... Çiçeklerle... Denizlerle ser-â-ser;
 Hem fikrimi... Hem gönlümü ihyâ ederim ben!
 Ümidimi... Âmâli neşvemle beraber;
 İ'lâ ederim ben!

Der-saadet'den
 Tevfik İsmet

(4 Mart 1314, S.83, s.1.)

GÜL ŞEKLİNDE AŞK

-Ali Nusret Beye-

Güller saçayım ben sana ey hüsn-i musaffâ
Güller saçayım şevk ile gül-zâr-ı şafaktan
Güllerle bütün ben sana bir lâne-i zîbâ
Teşkil edeyim... Sen gülüp âmâl ile eğlen

Güller saçayım ben sana tefsîde ü hoş-bû.
Etsin bütün âmâlnı ser-mest ü muattar;
Yağsın sana benden gene bin tuhfe-i dil-cû
Yağdır bana her dem görerek pest ü muhakkar

Güller saçayım ben sana şebnem ile giryân
Zahmetle çalınmış bütün ağûş-ı seherden;
Güllerden ayır kendine bir bûse-i reyyân
Kürsi-i cemâlinde bu güllerle eteklen

Güller saçayım ben sana... Bin buse-i sekrân
Uçsun mütehâlik... Sana güllerle beraber;
Sen karşıla pür-hande-i berrak ile her an...
Olsun bütün âmâl-ı muhabbette müzehher

Güller saçayım dest-i hulûsumla demâdem
Sen zemzeme-i aşk ile al onları benden!
Pişimde, gıyabımda sen ey duhter-i gül-fem
Hep zemzeme-i aşk ile hep gülleri söylen!

Ey şi'r-i müzehher sana bin deste-i âmâl
Bir deste-i rengin saçayım: Hüsnüne efser?
Renginde, şemiminde olur dil sana meyyâl
Bin deste-i rengin ki bütün aşkımı söyler!

F(e). Y(e).

(1 Nisan 1314, S.87, s.1.)

HAZİN BİR HATIRA

-Subhi Bey Biraderime-

Bir şebdi câme hâb-ı güzîn melâl idim
Hasretle zâr hayretle pâ-mâl idim

Vermezdi gam göz açmağa bir dem müsâade
Göz yummak istedim ona da bî-mecâl idim

Hiç intizâma girdiği yok gerçi hâlimin
Lakin bu şeb bütün bütün aşufte-hâl idim

Alımdı pîş-i fikrete hicrân-ı mâderi
Bu fikr ile melûl ü perişân-ı hayâl idim

Güftü-gû-yı hazîn idi elâm ile derun
Zâhirde ben tehâccüm-i hayretle lâl idim.

Der-saadet'ten
M(im). Tevfik İsmet

(15 Nisan 1314, S.89, s.3.)

BİR LEYL-İ MUKMİRDE

-M. Remzi Bey Biraderime-

Bir leyl-i mukmir, ki letâfetle bedîdâr
Abkâr-ı hayâlimle müzeyyen
Tasvir edemem ben

Lerzân oluyor pîş-i nigâhımda demâdem
Envâr-ı safâdâr-ı letâfet
Bahşâyîş-i fitrat

Deryâ, o bedî, o güzel sâha-i emvâc
Mehtâb ile revnakda enzâr
Pür-hande-i envâr

Ben, pencerede ser-bîd, şâhid ü menâzır
Üftâde-i mehtâb-ı münevver
Meyus ü mükedder

Envâr-ı kamer öpmeye ruhsârını şimdi
Hâbîde iken sahiliyemde
Ben hâlet-i gamda

Ben hüsn-i rekâbetle kamerden müteezzi
Meşgûl-i hayâlât-ı gam-âver
Bir murg-ı siyeh-per

Pîşimde uçar tâli-i menhûsuma benzer
Gâhî müterennim, gâhî seyyâr
Baziçe-i efkâr

Bir nevm-i müşevveş, ki beni eyledi mehcûr
Âmâlını sormakta iken ben
Envâr-ı kamerden

Der-saadet'den- Aksaray
17 Nisan 314, M(im). Tevfik İsmet

(29 Nisan 1314, S.90, s.3)

GAZEL

Gönül bilmezdi tekdîr ü tekeddür
 Zuhûra geldi teksîr ü tekessür
 Değilken yâr benden ayrı, gayrı
 Nedir bilmem bu tesîr ü teessür
 Düşündürmektedir erbâb-ı fikri
 Bu mebhasda bu tefkîr ü tefekkür
 Hakikat bir değil mi başka kim var
 Nedir âyâ bu teksîr ü tekessür?!
 Müsâvidir hakîkat noktasından
 Mezâhirde bu tenvîr ü tenevvür
 Gönül mir'ât hüsn-i dilberândır
 Ne lâzım gayrî tasvîr ü tasavvur

Sadık Vicedani

(4 Haziran 1314, S.95-3, s.1-2)

GAZEL

Andelib hoş-elhana
Rûh-ı zârım gaşy olur ulvî hitâbından senin
İktibâs ettim! Bu, şi'ri lal-ı nâbından senin

Yâr! Bir şuhâne cüretle temâşâ eyledim
Nûr-ı ismet serpilirdi: Câme-hâbından senin

Cism-i nâzânin öper emvâc-ı humret gâh gâh
Muktebes bir nûrdur! Sevdâ: Hicâbından senin

Ah!.. Bir tâli teğâfüldür o çin ebrû-yı nâz
Neşve-dâr oldum yine rengîn itâbından senin

Anladım ey hüsn-i mahzûn! Bir teğâfûl hissi var,
Anladım!.. Zevk-i hayâtı incizâbından senin

Sevdiğim! Gördükçe «Remzi» bir gazel inşâd eder
Mâhitâbın aksini ebr-i nikâbından senin

H(a). Remzi

(4 Haziran 1314, S.95-3, s.2.)

NİNİ

-N. Vecdi Beye-

Vaktâ ki, o âfitâb-ı enver:
 Hâkilere son vedâ'ı eyler;
 Mâder, o zaman da «ninni» söyler,
 Her yandan hüzn-nümâ-yı ninni
 Encümle dolar semâ-yı ninni
 Gehvâreda tıflı... nevme dalmış,
 Mâder dahi koltuğunda almış,
 Güyâ... o zer-i bâl salmış;
 Bülbül gibi -hoş-nevâ-yı ninni,
 «Her nağmesi bir edâ-yı ninni
 Şefkatli «anâ» esir nevzâd;
 Uyku ne demek, edindi mu'tâd,
 «Baktıkça olur vedâdı müzdâd»
 Eylenceleri nevâ-yı ninni
 Cünbüşleri de sadâ-yı ninni
 Tıflın hele nevmi: Sanki... ölmüş,
 Bir gonca-i nev-şükûfte solmuş...
 Mâder, bakarak... çocukta olmuş!.
 Eyvah... diyerek sadâ-yı ninni
 Feryâd ile âh vedâ-yı ninni;
 Estikçe nesîm-i rûh-perver:
 Mevc-âver-i feyz olur da gözler
 İnciler o dem, kenâra serper;
 Emvâc-ı tarab-fezâ-yı ninni,
 «Her lerziş-i bir hevâ-yı ninni»
 Envâr-ı seher olunca peyda:
 Rûhu... giriyor vücûda güyâ
 Birden uyanıyor ederken a..a..
 «Derhal açılır ridâ-yı ninni»
 «Artık kesilir sadâ-yı ninni»

Debre-i Bâlâ
 Abdülmecid Fehmi

(18 Haziran 1314, S.97-5, s.2.)

KENÂR-I ÂBDA

Yetiş! Yetiş bu cihân-ı safâ içinde yetiş
Yetiş bu şâm-ı saâdet içinde sevdiceğim
Safâ-yı âlemi, zevk-i cihâmı seyr edesin!

Yetiş!. Yetiş!. Bu lezâiz, ğumumı setr ediyor!.
Yetiş bu âne meserret içinde sevdiceğim;
Sürûru, âb-ı letâfet-feşânı seyredesin!..

Bu dalgalar arasından görün perî gibisin,
O kisvân-ı şetâret-feşânını saç... saç
O nâzlı düşünce... Çık karşıma bu yerde benim

Bu zevk-i neşvemi nezîde gayret et güzelim
Yetiş!. O seyyine-i pertev-feşânını aç, aç
Fezâyı seyr edelim kâinatı hep gezelim!.

Hep intizâr ediyor ahterân sana güzelim,
Yetiş bu zulmeti yâr, nûr-ı pür-sürûr gele,
Safâ içinde safâyı o demde seyr edesin!

Yetiş! Yetiş de esâtîri ile bir ihtar;
Cihâna kendine anlat latîf nûrunla,
De ki: «Venüs ben idim...» Şâmı-gül seher edesin

A(yın). İsmet

(23 Temmuz 1314, S.102/10, s.3.)

LİVÂ-YI OSMÂNÎ

Temevvüc etmede bir bir livâ-yı Osmânî
 Tetevvüc etti üzehher-i likâ-yı nûrânî
 O dem ki parlâdı bir feyz-i dembedem müteâl
 O demde başladı etrafa inkişâr-ı kemâl
 O râyet oldu riâyetle mazhar-ı teşrif
 Kesîf sâyesi etmekte âlemi taltif
 Ne sihr-i mâdelet ârâ, ne mezc-i râbita-zâ
 Bu ihtilat-ı anâsır ne inbisât efzâ
 Ne âsımâne eserdîr bu imtirâc-ı milel
 Binâ-yı şevket-i Osmâniyane işte temel
 Himâyedir buna üs-sül esâs bir menşe'
 Bu sancak altına ulvî, şerefli bir melce
 (Hilâl) feyz-i livâyeye berât-ı istidlâl
 (Sitâre) remz-i teâliye bir işaret-i âl
 O bîkr-i duhter-i ismet ki adle âşıktır
 Esîr-i gayret-i İslâm dense lâyıktır
 Gayûr: O zümre-i İslâmiyân değil mi sebep
 Ki saldı âleme heybet livâ-yı satveti hep
 Alemle âlemi doldurdu adl ü refetimiz
 Yayıldı her tarafa sît-ı nâm ü şöhetimiz
 Dikildiği yere mutlak dikildi nahl-ı selâm
 Cihânı feth eder encâm-ı rayet-i İslâm
 Onunla oldu mükevkeb semâ-yı medeniyyet
 Onunla buldu resânet binâ-yı milliyet
 Ziyâ-yı feyz Hudâdır bu şems-i bârîkanın
 Esâs mâyesi: Feth ü zafer bu hârikanın
 Livâ bu renk ile güyâ ki bir nişâne-i şân
 Budur şecâat-ı millîye kanlı bir burhân
 Tam altı yüz senedir böyle râyet efrâzız
 Ne âzimâne mekânethi kavm-i mümtâzız
 Bir elde seyf-i şecâat şerefle cân verimiz
 Bir elde kilik-i siyâsetle mülkeşân verimiz
 Bunun cihâna mehâbet-nisârı ra'-yi sedid
 Bunun yegâne himayet şîârı zıll-ı «Hamid»
 O mihr-i pâk-i hilâfetle yağsın âleme nûr
 Ki mülhimâne irâdâtı rayet-i menşûr
 Hamîr-i şevketi bir mâye i saâdetdir
 Debîr-i hikmet-i pür-vahy olursa âdettir
 Nazîri az bulunur böyle bir hükümdârın
 Bu söz müsellemdir cümle yâr u ağıârın
 Bağışlasın bize Allah padişahımızı
 Bağışlasın ona da lûtf ü şefeatiyle bizi

Erkan-ı Harb Kolağası R(a). Vehbi

(30 Temmuz 1314, S.11, s.2.)

YETİME

Görsem, iki üç çocuk berâber!
 Gönlümde doğar o dem kederler...
 «Anne» demedim cihânı bildim!
 Bilmem ne için hayâta geldim?
 Dünyâda olaydı nâzlı mâder!
 Ağlardı benimle hep beraber...
 Gam dâyelik etti; cân ve kalbe!..
 Kâdir olamam gumûmu selbe!
 Bâri pederim!.. Aman! Ne hoş söz!
 Dökmezdi bu rütbe kanlı yaş göz!
 Rüyâda, o sevdiğim cemâli!
 Ah! Anne mi? Görmek ihtimâli,
 Yok mu? O zamân tebessüm etsin
 Karşımda peder!.. Tecessüm etsin
 Mâderle peder ne oldu? Nerede?
 Her dem ararım! Fezâda yerde!
 Söyle asuman! Kamer, sevâbit
 Durma â felek, bu rütbe sâkit!
 Her zerre ölü... Sükât ederler!
 Bir öksüzü... Âh niçin üzerler?

İsmet

(30 Temmuz 1314, S.11, s.4.)

GİRDÂB-I SEFÂLET

«Bir zulmet-i amîka» zalâm-ı ğamum ah!..
 Bin levha-i hümûm u keder, gusse ü dürûd
 Pişimde şöyle bir yer açılmakta gâh gâh;
 Her gûşede görünmede her lahza bî-hudûd
 Âlâm-ı cünûdı safbesaf u tûde-i siyâh...

Bî-tâb-ı alil-i hacamât hümûn ile
 Karşımda işte gavr-ı amik-i sefâlete
 Âvâre koşmadayım, öyle zu'm ile
 Girmek nasîb olur da saray-ı seâdete
 Heyhât! Bin meşâkk u te'abla gumûm ele

Dehşet-nisâr-ı kûh-ı bülend-i küdüreti
 Aştıkça, pîş-i çeşmime bir başka pür-mihen
 Girdâb gelir yine evvel ki kasveti
 Tezyid eder bu hâl ile bir lahza durmadan
 Dinlenmeden kucaklıyorum bin meşakkati!

İbnü'l-Faîk
 A(yın). İsmet

(6 Ağustos 1314, S.12, s.2.)

ESKİCİ

Bir elde iğnesi, diğer elinde eski pâ-pûş,
Zavallı gâh diker, gâh tevakkuf eyler idi!
Bütün gumûmunu der-hâtır eyleyip bî-hoş
Olur gibi... O zamân, âh!.. Tevekkûf eylerdi!..

Birazda kendini toplar devam eder işine.
Bir iştiyâk ile bîçâre aldı iğnesini
Hemîşe dönderiyor... Bak tevekkûf etti yine!
İştitti yavrusunun gâliba güzel sesini...

Biraz da dinledi... Yok kimse!. Daldı evhâma
O şimdi söyleniyor: «Âh zavallı yavrucuğum!
Sevin, sevin ki sefâlettesin... Fakat encâm
Emînîm işte o pek kanlı, kanlı yavrucuğum»

Zavallı söylemedi başka söz, evet o zaman
Karardı gözleri, bîçâre titriyor... Heyhât!
Bir «Âh!» çıktı, evet! Leblerinden... İşte o âh
Sükût etti yine... Çehresinde hâl-i memât!..

Uzakta kesb-i kesâfet eden bulutlardan
-Cihâm sarsarak, âfâkı pür-tanin ederek-
Kapıp da urdu bir âteş -zavallı öyle iken!
Serildi... Düştü elinden! O iğnesi, pâ-pûş!..

İbnü'l-Faik
A(yın). İsmet

(17 Eylül 1314, S.18, s.1.)

KOPARMAYIN

Koparmayın... Yetişen ravza-i hayâtımda
Takallübât-ı zemâne nasılsa uğramadan
Bu nev-şüküfte çiçekler, şu pembe goncalar

Koparmayın... O çiçekler dem-i memâtımda
Garâm-ı rûhumu tezhîr edip uçarlarken
Emellerimle müzhheb-güşâde şeh-perî
Ki sâyedâr edecektir bu cism-i zârımı da

Koparmayın... Bu dal üstünde titreyen bu çiçek
Canân-ı rûh-ı şebâbımda bu nisâr olacak
Gönül bu sâyede her dem bahâr var olacak
O, bir çiçek, nazarımda hazâna ermeyecek

Koparmayın o çiçekle -koparmayın güzelim-
Bahâr ömr-i şebâbım onunla kâimdir
Hezâr-ı rûh-ı garâmım, saâdetim, emelim,
Bu hande-zâr-ı hayatım onunla dâimdir

Koparmayın açılırken şu zehr-i bir emeli
Şükûfe-zâr-ı şebâbın latîf bir gülüdür
Emellerim bu çiçektir, gönül de bûlbûldür
Bu nev-nemide çiçektir değil mi en güzeli?

H(a). Tahsin

(8 Teşrin-i Evvel 1314, S.21, s.1-2.)

FEER

Bütün âmâlîmîzî cîlve-geh-i pür-nûrî
 Şevk ü ezvâkîmîzî lâne-i gam mehcûrî
 Arz eder gözlere eşâr-ı matar-iksîr
 İşte bir şi'r-i musaffa bu, veya şi'r-i sihr

Açılır gösterir enzâra riyâz-ı melekût
 Menba-ı şi'r midir yoksa bu levh-i lâhût
 Kisve-i âle büründü neyi ihtar ediyor
 Kaşının rengi mi gözlere izhâr ediyor

Oradan doğmayacak mîhr-i letâfet-i pür-nûr
 Doğacaktır -bilirim- şimdi hilâl-ı enver
 Almış agûşa bir ahter pür-nûr u latîf

İbnü'l-Faik A(yın). İsmet

(15 Teşrin-i Evvel 1314, S.22, s.1.)

Bir şükufe-zâr-ı edeb olan güzel, parlak, sevimli Mütâlaamızın 22'nci nüsha-i nefisesinde A(yın). Fehmi Efendinin fakire hitaben bir manzume-i güzidesini gördüm.

Evrak-ı perişanımı karıştırmak için bir arzu uyandı. İki sene evvel «Tahattur-ı Mazi» ser levhasıyla karalayıp o aziz biraderimin iltifatına mazhar eden manzumenin yalnız beş bendini bulabildim. Ötekiler gibi pââmâl-ı nisyân olmalarına vicdanım kail olmadığı için takdim ederim.

[TAHATTUR-I MAZİ]

1

Bir kevkebedir ufûl etmiş
Sûratle geçen latîf zamanlar
Bir nazra rûbâ çiçek ki solmuş
Bî-gam ü keder giden o anlar
Mâzi ne? Bir ahter-i melâhat
Bir mâh-ı münir zî-letâfet

2

Ettikçe geçen zamanları yâd
Gönlüm oluyor sevinçle mâli
Vicdânım ise gumûmdan âzâd
Fikrim ediyor hemen teâlî
Mâzi ne cîb-i rûh-perver?
Kim hâtırası meserret-âver,

3

Vicdanımı dâim eyler işgâl
Lezzetle giden o tatlı evkât
Rûhumdur o hâtırâta meyyal
Gâyetle güzindir bu hâlât
Mâzi ki şükûfe-i zariftir
Ma'nâlî tehayyülü latîftir!

4

Ettikçe o demleri tasavvur
Çeşmim döküyor sirişk-i hasret
Kalbim çekiyor büyük teessür
Gelmez mi o vakt-i pür-halâvet
Mâzi ne? Bir af-i tâb-ı âfil
Bir necm-i melîh ki nûru zâil

5

Mümkün mü o demleri unutmak
Kim şâhid-i cân idi beraber
Kalbim düşünürdü yâri ancak
Başka şey için yok idi bir yer
Mâzi ne sevimli bir çiçeksin
Sen kalb-i hazîne bir meleğin

Mehmed Şevket

(5 Teşrin-i Sani 1314, S.25, s.1-2.)

BİR KUŞ

Ne muğniler, ne hissî nağmeler icâd eder bir kuş
Bedâhetle ne hoş manzumeler inşâd eder bir kuş
Mealî pür-gavâmız bin makâl irâd eder bir kuş
Ne dem ölse benim hicrânımı müzdâd eder bir kuş

Olur vaktâ ki her yer bir gülîstan-ı safâ-pîrâ
O dem âgâz eder feryâde bir murg-ı dil-i şeydâ
Deli gönlüm dahi olmak diler evc-i semâ peymâ
Ne hâlettir beni ki şâd-gâh nâşâd eder bir kuş

Gelir devr-i hazan... Eyler teverrüm cümle yapraklar
Olur bu hâle karşı girye-zâr-ı mâtem ırmaklar
Tabîat sînesinde gizli bir derd ü elem saklar
Bakar solmuş gülîstâna bahârı yâd eder bir kuş

Hazîn efgânımı gûş eylesem bir leyl-i mihnetde
Bana te'sir eder bu teng-nây-ı hecr ü hasretde
Acep bilsem şebân-gâh subha dek bir câ-yı zulmette
Niçin ishak ishak hep diye feryâd eder bir kuş

Anın dersihâne-i tahsili gül-zâr-ı tabiattır
O bir şâkird-i âlidir... Mücessem bir zekâvettir
Sünûhâtı büyük şairlere mahsûl-ı bida ttır
Bir insandan ziyâde arz-ı isti'dâd eder bir kuş

Olup şeh-per-güşâ-yı i'tilâ bir rûh-ı şâirdir
Tagannî-i latîfî hep ilâhiyyâta dâirdir
Meleklere edip pervâz o bir masûm-ı tâhirdir
Fenâ-yı ihtivâ-yı âlemi âbâd eder bir kuş

Leskofçalı Ali Haydar

(2 Kânun-i Evvel 1314, S.29, s.2.)

3.2. Mensur Şiirler

BİRLEYİŞ

Ey yerleri, gökleri yoktan var eden ulu Tanrım!

Seni tanırım, sana inanırım, yerlere kapanırım ellerimi göklere açarım, sana yalvarırım, sana taparım.

Birsin, birliğin bilirin, seni birlerim, dilimle der, yüreğimle söylerim evet! Birsin!

Doğmaktan, doğurmaktan, duraktan berisin,

Her yerde varsın, görürsün iştirsin bilirsin!

Büyük işlerin çoktur bu işleri ortaksız, yardımcısız yaparsın! Yalnız senin dilediğin olur,

O dediğin yerini bulur bu yer, bu gök, bu ây bu güneş bizim görebildiğimiz ve göremediğimiz her ne varsa hepsi senin buyruğun altındadır. Kimse başını kaldırıp da bu neden böyle oldu? O neden şöyle olmadı? Diyemez, kımıldanamaz, yaratırsın, öldürürsün, var edersin, yok edersin, yaparsın, yıkarsın işlediğinden sorulmaz istediğinden başka olmaz

Büyüksün! Bu büyüklük yine senden sana vergidir büyüklük, o ululuk senindir ve yalnız sana yakışır.

Sen O büyük yaratanımsın ki: Yerlerde göklerde yaşayanların en büyüğünden en küçüğüne varıncaya değin hepsi gece, gündüz senden yardım ister, sana karşı diz çöker, boyun bükür, ağlar sızlar. Senin adını çağırır, sana yalvarır.

Yeşil otların üstünde sıçrayan, koşuşan o körpe kuzucuklar meler, seni çağırır, senden yardım diler.

O çiçekler, o sarmaşıklar arasında uçuşan altın kanatlı kelebekler seni söyler, sana doğru uçar, senden yardım bekler.

O güzel, sevimli kuşçağızlar daldan dala uçarak cıvıldar, seni çağırır, senden bize bir örnek gösterir.

Evet! Evet sen bunların dillerini bilirsin, duygularını duyarsın!

Başımız üstünde parıl parıl parlayan o büyük güneş senin küçük, sönük bir ışığıdır. Seni arar.

Ayağımız altında durmayıp yuvarlanan bu yuvarlak yer senin bu kullar ki verdiğin en küçük bir durakçadır, o da sana koşar.

Ey ulu Tanrı! İşte bütün varlık içinde aranan, söylenen çağrılan sensin! Yüreklerimizin en derin yerinde sakladığımız doğru veya eğri duygularımızı iyiden iyi bilen sensin! Bir karıncanın yapraklar üzerinde çıkardığı küçücük hışırtıları işiten, duyan sensin! En karanlık bir gecede gizliden gizliye işlenen bir işi apaçık gözleyen, gören sensin!

En ve son sensin! Seni biliriz, seni birleriz. Sana geliriz. Evet! İstedığımız, aradığımız sensin! Senden başka yoktur.

Dilediğimiz senin ışığını görmek, ocağına girmek seni evet, seni bulmak.

Birlerim birsin büyüsun yok eşin

Hep bu varlık, bu düzen kendi işin

Sadi

(10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.3)

ŞİTA

Heyhât! Yevm-i ahir-i kâinât!

Ecrâm sükût ediyor. Dağlar pamuk gibi atılıyor.

Semânın ziyneti, arzın azameti rize rize olmuş; lâyenkatı' uçuyor.

Yerle gök birleşmiş, etrafı zulmet kaplamış, heva ile mâ-surun sayha-i havl - engizi gibi- velvele nümâ-yı dehşet oluyor.

Bir harc ü merc arasında zavallı insanlar «eyne'el-meferr» feryâd-ı dil-hıraşanesiyle yekdiğerinden firar eyliyor!

Heyhât! Hangâme-i yevm'el ahd!

Ne enhârın şevk-i âver cereyanı ne mürgânın ruh-perur elhânı işitiliyor. Ne semânın rengi mînası, ne sahrânın safha-i dil-rübası görülüyor.

«Kün.....» ferman-ı celiliyle suret-pezir-i tekevvün olan mevcudât yed-i kudretin sademe-i kahrında zil ü zeber oluyor.... hayır hayır!

Kenâb-ı tabiat elvâh-ı sefidini açmış; deryalar, sahralar, dağlar, ağaçlar beyaz cârlar giyinmiş. Bir firaş-ı feyzde, bir agûş-ı safâda uyuyor. Kuşlar yuvalarına, hayvanlar ağıllarına iltica etmiş; bu hengâm-ı hengâme nümâye karşı sükût ediyor.

Arzın dûd-ı âteşini semânın dümu-ı bâridânesiyle birleşmiş; yağıyor! Bila inkitâ' kar yağıyor.

Efsus! Tefekkürat-ı âramsuz

Mevcudat yine firaş-ı feyz-nakından kıyam eder.

Bahânı yine arayış-ı renga rengiyle ibtisâm eyler. Semâlar, sahralar, bin türlü safvet; deryalar, dağlar bin türlü letâfetle piraye-pezir-i sabâhat olduğu halde, kuşların terâne-i şevk efzâlarıyla istikbâl olunur. Yalnız, evet yalnız bahârların. Şitaların pâ-mâl kahr u hazânı olan insan; zavallı mahluk, sabah-ı haşre kadar zalâm-ı mechuliyet içinde âlûde-i hâb-ı nisyânı bulunur. Hayret!

Ahmed Enveri

(10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.3)

BAHAR

Mevsim-i latîf-i rebîi arz-ı dîdâr ediyor. Nev-arûs-ı bahâr, çayırlarımızda nesim-i hoş-bûyu ezhâr-ı letâfet nisânı, zevk ve meşâdeti istikbal için tehiyyât-ı mütemâdiyede bulunuyor.

-Bilâd-ı nevbedeki menfâ-yı baidinden avdet et, ey dilber kırlangıç!

Çeşm-i mahmur-ı şafak dürdâne-i sirişkiyle çemen-zar-ı latîfi feyz-nâk etmekte, sevimli bahçelerimizi tartib ve ihyâ etmektedir.

Hurşid-i münevver, hüsn ve letâfetini her cihete neşr ü tamim ederek, her subh-ı zî-safâda haclegâ-ı, maşrıktan arz-ı dîdâr-ı tâb-dâr eyliyor.

-Tabiatla her şey seni zevk ve safâya davet eyliyor. Şen kelebek! Öteye beriye koşup uçuşarak zevk-yâb ol.

Henüz taht-ı esarete bulunan ezhâr yakinen mahbeslerini bittazyik bir sûret-i sabiha da inkişâf ile lemeân eyleyecektir.

Kışın tahribâtına maruz olmak hasebiyle üryan kalan meşcere de kesb-i huzârata başlıyor. Bu meşcere-i latifenin teşkil eyleyeceği kubbe-i hazırada her kuşçağız da hayât taze kesb eyleyecektir.

-Ey andelip-i huş-elhân! Ey şâir-i belîğ-i tabiat! Terennümât-ı dil-nevâzânenle gönüllerimizi ihtiraza getirmek için tayarânını tatil et.

Çiçekler âlihesi flor, uzun bir müddet hâb-güzin-i istirahat olduktan sonra bir germi-i rabîi ile uykusundan bî-dâr oluyor.

Her tarafta şaşaalı bir alay izhar ederek kürsi-i azametini güller ve zambaklarla teşkil eyliyor. Her cihete bir letâfet, bir sabâhat isar ediyor. Dehan-ı melâikden handeler saçıyor.

-Ke's-i ezhârda küncine-i halavetini taharri ile, ey çalışkan arı! Çiçekleri emmekte devam et!

Nev-şüküfte goncalar, mâi sünbüller, bütün benât-ı bahâr, nesimin o şâir-i ilâhının ihtizazlı bûseleriyle bir mevce-zâr-ı letâfet arz eyler. Bir serayende-i tabiat,

mahbube-i şarkın sevdalı tebessümlerine karşı bir neşide-i garam okur. Bir çeşm-i semavinin hafif humarına benzeyen mai bir sis-i dâmen-i sahrada dolaşır. Göz yaşlarını tanzir eden bir jale-i seheri nûr-ı âfitaba karşı korur.

Alem bir sermesti-i tâm ile zevk ve safâdan hisse-yâb olarak girye ve figanı unuttur. Her şey ziyâ-nisâr olur. Hande ve tebessüm her tarafa intişar eder.

Sabâ, sevimli râyihalarıyla yüzümüzü okşar.

-Bu tarab-engiz davete karşı, ey erbâb-ı zevk ü safâ! Ey meftûn-ı bedâyi-i tabiat olan şuarâ! Umumen bidâr olunuz.

Her şey, icra-yı zevk ve tarab ediyor, her yer kesb-i letâfet ve huzâret eyliyor. Her şey hayat-ı taze kesb etmiş; her taraf hurşid-i cihân-tâbın eş'a-i zerrinde feyz-yâb oluyor. Rabi-i muzaffer ise feyz-nâk, pûseleri altında her kalpte, bir usâre-i muhabbet, bir hiss-i şebâb ve meserret uyandırıyor.

-Mevâid-i âşıkânenin işte zaman-ı incâzı!

Ey üftâde-gân-ı sevda! Birbirinizi seviniz!

T(1). Necdet

(11 Nisan 1313, S.36, s.2)

DERD-İ NİHÂNİ

Yeşil çayırlarda, bir reng-i zümrüdün irâe eden sahralarda kemâl-i letâfetle inkişaf eyleyen ezhâr-ı tâb-dâr meyusiyet-i kalbiyemin ne kadar derin olduğuna kesb-i vukûf etseler eminim ki bir merhamet-i ızdırab-engize tabiiyetle hâl-i pür-melalime benim ile beraber girye-bâr-ı teessür olurlardı.

Gûş-ı ızdırabımı terennümât-ı lâhûtiyânelerini istimâa hasr eylediğim zaman bülbüller, o ilahi şâirler kalb-i nevmidimin ne derece büyük bir hüznün esiri olduğunu bilseler beni teselli etmek için etrafta elhân-ı muhabbet okuyarak pervaz etmeğe geleceklerdi.

Perî-i fecr göz kamaştırarak bir letâfet-i behiştî ile maverâ-yı maşrikdan arz-ı didâr-ı pertev-bâr eylediği sırada nücum-ı tâb-dâr sinemde ne kadar acı elemeler seyeran ettiğini görebilseler semâvâtı terk ile benim nâsiye-i endişe-nâkda bin levha-i ibtisam ve meserret teşkil etmeye şitâb eyleyeceklerdi.

Lakin heyhat!. Gece gündüz şiddetini artırarak mevcudiyetimi cayır cayır yakan bu gayr-ı kabil-i tarif ye'si hiç kimse teşhis edemez. Bunu hiç kimse ifâkat-yâb eyleyemez. Meğer ki bu derd-i elîmi kalp-i zahm-dânma ilka eden meh-cemâl beni nail-i merâm eylesin

Abdi Tevfik

(22 Nisan 1313, S.40, s.2-3.)

METRUKAT-I ŞEBABIM'DAN

ŞİİR-İ METRUK

Gönlüm ister ki: Bu köhne cihân daima bahar olsun.

Gönlüm ister ki: Semâ-yı şarkîde, pembe bulutların arasında nâzân nâzân harâmân olan hurşid-i nev-tulû tâb-ı melâhatî, renk-i bekâreti ile daima şevk-i âver nesim-i bî-karâr olsun!

Gönlüm ister ki:

Mu'cizin gözlerinde nûr-ı emel

Hande pîra lebinde şi'r-i şebâb

Sarışın, bir seher edâlî güzel

Arz eder şâirane bir mehtab!

Şi'rini ilham eden bir nadire-i hüsn, bir gonca-i nev-şüküfte sevda ki

Ruhumun mahrem-i serâiridir!..

Daima piş-i enzarımda mahmur-ı mermer-i hande-nisâr olsun.

Gönlüm ister ki: Harim-i hissiyâtım nedim-i teessürâtım olan bir kızın sâye-gâh-ı agûşunda daima hafî hafî girye-bâr olsun.

Gönlüm ister ki: Şiir, musiki mevc-â-mevc kalbi bir sadâ, bir terane-i emel-nüvâz daima cûşîş-fezâ-yı rûh-zâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bu mecâzibe-i kalbiye, ilk sevda, hayat-ı şabbım, bu mesti-i garâm, daima ilelebet pâydâr olsun.

Gönlüm ister ki: Perişan bir dalga gibi ihtizaz eden nen nâ'z-perver, saf bir sinede bir buse-i dil-cû gibi daima lerze-dâr, tavaf-gâh uşşak-ı nâlegâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bu hâk-i fenâ, daima mehâsin-i fitrattan umumi bir uhuvetten, mülkiyetten, şevk ü şetâretten ibaret bir âlem-i pür mesârr olsun.

Gönlüm ister ki: Kırlara çiçeklere âvâre âvâre nakl-i hissiyat eyleyen bir hânende-i tabib, sevimli bir kuş daima bana gam-güsâr olsun.

Gönlüm ister ki: Bütün bu muâdât, bu ağrâz-ı şahsiye-i temelinden kurusun ve tesâvi-i âmâl-i husuli ile beşeriyet bu mübareze-i daimadan vaz geçsinde herkes gâm-gâr bütün emel-cû nazarların perde-i amâsi ref olunsun da bütün enzâr-ı iştîyak o nûr-ı sermediyeti müşahade ile daima bahtiyar olsun.

Fakat heyhât!.. Bütün bu şeyler
Bir perişan hayâl-i şairdir.

H(a). Remzi

(4 Şubat 1313, S.80, s.1-2.)

ELVAH-I SEHERDEN

-Mehmed Rauf Bey Biraderime-

Kenar-ı ufukta pembe bir tebessüm uçuyorken... Ta uzakta, azamet-i halikâneye şahadet eder gibi duran bir dağ -tabiatın rida-yı mahremiyeti olan- mâi sisler arasından hayal meyal görülür.

Bir sâye pâre-i sehâb yorgun denizin sath-ı râkidine, saha-i kebuduna donuk bir tül, bir gaze-i bî-renk çeker, bütün mevcudât mürakabe-i cû-yana bir sükûn, valihane bir istiğrak içinde nefha-i müşkin mevcudiyeti, nûkhet-pirahen-i fitratı istişmam ederek -bir mesti-i garâm ile- düşünür!..

Bir çeşm-i humar-âlûd serair-i hilkatten bir şeyler istikşaf ediyormuş gibi-nû-şin bir sekrâni-i tefekkürle-eb'ad-ı nâ-mütenâhiye kadar süzülüp gider.

Çağlayanlar tabiatın sevdâ-yı safına dokunmamak için lerzişdâr, muhteriz bir feşâ-feş-i cereyan ile maşuka-i hakikate nihan nihan itâle-i leb-i hamuş eyler.

Nesim nevazişkar bir sâye-i sebzın altında titreyen jaledar yapraklardan nev-şüküfte goncalardan buse-rûba-yı iştihak alarak seherin göz yaşlarına karşı lerzan lerzan bir lahn-ı tesliyet okur. Meleklerin sadâ-yı pâynı tenzîr eden bu terâne-i mübhemiyet o derece kalbî ve girizandır ki: Aheng-i hafâ-perveri yalnız râz-aşına-yı tabiat olan bir şairin fezâ-yı ruhunda bir mevc-i ihtizaz bırakır:

Sonra birden bir velvele-yi tarab kopar.

Bir ağacın dalları arasında çırpınan sevdalı bir kuş, bir hatib-i semavi-hitap küçüçük gözlerini meçhul bir noktaya dikerek:

Okur, bir şi'r-i mübhem aşka dair!

Sahra sahra dolaşan bir duman şevâhik-i cibâl üzerinde yavaş yavaş dağılır.

Çemenler, envâr hoş-bu renk renk menzur olmaya başlar.

Bir hayat-ı ahraranenin, bir muhabbet-i masumanenin kasaid-i hissiyatını kavalına tevdi eden asûde bir çoban . Bir bahtiyar yeşil bir semanın zîr-i ihtişamından sıyrılarak müzehher bir vadiyi takip eden koyunlarıyla hasbihale koyulur.

Berf-i muattarla mestur bir kestane ağacının dibinde oturan onbeş yaşlarında bir köylü kızı ihtimal ki: Peri-i sihirdir!

«Hazin hazin bakıyor, yoksa kendi kendisinin»

«Harâb-ı tâb-ı nigahı mıdır?.. O çeşm-i kebûd!»

Beyitinin tasvir eylediği enzâr-ı zî-meâline katre katre dökülen eşkâbe-i
sevda-perverâne silerek nazan nazan gül-pâş-ı ibtisam olur.

Kenar-ı ufukta pembe bir tebessüm uçuyorken!..

Vodinalı H(a). Remzi

(10 Eylül 1314, S.17, s.2.)

3.3. Ebedi Makaleler ve Mektuplar

Mektubi-i sadaret-i izami hulafa-yı kiramından Emin Paşazade izzetli Mahmud Kemal Beyefendi tarafından ihda buyrulmuştur

EDEBİYAT

Edebiyata dair pek çok âsâr-ı ceyyide mevcud olduğu halde o vadide tekrar hâmerân-ı bahs ve makâl olmayı zevâidden add edenler bulunabilir. Lakin bu gibi mesâil-i müfideden ne kadar bahs olunsa hakikat bir derece daha inkişaf eylemiş olacağı için o yolda imlâ-yı sahâif zevâidden değil, fevâidden madûd olmak lazım gelir.

Edebiyat namı işitilince (efâil ve tefâile) tatbiken söylenmiş iki beyit yahut müsecca' üç satır yazı derhatır edilmesin. Rindane, şehvet-perestâne bir gazelle dem-saz, tıflâne üç sözle nağme-perdaz olanlar mezbele-i cehalette kendilerine hem dem bulabilirlerse de gülşen-i edebde hem zebân bulamazlar. "Edebiyat edebden müştaktır hakikatına kail olan üdebâ mesela, hürmeti şer'an edeben sabit olan Bint-ül İnebin tavsifât-ı nekbet-âveriyle mâlâmâl bulunan bir manzume-i rindâneyi edebiyat nâmına hiç bir vakitte kabul etmezler.

Edebiyat ki mühezzeb-i ahlâk, münevver-i efkâr, bir bedreka-i saadettir, o nâm-ı muhtereme nisbetle tanzim ve enzâr-ı nev-residegâna takdim edilen bir şiir-i rindaneyi ki bittabi' arzu-yı visal duhter-riz ile pir-i muğâna baş eğmek muğpeçe-i bâde-furûşa kavuk sallamak usulünü talim ve izhan-ı kariinni tesmim edecektir, edebiyattan maksud olan manâ-yı tağyir, edebiyatı bî-edeblikle tefsir etmek değil midir?

"Doldur kadehi getir şarabı" zemzeme-i mestanesiyle taleb edilen âb-ı şarârengizin zevk-i idrak sözüyle en muhterem sayılan adamlar bile şetm ve sebb ve belki ser-şâri-i sehba-yı cinnetle katl ve darb olunduğu halde hâlât-ı bed-mestaneden bahis ve indi ulül edebde enva-ı hacle bâis olan o şiir-i habaset-âmuz nasıl edebiyat namını ihrâza sezâ, edebiyatta ne suretle (Bedre-ka-ı tarik-i Huda) unvanına ihrâ olur.

Nev-i beşerin yek-diğeriyle hüsn-i ülfet etmesi levâzım-ı esasiye-i insaniyeden ma'dûd bir fiil-i mahmud iken bu hasise-i müstahseneyi izale ve tabiat-ı beşeriyeyi dereke-i ridâete imale eden piyaleyi bezm-i germâ-germ-i muaşerete neşe-i bahş yegâne add eylemek o nokta-i nazardan aheng-saz-ı şevk ve tarab olmak kanun-ı edebe nasıl muvâfık ve bu halde edebiyat ism-i müsemâmına ne vechle mutabık olur?

Dem-i hüşyâride mazhar-ı hürmet -i enâm olmakta iken sâika-i mesti ile esvak ve pazarda düşüp kalkarak ve ser-i azizini duvardan duvara çalarak mashare-i ahibbâb, tabir-i sahîhle mel'abe-i kilab olmak edebe müstenid bir hareket ise o manzara-i kerîhiyi rengin kelimât, dil-nişin tabirât ile tavsif etmek ve erbab-ı edebi arak-riz hicâb ve vakf-ı ızdırıp eden o hâl-i rezalet-i iştimali (Sakiname) ünvanıyla bir manzumede tecessüm ettirmek de edebiyata ait bir keyfiyet midir?

Şu surette hâdim-i ahlâk olan edebiyat hedim-i bünyân-ı ahlâk olmaz mı?

“İnna âserâne tedüllü aleyne fenzeru badenâ ilel-âsâr”*

Mealce mademki her türlü ahvâl-ı âsârdan istidlâl olunacaktır, mademki şu revâk-ı bî sûtunda “sözden pâyidar bir ber-güzâf” yoktur, ahlâkın minnet ve şükranını celb edebilecek insanı mezarında da garîk-i ezvâk-ı cavidâni eyleyecek âsâr-ı muhallede tedvine sarf-ı cel-i gayret ve edebiyat namını nî u miyeh tahsis etmeyip ezhân-ı şebânı tenvir ve uyûn-ı imânı karir edecek mebâhis-i ciddiye tahririne himmet etmek lazımdır.

Şu fâni dünyanın hangi halinde bekâ var? Haşat bir nehir-i sehlû'l-murûr gibi girdâb-ı fenaya insibâb eder. İnsanlar dembedem mezar-ı ademe şitâb ediyor. Binaenaleyh insan yad-ı cemilini hafıza-i ahlâfa nakş edecek, ebnâ-yı nevini ruhuna ramet-hân eyleyecek esbâb-ı istihzâr ve “Hayrû'n-nâsi men yenfeu'n-nâs”* sır-ı celiline mazhariyete bezl-i sa'y bî-şümâr eylemelidir.

Bir zühre-i behişt gibi kulûb-ı bedâyi-perestane bahş-ı inşirah eden gül çehreler -ki şu serâçe-i mina renkte neşât-resan kalb-i hazindirler- bir nigâh-ı mahmuraneleriyle en metin gökleri cezb, akıl ve şuurumuzu selb ederler. O mehcebinler ilkbaharın en şaşaalı, en mükevkeb bir leyl-i safâ-füzûdunda hissiyat-ı rakika erbabını cennete girmişte ferîştelerle behem-ağûş-ı muhabbet olmuşçasına bir

* Bize delalet eden eserlerimize bizden sonra bakın.

takım tahayyülat-ı sevda-perestâneye sevk, tabir-i vazihla ifâza-i zevk ederler. Ah her bahar bir hazana inkılab, bâd-ı sarsar-ı memât gülbin hayatı harab eyler.

Taravet-i nev-cevani pâmal-i huyul-i nâ-tuvani olur. Bûlbüller susar, güller solar, şişe-i rindân kınılır cam-ı serşâr dökülür derd-i humâr insanı hayatından bizar eder, o hâl ile beşer bil-ihtiyar hufre-i kahre girer, âlâm-ı nedâmet sabah-ı haşre kadar sürer...

İnsan odur ki kendisini nefi' nas ile hayrû'n-nas eder, bir başka zevk ile istinas eder.

Bir sözle ibka-yı nâm etmek, şeh-râh-ı fazilete gitmek ne büyük saadettir. Şu tarik-i feyzin salikleri elbette bahtiyaran-ı erbab-ı fazilettir.

Hâyide bir mazmun bulmak için kıymeti zamanları ifna, şehvet-alûd bir gazel söylemek için kendini imha eylemek pek büyük gaflettir. Mütecâsirleri şayân-ı ta'n ve mezemmettir.

Edebiyatı mekarim-i ahlakın hâdim-i yeganesi bilmelidir, bu daire haricindeki kıl u kâlî, makâl-ı bî-meâlî sahife-i hatırdan silmelidir.

Bir timsal-ı cemalî -vehhab-ı kudretin ibda-ı mehasindeki kemalini enzar-ı bedâyi-şinâsânda tecessüm ettirmek için- tavsif eylemelidir. Şiiri bu fikirle söylemeli, nesri bu maksatla yazmalıdır.

Yoksa sine-i cananı, gaddar-ı mehve-şânı tahrik-i şehvet, ika-i habâset için vasf ve sena, edebiyat namını o misüllü hâlât-ı müstehceneye feda etmemelidir.

İşte şu dakikaya nasb-ı nazar-ı ibtisar ile bî-lütfihi teâla "Mütâlaa"mızın sahâif-i edebiyesi: "Ahlâfına edibâne bir eser bırakanlar mahiyet-i insaniyesini hayat-ı edebiye ile insaniyete hizmet için istihlâf etmiş olurlar.

Hikmetine muvâfık âsâr-ı ceyyide ile imlâ edildiğini görerek iftihar ve alâ kadr'il-istita'a bizde o yolda tedvin-i âsâra sarf-ı yâr ve iktidar ederiz.

Tevfik Allah'dan ikdam bizdendir.

Eminpaşazade Mahmud Kemal

(22 Temmuz 1312, S.1, s.3)

* İnsanların en hayırlısı onlara faydalı olandır.

[Mektup]

Selanik eşrafından izzetli Adil Beyefendiden aldığımız varaka-i tebrikiyedir ki bazı mütâlaâtı muhtevi bulunmasından aynen derc ile kesb-i fahr eyleriz.

Azizim Efendim,

İntişarına sabırsızlıkla intizar ettiğim “Mütâlaa’yı” aldım. Kemal-i men ve iftihar ve mezid-i şevk ve mesârr ile baştan başa okudum.

Şehrimizin ehemmiyet ve nezaketi, gençlerimizin fetânet ve terbiyesiyle mütenâsib ciddi bir eserin neşr ve tesis edilişi abd-ı ahkârınızla beraber umum hemşehrilerimizi leb-riz-i şükran eyledi. İşte bendeniz de hisseme düşen teşekkürâtı arz ve beyana şitâb ediyorum.

Bir de “Mütâlaa”nın sahifelerini karıştırırken ufarak bir keremnâmenizi de buldum. Teklif-i refâkat yolunda yazdığınız zengin kelimât bezl ve izhârında ibrâz-ı semâhat buyurduğunuz iltifat, alelhusus varak-pârenin tarz-ı tahririnde revnak-bahş-ı uyûn olan ahenk ve letafet, bû-yı müşkin marifet dolayısıyla onu bazen mahiyeti kestirilemeyen bir meyl-i garib ile kitap yaprakları arasına vaz’ edilip biraz zaman sonra tesadüfen piş-i karide ibtisam-ferma-yı nümayiş olan evrak-ı ezhâra benzettim.

Bendenizi “Mütâlaa”ya yazı yazmağa davet ediyorsunuz. Canıma minnet! Yazdığı okunabilen bahtiyarlardan olsaydım teklif-i teşvikkâranenizi can ve baş ile kabul eder, infaz ve icrasında bir an terâhî etmezdim.

Mamafih yine çalışacağım.

Şu kadar ki üdebamız müşkil-pesent hatîatı mikroskoplara arar, pertev-sûz ile irae ederler. Tabii insan, ezcümle bizim gibi aciz insanlar kusurdan beri hatadan âri olamazlar. “Sivri nazar” ediplerimiz tîr-i tarizi üzerimize havale ederlerse doğrusu sizi siper edineceğim.

Hoş ki tenkid, seçip iyiyi hurdadan ayırmak olduğuna göre onu bir kase incinin sarısını beyazından, la’l-günanı koyusundan tefrik ve değeri olmayanları derkenar etmek maksat-ı kıymet-şinasâne, gayret-meâli-i pesendâne ve cihet-i hakikat-perestânesiyle icra ederlerse meşru ve memduh sâyar, ve illâ âdi bir cedel-i garaz-kârâne gibi mecruh add eder ve o hâline de düçâr-ı tariz olanlarına sözün kıymet ve

tesiri, hakayıkın mertebe-i meziyet ve makbuliyeti ve lâhık olduğu meâni-i beyân ve tecessüm ettirdiği mesâil ve eşyanın ehemmiyet ve ona munzum olarak kâilinin haysiyet ve faziletle mütenasibtir, diyerek o gibi hüsn-i niyete makrûn olmayan tarizata atf-ı nazar-ı itibar etmemelerini tavsiye ederim.

Sırası gelmiş iken bir şey daha arz edeyim: Biraz zamandan beri imlâ-yı Türkimiz üzerinde nadide tebdilât, naşinide tadilât görülmekte ve bu da pek keyfi bir suretti icra edilmektedir. Ahiren elime geçen cerâid-i edebiyede hatır ve hayale gelmedik bu gibi bir çok tebeddülât müsadif-i nazar-ı garabetim oldu. Mesela: “asl” gibi telaffuz olunan “nasıl”lar, “fasıl” savt-ı medidini çıkarmağa mahkûm edilerek “nâsıl” suretini almış, “eylemek” mastarından olan “eyler” sigası manasızlıkla cezalandırılarak “eyler” şekline girmiş, lisan-ı Türkimiz terkib ve tahrir edilmeğe başlanılaben beri “elif, ye, çe, vav, nun” ile yazılabilen edat-ı talimler “için” gibi bir kalıba sokularak manası, edası içine oynatılmış, velhasıl bunlar gibi daha pek çok içinden çıkılmaz, kabuü yoluna gidilmez, sükut ile geçirtilmez haller reva görülmüş!

İmdi rica ederim lisanımıza muhabbet ve riayetiniz varsa -ki iştibâh etmem-bari siz “Mütâlâa”da bu gibi nev-heveslere meydan vermeyiniz.

Ra’na bilirsiniz ki efrad bir lisanın en ufak teferruatında en hafif bir tadili bile rey-i hudiyle icra edemez. O halde milyonlarca Osmanlının asırlardan beri müttetikken kabul ettiği bir şey üç beş kişinin içtihadıyla bozulmalı mıdır?

İmla-yı Türkimizde tadil olunacak elfaz, tashih edilecek cihât var ise ona ait olduğu devâir-i aliyenin nazar-ı itibarına arz etmeli ve o tadili takdir-i âmmeye mazhar olmak ve meri’ tutulmak için ondan talep etmelidir. Zira bu mesele lisanın bünyânını bozmak, esasını tahrib etmek olduğundan müttetikken ve resmen kabul edilmedikçe mazarrattan başka bir netice vermez.

Fil’vaki Avrupa’da elsine hemen her asırda bilhassa imlâca birçok tadilata uğramış, daha sehil bir şekle ifrâğ edilmiştir. Fakat iş bu keyfiyet bir şairin veya bir hikayenüvisin keyfe ma yeşâ kalem tecrübesi olarak meydana gelmemiş belki bu emr suret-i mahsusada teşekkül eden heyet-i ilmiye tarafından yalnız lüzum-ı tadili tahakkuk eden kelimata münhasır bırakılmıştır. Yoksa “içün”ü “için”,

“dürlü”yü “türlü” gibi görenler için için gülmeden, sözden bir mânâ çıkarmak için bu Temmuz sıcaklığında buram buram terlemeden kurtulamazlar.

İşte fikr-i kâsırânemce bizde makbul ve meşru olması lazım gelen suret-i imlâ evrak-ı resmiye-i hükûmetçe kabul ve tahrir olunan surettir.

Bu takdirde biz ona tebean taklide mecburuz katiyyen ta’dil edemeyiz. Belki yanılıyorum bu babtaki Mütâlaa-i sahiplerinin beyanını temenni ederim.

Uzun yazdım. Maksad-ı himem aliye-i irfan-ı penahilerini acizane takdir ve muvafakiyetinizden dolayı tebrik ve tebci iken iyice ileriye varmışım. İstifâ-yı kusur eder, devam-ı muvafakiyetinizi temenni ederim efendim.

Osman Adil

MÜTÂLAA

“Mütâlaa” muharrirleri içinde zat-ı ali-i edibanelerinin bulunması bizce bâis-i iftihar olacağı için bu babtaki maruzatımızın nezd-i marifperverilerinde mazhar-ı kabul olacağını ümid eyler ve istihkâkımızın fevkinde ibzâl buyrulan âsâr-ı iltifata arz-ı minnettar ve şükran ederiz. İmla hakkındaki ifâdat-ı musibeleri bizce karin-i savâbtır. Binaenaleyh bu babda makûlât dairesinde cevap verenler olur, verdikleri cevap mesleğimize muvafık düşerse derc edeceğiz.

(6 Ağustos 1312, S.3, s.1-2)

[Mektup]

Üstad-ı mükerrerem-i edeb atufetli Ekrem Beyefendi hazretlerinden aldığımız iltifanamedir ki aynen derc-i sahife-i iftihar eyledik:

Marif-perver efendimiz hazretleri

“Mütâlaa” nâm hakikat arası altında neşr-i ibtidâr buyrulan risale-i nefisenin (1) ve (2) ramaklı nüshaları lütfen taraf-ı ahkariyle gönderilmiş olduğundan Kemal-menn ve şükrân ile mütâlaa olundu.

Daire-i temeddünde yaşayan efrad için hayatın hemen her devresinde Mütâlaa’ya ihtiyaç nasıl mübrem ise Mütâlaa’yı erbabına teshil, erbabını Mütâlaa’ya teşvik ve temyîl edecek vesaitin tenevvu’ ve tekessürü de o surette mühim olduğundan mürebbi-i rûh ve vicdan... Müzekki-i akl ve fikr ve iz’an olan edebiyât ve fenniyâtın bahsetmek üzere teessüs eden risale-i aliyelerinin matbuat-ı Osmaniye’ye iltihakı ziyâdesiyle mûcib-i ihtihac-ı terakki-hâhândır.

Nezd-i arifanelerinde muhtac-ı beyan değildir ki neşr-i âsâr-ı mevkûte gibi devamlı işler menâfi-i umuma mûtaallık teşebbüsât-ı hayriyenin itinaya layık olanlarından madûd olduğu haysiyetiyle bunda şart-ı azam ve ehemmi hüsn-i niyet olup tayin ve takip-i meslek ise ondan sonra düşünülecek bir keyfiyettir. Çünkü bidâyet-i emirde çizilen bir hatt-ı hareketin takibinde ümit olunan muvafakiyetin hasıl olamayacağı bilahare teyakkun edilince menafi-i hakika-i amme merkez-i maksuduna musil olacak şeh-rah-ı sevâba adûl ve intikali ihtar ve esbabını ihzar edebilecek mahzâ hüsn-i niyettir.

Birinci nüshasında takib etmek istediği meslek hassü’l-hass-ı infirâdın fevâid ve zevâidini bir dereceye kadar ifrat perverane bir hiss-i iltizamkârı ile isbat ve tebyîne hasr-ı meram etmiş gibi görünen risale-i aliyelerinin âmâl ve efkâr-ı mahsusası her kavî ve fiilde medâr-ı hak ve hakikat ve müstelzem-i itidal ve hikmet olan hüsn-i niyete arz-ı mutâvaat ve inkiyâttan rû-gerdan olamayacağını nusha-i saniyesinde mûnderic ifadât-ı nisfetkârâne ve izahât-ı hakayık-cûyâne temin ve tebşir ediyor. Muharrirîn-i fazılasının kifayet-i ilmiye ve kudret-i kalemiyelerine ise eserleri şahittir.

Binaenaleyh âlem-i neşriyatta ilâ maşallah ber-devam olarak mûndericât-ı nefise ve müfidesiyle erbabını bihakkın hur-send ve sûd-mend etmesi eltaf-ı

ilahiyeden mes'ul ve me'mul olan (Mütâlaa)i aliyelerinin bir şekl-i zibâda kisve pezir-i intiba ve intişar ve uyun-ârâ-yı itibar oluşunu acizane ve halisane tebrik ile kesb-i fahr eder ve hakk-ı ahkaride temâdi-i iltifat marif-perverlerini temenni eylerim. Emir ve kerem zat-ı vâlâyı inayet-kârilerinindir.

İstinye 8 Ağustos sene 1312

Recaizade Ekrem

MÜTÂLAA

Aciz Mütâlaa için hazret-i üstad gibi bir edib-i azamın mazhar-ı teveccühü olmak kıymeti takdir olunamayacak bir şereftir. Bu teveccüh âl-ül-âl gayretimizi dü bâlâ ediyor. Gazetemiz hazret-i üstadın mazhar-ı himayesi olur, herkesin teşne olduğu âsâr-ı edibanelerine -nadiren olsun- cilvegâh olmak şerefiyle de kâm-yâb buyurulursa işte o vakit istifade-i umumiyeye hizmetten ibaret olan maksadımız husule gelmiş olur ki Ekrem Beye-fendi hazretlerinin -münderic keremnamelerinin de delalet etmekte olduğu üzere- hüsn-i niyete makrûn âsâr-ı himaye-i emrinde ibzâl buyurdukları irşâdât-ı edibane bu maksad-ı hayrın da hayz-ı fiille çıkmasını temin eyliyor.

(13 Ağustos 1312, S.4, s.1)

ÂSÂR-I ESLÂF

Mizâbe-i ka'be-i kemâl olan hâme-i belâgat-ı allâmelerini ihyâ-yı ulûm ve fûnûnna hasr ile dil-teşnegân-ı marifet sır-absaz-ı inbisat ve gülzar-ı feyz-nisar-ı edebde hezâr misal terennümât gûna-gûn ile teşnif-i simah-neşat eden erbab-ı ilim ve irfan her vakit mazhar-ı ihtirâm-ı cihan ve alem-i ukbada da nail-i rahmet-i rahman olurlar.

Menfaat-ı ammeyi mûcub olan fiil-i hayr, şu fezâ-yı namütenahi gibi gayr-ı mahdûd olup mesela ağniya-yı şakirin servet ve sâ mânları ve fırka-i arifin fazl ve irfanları sayesinde "hayrû'n-nas..." sırr-ı aliyesine nailiyetle kâm-râz ve dareynde müşar-ı bil-benan olurlar.

Gerek servetini, gerek marifetini kendi nefesine hasr ile mesûdiyet-i hakikiye ıtlakına sezâ olan o sırr-ı celil-i saadet-i delilden içmaz-ı ayn eden gaflet perdâzân-ı devran (lâreybefih) galtide-i hâk-ı hıraman olurlar.

"Dünyada hiç bir fert yoktur ki ahire ihtiyaçtan masûn olsun" cümlesine nasıl bir hikmet-i mahza nazarıyla batmayalım ve ihtiva eylediği hakayıkı ne vecihle avize-i gûş-ı can etmeyelim ki alemde ihtiyaçtan vareste ancak cenab-ı hallak-ı kevn ü mekan olup insanın da hayvanın da yek diğerine muhtaç bulunduğunu her dakika görüyoruz.

"Fa'tebiru yâ ulil ebsar"* dünyaya tercih ettiğimiz hayat bile bir parça nâna , bir katre âba her saniye arz-ı ihtiyaç ediyor.

İşte o ihtiyaçtır ki nevişeri bugün gördüğümüz mertebe-i ulyâ-yı kemâlâta îsâl etmiştir. Çünkü ihtiyaç marifeti tevlit ediyor, marifetsiz de âlemde yaşamak kâbil olamıyor.

Mademki marifet bir nimet-i uzma-yı ilahidir, erbabı da bittabi cemiyet-i beşeriyenin en mümtaz, en bahtiyar kısmıdır.

Fakat şu noktaya atf-ı nazar-ı im'an olunsun ki o imtiyaz-ı âllü'l-âl kazanmak marifetinden, ebnâ-yı nevi'ni de müstelid etmekle meşrut ve nef-i nas ile hayrû'n-nas olmak da bu kaziyyeye menut bulunduğu için eslâf-ı kiram ihtiyar-ı

* İbret alın ey akıl sahipleri

meşakk ve sa'y-i mâ-lâ-yutak ile istihrac-ı ulûm-ı şetta ve tedvin-i kütüb-i lâ tuhsa etmişlerdir. Elhak ahyar-ı ümmet de onlardır.

Bir allame-i bî-müdani bir asırlık ömrünü istifâde ve ifazeye vakt ile hakikaten bin hayat-ı faniyeye müreccah olmak üzere vücuda getirdiği yüzlerce âsâr-ı ceyyideyi bir dâr'ül-kütûbe, ruhunu da Allah'a tevdi eder gider. O tahrir-i bedâyi'-perverin vücudu hâk-ı ademe tahavvül etmiş ve şekli ve siması sahaif-i hatırdan silinmiş ise cevahir-i âsârı hazâin-il meârifde nam-ı kutsiyet-i ittisâmı kulûb-ı ahlafta ilâ yevm'il kıyam bakidir ne büyük hakikattir ki "tahavvülât-ı kevniye bir alimin ismini seng-i mezarından izale etse bile levha-i dilden imha edemez."

Hazâin'ül marifin hangi tarafına bakılsa erbâbı indinde bin genç-i şayegâne¹ müraccah olar birçok mefais-i âsâr-ı meşhud-ı ul'ul-ebâr olur.

Kâffe-i ulûm ve fûnûnu frenklere isnat ile mübâhi ve garik-i eşvak-ı nâmütenahi olan hıyre-çeşmân, rahik-i gaflet ve nadanî ile mahmur ve şems-i hakikati rûyet şerefinden mahrum ve mehcur olan dide-i nâ-binâlarını dört açsınlar da naşir-i envar marifet ve malik-i mülk-i fazîlet hangi ümmettir görsünler!

Vaz'-ı esas ulûm, millet-i fazıla-i İslamiyedir.

Bu sözümüzü isbat için elimizde hadsiz hesabsız delâil-i muknia ve berahin-i mülzime mevcut ve halbuki aks-ı kaziyeyi iddia eden jâjhâlar da öyle bir sened-i mutemed-i nâ-büddür.

Bin türlü himamât-ı mudillat pür-endezâne ile o zevât-ı fezâil pira bize - kıymeti takdir olunamayacak- birçok hazâin-i gira-nbaha bıraktılar ki nam-ı kemâlât-ı ittisamlarını ebedi ilâbâd rahmetle yâd ve ervah-ı mukaddeslerini şâd eylemek bizim için vacib ve hakkımızda eltaf-ı samâdâniyyeyi câlibdir.

En büyük fazıllarımızın, en mümtaz ediplerimizin bile telif ve tedvinine muvafık oldukları âsâr-ı mütenevvîa dar'ül kütüb namındaki hazinelerden toplayabildikleri cevâhir-i marifetten ibaret bulunduğu halde ekser müellefatımızda müsâdif-i nazar-ı teessüf olduğu üzere saye-i feyâzânelerinde iktisab-ı marifet

¹ "Şayegân" şah kelimesiyle "an" edat-ı nispet ve liyakasının terkiib ve ha'nın kaf'a tebdile teşkil olunmuştur, şahane demektir "Huda yegan" dahi bu kabildendir. "günc-i şayegân" cevahir ve nefâyis-i vefireyi müştemil olan hüsv-i pervizin hazine-i semaniyesinden beridir. Salâtına layık eşya-yı fahireye alem olmuştur.

ettiğimiz o zevat-ı mearıfsimatın isimlerini lisan-ı hürmetle yad etmek gibi bir hasise-i kıymet şınası şöyle dursun eserlerini kendimize mal ve bu suretle emvâl-ı meşrukayı nefsimize helâl add ediyoruz. Müdevv'enât-ı mutebire-i kadimemiz ne zaman nazar-ı imandan geçilirse görülür ki bir müellif-i zîşan telif ettiği kitaba herhangi âsârı me'haz ittihaz etmişse sahibini ismiyle resmiyle gösterir, her söz başında müstefid-i eseri olduğu o zât-ı âlâ kadrî rahmetle yad eder.

Âsâr-ı eslaf'dan istifade etmek her vakit hak-ı meşruumuz iken suret-i zahirede ondan istiğna edip ve kendimize vücûd verip de bir yeni nâ-refteye sülûk etmek muvafık-ı insaf olamaz.

Âsâr-ı eslafa her zaman muhtacız. Bu babdaki ihtiyacımızı inkar etmek bâlâyı makalede bir avürde-i zebân eylediğimiz vecihle alemde hiç bir şeye muhtaç olmadığımızı iddia demek olacağından butlânı mertebe-i bedahettedir.

Binâen alâ zâlik şu makaleyi yazmaktan maksadımız bizim için cidden medâr-ı mefharet olan âsâr-ı eslaftan ne yolda istifade etmek kabil olacağına dair bir bahs-i mahsus açmak ve bu vesile ile âsâr-ı mezkûreyi kendine sermaye-i makâl edinmek itiyadında bulunan ve tahsil-i ilim ve marifete râğbet ve iktihâm-ı meşâkka gayret etmeyip hazırdaki mal ile geçinmek yolunu tutan nevresideğani, yani telif hevesinde olan evlad-ı memleketi irşâd eylemek için üdebâ-yı kiramı teşvikten ibarettir.

Şu yolda menfaat-i âmmeyi müstelzim mebahis-i nâfia neşri bittabi manasız şiirlerden, ruhsuz romanlardan ziyade mucib-i istifade olacağından erbab-ı kalemin bu vadiide sevk-i hame-i iktidar etmelerini hassaten rica ve min gayr-i liyakatin bizde onlara peyrev olarak ihrâz-ı şeref lâ-yuhsâ ederiz.

Emin paşazade Mahmud Kemal

(13 Ağustos 1312, S.4,s.1-2)

İMLÂ MESELESİ

Memleketimiz eşrafından izzetli Adil Beyefendinin “Mütâlaa”nın zuhur ve intişarını tebrik zımında yazdıkları makaleyi dikkatle ve kerrât ile okudum. Mir-i mumaileyhin imlâ-yı Türki hakkında beyan ettikleri mütâlaata karşı bendeniz de fikrimi yazmak istiyorum. Filvaki bu gibi mebahis-i mühimmeye bizim gibi acizlerin karışması bir nevi hâd-nâ-şinaslık ise de hüsn-i niyete masruf olunan bir şeyin -velevki- ehemmiyetsiz olsun mazarrattan ziyade faydası görüleceği barika-yi hakikat musademe-i efkârdan çıkar, kavî-i meşhuru da bu babda rehber ittihaz edileceği için şu satırları karaladım, ümid ederim ki dobra-i nisyana atılmaz.

Lisanımızın üç anasırdan mürekkep ve bunlardan yalnız Arapça'nın mükemmelen tahsiline -takip edilmekte olan suret-i tedrise göre- ömrü beşerin bile gayr-ı kâfi olması nazar-ı dikkat ve itinaya alındığı taktirde, Türkçe'mizin gerek suret-i tedrisi ve gerek usûl-i imlâsınca ıslahat-ı mühimme icrası zaruri hükmündedir. Bir lisanın suret-i tahsilini teshilden maksat lisan-ı mezburu mensub olduğu bir cemaata kolayca öğretmek ve senelerce elde edilemeyen bir bahsi yalnız bir iki tahrir ile zihinlere güzelce yerleştirmek hikmetine mübteni olduğundan, herhalde bizim de lisanımızın kavaid-i mazbuta tahtına alınmasını arzu edeceğimiz tabidir. Bugün Avrupa dar-ül-fünunlarında elsine-i şarkiyenin ve bilhassa Arapça'nın az bir zaman zarfında temin-i tahsiline muvaffak olunması ve lisanlarınca hiç bir münasebeti olmayan ecnebler Arapça'yı birkaç sene zarfında okuyup yazmaya başladıklarını müddeamıza güzel bir delil olabilir. Buna sebep ise Arapça'nın bizde hâlâ tarz-ı kadim üzere tedris olunması ve Avrupa'da kavaid-i Arabiyyenin kolay bir usule rabt edilmesidir. Halbuki bizde Arapça'nın şöyle dursun, lisan-ı millîmizin bile kavaid-i mazbutası mükemmel olmadığından Türkçe tahsil edenler bu yüzden bir çok müşkülâta tesadüf etmekte ve yüzde ancak birkaç kişi -mürur-ı zaman ve fevkalade cehd ve ihtimam ile- müşkülât-ı mezkûreye galebeye muvaffak olmakta bulundukları itirazı kabul etmez bir keyfiyettir.

Evvelleri, lisanımız fevkalade mugalata içinde boğulmakta ve iki söz ile ifadesi mümkün olabilen bir fikir, tumturaklı elfaz hatırı için, birkaç satırdan mürekkep bir cümle ile gösterilmekte olduğu elimizde mevcut olan âsârdan istidlâl

olunmaktadır. Çok şükür, Şinasi merhum ile açılan devr-i teceddüt bu gibi muğalâtata nihayet verdi. Memleketimizde o zaman-ı teceddütten mukaddem eli kalem tutanları parmakla gösterdikleri halde ondan sonra birçok erbâb-ı maarif yetişti; envâr-ı marifet her tarafa pertevyap olmaya başladı. Fakat şu son zamanlarda yetişen ehl-i kalem bu eseri hakkıyla takibe muvaffak olamadılar. İmlâmızda bî-mana bi-lüzûm tahriflerde bulunmaya başladılar. Mâmafih bundan dolayı kabahatin kısm-ı küllisini onlara yöneltmek de doğru olamaz. Evet!.. Tebeddül-i zaman ile her şeyde tağayyür kavaid-i tabiiyedendir. İmlâmızın bu kadar tahfifâta, tağyirâta uğrayışı, kavaidinin layık-ı vechle mazbut olmamasından ve birinin keyfi olarak tahrif eylediği bir kelimenin suret-i tahrir-i hakikisini kimse irae etmeyerek keyfe mâ-yeşa bırakmasından ileri gelir. Mesela “kapû” kelimesini “kapi”, “içün” edatını “için” diye yazmakta ne gibi bir muhasenât tasavvur olunabilir?

Fakat bazı kelimeler vardır ki onları da hâl-i kadîmi üzere terk etmek hiçbir vechile sahih olamaz. Mesela: “Gügercin”i “güvercin” “idüğü”ni “olduğu” “toğru”yı “doğru” şeklinde yazmak min külli vücuh evlâ ve savâbtır, zira bir kelimenin telaffuz olunduğu gibi yazılmasını en ziyade işgal eden ciheti iltibas korkusu olduğundan şaibe-i iltibastan masun olan kelimat-ı Türkiyeyi söylendiği gibi yazmak kavaid-i lisana her halde muvafıktır. Bu ciheti isbat için şunu zikredebiliz ki:

Bir kavmin lisanı ne kadar muğlak, emr-i tahsili ne kadar müşkil olduğunu o lisanı tahsil eden için his edilebilir. Filhakika bugün tenevvü-i lûgatı cihetiyle dünyanın en zengin bir lisanı olan Arapça’yı mükemmelen tahsil etmek -Tükçemize münasebeti fevkalade olduğu halde- bize pek müşkil ve zamana muhtaç görünmekte ve halbuki o kavme mensup olanlar bu müşkilâtı hissetmemektedirler.

Bunun gibi, lisanımızı tasil hevesinde bulunan ecânip dahi en ziyade telaffuzu başka, tahriri başka olan kelimâtta müşkilat çekmektedirler. Şimdi biri çıkıp da bize, “hangi fikre, hangi kaideye istinaden “güvercin” suretinde telaffuz eylediğiniz bir ismi “gögercin” dile yazabiliyorsunuz?..” yollu bir sual irade edecek olursa bi ona: “Eslaf öyle yazılmış, öyle kabul etmiş, biz de ona tebean öyle yazıyoruz.” cevabından başka bir müdafaada bulunabilir miyiz? Mesela munsıfâne

düşünülecek olursa lisanımızda şaibe-i iltibastan ari olan kelimatı telaffuz olunduğu gibi yazmakta kendimizi mecburiyet tahtında göreceğimiz tabiidir.

Bugün en büyük üdebamız “kangı”yı “hangi”, “olmağın”ı “olmakla”, “yohsa”yı “yoksa” suretinde yazdıkları ve bu tahrif ve tebeddüllü herkes muvafık bularak onlar da bu usulü takib etmeye başladıkları halde evrâk-ı resmiye-i hükûmetten bazılarında kelimât-ı mezburenin tarz-ı atik ve bir takımlarının da tarz-ı cedid üzere yazılmakta olduğu görülmekte ve bir şeyin kabul-i ammeye mazhariyeti o şeyin her taraftan tasvip ile kaim olacağı hakikatıda meydanda olmasıyla bu hususta evrak-ı resmiye-i hükûmetin

Ahmed Melik

(3 Eylül 1312, S.7, s.1-2.)

Üstad-ı azam edib utufetli Ekrem Beyefendi hazretlerinin heyet-i tahririyemize inayet ve ihsan buyurdıkları bir mektub-ı edibaneleridir ki bazı dakayık-ı edebiyeyi havi olmak hasebiyle tezyin-i sütun eyliyoruz:

[Mektup]

Kadr-dân-ı zî-irfan efendimiz hazretleri!

(Mütâlâa heyet-i tahririyesi namına olarak istar ve ihsan buyurulan iltifatnâme-i nâmiyi mütâlâa ile karirü'l ayn-ı mübahat oldum.

Bunda nefis-i hakiraneme raci olarak münderiç olan cümle-i cemile-i taltifiye liyakat-ı mevhum-e-i kemteranemi mukırr değil alem-i neşriyatta haiz bulunduğum kıdeme hürmet manasını müş'ir dahi olsa yine pek çoktur.

Bu taltifatı bezl etmekten heyet-i muhteremenin emel-i mahsusı bendenizi mahmur-ı gurur edip ser-mestâne söylendirmek veyahut lisan-ı şükrânımı pic-i tâb acz ve ızdırâba düşürmek ise bunların ikisi de hasıl olmuş demektir. Şu kadar ki fikr ve beden rehin-i herem ve elem olduktan sonra böyle müşkil bir imtihana çekilmemeliydim.

Bu bir latifedir amma taltif ve naziktir

Latif olunca latâifde bir güzelliştir.

Hakikat halde ise o müşikâf sözlere, o hatır-firib nevazışlere mukabele-i acizanem şundan ibarettir:

Heyet-i fazılanın haver-i fikr enverinde lamia-zâ-yı zuhur olan o ezva-ı rengareng-i iltifat her nereye münatıf olursa olsun güneş gibi yine kendi uluvv-ı ka'b-i kemaline delalet eder!

Bu gibi şeylerden dolayı o kadar teessüfle mükedder olmak becâ mıdır? İnsaniyet baki oldukça hak-ı marifet zayı'.. şan-ı edeb zail olmaz. Bendenizde o şeylerin vukua geleceğini pek iyi bildiğim için cevaplarını da evvelden vermiştim. Hele bendiniz için zat-ı alileri gibi kadr-şinasan erbab-ı irfân ve vicdân taraflarından böyle samimi iltifatlara nailiyetten büyük mükafat-ı edeb mi olur?

Evet! Edebiyatta hadimeyn-i pakize sıfatı gibi edip olmak iktiza eder. Yalnız şu noktayı hatırdan çıkarmamalıdır ki mahsulat-ı fikriyeden bir ilim ve fenni

doğrudan doğruya talime mahsus şeyler ayrıldıktan sonra geride kalanlar için de şeraid-i hüsn-i beyanı haiz adâb ve ahlâk itibarıyla enzâr-ı ammeye vaz'ı caiz olan her şey edebiyattan maduttur. Adât ve muamelât-ı beşeriyenin hatizatında çirkin ve şayân-ı esef bazı ahvalini velev ki bir tarz-ı şairane de olsun tasvir ve tarif eden âsâr-ı kalemiyeyi asabiyet-i âdâba terviç edemezken neticesindeki faideye binaen felsefe-i ahlâk tecviz eder bazı eserler dahi ahlaken hiçbir faydası münâç olmadığı asabiyet-i adâbın daire-i müsamahasından hariçte bulunduğu halde mücerret sanatın bir numune-i kemali olmak haysiyetiyle mazharı kabul ve itibar olur.

Bazı erbab-ı tetkik (mutlak güzel) olmak şartıyla her bir eser-i sanatın - Veleve ki bir dereceye kadar perde-bî-rûnâne olsun- doğrudan doğruya değilse de temâşa-i bedayi ve nefayise melûfiyet tabiattaki gızzeti mizaçtaki şiddet ve huşuneti izaleye medar olduğundan dolayı bil'vasıta ahlâk-ı insaniyece hüsn-i tesirine kail olurlar buna mebni olmalıdır ki sanâyi-i nefise mahsulatından olan bir takım açık saçık dil-rûba tasvirlerin... Nazenin heykellerin meşherler, divanhaneler gibi mevâki-i umumiye ve hususiye de teşhirlerine milel-i mütemeddine ukalası rıza göstermişlerdir. Çünkü onlarca kemal-i sanatı arz eden bir levha-i tasvir-i zührenin her temaşager-ı bedia-şinas üzerinde hasıl edeceği tesir-i şeyn behimeyete muvafık takaza-i şuhut değil şân-ı insaniyete layık tecella-yı hayrettir!

Biz o kadar ileri gitmeyiz. Fakat malum-ı dekayık şinasileridir ki sanayi-i nefisenin eşref ve alası olan şiir ve edebın nazar-ı fen ve hikmette musikiden.. resimden.. heykel tıraşıktan ve hatta mimarlıktan bir farkı yoktur. Hepside ruhun tevelluat ve tahassusatına.. nefsin tevakkuat ve temayülatına hakayıkıyla dekayıkıyla zemin zemin.. zaman zaman nevbet be-nevbet cilve-gâh olmakla mütemeyyizdir. İlâhi-nağme.. ruhunu bünyat.. şuh-resim.. dil-rûba heykel olduğu gibi şiirin edebın de ilahisi.. ulvisi .. latifi .. hazini .. şuhu .. şatıranesi olabilir ve hatta bir makale-i edebiyede.. bir kaside içinde bu evsafın çok defa içtimai görünür.

Asâr-ı makbule-yi edebiyede vücudu lazım olan sıfat-ı ciddiyet ise bunların yalnız mevzularında aranmak kafi değildir. Suret-i tasni ve teliflerinde aranmalıdır.

Eser vardır ki mevzu itibarıyla alidir. Ahlakidir hattı zatında nafi' olması lazım gelir. Hayfa ki sanatın güzel eserlere has olan nikât ve dekayıkından mahrum

olduğu için ruha müessir ve hatta müsmir değildir. Garamiyat hususuna gelince bugün eser yazmak hevesinde bulunan bütün gençlerimizin her nedense meşk-i taklit-i ittihaz ettikleri Garp edebiyatını şöyle bir tarafa bırakalım. Arap ve Acem'in asırlardan beri bunca fusehasına bülegâsına.. Bunca ashab-ı ilim ve kemaline.. bunca erbab-ı hamâset ve giyasetine medar-ı intak-ı ruh ve vicdan olan garamiyat-ı asılâneyi edebiyattan nasıl hariç turalım? Temayyûlat-ı umumiyeyi birkaç şairin.. edibin arzu-yı velayet pesendanesi dairesine çekip kasretmek layık ve belki vacip bile olsa kabil midir? Maksad-ı acizanem hiç kimsenin rey ve fikrini cerh etmek değildir. Bendeniz de bu cihete ait hatıramı arz etmek isterdim.

Elhasıl bendenizce edebiyatın suver-i gayr-i mütenahiye-i tecelliyatını birkaç surete hasr ve tahdid ile erbab-ı heves ve istidâdı rehin-i hayret ve tereddüt etmekten ise risale-i aliyelerine kabul ve derc buyurulacak âsâr-ı şiiriye ve nesriyenin intihabında iltizam-ı ciddiyet buyrulmak eftaldir.

Risale-i aliyeniz üslûb ve efkarına hiçbir lütfu .. hiçbir faydası olmayan adiyata sahâif-i kabulünde mahal vermez ve on dördüncü asır-ı hicride Selanik gibi mârif ve sanâyi'-i hazıraca mağbut-ı ekser büldan olan bir şehr-i dilarada intişar ettiğini ve bu asıra layık edebiyatın nasıl edebiyat olması iktiza edeceğini piş-i nazar-ı dikkat ve hikmetinden uzak bulundurmazsa beynel emsal ihraz-ı mevki-i temayüz etmesi tabiidir zan ederim.

Bendeniz şu aciz halimle heyet-i fazılâya arz-ı muâvenet edebilir miyim? Mamafih edebiyata ve buna suret-i ciddiyede hâdim olan erbab-ı kemalata muhabbet ve hürmet-i mahsusam kadim ve kavidir. Binaenaleyh gavâil-i in ü ondan aman buldukça .. Âlâm-ı cismaniyem meydan verdikçe emr-i alinizi infazen bazı naçiz eserler takdimiyle kesb-i mefharet ve mazhar olduğum teveccühât-ı irfan-perverilerini isbât-ı liyakat etmeye çalışırım.

Recaizade Ekrem

(10 Eylül 1312, S.8, s.1-2.)

HAKİKAT

Hakikat, bir cevher-girân-ı kıymettir ki onun ile melûf olanlar vasıl-ı akse'l gaye-i saadet ve selamet olurlar.

Nur-ı hakikatle münevver olan fikirler, vicdanlar selamet ve metanetle mücehhez bulunur. Hakikat-perver olanlar, sukûn-ı fikre istirahat-ı vicdana malik olup bilcümle ahval ve harekâtında fevkalade istikamet ve tevekkül his ve müşahede olunur.

Bazen hakikat sahaib-i kizb ve riya ile mestûr kalır. Fakat her şeyi ıslah kuvvetine haiz bulunan ilm-i edeb, o sahaib-i muzlimeyi çak çak ederek, âfitâb-ı hakikatı umumun enzar-ı hikmet ve dikkatine maruz kılar. Hakikatle memlû ve meşhûn olan kalpler, vicdanlar, sahiplerini daima şâh-râh-ı istikamete sevk eyler. Me'lûf-i hakikat olan kimseler için, hissiyat-ı vicdaniyelerinin hilafına hareket etmek gayr-ı kabildir.

Her türlü harekât ve muamelât-ı beşeriyede, ekseriya kizb ve rıyanın hakikate galebe eylediği müşahade olunur. Fakat bu halin pâyidar olması daire-i imkân haricindedir. Zira bir esas metne mübteni olmayan bina-yı kizb ve riya, sademât-ı hakikate tâb-ı aver-i mukavemet olamayarak, az zaman zarfında hâk ile yeksan olup onun yerine heykel-i dil-rübâ-yı hakikat kaim olur.

Elhasıl hakikatin tazmin eylediği maâni o kadar vâsi' ve kabil-i teşrin ve tavzihdir ki, onu böyle bir makale-i muhtasara sıkıştırmak imkânsız olup bu babda ciltler doldurmak lazımdır.

Mamafih fevaid-i hakikat güneş kadar nümâyân olmakla her hususta bu fazilet amim'il menâfi rehber-i hareket ve merci-i teşebbüs ittihaz edenlerin, maddi ve manevi mazhar-ı mükâfat olacakları ve saadet ve istirahatın mertebe-i kusvâsına suûd ve irtika eyleyecekleri bir emr-i bedidardır.

Muallim Hasan Pertev

(10 Eylül 1312, S.8, s.2.)

Şair-i şehir izzetli Cenab Şahabeddin Beyefendinin lütfen gönderdikleri mektup ve makale-yi edebiyeyi ber-vech-i zîr-i ziver sütun eyleriz:

[Mektup]

Edib-i irfan-penah efendimiz hazretleri

Neşrine himmet buyurduğunuz risale-i nefisenin birinciden yedinciye kadar olan nüshalarını lütfen bendenize göndermişsiniz. Bu iltifatınızın şerm-sân olduğumu itiraf ederim. Ziver-i dest-i i'zazım olan nüshaları baştan başa okudum. Birinci nüshada ki ifade-i mahsusa da min gayr-i haddin efail ve tefail ile şakalaşanlar sırasında bulunduğum cihetle hassa-i acizaneme okkahete müştemil ki içindeki suhur-ı itiraz bile birer güher-dane-i istitrad meziyetini almış. Anladığıma göre risalenizin meslek-i müttehazı gıpta-resan-ı emsal olacak derecede nef ve letafeti cem ve merc etmektedir. Eğer böyle ise meazziyade muvaffak olduğunuzu bihasbi'l-mahviye siz inkar etseniz de kariin-i adileniz teslim eder.

Risalenizin namına gelince: Bu benim pek su...hâ! Sahih, lütfen makale-i melfufemi okur da -eğer ki risalenizin muhteviyat-ı mu'tâdesi olan asar-ı nefise ile yan yana duramayacak kadar mahrum-ı meziyettir- mecmuanızın nimet-i mihman-nevâânesinden hisseyâb buyurur musunuz?

Baki takdimiyle mübahi olduğum hissiyat-ı haliset-kârenemin tenezzülen kabulünü rica ederim efendimiz hazretleri.

İstanbul fi 15 Eylöl sene 1312

Cenab Şahabeddin

MÜTÂLAA

Mütâlaa... bunu nasıl anlatabileceğim? Yine kamuslara, kitaplara mı müracaat edeyim? "Mütâlaa"yı tarif etmek içinde mi mütâlaaya mecbur olacağım? Hayır, öyle olmayacak! Kitaplar, kamuslar, müellifler, filozoflar şöyle bir çekilsin: Benim ruh ve fikrim için "Mütâlaa" ne ise, ben işte yalnız onu söyleyeceğim... Bir maşuka ki altı bin yaşında olan insaniyetin altı bin seneden beri teşne olduğu lezaiz-i

ruhaniyenin hepsini vaat ediyor da hiç bir vaadini incâz etmiyor. Ruhunuzun zülf-i ihtiyarını bazı-yı teshirine dolamış, sizi fen ve edeb, cevahir ve âraz, hikâyât ve tevarih arasında iftan ve hayran gezdiriyor: İşte mütâlaa budur! İnsaniyet doğduğu günden beri hakayık-ı mevcudeye temellük etmek sevdasındadır. Bunun için ne yapar?.. Mütâlaa, yine mütâlaa lâ-yenkati' mütâlaa!

Eğer mübtelâ-yı mütâlaa iseniz her akşam bir kitap açarken -maşukanızın sera-çe-i mahremiyetine giriyormuşsunuz gibi- ruhunuzda nâ-şikb-ane bir lerze-i iştihak hissedersiniz, kendi kendinize dersiniz ki: "Buradan mest ve muvaffak avdet edeceğim; dudaklarımda rabtsız, zabıtsız teşekkür cümleleri bulunacak; bir sürur-ı bî-nihayenin gül-gün kanatları üstünde uçar gibi ruhum mâvera-yı sehab-ı zevahirde pûyân olacak..." Sonra .. sonra hazin, bitâbane bir sesle "Mütâlaa"ya "elveda!" dediğiniz zaman anlarsınız ki bu belki öteki .. Şu henüz yapraklarını kesmediğiniz kitabı okuduktan sonra mümkün olabilecek .. Eğer aşık-ı mütâlaa iseniz bunu her gün böyle tekrar edersiniz; buna her sabah böyle başlarsınız, bunu her zaman böyle bitirirsiniz.

Bu ibtida ile intiha arasında eğer güzelse pek kısa, eğer çirkinse pek uzun hülyalar geçireceksiniz. İki satır arasında seri-üz-zevâl bir saadet, iki mısra beyninde batî'ül-cereyan bir devr-i fütur göreceksiniz.

Okuyunuz, okuyunuz! Her mütâlaa'da ruhunuza iki damla rahik ümidiyle birlikte bir baran-ı inkisar boşanacak... Kalbiniz emvac-ı tefekkürât arasında bütün hazâin-i tab ve hıyanını dökerek çırpına çırpına aradığı sahil-i hakikate bedel bir girdab-ı tahayyürün ka'r-ı tarîkinden başka bir şey bulamayacak.

Siz okurken, meşale-i hakikat -bir şaibe-i hûnîn gibi- ebedi sehabeler arkasından mütehekkim-âne sizi temaşa edecek; pür-zahım ve hun olan nâhun-ı taharriyatınızın bir sehabe sanarak taarruz ettiği perde-i mechuliyetin bir mania-ı ahenin olduğunu anlayacaksınız her cidâl-ı mütâlaadan mağluben avdet edeceksiniz her mütâlaa akabinde son nazarınızı -bir mezara tevdi' edilen bir dema'-i teessür, yahud bir kuru çiçek gibi- son satıra tedfin ettikten sonra ruhunuzu, o kitab-ı ebedi-i lâyetenahayı açacak olursanız orasını yine tehi ve daha doğrusu yine perakende arzularla meşhun-ı iştihâ bulacaksınız.

Okudukça anlayacaksınız ki her medeniyet bir bina tesis etmiş, fakat bir bina tesi etmek için bir diğerini hedm eylemiştir; hiçbir yeni şey yoktur ki rahiha-i enkazdan ari olsun. Dağılan anasır başka bir şekil üzere tekrar toplanır: İşte terakki bu, teceddüt budur.

Okudukça öğreneceksiniz ki hakikatle muhaseme ederken bâlâ-yı burc-ı hayalden ilâ-yı avaze-i galibiyet eden insaniyet, temin-i dad ve iffet yolunu cenk ve silahla bulmuş. Beşeriyetin malikane-i tabiisi olan rûy-ı arz hesap ve hendese ile değil, tığ ve tüfek ile taksim olunuyor.

Mütâlaa bize anlatır ki beşeriyet hem cüz, hem küldür: Bir insan nazar tevazunu ne tarafa tevcih ederse etsin kendisinden kamil, kendisinden âli bir mevcut görmüyor, kendisinden başka bir mevcut göremiyor ki bütün cihana istiaab eden ruh-ı azamın kendi ruhunda da ihtizaz ve nebezanını hissedebilirsin. Mamafih insaniyetin yine insaniyetle mücadelesi gibi bir garibeyi de yine insaniyetten başka tabiatın hiçbir kıtasında göremiyor! Hedef keşmekeş-i insaniyât-ı tereddüdât içinde hakikat, mücadelât içinde rahat, infîâlât arasında hikmet aramak daiyesi imiş.

Mütâlaa bize öğretir ki fikir insaniyetin hem cerihası, hem merhemidir!

Tarih okuyalım: Âlem hangi yaşta, hangi devirdedir, öğrenemeyiz, biz pek erken mi geldik, pek geç mi gelmişiz, anlayamayız!.. Okumadan neyi biliyorsak yine onu biliriz. Yani: Biz hiçbir şeyi ihmal edecek değiliz.

Fen mi?.. Evet, fen günden güne tevassu' ediyor, elektrik, fikirden şedit bir suretle bir kutuptan diğerine uçuyor. Buhar bizi alemin bin uçundan öteki uçuna uçuruyor. Evet, serkeş tabiat bir iki sırrını daha ifşa etti. Fakat bütün bu mukayyat-ı fenniye şimdiye kadar gelen ensal-ı beşeriyenin aldandığını binaenaleyh bizim de aldanmakta olduğumuzu .. yarın, bir daha açmamak üzere gözlerimizi kapadığımız zaman ruhumuzla bulacağımız şeyin bitmez tükenmez galatât ve hatayâdan ibaret olacağını anlatmaktan başka neye yaradı?.. Ziraatın terakkisi, insaniyetin bir kısmını kırıp geçiren açlığı def edebilir mi? Sanayiîin tekemmülü beşeriyet üzerinden çıplak kalmak tehlikesini kaldırabilir mi? Malumat-ı tıbbiyenin tazeyüdü emraz ve âlâmın ve nihayet ihtizaz ve memât tehir ve teciline çare mi buldu?..

Edeb mi?.. Şüphesiz yok ki o da değişiyor, başkalaşılıyor... Omeros zamanından beri -manzum ve mensur- feryat eden bu kadar bin şairden hangisi bir

“güzelliği” layıkıyla tarif edebilmiştir? Var, birçok mesâlik-i edebiye var: Klasizm, romantizm, natüralizm, realizm, dekadizm, sembolizm... ve nihayet... zotizm, fomisterizm...

Felsefe mi o da durmuyor? İlerliyor fakat Epikür ve Zenon zamanlarından beri henüz nasibe-i beşer tayin olunamadı. Gerçi mezahib-i felsefiye vardır. Estoizm, sensualizm, animizm, materyalizm, pozitivizm, individualizm, kolektivizm... ve nihayet... apsürtizm, şarlatanizm...

Evet dedim ya, mütâlaa bir maşukadır ki fettan, muğfel bir maşuka ki sizi dâmân-ı muhabbetine bağlamış sürüklüyor. Size her akşam göz kırparak, gülerak: “Yarın!” diyor, yarın!.. bunu ancak bade nâ-mütenahi-i ebediyette bulabileceksiniz .. Evet, bir maşuka ki âmâl ve ihtirasatınızı, hayal ve ihtiyarınızı kendisine hasretmiş .. Sizi karşısında zânû-ber-zemîn acz ve temenna görmek hoşuna gidiyor. Siz uykusuz kaldıkça o eğleniyor .. Sizin gözlerinize yaş geldikçe onun gözleriyle lem’a-i sürur ve tebessüm geliyor .. Bir maşuka ki size bütün güzelliklerini anlatmış, fakat hiçbirini göstermemiştir; ağlayınız, yalvarınız mülâzemet-i aşkınenizde bir Verter, Romeo bir Mecnun sebatı gösteriniz .. O zaman maşukanız size yalnız gül-gün tırnaklarını gösterir, o da ruhunuzu paralamak için!.. O müthiş dalıyla aşkının saçlarını kesmekle iktifa etmez. Elyaf-ı rakika-i ruhunu bulmak ister. O insafsız Manun aşkını aldatmaz fakat öldürür .. Ona nispetle Kleopatra, Junun, İzabo dö Bauyız, Minon dö Langla, Markiz dö Konpodor bütün o güzel, bütün o merhametsiz kadınlar hem pek rahim ve şefik hem de eyvah! Hemde pek çirkin kalırlar .. Çünkü onun hüsnü hakikat, insaniyetin min-el-ezel meftun olduğu hakikattir; çünkü onun zevk-i visali hiç olmazsa ebedidir.

Eğer meftun ve mübtelâsı olmasaydım ben “Mütâlaa”dan nefret ederdim: Çünkü mütâlaa .. Hayır tereddüt etmeyeceğim, söyleyeceğim .. Çünkü Mütâlaa fikri nâ-mahdûddan mahrum eder de mahdûd içinde hurd-ı haş eder .. Çünkü marifet mahdûd, cehalet ise nâ mahdûddur.

Mamafih ruh-ı insani için dünyada zevk-i mütâlaadan lezzetli bir şey yoktur .. İşte gözümün önünde kırmızı ciltli yeni bir kitap duruyor, hemen şu makaleye vaz-ı imza eder etmez onu açacağım...

İşte Mütâlaa hakkında fıkır ve hissîmi yazdım. Karin bunu ister bir hicviye, ister bir methiye gibi kabul etsin .. Bana kalırsa bu bir hakikat namedir.

Cenab Şahabeddin

MÜTÂLAA

Evet! Bir hakikat namedir ki ne red olunabilir ne kabul!!!

Keşke bir hicviye, keşke bir methiye olaydı! Ya red veya kabul ile tenahi pezir oluyordu. Lakin hakikat!

Ah biz onu kabul etmek, okumak isteriz; o kaçır yükselir, zaaf-ı basarımız, hayır! Hiddet-i nazarımız, hatta en mükemmel mirsadımız onu takib edemez, yaklaşılamaz! Kabul etmemek isteriz, okumak istemeyiz; o gelir, yaklaşır o kadar yaklaşır ki gözlerimize sokulur; gözlerimizi kaparız o yine görünür. Kaçarız bırakmaz, kovalarız tutulmaz. Dermanımız tükenip, tüvanımız kesilip, hayatımız sönüp bir daha mahşerde kalmak üzere düşünceye kadar böylece uğraşırız; fakat düşerken evvelce parmağımıza doladığımız zıll-ı zülfünü gerinden gelenlere teslim eder, silsile-i muzafferiyetinin inkıtânı ilelebet kendinin de görememesine sebep olur gideriz.

(24 Eylül 1312, S.10, s.1-2.)

İMLÂ BAHSİ

Bugünlerde matbûât-ı Osmaniyeyi işgal eden meselenin biri ve belki en mühimi lisanımızın ıslahı kazıyesidir. Lisanımızın cidden ıslaha muhtaç olduğu epeyce bir zamandan beri hissedilmiş ve bu hususa dair ara sıra memlekete himmetle mükellef olan ceridelerde mütâlaât dermiyan kılınmış olduğu halde elân bir netice-i haseneye kesb-i iktirân edememesi yani lisanımızın ihtiyacıyla mütenâsib bir kaide-i sâlime ve mazbûtanın meydana tutulamaması nasıl mucib-i teessüf ise erbab-ı iktidarımızın hâlâ şu mühim meseleye nazar-ı dikkat ile bakmaları da o derecede şâyân-ı telehhüftir.

İkdâm, vesâir cerideler bu hususa dair yazmış ve yazmakta bulunmuş oldukları makâlât-ı müfide ile epeyce enzanımı celbetmiş ve tenvir-i ezhâna vasıta olmuş oldukları lisan hakkındaki mütâlaâtın ceridelerin bir kısım-ı mühimmini işgal etmesiyle müsbet bulunduğundan kendilerin böyle bir fiil-i hayra tavassud ettiklerinden dolayı ezher cihet tebrik etmekle beraber iş bu mâddenin bir an evvel türlü izhar bir hüsn-i neticeye kesb-i iktirân eylemesi arzusunu da bir türlü izhar etmekten kendimizi alamıyoruz.

Eslâfımız lisan-ı edeb ve şeriat olmak ve gayet vasi bulunmak cihetiyle tahsil-i lisan-ı Arab ile iktifâ ederek lisan-ı mâderzadları olan Osmanlıca'ya pek de ehemmiyet vermezlerdi. İşte bunun içindir ki şu son zamanlar istisna edildiği halde lisanın ruhu mesabesinde olan ne bir sarf kitabı yapıldı ne de bir lûgat-ı Osmani husûla getirile bildi! Eslâfımızın lisanımız hakkında bu derece lakayd davranmalarına esef-hân olmamak elde değildir; fakat şurasını da düşünelim ki bugün lisanın ıslah olunması yani bir kaide-i muntazama altına alınması hakikaten derece-i vucûbda bulunduğu ve bu ihtiyaç herkesçe hissedildiği halde erbab-ı iktidarın sarf-ı mâ-hasal-ı gayret etmemesi ahlâfımızın bizi hamiyetsizlikle itham, lanetle yâd eylemelerine bed olacaktır.

Bugün bir şairin veya bir müellif-i muktedirin yazacağı bir manzume, bir roman veya bir fen kitabının memlekete edeceği hizmet lisanın ıslahı hususunda bir çare taharrisiyle meşgul olan ve nihayet herkesi şu teşevvüş imlâdan kurtaran bir

muharir-i gayûrun edeceği hizmetten pek dûn bir mertebede kalacağını kim inkâr edebilir?

Cevdet Paşa merhûm lisanımıza bir kaide vaz' etti, bir müddet o kaideye tebaiyet edildi. Her iki şeyin bidayet halinde görülen nekayisi bunda da görüldü. Tedrici bur surette ıslahı iktiza ederken o cihetle gidilmedi, herkes bildiği gibi yazmaya başladı. İşte şu nazar-ı teessüfle gördüğümüz imlâsızlık husûle geldi. Şimdi lisanımızın tarz-ı tahriri o derece çığırından çıktı ki lisanın ıslahı tarafdârı olup kendisince bir kaide ittihâz eden bir muharririn bile aynı makalesinde aynı bir kelimenin birkaç türlü tahrir olunduğu çok defalar görülmüş ve görülmekte bulunmuştur. Mesela, öteden beri yaza gelmekte olduğumuz "doğru" kelimesi doğru, doğri, düğri, duğru (dört değişik şekil) gibi birkaç şekli surette aynı makalede yazarlar az değildir. Bunların biri -ki fikrimce- telaffuz olunduğu gibi doğru kabul olunmalı, diğerleri kûşe-i nisyana atılmalıdır.

Lisanımızı işgal eden maddenin biri de lisan-ı Arabî'den aldığımız kelimeleri hem Türki hem Arabi tasarrufâtı üzere istimâl etmekteyizdir. Mesela: (sual, şâir, teshîl ilâh...) kelimelerini aynıyle istimâl ettiğimiz gibi bunları es'ile, şuara, teshilât suretinde de kaide-i Arap üzere cem'ilendirerek kullanıyoruz. Bunun ise lisan tahsilini pek ziyade işgal eylediği azâde-i kayd-ı ıstibahtır. Bu gibi kelimelerin yalnız müfredleri alınıp da Türkçe kaideye tebean cem'ilendirmeleri cihetine gidilmiş olsa idi bugün ne kâide vazında o derece duçâr-ı müşkilât olur. Ne de alınan kelimelere ecnebi nazarı ile bakar idik. Meselâ: Bâlâda arz ettiğim: suâl, şâir, teshîl kelimelerinin Arabî cemilerini lisanızda istimâl etmemiş olsaydık bir mübtediye bu kelimelerin cem'ileri bir kelimeyle ifade edilmiş olur idi. Halbuki Arabî cem'ilerini talebeye tefhim etmek uzun bir müddet tevaggulla mütevakkıftır. Bu herkesçe müsellemdir.

Her ne hal ise mademki şimdi bu kelimeler alınmış ve istimâl edilmekte bulunmuştur, bunları terk etmek mümkün olamayacağından böylece istimâl etmeğe ve fakat mümkün mertebe Türkçeleştirmeğe gayret etmeliğimiz lazımdır.

Diğer cihetten lisanımızın avâm-ı nâsın anlayacağı bir surete girmesine kelimat-ı garibe istimâlinde başka mani olan diğer bir sebep daha vardır ki o da Arabî ve Farsî kaideleri üzere terkib-i izâfî ve vasfilerin istimâlidir. Hele tetâbu'-ı

izâfet lisanı bütün bütün Türkçelikten çıkarıyor bununla beraber kaide-i garba ve Farsiye üzere gerek terakib-i izâfî ve gerek terakib-i vasfinin bugün adem-i istimali mümkün olamayacağından her halde kullanmağa mecburuz fakat bu mecburiyeti sû-i istimâl eylememeli. Terâkib-i Arabiye ve Farsiye mümkün mertebe azalmalı yerlerine Türkçe terakibler kaim olmalıdır ki lisanımız elfaz gürültüsünden kurtulsun, havâs ve avâm lisanları mümkün mertebe yekdiğerine takrib edilerek Türkçe'miz sadeleştirilebilsin!

Hüseyin Hüsnü

(8 Teşrin-i Evvel 1312, S.12, s.1-2.)

TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR

Edebiyat, fikr-i beşer kadar vasi'dir; beşeriyetin tezâhür-i akliyesidir. Binaenaleyh tevellüdünden tevessuuna kadar takip için kat' edeceğimiz mesafe, dehşet verecek bir mertebede kesir ise de şimdilik heyet-i umumiyesine bir nazar-ı icmâlî atf etmekle iktifâ edeceğimizden o kadar güçlük çekmeyiz.

Edebiyat ile sanâyi-i nefise, tezahür fikrinin en âli aksamıdır. Vâkıan bir takım ihtiraâtı müfide dahi vardır ki öyle nazar-ı lâkaydı ile bakılacak şeylerden değildirler; bunların git gide isâl ettikleri bir takım müdrikât, hakikaten şâyân-ı hayret ve takdir bir derecededir; fakat bunların hepsi bir fikr-i ihtiyaca mebni olduğundan işte bu sıfat-ı izafiyeleri onları madûnda bırakmağa sebep olur. Halbuki bazı efkâr-ı ciddiye ashâbı edebiyatın fikr-i ihtiyaca müstenid olmamasını şâyân-ı takbih addedip bil-amel müfid olamadığı cihetle eğlence nevinden itibar edilmesi lazım geleceğini iddia etmişlerdir. Bunlar, edebiyatın şiir, facia, tarih, belâgat gibi tezahürâtının ilk, mürebbi-i gaye olarak da ulûm-ı cedidenin istinad ettiği vaka-yı tabiyenin bir suret-i münevvere de izahını kabul ettiğini unutmuşlardır. Aristot gibi bir edibe-i ulûmun ne kadar medyûn olduğunu hele bir hesap ediniz!

Burada edebiyatın iyiliğine dair bir istidrâd açmak istemeyiz. Birtakım müteşâirleri bu meyâne ithal etmek caiz olsaydı biz de (malerb) ile beraber bir şairin bir hükümete bir top oyuncusundan ziyade faydası dokunmayacağını beyanda tereddüd etmez idik. Bazı edvâr-ı meşûmede edebiyat, işsiz güçsüzlerin eğlencesi olmak derekesine düşmüştür diye uzun ve şerefli tarihini nazardan dûr tutmak doğru olmaz.

İnsan fikirlerini bir yere toplayıp da, onları ifadeye kesb-i iktidar ettiği zaman, cemiyet-i beşeriyenin esna-yı tufuliyetinde ilk zuhur eden şey, edebiyattır. İbtidâları, yanlış ve kaba bir lisan ile şâyân-ı tahattur vakayii tetbit eder, kahramanların namını maziye nakleder; sonra, kesb-i cesaret ederek menâzır-ı azime-i tabiatı tasvir eder, harb ve cidâl hakkında nağmeler söyler, mabûdlara arz-ı kasâid eyler. Bu suretle, şairane ve hurâfe-i güsterâneleri üzerine istinad ediyor idiye de daha şâyân-ı kabul bir hale gelmiş. İnsana daha ziyade yaklaşmış idi. Dasitan, kaside, fâcia, mudhike, tarih gibi aksâm-ı edebiyatta öyle numûneler

bırakmıştır ki bunlara muâdil âsâra pek ender tesadüf olunur. Ufak ufak hükümetlerden ibaret olup bir düşman-ı harici zuhurunda pek güçlkle içtimâ' edebilen, birbirleriyle mücadeleden hiç hâli kalmayan küçücük Yunanistan beş asır-müddet bütün dünyanın merkez-i edebiyatı kalmıştır. Çünkü bir tarafta şark gayr-ı müteharrik kalıyor, garp ise vahşet içinde bulunuyordu. Nihayet bu menba'-ı envâr Atina ve Korent'den Roma'ya intikal etti. Fakat galiba Romalıları ilim ve marifete alıştıranlar Yunan üdebâ ve sarfiyyûnu olduğu cihetle Roma edebiyatı bazı cihetlerce pek güzel olmakla beraber esaslı noktalarda edebiyat-ı Yunaniyenin inikâsından başka bir şey değildir.

Roma İmparatorluğu zir ü zeber olunca meşâle-i medeniyetinde sarsar-ı tahrib ile mahvolacağı zannolunabilir.

İskenderiye'de sofistâiler elinde mahvolmağa yüz tutan edebiyat-ı Yunaniye, Hristiyanlık devrinin ilk zevât-ı meşhûresi tarafından ihya olundu. Fakat bu da çok sürmedi. Zulmet-i istilâ her tarafı kapladı. Edebiyat öteye beriye, bazı manastırlara iltica etti. Mamafih Şimâlin lisanıyla imtizâc ederek aslından çıkmış olan Latin lisanı bazı suûnâtı ve mülhemât-ı hafife-i şairâneiyi hıfza hizmet eyledi.

Roma'nın son şairlerini yetiştirmiş olan İspanya de'b-i kadim-i edebîyi diğer milletlerden ziyade muhafaza etti. Gotlar'ın idare-i rahimâneleri altında sekizinci asırda, Latin edebiyatı adeta teceddüd eder gibi oldu. Yeni bir edebiyatın zuhuru, ancak bu kadar akvâmın bu kadar lisanlarının ihtilatından zuhur eden yeni tarzlara bir nişane-i tekerrür husûle geldiği zaman kabil olurdu. Şu son asırların tetkikât-ı sathîyesi bu teceddüdü on beşinci asırda cenûbi Fransa'ya atfetmek daha muvâfık gelir. Fransızların iddiasına göre cenûbi Fransa'da yetişen Turubadurlar Dant'ın İtalya'nın üstatlarının, marifeti imişler.

İtalya intibâhı pek çok âsâr bırakmış bu âsârda zamanımıza kadar kıymet-i edebiyelerini muhafaza etmiş, bademâ edecekleri de şüpheden âzâde bulunmuştur.

İspanyollardaki şövalyelik hissiyatıyla Araplardaki letâfet ve azamet-i şarkiyenin imtizâcı İspanyol edebiyatına büsbütün başka bir simâ vermiştir. İspanya muharrirleri ta Rasin ile Bovalo'yu meşk ittihaz edinceye kadar, İspanya edebiyatı bu zarafet-i mümeyyizeyi muhafaza eylemiştir.

Fransa'da dahi on altıncı asırda edebiyat-ı milliye mahvolmuştu. Monteni, Motlak, Ruble gibi meşâhirin yazdıkları lisan terk olunarak Yunan edebiyatı harfi harfine taklit olunmaya başladı.

İşte on yedinci asrın klasik mektebi bundan ibarettir. On sekizinci asır felsefe hûsusunda eser-i terakki göstermişse de edebiyat yine asr-ı sâbık tarzında idi. Yalnız şu yakın zamanlarda edebiyatta hâl-i laykını bulmuştur.

İngiliz edebiyatı on beşinci asırda meşhur Şoser ile bed ettiği ve binaenaleyh binnisbe yeni bulunduğu cihetle çok devir geçirmemiştir. Avrupa edebiyatı meyânına dahil oluşu Şekspir'den sonradır. Bundan sonra da iki büyük şair yetiştirmiştir. Milton ile Bayron

Alman edebiyatı daha ziyade tevessu etmişse de öyle misli görülmemiş bir eserine tesâdüf olunmaz. Mamafih Fransız edebiyatı kadar eskidir. Fakat hakikat-ı halde on sekizinci asırdan itibaren cidden tevessu ve inkişâfa başlamıştır.

Avrupa'da bu beş millet edebiyatından meâdâları hep yenidir. Rus, Danimarka, Macar, Leh edebiyatları bilnisbe zamanımıza karibdir. Bunların hepsi de derece-i münasebetlerine göre yukarıda ki beş edebiyattan yahut doğrudan doğruya Yunan-Latin edebiyatından muktebes gibidir.

Ezmine-i cedidede akvâm-ı muhtelif edebiyatı birbirlerine o kadar iktizâc etmiş -tabiri caiz ise- o kadar aşılanmıştır ki ezmine-i atıkadaki gibi her milletin istifâza-i envâr ettikleri menbanın hangi millet olduğunu tayin etmek şimdi pek güçtür. On beş ve on altıncı asırlarda İtalya'nın pek parlak olduğu göze çarpar. Kezâlik on altıncı asırda Fransa ile İngiltere edebiyatı dahi kesb-i revnak etmiştir. Fakat on yedinci asrın bidâyetinde Fransızlar tiyatrolarını İspanyollardan, bazı nevi şiirlerini İtalyanlardan alırlar. Aynı asrın nihayetinde ise Fransız zevkiyle hâlet-i işbaa gelenler bilakis İspanyol ve İtalyan erbab-ı kalemidir. On sekizinci asırda Fransa edibleri İngiliz edebiyatına pek ehemmiyet verirler. İngiliz felsefesini, tiyatrosunu, Fransa'ya naklederler. Kesb-i temeddüne başlayan Rusya dahi bir edebiyat vücuda getirirse de bu, İslâv edebiyatı olmayıp adeta Fransız edebiyatıdır.

Asr-ı âhirde siyâsiyât cihetinden hüküm-ferma olan kaide-i milliyet, edebiyatta hiç câri değildir. Her kavm, kendi eski üstatlarının eserlerini okuyarak, unutulmuş manzumeleri gençleştirerek milli bir edebiyat meydana çıkarmaya

çalıştı, çalışıyor. Fakat ne kadar gayret edilirse edilsin, kabil olmuyor. İştirak-ı ahlak ve âdât gibi edebiyat da müşterek olmaya meyyâl bulunuyor. La martin ile, Alfred dö Müse ile Bayron arasında pek az fark vardır.

Victor Hugo ise bir eskici İspanyol şairidir. Bazıları bu kadarla da kanâat etmeyerek ilhâmât-ı şiiriyelerini Hind menbalarından taharriye gidiyorlar. Mamafih bir edebiyatın kuvveti, âlâmât-ı zatiyesini muhafaza edip hem-civarı bulunanlardan pek az muktebesâtta bulunmadadır. Fakat bizim ki gibi büsbütün cürümüş olursa ne yapılabilir?

Hâki

(29 T.E. 1313, S.15, s.1.)

TARİH-İ EDEBİYATA BİR NAZAR (mabad)

Bilhassa akvâm-ı âriye -ihtimal ki bazı şerâit-i husûsiye neticesi olarak, ağleb-i ihtimal ki tannüd-i musırraneleri saikasıyla- ibtidai insanların sarılı oldukları kundaktan çıkmağa muvaffak olmuşlardır. Edvâr-ı maziye-i tarihiyede ne kadar uzağa atf-ı nazar edilebilirse edilsin, akvâm-ı âriyenin bir edebiyata malik olduğu görülür. Eğer Bibl nâm kitapta yazılan şeyler doğru ise akvâm-ı âriye daha beşikte iken bir edebiyata malikmişler demektir çünkü Hind'de milattan dört bin sene evvel edebiyat vardı. Fakat fûnun-ı cedide dünyanın yaşını yüz elli bin sene tahmin ettiğinden akvâm-ı âriye, o kadar zekâvetleriyle beraber, yine zenciler gibi bir hayli asırlar edebiyatsız kalmışlardır. Bu netice insaniyetin terakki-i batii hakkında tecrübe ve kıyas ile bilinen malûmâta da muvâfıktır. Hindistan, milattan iki yüz sene evvel dünyanın en parlak bir edebiyat ocağı idi. Fakat kamilen rahiblerin elinde bulunuyordu. Hatta Sanskrit lisanı bile tekellümden sakıt olmuştu. Bu edebiyat da sıfat-ı mümeyyize, tasavvuf ve şairiyettir.

Şüphesiz o zamanda İran ile Mısır'da dahi büyük birer edebiyat vardı. Fakat bunların mebanisi mahvolmuştur. Akvâm-ı Samiye'den Jode kıtasında yerleşen bir kısım, çok geçmeden dehâ-yı edebiden ne derece haiz-i nasib olduklarını cavidâni eserleriyle irâe ettiler. Aksâ-yı şark da Çinlilerin de bir edebiyatı, ihtimal ki kitapları vardı. Diğer milletler ise kanunları ile şiirlerini sadece tevdi'-i hafıza-i enâm etmekle iktifâya mecbur idiler.

Edebiyat-ı Hindiye ve İbraniye pek şâyân-ı hayret ve takdir iseler de adem-i intizamdan kurtulamamaktadırlar. İntizam, nisbet, ahenk esaslarını tevhi'd eden edebiyat, edebiyat-ı Yunaniyedir. Kablel Milad dokuzuncu ve onuncu asırlarda pek ziyade âsâr-ı terakki gösterdi.; Ba'del Milad dördüncü asra kadar bir hâl-i inhitâtta imtidâd etti. Edebiyat-ı Yunaniye farkında olmadığı halde Hind'in tasavvurat-ı azime-i şâyân-ı dikkat bir çok âsâr-ı mühimme husûle getirdi mi, bu ilhâmât-ı bilâvasitanın tedkîki dahi ayrı bir menba-ı edebiyat yani tenkit meydana getirir ki bu da edvar-ı maziye âsârını birbirleriyle mukayese ile onlar hakkında bir hüküm verir. Binaenaleyh, bir milletin derece-i medeniyetini kendisinin hâl-i edebisi ile az çok tayin edebilmek kabildir.

“Dö Bonald” bu cihet için, “Edebiyat bir cemiyetin şekil ve tasviridir” diyordu. Madam Sitaël ise edebiyatı, mirkât-ı müktesebe-i terakkiyât addetmek istiyordu. Sathi bir surette bakılırsa “Dö Bonald”ın fikri doğrudur. Fakat bunu kati bir esas addederek neticeler çıkarmak muvâfık olamaz. Bir kavmin medeniyetteki terakkisini ve mevkiini gösteren şey yalnız edebiyattan ibaret değildir. Malumât, müessesât, ahlâk ve âdâtın heyet-i umumiyesini nazar-ı itibara almalıdır. Çünkü edebiyat bunlardan yalnız bir kısmını ifade eder. Şu kadar var ki edebiyat, oldukça müterakki bir medeniyeti iş’âr edebilir.

Neredeki insan, dehâet ve faâliyeti sayesinde kendisini müteveccih-i behâk kılan, ekmeğini topraktan çıkarmağa icbâr eden ihtiyacın daire-i tazyikinden kurtulmaya muvaffak olmuş, kendisine bir parça ân-ı istirahat tedarik edebilmiştir; işte orada edebiyat vücûd bulmuş, terakki eylemiştir. Bu nokta-i nazarca medeniyetin en kati alâimindendir.

Birkaç kişi boş vakit bulup da diğerlerinin âsâr-ı mesaisinden müstefid olmak, mülâhazât ve muhâkemât-ı akliye koyulmak için bir çok batınlara zahm ve meşakkat içinde terk-i hayat ederler. İşte zenciler. Onlar da bulundukları kıtada hiç şüphesiz bizim kadar eskidirler. Halbuki zenciler, içlerinde en akıllı olanları için bile boş vakit tedarik edemiyorlar. Filhakika insan bir şey yazmadan evvel hayatına temin, hanesini inşa etmek, hasâtta emin olmak lazımdır. Zenci ise henüz bu dereceye gelememiştir. Bu da ırklar beyinde mevcut olan tefavütün en şâyân-ı hayret bir misaldir. Vakıa bizim medeniyetimiz müvâcehesinde bulunan zenciler buna çabuk alışıyorlar, mesai-i edebiyeye başlıyorlar. Binaenaleyh bu tefâvütü kuvvâ-yı dimâğîye nokta-i nazarından aramayıp bilakis Avrupa ırklarının kuvvet ve metânetini teşkil eden kefâlet-i müştereke ve tasarruf fikirleri nokta-i nazarından aramalıdır. Hala çocuk kalan akvâm bunun manasını bile anlayamazlar.

Mabadı var

Hâki

Aldığımız bir varakadır ki bazı mütâlaât-ı sâibeyi hâvi olması hasebiyle aynen derc ediyoruz:

İNTİKAD

İntikâd -efkâr-ı ümumiyyede yerleşmiş kalmış olan zu'm-ı bâtil gibi- bir eserin kabâyihini, yanlışlarını araştırıp ilan etmek değildir; belki o eserin mahiyeti, hakikatini, gibi...hulasâ eserin kendisidir. Yani intikâd eserin kühnünü, sebep ve suret-i tahririni, derece-i sıhhat ve hakikatin, muharririn ahvâl-ı fikriyesini kâmilten ve tamamen izâh eder. İntikâd mükemmel bir tefsirdir. İşte bu yoldaki intikâdât sayesinde ki şimdiye kadar muzlim görünen ebediyen hall ve keşf olunamayacağı iddia edile gelen hafâyâ-yı tarihiyeyi setr eden perde-i zalâm kalkmış, o hafâyâ en celi zevahir gibi kesb-i alâniyet eylemiştir.

İntikâd sayesinde ki bugün Omer'in, İlyad'ından, Odesey'inden, Virjil'in Jeorjik'lerinden, Bukoliklerinden -Ejler de mevzı-ı bahs olmayan- Yunan ve Roma tarihinin bazı aksamı biliniyor, anlaşılıyor.

İntikâd, bu nokta-i nazardan, bir nevi tedkiktir. Muhâkemât-ı akliye ve malûmât-ı lâzime sayesinde mechûlât istihracı meşhûrdur. İşte intikâd da ona yakın bir şeydir.

Yoksa bizdeki intikâd -elyevm câri olduğunu gördüğümüz usûl ve sûrette- intikâd-ı edebi tabirinden ziyade "irâe-i hatiat" ıtlâkına sezâ bir haldedir. İzzetli Adil Beyefendinin yine "Mütâlaa" ile neşr ettikleri bir makalede izah eylemiş oldukları vechle zamanımızda edib geçinenlerin kısm-ı azamı hataları mikroskopla arar, pertav-sûzla irâe eder oldular. Şimdiki usûl-ı intikadımızda daha garip bir şey vardır ki o da intikâdın yalnız lafza münhasır tutulup mânâya, ihtiva ettiği efkâra, zerreten ilişilmemesidir.

Halbuki intikâd en evvel fikir hakkında olmalıdır. Sakim bir fikr-i müsecca' tumturaklı elfaz ile ifâde olunsa da yine sakimdir fakat âdi elfaz -hâiz-i selâmet bir fikri ihtiva etmek şartıyla- elbette kailine calib-i şereftir. İntikâdât-ı tarihiye ve Avrupa üdebâsı arasında mer'î olan intikâdât-ı edebiye sözümüzün sıhhatini isbâta kâfidir. Avrupa'da -bahsimiz yalnız âsâr-ı cedideye münhasırdır- intikâdât en evvel

fikir üzerine yürütülür. Elfazdaki adem-i tenâsub veyahut hatalar istidrâd kabilinden olmak yani esas bahse taalluku bulunmamak üzere ihtar ile geçiştirilir.

Bu sözümden maksat mahfaza-i efkâr olan elfazın ne suretle olursa olsun gelişi güzel tertip ve telfiki caiz olduğu değildir. Hayır!.. Esas maksadımız şurasını anlatmaktır ki elfazda fesâhate riayet etmekle beraber fikri hiçbir vakit göz önünden ayırmamak; ne kadar mükemmel, ne kadar ahenkli olursa olsun lafza fikr ve manayı feda etmemek, hulasa müellifin esas iştigâli fikr olmak lazımdır.

Yoksa mutlak şiir söylemek, manzum şeyler yazmak emeline bulunup da vezin ve kafiye darlığına uğrayan bazı nev-heveslerin -esâtize: edeb bazı üdebâ-yı kiramımızın verdikleri cüzi bir müsâdeden istifade ile yaptıkları yolda- lafzı hiçte nazar-ı itibara almamak katiyen caiz değildir. Bizce, bir fikir güzel olup da vezin ve kafiye müşkülâtından manzum olarak ifadesi halinde selâmetini muhafaza edemeyeceği takarrür ederse onu manzum yazarak sekâmete düşürmek kadar azim bir hata olamaz. Böyle fikrin nesren beyanı kâiline elbette daha âli bir şeref, bir meziyyet-i tehyie ve ihzâr eyler.

İşte intikad bunları da muhtevidir. Zaten on dokuzuncu asrın en büyük eseri hikmet-i tarihiye fenn-i intikâd olduğuna ve hikmet-i tarihiyenin de ancak intikâd ile vücûd bulacağına göre intikâd neyi ihtiva etmez ki?...

Bir eserin intikâdı o eserden usûl ve kavâid-i mahsûsa dairesinde tertib-i aksîye ile istidlâlât-ı akliye ve muhâkemât-ı amîka sayesinde müessire intikal etmek ve müellifin hîn-i tahrirde ne gibi bir fikir takib eylediğini, mülâhazât ve mütalaatın tarz-ı tahririnde niçin şiddet veya mülâyemet iltizâm edip ahvâl-ı mahalliyyenin buna karşı ne gibi bir teessür bahşettiğini, eserde görülen efkârdan müellifin hangi meslek-i edebe sâlik olduğunu, efkâr arasında tenâkuz bulunup bulunmadığını, tarih ile münasebeti takdirinde vukûatın sıhhatini vesaire vesaireyi tetkik eylemektir. Bundan başka intikad, bir de müellifin ahvâl-ı ruhiye ve hissiyesini (psikolojiye) maişetini de i'lam eder. "Eser müessirin ayinesidir" sözünün ancak intikâd sayesinde doruluğu tahakkuk eder.

Bir iki sene evvel hakim olan Yunanî meşhur (Aristo) nun cinneti davasına kıyam edildi: Erbab-ı tedkikten (müntekid) bir zat eserden müessire istidlâl tarihiyle

Aristo'nun tezelsülât-ı dimağiyeye mübtela ve binaenaleyh mecnun olduğu iddiasında bulundu. Bazı hükemâ nazarında isbat da etti.

Mürtekid -elyevm Fransa üdebâsı arasında kuvve-i intikadiye ile bilhassa meşhur olan "Pol Borje"nin demiş olduğu vechle- intikâd edeceği eser müellifin dimağına nüfuz eder; oradaki efkârı birer birer görür, hisseder. Eserin bilcümle hakâyâ ve esrarını orada okur ve zabt eder.

Bu izahattan anlaşılıyor ki hakkıyla intikâd ancak edebiyatta bir yed-i tûlâ sahibi olmakla beraber bilumum malûmât-ı beşeriyeyi hâfız bulunmakla olur.

Fakat intikadın bu yoldası henüz bizde mevki-i icrâyâ vaz' edilemez. Sebebi de esâtize-i üdebâmızın intikâd ile iştigâl etmemeleri, intikâdâtın hakkıyla icrasından aciz kalemlere bırakılmış olmasıdır.

Her halde intikadât şahsiyât ile katiyen iştigâl etmemek ve elfazın hiss-i istimaline, vezin ve kafiye cihetlerine fevkâlade dikkat etmekle beraber en ziyade âsâr-ı edebiyenin ihtiva ettiği efkâr ve mâni ile meşgul olarak selamet-i fikriye taharri eylemektir.

Bidâyet-i intişarından beri ne derecelerde ciddi bir meslek ittihaz etmiş olduğu münderecâtiyle müsbet olan "Mütâlaa"mız bu yolda her kısm-ı mahsus küşad ederse bütün müntesibin-i üdebâyı daha ziyade müstefid eder zannederim.

Vakıa arz eylediğim yolda intikâdât icrasının ne kadar müşkil olduğu, ne derece zahmetli olacağını bilmez değilim. "Mütâlaa" heyet-i tahririyesini teşkil eyleyen zevât-ı kiramın fazl ve irfanları ve menâfi-i umumiyyeye müteallik her nevi fedakarlığı ibrâzdan çekinmeyecek derecede muhibb-i ilim ve edeb olmaları keyfiyeti lütfunda diriğ buyurulamayacağını temin eder herhalde.

F. K(af)

MÜTÂLAA

İntikad hakkındaki mütâlaaınıza iştirak ederiz. Heyet-i acizânemiz hakkıyla intikâdât icrasından aciz ise de -velev nef-i mahdud olsun- bir hizmet olmak emeliyle yakından edebiyat kısmına bu bahside ilave eyleyecektir. Halinden aciz kalınacak mesâil-i edebiye içinde esâtize-i kiram-ı edeb efendilerimize müracaat ve istirham olunacaktır. İltifat ve hüsn-i nazar-ı âlilerine arz ve câlib-i şükran eyleriz.

(12 Teşrin-i Sani 1312, S.17, s.1-2.)

LİSAN TAHSİLİ NE İÇİNDİR?

Lisan tahsili ne içindir? Denildiği zaman şüphe yok ki bir lisanın tahsili o lisanın insanı olmak demek olacaktır. Meselâ ben Arapça'yı tahsil ettim. İcazetnâme aldım. Diyen bir zat artık Arapça'yı yazar, okur. Arapça'ya mahsus bir şive ile telaffuz eder, tekellüm eder, lisan-ı Arabî'den diğer bir lisana tercüme eder, bundan o zat da müstefid olur. Mensup olduğu kavim ve millet de o zattan istifade etmiş bulunur. Böyle değil mi? Evet! Bu böyledir ve böyle de olmak iktizâ eder. Şimdi izah-ı madde edelim: Şâyân-ı dikkat değil midir ki lisan-ı Farisi kısmen lisanımızda madûd bir lisan olduğu ve yazıp okunmasında hiç bir güçlük çekilmediği halde bugün Farisi bilenlerimiz pek mahdûddur. Hele adi derecede olsun bir tezkire bir mektup yazabilenlerimiz nadir olacaktır. Kemal-i teessüfle itiraf ederim ki teban mail evan-ı sabâvetimden beri Farisi ile mütevaggıl iken bu muvafakiyetsizlik kendi nefsimizde daha ziyade müşahade ediyorum. Halbuki bugün Fransızca'yı tahsil edenlerden ifade-i merama muktedir ve en büyük mehafil-i edebiye ve siyâsiyede Fransızları hayret pür- dehân edecek derecelerde irâd-ı kelâma kadir gençlerimiz mahdûd değil, belki her tarafça mevcuttur.

Bunlar pek az bir zamandan beri yetişen genç mütercimlerdir ki bugün kalemlerinden malûmatlarından cihet cihet istifade ediyoruz. Müftehir olmaz mıyız? Fransızca bize büsbütün bayâğı, yazıları bil-külliyeye ayrı bir olup tahsilindeki suûbet ise muhtaç-ı tafsil değildir. İşte bu suûbet-i fevkalâde içindeki muvaffakiyet düşünülürse bizim lisan tahsiline olan istidâdımız her halde ihraz-ı mevki-i imtiyaz eder şimdi bu istidâdımızla beraber senelerce tahsiline uğraştığımız Farisi lisanıyla iki satırlı dürüst bir tezkire yazamamakta ve iki kelimeyi yan yana getirip de bir kitab-furuş ile mükâleme edememekte ki acz-i azime ne mana verelim?

Farisi'nin bizce o kadar lüzumu olmadığı der-miyân edilirse bizim için dinen, edeben, siyâseten lüzum ve ehemmiyeti Fransızca'dan kat kat ziyade olduğunda şüphemiz olmayan lisan-ı azb-ül-beyan Arabî'ye nakl-i kelimeler ederek deriz ki Farisi'deki aczimiz ümmül lisan olan Arabî'de meaziyâdeten mevcuttur. Bununla beraber Fransızca'ya ettiğimiz itina Arabî'ye sarf ettiğimiz müddet ve gayretin onda biri derecesinde olamaz. Mütebahhirin-i füzalâ bir mevki-i ihtirâmda

müstesna olmak üzere yarı ömrünü münhasıran Arabi tahsiline sarf eden mezunlardan yüzde biri bir eser vücuda getiremiyor. Neşr-i âsâra himmet edenlerin ekserisi Arabi-ül-ibare bir kavâid veya mebâhis-i saireye aid bir kitap te'lifine koyuluyor.

Bu mecburiyet neden ileri geliyor? Bunun sebebini anlamış gibi söylemeğe cesaret ediyoruz ki bu muktedir müellifler senelerce uğraşa uğraşa nihayet Arabi-ül-ibare bir kitap telifini Arapça'ya Türkçe'ye tercüme edivermekten daha kolay buluyorlar. Binaenaleyh bu istifade umuma âid olamıyor. Olamayınca müellifi de umduğu kadar müstefid olmaktan beri bulunuyor. Meyûs oluyor. Gitgide fütûru artıyor hasılı malumatı kendisinden uzak gidemiyor. Daha doğrusu kendisiyle beraber kapalı kalıyor. Beri tarafta dün mektepten çıkmış on sekiz yirmi yaşlarında bir genç nihayet beş on gün emek sarf ederek Fransızca bir risalenin Türkçe hem de sevimli bir Türkçe olmak üzere neşrine muvaffak oluyor. Kitaphane-i milliyemize bir eser daha ilave ediyor bundan öyle umum mahrum kalmıyor, umurun istifadesi mükâbilinde genç ve gayyur olan mütercim de o senelerce uğraşan bir müellifden daha ziyade kesb-i şöhret ve temin-i maîşet ediyor bir yandan tercümede maharet-i kesbine diğer cihetten Fransızca erbabı kaleminin her türlü âsârını tettebbu ile tavsî'-i malumata çalışıyor. Daha güzel, daha mükemmel eserler yazıyor, tercüme ediyor. Tahsilinden nâdim olarak boş oturmuyor, söz buraya gelince: Bizim için Fransızca'da şâyân-ı istifade eserler vardır. Arabi ve Farisi'den tercüme edilecek eserler yoktur mu diyeceğiz? Bu söze bizim ağlayacağımız gibi Fransızlar da güler!! Bahsimiz gülüp ağlamak değildir, yukarıda demiştik ki:

Bir lisanın tahsili o lisanın insanı olmak demektir. Bunu bir hakikat olarak kabul ettiğimiz halde Fransızca'da olduğu gibi Farisi ve Arabi lisanlarına tatbik edemediğimiz esbâbını araştırmak icâb etmez mi? Öyle ya Fransızca'yı tahsil eden bir Türk bir Fransız'dan pek güzel konuşuyor, mektuplaşıyor, yazıyor, tercüme ediyor da yine o Türk, lisanlarını tahsil etmiş olduğu bir Arap, bir Acem ile konuşamıyor, mektuplaşamıyor, tercüme edemiyor. Sözü uzatmayalım fikr-i fakiraneme göre bunun esbâb-ı hakikiyesi usûl-i tedrisimizin yolsuz tutulmuş bulunmasıdır. Usûl-i tedris bir kere ıslah edilip mevki-i tatbikiye konulacak olursa müddet-i tahsil taklil edilmiş olmakla beraber Arabi ve Farisi lisanlarıyla da arzu

ettiğimizce de tercüme ve tekellüm edebiliriz. Bundan husûle gelecek olan mehâsin ve menâfî burada tadâda lüzum göremem. Usûl-i tedrisin ıslah ve tatbiki ise âli nazaran-ı erbâbı fazilete aid bir mürüvvettir. İnşaallah şu asr-ı celil-i terakkide bu arzunun hayr husûle îsâlımı tebşir ile de mübahî oluruz.

Sadi

(3 Kânun-i Evvel 1312, S.20, s.3-4.)

BİR İKİ DOĞRU SÖZ

Ziya Paşa'nın şu:

Erbâb-ı kemâlî çekemez nâkıs olanlar

Rencide olur dîde-i huffâş ziyâdan

beytini veyahut Naci'nin:

Tahsil-i kemâla hayli müddet

Mihnet çekerek çalıştım ama

Mahsut-ı efâzıl oldu fazlım

Şâhit aranırsa işte a'da

kıtasını vird-i zebân ettirecek, erbâb-ı kemâla bir nakısa-i şeref îrâs eyleyecek yolda üstü kapalı soğuk tarizler, tahattiller, küçük düşürmeler yine resail-i mevkûtamızdan bazılarını işgal eyliyor. Herkes bilir ki vaktiyle bu mebâhis pek ileriye gitmiş, yâd-ı nanı medâr-ı iftiharımız olan bazı üdebâ-yı kiram lekelenmeye çalışılmıştır. Yine herkese malumdur ki nikâb-ı edeble tesettüre çalışan bu muharririn mahcubiyetleriyle kalmışlar idi.

O vakit muallimlerini lekedar edememiş olan bu zevât şimdi anlaşılan kibir ve nahvetlerini kırmış olmalardır ki ancak o muallimin yetiştirdiği bir iki şakirde, bir iki "Edib-i hakiki"ye tarizâta başladılar...

Makale-i tarîziyenin muharriri olan zat her kim ise anlaşılan fikrini serbestçe söylemekten ziyadece korkmuş olmalı ki birçok girizgâhlar aramış. Edebiyatın "ulûm-ı edebiye" yolunda tarifinden, bizde "edebiyat" namına kesb-i liyâkat ederek âsâr bulunmadığından, ismini yeni duyduğumuz "ilim-i mehâsinden" vezinden, vezinden maksat elbette bir faide-i edebiyeyi temin olduğu cihetle nazar-ı dikkatten uzak bulundurulmamak, Arap ve Acem pâ-yı bendi diye geçmemek lazım olduğu ve fakat arzu edilen tarza ithal olunabileceği gibi birçok garip tezatlardan istiane etmiş. Nihayet bulmuş .. Yahut öyle zannetmiş, Tevfik Fikret'in, o şair-i ulüvvümüzün ve valihane, şairâne bir sözünü sû-i tefsir ederek edebiyatımızda kendimize mahsus bir tarz-ı beyana malik olmamızı hissiyatımız, tasavvurâtımız hangi lisana tercüme edilse bedâyi-i milliyemizin mahsûsât-ı kavmiyemizin his

edilmesini vacib göstermiş. Tevfik Fikret'in âsârında bir ecnebilik kokusu varmış; hissiyatımıza ecnebi geliyormuş!

Anlaşıldı ya! Muteriz efendi birçok girizgâhlardan dönüp dolaşarak meseleye bir şâir-i hakikimize tarîzden ibaret bırakmış.

Edebiyat-ı Osmaniye ile az çok iştigal eden son bir iki sene-i edebiyeyi -velev sathi olsun- tetkik eden her sahib-i kalemce kendilerini müdafaa gayretinden o tenezzülden beri bulunan -erbab-ı kemâlî müdafaa, tarizât-ı hak nâ-şinasiyi sahibine red ve iade bir vazife sırasına geçer sanırız.

Makale-i tariziyede kendimize mahsus bir tarz-ı beyanımız olmadığı iddia ediliyor. Yahut daha doğrusu tariz kast olunan şairlerimizin bu cihete hasr-ı ehemmiyet etmedikleri beyan olunuyor. Evvelâ şu kendimize mahsus, milliyetimizin, kavmiyetimizin mahsûsâtını hâvi tarz-ı beyan ne demektir diye bir sual îrâd olursa acaba ne cevap alınabilir?

Vakıa her kavmin edebiyatı mahsûsât-ı kavmiyesini hâvi olmak lazımdır, fakat her zaman bir daire dahilinde mahdûd kalırsa terakki edemez. Edebiyat-ı atıkamızın bu günkü teceddüdü his olunan bir ihtiyaç üzerine sâha-i zuhura geldi. O sâha-i edebde bihakkın takarrürü için ise teceddüdât-ı mütemâdiyeye maruz bulunmak lazımdır tâki edebiyat-ı hakikiye adâdına dahil olabilsin bunu müntesib-i edeb olanların bilaistisna cümlesi bilir. Teceddüdât ise makale-i ma'hûdede zımnen tariz olunan o hakiki şairlerin himmetiyle vücuda gelir. Bunu inkar etmek hak-nâ-şinaslıktır, kadr şikenliktir.

Bugün üdebâ-yı Osmaniye arasında şairlik, hakiki şairlikle iştihâr edenlerden Ekrem ve Hamid Beyler haiz oldukları mevki-i âl-ül âl istisnâiyete terk olunursa gerek his-i şairiyet, gerekse tasvir-i edebi noktalarında sema-yı edeble iki dırâhşân gibi parlayan Tevfik Fikret ve Cenab Şahabeddin görülür. Bunlardan her biri o iki üstad-ı âliye hayrül halef olacak bir tab'ı şairiyette yaratılmışlar... Eserleri şahittir.

Tevfik Fikret'in daha "Fikret" tahallus etmeden -hatıram yanılmıyorsa- vaktiyle çıkan "Gayret" risalesinde bir müstezatı neşr olunmuştu, o zaman "Mehmet Tevfik" imzasıyla derc olunan bu müstezat hakikaten bir şiir-i ulvîdir, insanı tatlı tatlı düşündürür.

Feyz-i bahardır deheninden uçan ziya

Bekler çiçek açılmak için ibtisâmını
Bekler hûbûb için o seher-hîz olan sabâ

Bir hıram ki

Envâr-ı ismetinle tecelli edince sen

Enzâr-ı aşk önünde olur mail-i sucud

Bulmuş kadr-i latifsin ey gonca-i pirehen

Ruhdan vücut

Rahmet biter, bulut dağılır mihr-i nev bahar

Âfâka lemariz oluyorken hazin hazin

Eyler çiçeklerin biri bir-hande âşikar

Sen o handesin!

Şiiri -ki bence Fikret'in ilk eseridir- kailinin ulûvv-i tab' ve fikretini lüzumu kadar gösterir sanırım. Muterizlerin hoşlarına gitmeyen cihet bu şair-i âli nejatın her eserinde teceddüt-perest olması ise emin olmalıdır ki Fikret gibi, Şahabeddin gibi genç dahileri terakki-i edebiyatımıza hadim edecek en birinci vasıta bu haslet-i mergubedir.

Bu iki "üstad-ı cedid"i şahsen tanımak şerefinden mahrumum. Âsârından anlayabildiğim kadarıyla hükmetmek istiyorum ki Fikret ne kadar "Ekremâne" ise Şahab da o derece "Hamidâne"dir. İkisi de güzeldir, tefrik edilemez. Tevfik Fikret'in hangi eseri olursa olsun tetkik olununca "Muallim Ekrem" görünür: His daha nazik, tasvir daha zarif, daha düşünülmüştür. Şahab da bu yoktur: Orada his galebe eder, insanı derin derin düşündürür.

Mamafih biri yad edilince diğeri behamahal hatıra gelen bi iki şairden hiçbirisi yalnız üstadı taklit, münhasıran onu tanzir mahdudiyeti içinde de değillerdir: Cenab Şahabeddin'in vaktiyle "Mütâlâa" da görülen "Tesir-i Muhitat" ve "Mütâlâa" makalelerindeki tarz-ı tasviri, o insanı gaşy edecek bir derece-i harikulade-i mükemmeliyette olan ifade-i neşriyesi taklit ve tanzir değildir; kendine sırf kendine mahsus bir tarz-ı beyandır; birçok üdebamızın taklit etmeleri arzu olunacak bir şeydir.

Tevfik Fikret ile Cenab Şahabeddin bugün iki "üstad-ı edeb"tir. "Üstad" lafzını çok görenler var ise bu iki edibin âsârını mütâlâa etmelerini tavsiye ederiz.

Hiç şüphe etmeyiz ki üstâzül esâtize olan hazreti Ekrem'de şakirtlerinin bu nam ile yad olunmalarını nazar-ı iftihar ile görür.

İşte “Malumat”daki makale-i tarîziyede âsârında ecnebilik bulunduğu iddia edilen şairlerimiz -makale-i muharrirince nakısa add edilmek istenilen- teceddüd-i edebi taraftarı olanlardır.

Bu nakısa bence ve bilâ tereddüt hükm olunabileceği vechle daha birçoklarınca nakısa değil, bir kademe-i terakki ve kemaldır. Edebiyatımızı “edebiyat-ı hakikiye” haline getirmek için sarf-ı mesai ve ikdamât eden bu genç üstatlar ile onların eserine iktifâ edenlere teşekkür eder ve gerek bu makale-i tarîziye muharririnin, gerekse daha sair itiraz fikrinde olanların vakitlerini nâ-bemahal, manasız makalât tahririnden ise yeni üstatlarımızın açtıkları edebiyat-ı cedide derslerinden bizim gibi istifadeye şitabân olmalarını tavsiye eyleriz... Şimdiden temin edebiliriz ki vakitlerini daha iyi istimal etmiş olurlar.

Mehmed Necdet

MÜTÂLAA

“Mütâlaa” sütunlarının bu gibi tarizata açık olmadığı halde iş bu makalenin derci yalnız üdeba-yı cedide ve ezcümle Tevfik Fikret ve Cenab Şahabeddin Beyefendiler hakkında doğru bir surette idare-i efkar edilmiş olmasından ileri geldi. Yoksa mesleğimizin muğâyiri olan böyle makâlât-ı tariziye Mütâlaa sütunlarında hiçbir vakitte yer bulmaz.

Rasâil-i edebiyede tarize müteallik bir şey göremedik. Bilhassa kudret-i edebiyesi hakiketin “üstat” telkibine mahal verecek kadar ali olan hazreti Fikret’e tariz edecek kimse tasavvur edilemez. “Malumat” da münderic makale tamamıyla umum idi. Kısmen hakkını da teslim ederiz. Nasıl ki Mehmed Necdet Efendi de teslim ediyor. Bu cihet aşikâr görülürken o makale-i edebiyeyi bir maksat-ı hafiyi muakib suretinde göstermek ne maksada mebni olsa gerek?..

(3 Şubat 1312, S.29, s.2-3.)

MUSÂHABE

“Asıl nazar-ı dikkate alınacak şey müessir değil, eserdir” hakikatı her nasılsa bizde nazar-ı dikkate alınmıyor. Mesela bir eser -mahzâ müessiri iştiâr etmemiş olduğu için- mazhâr-ı takdir olmuyor.

Diğer cihetten ehemmiyetsiz bir eser -zevât-ı marûfeden birine ait olduğu için- âvâze-i tahsin ile istikbal olunuyor.

Bu, pek büyük bir insafsızlıktır...

Kıymet-i asar şöhrete vâbeste ise şöhret-i kâzibe erbabını da âlem-i bâlâ-yı irfâna çıkarmak, söyledikleri sözler turrehat kabilinden de olsa sihr-i helâl add etmek lazım gelir.

Öteden bir adam çıkıp da mertebe-i icâzda yazı yazsa kesb-i şöhret edinceye kadar âsârına imâle-i nigâh-i iltifat olunamayacağını söylemek icab eder

Ele alınan bir risale-i edebiyenin yapraklarını çevrilip de bilmediğimiz adamların yazılarını geçmek, bildiğimiz zevâtın âsârını okumak neye benzer biliyor musunuz, tanıdığı adamları insan add edip de diğer ebnâ-yı beşeri hayvan farzz etmeğe...

Ya bu garîbeye ne diyelim, dün gece yazdığınız bir makaleyi, bir gazeli üdebâ-yı marûfen birine isnâd ile bir mahfil-i edebide okuyunuz, bu babda teminât da veriniz. El şakırtıları, ayak şakırtıları alkış sadâları arasında kendinizi kaybedersiniz.

“Mu’cizest in nazm yâ sihr-i helâl

Hâtif âverd in suhan yâ Cebra’il”*

Tarzındaki gül-bang-ı sâpâşi dinlersiniz de “Acaba ben rüya mı görüyorum yoksa intihâl mı ediyorum. Sakın bu şiir o adamın malı olmasın” zemzemesiyle sehâbe-hâ-yı hayret olursunuz.

Artık haddiniz varsa deyiniz ki “Kuzum aldanıyorsunuz. Ben latife söylüyorum. Sizi tecrübe ediyorum. O şiir benimdir. Dün gece söyledim. Hatta müsveddesi de koynumda...”

* Bu nazm mucizedir yahut sihr-i helâldir
Bu sözü ya Cebra'il ya da hatif söyledi

Size derler ki “Sus, sen nerede, öyle âli öyle rûhlu sözler söylemek nerede?.. Bu gibi bedâyi onun gibi âzama mahsustur...”

Bir de bunun aksini tecrübe ediniz. Bir edib-i malûmun meşhûr olmayan bir eserini kendinize atfen okuyunuz. Sami’leriniz o eserin bir yerinde bin kusur bulurlar.

“Eseriniz umumiyet itibariyle zararsız .. Fakat şuradaki zihafılar, buradaki imâleler, hele son mısradaki mübalağa-i acemâne doğrusu çekilir belâlardan değil...” derler.

Siz de şu intikâdât-ı akılâneye rağmen deyin ki “Ayol o gazel benim değil, falan zatındır...”

Alacağımız cevap bir kahkaha-i müsthziyaneden ibaret kalır. Çünkü zevk-i edeb, hâssa-i temeyyüz gulgule-i şöhret arasında nabûd olmuş gitmiştir.

O eser falan zatın olduğunu isbat için ya mevsûk-ul kelim beş on şahid bulmak, yahud bizzat eser sahibini işhâd eylemek iktiza eder .. Bu yolda pek çok tecrübelerimiz vardır.

Acaba niçin istidâd-ı ciddiye şöhrete feda etmelidir? Müessir kim olursa olsun, bizim nazar-ı itibara alacağımız şey her halde eserdir.

Binaenaleyh menzurumuz olan âsâr içinde imzasını tanıdığımız adamlardan iğmâz-ı ayn etmeliyim. Eserini okuyalım, şâyân-ı istifade âsâr-ı cedideden ise alenen takdirâtta bulunalım. O edib-i nev-zuhurda gördüğü terğib ve tahsin üzerine daha ziyade gayretlenir, çalışır. Değerli eserler vücuda getirir, kendisi için bir şöhret-i hakikiye temin eder.

Terakki her zaman takdir ve teşvike mütevakkıftır...

Kezalik bir edib-i meşhurun eserini -Mahzâ-i şöhretine hürmeten- göklere çıkarmayalım.

“Kavle bak kailine kılma nazar: Budur işte revş-i ehl-i iber”

Müessirin kıymeti eserlerdir. Yoksa eserin kıymeti müessirle değildir.

“Kelâmıyla olur zahir, kişinin kendi miktarı” Maazalik zevk-i edeb, kuvve-i mümeyyize erbab-ı kıymetdâr bir sözü takdirden geri durmaz. İsterse o söz en hakir bir adamdan südür etsin...

“El-keîâmûl hasenû yed-hulûl izne bile iznin”^{*} kelamı bin hikmettir. Fakat bu kulak zevk-i edeb ve hâsse-i temyiz ile meşhun olan bir kafadaki kulaktır. Tehalûf-i tebâyî hasebiyle her gûş tabidir ki istimâ-i hakikat edemez. Temyiz-i nik ü bed hâssası ancak ilim ve marifetle, iltizam-ı hakkaniyetle tahsil olunabilir.

Dünyada şâibe-i had-pesendiden müberra adam pek nadirdir. Sünûhât-ı fikriyesini muhir-ül ukul âsâr add edenler az değildir.

Çünkü evlâda teşbih edilen zadei tabiat ne kadar değersiz olsa dahi içinde pek kıymettardır.

Herkes bir şi'r ü bir ferzend hûd-meftun bûd

Gerçi ân ferzend zeşt ü şi'r nâ mevzûn bûd

Bu sadada insafi elden bırakıp da eserine herkese beğendirmek için kuvve-i cebriye istimâline kalkışmamalıdır.

Âlemde her şeyin bir mevsim-i mahsusı vardır. Bu dakikadan içmaz-ı ayn ile hûlul mevsiminden evvel eser neşrine, bizim edeb ve dânişde kendilerine bir mevki-i mahsus ta'yine kalkışanlar şüphe yok ki gayetinde bâd-ı bedest kalırlar.

Vaktiyle efahim-i hükemâdan bir vezir-i edib bana demişti ki “Heniz tahsilini ikmâl, tetebbuat-i aliyesini hadd-ı kemale isâl etmeden neşr-i âsâr arzusunda bulunanlar sermaye-i tedarik eylemeden mal satmaya yeltenen tüccar çırağına benzerler...”

Bu söz son derecede infîâli mucib olmuştu kendisi gibi en büyük bir edib-i hakimden böyle bir muamele-i yes'-i aver beklemezdim.

O aralık neşrettiğim bir kitapta bu cümleyi meâlen yazdıktan ve birçok sözler söyledikten sonra netice olarak demiştim ki “İnsan bilmediğini öğrenmeye, bildiğini öğretmeye çalışmalıdır...”

Bilmediğini öğrenmek filhakika şâyân-ı takdir bir harekettir.

Fakat henüz mukaddemât-ı ulûmu tahsil ile meşgul olan bir adamın mahasal-ı malumatı ne olabilir ki ona neşre kıyam etmelidir.

Sermaye-i kafiye erbaba zaten insanın malına tenezzül etmez. Müzcât-ı kalile ashabı ise ondan hiçbir şey istifade edemez.

^{*} Güzel kelam izine izinsiz girer.

Öyle ise yazılan yazılar, söylenilen sözler nakş-ı ber-âb kabilinden hükümsüz kalır. Lemh-i basarda zayi olur. Halbuki insanın izâa edecek bir dakikası yoktur. (Vakit nakittir) diyorlar.

Eser bırakmak ibkâ-yı nam etmek maksadına mebni ise de sabah-ı haşre kadar pâyidâr olabilecek âsâr-ı muhallide tedvinine çalışmak lazım gelir ki bu da pek çok sermayeye vâbestedir.

Binaenaleyh bir müellif-i ebced-hân öğrendiği üç kemileyi, ehemmiyetsiz bir sermayeyi halka sarf edeceği yerde halktan kazanmaya vakf-ı efkâr etmelidir ki pazar-ı marifette iflas edip de ebedi bir zarar, bir nedâmet içinde kalmasın...

On sene evvel işittiğim nasihatın hikmetini şimdi anlıyorum. O vakit anlamış olsaydım elbette böyle sırfılyed kalmazdım. Bizâa-i vâfiye sahibi olur da cihan-ı edebte bir mevki ahzederdim.

Ela leyte şebâbu yeûdü yevmen *

Şevk-şikenlik iyi bir şey değildir. Fakat daha mebâdi-i ulûmu bile layıkıyla görmeden telif hevesinde bulunanlara karşı büyükler diyecekler ki “Oğlum, bir kere tahsilini ikmal et, ilm-i fenden istifade yolunu öğren badehu ifadeye başla ki halkta senden istifade etsin...”

Etfâl-ı debistâne hoca efendi “Maşaallah hepiniz de benim gibi hoca oldunuz. Bakınız, ne güzel okuyorsunuz artık okumaktan vazgeçiniz de okutmaya başlayınız” dese, çocuklarda hocalarının emrine tatbik-i hareket etseler elbette “izâ kâne rabbül beyti dariben felem telümme sıbyanü fihî ‘alaraksî” hakikati enzar-ı ibret binanda tecessüm etmiş olur...

Hulâsa-yı kalam, ashab-ı ukûl daima kazanmaya çalışır, sarfetmeye değil...

Mamafih mevsim-i mahsus gelince sarfiyatta da başlamalıdır ki bu da hakikatte bir nevi kazanmak demektir...

Şu satırları yazdıktan sonra kendi nefsimize hitaben diyelim ki.

“Yâ eyyürracül-ül muallimu gayrehu
Hellâ linefsike kene zatta’limi
Tesifüddevâe li zi-s sekâmi
Zevi-l fenâ keymâ tesehhu bihî ve ente sekîmu”**

M(im). K(ef). Halidi

(15 Nisan 1313, S.39, s.3-4.)

* Dikkat et keşke gençlik bir gün dönse...

** Ey başkasına öğretene adam

Keşke birazda kendi kendine öğreseydin

Hastaya ilaç teklif ediyorsun

(Ey) hasta adam! Kendin hasta olduğun halde nasıl başkasını iyileştireceksin.

BİR MUHARRİRİN VAZİFESİ NEDİR?

Bu sual çok kereler mevzubahis olan mesâildendir.

Filhakika Mütâlaa vasıtasıyla zihn-i beşerde hâsıl olan tesirât pek mühim neticeler hasıl edebileceği cihetle bu madde hakkında ne kadar best-i mütâlaât olursa çok görülemez. Garp muharrirlerinden Mösyö “Röne Domik” Brüksel şehrinde bu madde hakkında bir konferans vererek tavzih-i meseleye gayret etmiştir. Avrupa’da bu kabil konferanslar nadir değildir.

Mesela Paris’te hemen her gün bir veya iki büyük zat -yalnız edebiyat ciheti nazar-ı itibara aldığı surette- gerek bir muharririn mesleği hakkında, gerek mevâd-ı sâire-i edebiye hakkında alenen irâd-ı efkâr eyler ve hâzirûnda bundan müstefid olur. Bu gibi âdetlerin ise terakki-i edebiyata ne derece hizmeti olacağı azade-i ifhâmdır. İşte Mösyö Röne Domik’in dahi verdiği konferansın neticesi bir muharrir tehzip-i ahlâka ve tezyid-i gayrete hizmet etmek gibi bir gaye-i ulviyi haiz olmayan hiç bir şey tahririyle meşgul olmamak vazifesi ile mükellef olduğu merkezindedir. Bu hükm cây-ı mülâhazadır. Çünkü bir muharrir, ifsâd-ı ahlâk edecek hiç bir şey yazmadığına emin olmakla beraber yazdığı her satırın tehzip-i ahlâka gerek bilâ vasıta ve gerek bil-vasıta hizmet etmiş olduğundan emin olamaz. Bu hande vazifesinde tekasül etmiş, adeta onu ayakları altına alıp çiğnemiş add olunacağından bu mesele badi-i ızdırabı olur.

Bundan başka şurasıda câlib-i dikkattir, ki bir muharririn kalemi eline alınca va’z ve nasihat verir gibi tehzip-i ahlaka hizmet edecek şeyler yazmasında bazı mahzur ile beraber bir takım müşkülât da vardır.

Evvel emirde, tehzip-i ahlâk maksadıyla yazılmış bir eser-i nefisenin “sanat” nokta-i nazarından o kadar güzel düşemediği umum-ı ediblerce müttefikun aleyh bir keyfiyettir. Büyük bir hakikat-ı ahlâkiyeyi yahud her ne olursa olsun, bir şeyi isbat etmek maksadıyla yazılan romanların, faciaların, şiirlerin daima soğuk oldukları görüle gelmiştir. Çünkü muharririn, kendi kendisine takındığı vazife-i ictimâiye ve terbiye-kârane ile işgal ederek “sanat” a pek dikkat edemediği hiss olunur.

Fransa’nın on yedinci asır meşhur klasik eazım-ı erbâb-ı edibi namuslu adamlar olmakla beraber “sanatın hoşâ gitmekten başka bir gayesi olmadığını”

tekrar tekrar beyan etmişlerdir. Buvalo bile gaye-i sanatın fazilet olduğunu iddia etmemiş, ahlaksızlığın sanat için bir tesir-i menhus icrâ edeceğini söylemiştir ki bu başka bir şeydir. Takviye-i kalbe hizmet gibi inkardan bütün bütün tebâut etmiştir. Çünkü böyle va'z ve nasihat-amiz kitaplardan ziyade dünyada can sıkın bir şey yoktur.

Bualo, Korney, Rasin, Molyer, Lafonten gibi eazım, bir muharrire, namuslu adamları namus-kârâne bir surette inandırdı mı ona vazifesini ifa etmiş nazarıyla bakarlar, vazife-i içtimaiyelerini öyle umuma ders-i ahlak verecek kadar büyük tahayyül edemezlerdi. Bunlar ekseriyetle dindar, hiç değilse ümur-ı diniyeye riayetkâr oldukları cihetle halka telkin-i ahlâk etmekle mükellef rehabin mevcut olduğunu düşünerek bu vazifeyi kendi üzerine almaktan ictinâb ederlerdi. Bazı kere bu muharrireler şu kaideyi feramüş edip de haricine çıktılar mı, kendilerine bunu ihtar edecek zevât bulunurdu. Molyer'in "Tartuf" isminde bir komedyası vardır ki Ziya Paşa merhum tarafından "Rüyanın Encamı" namıyla Türkçe'ye tercüme olunmuştur. İşte bunun sahne-i temaşaya vaz'ı için Molyer Fransa baş vekiline müracaat ederek kitabın aleyhinde söylenen sözleri red makamında bu oyunda dine tecavüz etmeyip belki onu müdafaa eylediğini beyan edince:

—İşte onun için mümanaat ediyorum ya. Çünkü sahne-i temaşa böyle şeylere tahammül edemez. Cevabını almıştı.

On sekizinci asır erbab-ı edibi bu fikri kabul etmediler. Kendilerine tehzîb-i ahlâk vazifesini lâbüd gördüler. Bu noktalar garib görülürse de o zamanın ahval-i tarihiyesi teemmül edilecek olursa garabete mahal kalmaz.

Çünkü bu zanlar Nasraniyet aleyhine tecavüzleri ile onu mahvetmiş olduklarına zahib olduklarından tabii bunun yerine bir şey ikame etmek isteyecekler idi. Bunların içinde birtakımı yalnız dini mahvettiklerine zâhib olmakla iktifa edip yerine başka bir şey ikamesini düşünmediler. Kanun tabi' onlara kifayet ediyordu. Fakat diğer birtakım ise bazı hayâlâta kapılmıştır ki bu fikirler zamanımıza kadar devam etmiş ve bir müddet daha devam etmesi de muhtemel bulunmuştur. Bu da dini tahrip ettikçe, yahud hiç tahrip etmeden yerine gerek sanat, gerek terbiye, gerek edebiyat gibi bir şey vaz' etmekten ibarettir. İşte bunun neticesi olan bu mektebe salık olan ve hatta olmayan erbab-ı kalem arasında edebiyata mümkün

olduğu kadar ahlak doldurmak için bir arzu-yı şedîd peyda oldu. Hele bu hülyalara enziyade kapıları Jan Jak Russo olmuştur. Eğer on yedinci asır erbab-ı edibi bunu görmüş olsalardı, kendilerine gülünç gelirdi. Fakat, bu muvaffak oldu ve Russo'nun zamanında sonra romancılar "vicdan müdürü" denmeye kesb-i liyakat ettiler!

Bilemem bundan ahlâk ne kâr etti. Fakat edebiyatın ne zarar ettiği görülüp duruyor. İbtida, sadelik cihetinde çok kayıp etti. Erbab-ı edebin ifadât-ı mağruraneleri hakikaten tuhaf denecek bir dereceye vasil oldu. Mesela Victor Hugo daha henüz yeni fakat sevimli bir şair iken mecmua-i eşarına "Şu ân-ı tarihi pek vahimdir... Ta esasından lerzan olan heyet-i ictimâiye..." gibi cümle ile dıhk-efza bir mukaddime-i menşur ile başlamıştır.

Romanı da böyle! İşbu on dokuzuncu asırda pek az romanlara tesadüf olunur ki Russo'nun "Novel Eloise"nin tesiri onda görünmesin! Hepsi de bir takım emsile irâdı ile bizi tarik-i faziline götürmek istiyorlar! Adolf, Kırmızı ve Siyah Madam Bovari; ilh... gibi bazı âsâr-ı nefise bu nakısdan aridir. Fakat bu fikrin, bu adetin bir aks-i tesiri de kendisini şu suretle gösteriyor ki umumun ahlakını düzeltmek gibi âmâl-ı garibeyi hâvi olmayan âsâr-ı nefise muzırr-ı ahlâk olmak ile itham ediliyor. Madam Bovari gibi ilelebed dest-i ahlâkta kemal-ı tevkif ile tutulacak bir eser-i nefisi maksad-ı ahlak olmak töhmetiyle huzur-ı mahkemede dava olunmamıştı. Bir muharriri va'z-ı nasihat etmediği başımıza rahip kesilmediği için tevbih etmekte ne hak ve salâhiyet var? O yalnız bir namuslu adam olsun kafi! Öyle romancıdan hem eğlendirmek, hem takviye-i ahlâk etmek daha bilmem neler yapmak gibi şeyler bekleniyorsa pek aldanılmış olur. Canı isteyen ahlak kitaplarını, felsefe kitaplarını okur.

Haki

(6 Mayıs 1313, S.42, s.4-5.)

BİZDE EDEBİYAT

Geçen sene ki hayat-ı edebiyemizin bir icmâlini yaparak memleketimizde edebiyatın ne gibi bir tarîk takip etmekte olduğunu bir dereceye kadar tayîn için 312 senesine irca'-ı nazar edince resail-i mevkutemiz içinde bir sima-yı mümtaz olarak Mütâlâa ve Mektep risalelerini görüyorum. Bizde hayat-ı edebiye mevzu bahis olunca mühim mevkî resâil-i mevkutenin işgal etmesi tabidir. Bununla beraber bu son seneler zarfında resâil-i mevkutemiz pek yavan bir sathiyat dairesini geçememekte, bu gayesiz, bu sebepsiz manzumelerden hiç biri kapladıkları o seyl-i âmiyet içinde bir şahsiyet-i münferide ile temâyüz edememekte idi. Hepsi bulanık bir âb-ı revân gibi akıp, muttasıl akıp gitmekte idiler. Daha okunmadan unutuluyorlardı. Bunun sebebini tayine hemen hacet yoktur. Çünkü bir fikre bir tabir ne kadar iyi, ne kadar zengin olsa asırlarca müddet-i tekrar edile edile elbette letâfet ve haşmetini kayıp eder. Bundan kat-ı nazar teakub-ı ezmân ile müfekkirâtta, ihtisâsâtta hasıl olan tehalülün kalplere ihsâs ettiği meâni, hariçtir. Vücut-pezir olmak için daha ince, daha başka bir lisana muhtaçdır. Elisine-i ecnebiyeye vukûf ile, kesret-i mütâlâa ile daha diğer suretlerle zihnen. Hissen bu derece-i terakkiye vasıl olanlar “niye aksine döner çarh-ı gerdun” şikayetlerine, “akıbet elden uçan murg-ı vefadır” teessüflerine karşı amik, bir istikrâhtan başka bir şey duymuyorlardı. Bunları anlamayanlar ise “güzelim serde olan mihr ü muhabbet bu mudur?” diye yazıp duruyorlardı. Böyle şebâbet-i haziranın birer şükûfe-i nezaketi olan müstaid münevver zevât ile gazelciler arasında hissiyatın adem-i tevafıkından başlayan müfârekât-ı maneviye gittikçe şiddetini artırmakta idi. Çünkü hubb-ı hakikat ve meali besleyenler, bu hissiyata tercüman olacak şair-i cedidin teahhurundan bir yes-i müellim duydukları gibi sâha-i edebiyi manâ kılıflarıyla doldurmaya çalışanların belahet-i gayr-ı mütehassisanelerinde ızdırab ile karışık bir nefret hissetmekte idiler.

İşte Cenab Şahabeddin imzası altında ceraid-i edebiye sahifelerini ebedi kılan şiirler bu kulûb-ı nemideyi fart-ı müserret ve taktir ile ihtizâra getirdi. O mübhem, muzlim surette fark olunur gibi olan hislerin nâ-kabil-i taklit bir lisan ile ifadesine, o mümteni-ül ifhâm zan olunan manaların basit surette tezâhürüne karşı

bir nidâ-yı perestîş teâlî etti. Bu andan itibaren Cenab Şahabeddin edebiyat-ı Osmaniye'nin bir rûkn-i metini, bir üstad-ı behiyyeti idi.

“... Cenab'ın şiirleri... oh, bu ulvi katarat-ı hayal! Bu hiçbir Türk şairinin bende hasıl etmediği lerziş-i âmalî bahşeden yaran-ı saftır... Bunlar öyle bir feyzan-ı cuş-a-cuş ile nebeân ediyor ki gubar-âlud bir heva-yı keyfi tasfiye eder baran-ı bahar gibi hissiyatımızı tedriye ve i'lâ ediyor. Yâ Rabbim, evet hiç bir Türk şairinin, hatta hiçbir Fransız şairinin... zira ne olursa olsun, Müse'nin, Prodom'un, Harkur'un lisan-ı refik-i eşarı Türkçe kadar teshir edemiyor; hele Cenab'ın Türkçe'si... Zira peri-i latif lisanımız muti bir perestîş-i mağlûbâne ile bu genç üstad-ı şiirin elde öyle bir şûhi-i teslimiyet-kârane ile cilveler ki birçok seneler kalbindeki ihtiraslara, bürkanlara rağmen, birçok dil-bâzların nevazîşlerine karşı camid, bî-hiss kalırken karşısında birdenbire ref-i ser-i hakimiyet eden yeni muğfil için bir hiss-i amîk-i ibtila ile titreyerek bütün hezain-i nisvâniyetini, bütün serâir-i ulviyetini onun bir nazarına mağlûbâne vakf ve feda eden bir cemâl-i zivekâr gibi perişan bitab kalıyor. Bütün bunları ne vakitten beri herkese karşı haykırmak isterken muktedir olamıyordum.

Mehmet Rauf Beyin bir mektubunda naklettiğim şu fıkralara Cenab Şahabeddin 'in o tar-ı garam ve şiiri nasıl bir suret sihir-karânede tehviz ettiğini isbat eder. Başkaları hakkında kendisinin kullandığı “nâ-yı füsûnkâr” tabirini ben bihakkın onun o munis-i rûh şiirleri hakkında münasip görürüm, ki ulvi lâhûti bir ahengin lerziş-i gaşy-averi içinde âmak-ı kalp ve ruhumuza nüfus eyler. Filhakika Cenab Şahabeddin de öyle bir mevhîbe-i fitrat var, ki bununla karilerini behamahâl birer halvet-i lakaydaneden kurtaracaktır. Onun şiirlerine karşı ihmalkar bulunmak kabil değildir. Ya fevkalade sevillecek, enis-ül bal edilecektir; ya son derecede bir hiss-i adâvet beslenecektir.

Bunların ikisi de gizli gizli oluyordu. Fakat âfâk-ı edebiyedeki bu sükûn-ı zahirinin altında gizlenen sâikaların neredeyse patlayacağı mahsus idi. Mekteb'in genç şairler içinde karilerin en ziyade kimi takdir ettiklerine dair istimzâcî için yazılan cevaplar bütün barutlara kıvılcım bıraktı, terakki-i mearif ve medeniyetin o mürde âsârın artık çürümüş bulunan sünûhatı üzerine çektiği perde-i nisyân altında kalanların mühâcemât-ı birûnâneleri birdenbire meydan aldı: Bu öyle bir garabettir

ki bizim memleketimize heman hastır denilebilir. Edebiyatı lisan münakaşalarından ibaret zanneden kafiye-perdazân-ı acezenin ilk müracaat ettikleri vasıta sövüp saymaktır. Bu öyle bir hadde vasıl oluyor ki iş nihayet makam-ı resminin bihakkın bir müdahale-i tevbihkâranesini davet ediyor. Memleketimizde daire-i edeb dahilinde tenkid ve müâhezenin adem-i vücuduna en başlı sebep budur. O derecedeki tenkit kelimesi taarruz ile mürâdif add olunuyor. Bu defa da ortaya bir sembolizm kelimesi atıldılar. Bunun içinde bazıları bir halidi şafa buldular. Bazıları hiç mana göremediler. Filhakika ne demek olduğunu kendilerinin de bilmedikleri bir Fransızca kelime ile ne kastediyorlardı? Sembolizm nedir? Sembol nedir? Acaba bunların mâhiyet ve hakikatinden haberdar kaç kişi vardır. Buraları hiç düşünülmedi. Sembolizm âdetâ, gittikçe küçülen bir daire içinde dönmeye mahkum olanların âfâk-ı mahdûda-i cehâleti haricinde kalan şiirlere bir kast-ı tezyîf ile hasredildi.

Hasta çocuk manzumesiyle daha şairânesinin pek belîğ bir vesika-i iktedarını tarih-i edebiyatımıza müebbeden hâk etmiş olan Tevfik Fikret namı da ufk-ı edebimizde yeni bir revnak ile teceddüd-nisâr olmağa başladı. Mîrsat ve Resimsiz Malumat risalelerinden bed ederek gittikçe bir gâye-i teâlî ve terakkiye doğru yürüyen eşarının tarz-ı atik taraftarânı kulûbuna bile ilka ettiği fart-i takdir kendisini Cenab Şahabeddin kadar âsâr-ı teceddüd gösterdiği halde onun kadar düşar-ı tarîz olmaktan muhafaza etti. Bu nazik ve sevimli şairi sevmek için yüksek, açık bir cephe altındaki parlak gözlerinin bir şule-i dehayle tenvir ettiği hayır-hah, sevimli çehresini görmeye hacet yoktur. En güzel pırlantalar gibi yavaş yavaş bir dikkat-i sanatkârâne ile işlenmiş şiirlerinden yükselen o bû-yı nezih ve necibi anlamak kafidir.

Edebiyatın bir nevinde teceddüd-i rev-nüma olunca daha birçok ashab-ı iktidarında kendilerine has olan bir takım meziyetler ile beraber fevc fevc bu cihete temâyül etmeleri hemen her yerde görülmüş ahvaldendir. Bizde de bunlara misal olarak A. Nadir Bey ile H. Nazım Beyi göstere biliriz ki biricisi hubb-ı hakikate bir ifrat-i hisle meylederek bunu, istimâl ettiği ahenk-i taklidilerde de ibzal ediyor; ikincisi rikkat-ı tefekküratına iksa ettiği nev-zemin-i kelimat ve ifadât ile şiirlerinin anlaşılmasını yüksek bir tabaka-i münevvereye münhasır bırakıyor. Ve nihayet Halil

Siret, Hüseyin Suad, M. Rüşdi, Ahmed Kemal, Zaimzade, vs. vs. ...gibi. Peyrevanı ta'dâd edebilirim. Ki hepsi de şiir-i cedidin ashab-ı iktidara kendi husûsiyetlerine göre güşâde bıraktığı şeh-rah-ı vasi'de birer istikâmet takib ediyorlar.

Şiir-i cedid, evet şiirimiz artık başlangıcın ihtirazlarından, tereddütlerinden çıkıp henüz pek genç bir devre-i kemale girmiştir ki şimdiye kadar meydana getirdiği ikmâl-ı âsârı hangi millet edebiyatına karşı olursa olsun makam-ı iftiharda gösterebiliriz. Bu sözlerimin hemen hepimize sarî bir illet-i tefehhurun sevkıyat-ı mübalağakârânesine haml olunabilmek de ihtimali vardır. Evet iddia etmiyorum. Ki şiirin her cihetinde mükemmel eserler meydana çıkardık. Fakat şuna katiyen eminim ki bizde bir şiir vardır ve gittikçe terakki eyliyor. Şu son zamanın hareket-i edebiyesiyle uyanan şiirimizi Şinasi'yi takib eden zamanda lisanımız için peyda olan intibah ile açılmış devrenin mahsulatından tefrik eden en esaslı ve mühim bir nokta var ki şiirimize bir kisve-i ebediyet veren cihet burasıdır. Genç şairlerimiz şiiri, şiir olmak yazıyorlar. Yoksa o vasıta ittihâz edecek olursa -nasıl ki öyle idi- ehemmiyeti yalnız ihtirâsât-ı umumiyeyi okşadığı zamana münhasır kalır. Bu ehemmiyette şiirden ziyade muhtevî olduğu îhâmlardan neşet etmiş bulunur. Şimdi bu cihet merdûddır. Şiirimizin böyle esaslı bir surette nail-i azâdegi oluşuna, kafiyelerin tevsi', mısra ortasında cümlelerin bitmesi yolunda tarzların kabulü gibi tevsi' ve inkişâfına hizmet edecek usullerin inzıamı istikbal-ı şiirimiz temin eylemiştir.

Memleketimizin asuman-ı kebûdu altında bedâyi-i menâzırı karşısında hevâyı latif-i tahayyül perverin nevaziş-i istiğrak -bahşası kalplerimizi bir ihtiyaç-ı şiir ve ahenk ile pek ziyade lebriz etmekte olmalıdır ki peri-i ilhamın en hafif bir tebessümü i şuhânesine mazhar olanlar bile şiirin bilhassa manzûm kısmına meyl ediyorlar. Bu istidâd-ı fitri müceddidin-i şiire hakikaten zî-iktidar birçok tilmizler yetiştirdiği halde nesrimizde bu feyz pek görülmüyor. Halid Ziya'nın o hissiyat-ı rakikayı, ahval-ı ruhiyenin tahavvülât-ı nâgehanisini ifade edemez görünen serkeş lisanımız bir melik-i has gibi des-i temellükünde istediği nezaketlere bir iktidar-ı üstadâne ile müsteid kılarak Sezai ve Ahmed Rasim Beylerle beraber bizde nesri tesis etmeye başladığı zamandan beri yetişmesi ümid olunan diğer nasirlerden bugün yalnız Mehmed Rauf bizi aldatmadı. Yalnız o, üstadın güzârından sonra tekrar mümteni-ül mürûr bir halde kapanan tarîk-i teceddüdde her manie bir darbe-i iktidar vurarak

kendisine has bir mâlikâne-i edeb açmıştır. Bugün roman ile hikayemiz Halid Ziya ile Mehmed Rauf Bey'de teşhiş ettirilebilir. Fakat bu sırada o gayretli Abdullah Zühdi namı da unutulamaz ki küçük hikayelerinde göze çarpan tetkikât nâfizesi kendisi hakkında büyük bir ümit veriyor. Bunların ayrı ayrı şahsiyetlerini izah, şu icmalin çerçevesinden hariçte kalır. Lakin şurasını kaydetmek iktizâ eder ki hele bilhassa yeni nesrimizde Fransız edebiyatının pek ziyade bir tesir-i hayr-kârısı görülüyor. Memleketimizde en ziyade Fransızca münteşirdir. Ta rüştiyelenden bedi ile bu lisanı tahsil edenler için önlerinde bitmez tükenmez bir âfâk-ı mütâlaa açılmıştır. O derecede ki hangi cihete gidilse piş-i nigahımızı temdîd eden daire açılıyor; yeni ufuklar görüyoruz. Bu mütâlaalar zihinlerde, hislerde bir intibâha bir tahavvülle bais oluyor. Bu hissiyatımızı lisanımızda ifade, bu ulüm ve fûnûnu tercüme için elimize kalem alınca görüyoruz ki lisanımızın hal-i hazırı itibariyle tarz-ı ifadelerde ne onları hakkıyla tayine kifayet var, ne de mukâbil kelimeler. Bundan o bir takım yeni lûgatlar, bundan o işitilmemiş edâlar. Çocukluktan beri boş vakitlerimizi teshîr eden lisan Fransızca olduğu için tabii yazılarımızda da ihtiyaç üzerine gösterdiğimiz teceddüdü oradan alıyoruz. Bunlar pek az zaman sonra lisanımızın rehâ-yı tabiyesine karışarak bir unsur-ı vâhid teşkil edecektir. Bunda şüphe yok. Fakat şimdiki halde elsine-i ecnebiyeye vukûfu olmayanlar için bigâne gibi kalıyor. Bu lisan terakki-i medeniyeti takip etmek isteyen batn-ı cedidin lisandır. Binaenaleyh nazar-ı hoşnudu ile görülemiyor. Bunlar nesir-i cedidi iki sebeple sevmezler. Evvel emirde ifade olunmak istenen hayata kâmilten yabancıdırlar. İkinci derecede tarz-ı ifade bittabi alıştıkları gibi değildir. İşte bunlara sahte bir taassub-ı milli de inzımam edince karinin asıl o kütle-i kesifesi yeni nesirden, hikayelerden tevahhuş ettiler. Bu sırada da matbuatımız içinde kendileriyle hem seviye olarak parlayan bir iktidarın aguşuna atıldılar.

Bir gün evvel meçhul olan Vecihi Beyefendi artık avâm için en maruf bir hikaye-nüvis oluyordu.

Bu iştiâh-ı nâ-gihâniyi izah pek sehildir. Çünkü burada kâri ile muharrir birbirlerini pek iyi anlarlar. Vecihi Beyefendinin iktidar-ı edebilerinde avâmın anlayamayacağı yahut tevahhuş edeceği bir nokta bulunmaz. Her iki tarafida aynı derece-i irtifâdadır. Biraz zamandan beri artık Gazâviyelerin Posondo Terayiler'in

kitapları pek boş yere izâa-ı evkâtan başka bir şeyi sebep olamayacağı, asıl roman denilebilecek şeylerin şöyle böyle olması iktiza edebileceği yolunda yazılan makâlât zevk-i karinde bir dereceye kadar tahavvül husûle getirmişti. Fakat bu, bir mirkat-ı terakkiye suûd demek olmakla beraber henüz pek sathi idi. Binaenaleyh böyle zevata mahsus bir romancıya ihtiyaç vardı. Zira Halid Ziyalar, Mehmed Rauflar adeta Fransa'da olsalar oraya şeref verecek muharrirlerdendirler.

Vecihi Beyefendinin maharet-i edebiyesi mevzuların intihabında da kendisini gösterir. Çünkü çok kereler tecrübe olunmuştur ki bu bile onu anaların şiddetleri altında ezilen çocuklar, kocalarına hıyanet edip de akıbet sürünen zevceler ve nihayet türlü türlü musanna ve mevzu şeyler, avâmın rikkatini tahrik, râğbetini celb için meaziyâdeten kâfidir. Bunlar anlaşılmak için dikkate, yüksek bir terbiye ve tedrise ihtiyaç göstermez. Vecihi Beyin üslup ifadeleri de bu sınıf karini meclûb edecek kadar parlak olduğu için fena roman tercümelerinden bıkmış olanlar bunları biraz edebi diye kıraat edebilir. Herhalde Vecihi Beyin edebiyatımıza büyük bir hizmeti olacaktır. Çünkü bu eserleri okuya okuya karin, Halid Ziyaları, Mehmed Raufları takdir etmeyi öğretecektir.

Hüseyin Cahit

(20 Mayıs 1313, S.43, s.4-6.)

MUSÂHABE-İ EDEBİYE

İmlâ .. Yeni terkipler .. Bu büyük bir mesele oldu .. Uzanıp gidiyor, bir neticeye iktirân ettiği yok! Bu gidişle belki de etmeyecek!

Tenkit henüz bir usûl-ı müstahsene rabt edilemeden evvel bizde iknâdan, tashihten taharri-i hakikat, cûst ü cû-yı mahâsin, temhid ve tesâhub-ı ulvîyâtın ziyade, zehr-nâk bir lisan, dokunaklı, garazlı bir beyan ile tarize, techile vesile ediliyor. Tabi bu yolda serd edilen efkâr ve mütâlaat, doğru bile olsa hüsn-i niyete makrûn olmadığından kabul ettirilemiyor.

İşte biraz zamandan beri yeniden uyanan imlâ mübâhasâtı pek mübhem, adeta lisanımız için bin mesele-i hayatiye olduğu halde ibtidasından beri hep yazılan ortaya sürülen mülâhazât, taraf-girâne beyânât, istihfâf-kârâne terkibât, hubb-ı zatiyeye dokunacak sengin kelimat ile arz edile geldiğinden teknil bu neşriyat bir mücadele-i rekabet, devamı ehli-i insafı mahzun edecek bir muhaseme-i kalem, daha doğrusu ashâb-ı kalem arasında ayıplanacak “edebi” bir harf-endâzlık rengini alıyor.

Resimli Gazete ve Malumat’ın bu mebahisdeki neşriyatını hep okuyoruz. Cümlesi az çok haklı! Fakat muharririn-i kiramı af buyursunlar, hiç birisi ufak ve hafif bir maksat-ı ta’rizden, hiss olunur olunmaz bir bû-yı müâhaze seçilir seçilmez bir meyl-i muğâlatadan pek de gizlenemeyen bir nümâyiş-i fazilet, haksız bir niyet-i hakaretten beri değildir.

Erbab-ı kalem birbirinin âsân üzerine istediklerini yazsınlar, -değil mi ki bizde her bahsin neticesi ona müncerr oluyor- istedikleri surette münâkaşâtta bulunsunlar. Fakat .. lisan .. o, “dadı .. dadı ..” demeye başlayan altı aylık çocuklardan bed’ ile çenesi düşmüş ihtiyarlara kadar umum milletin, efrâd-ı ümmetin malıdır. Onda herkesin hakkı var. Ona tecavüz, hukuk-ı umumiyeğe tecavüz olduğu gibi onu müdafa gayretinde bulunanların o maksat-ı mühimi münâkaşât-ı şahsiyeye alet etmeleri meselenin ehemmiyet-i azimesiyle mütenâsiben ta’yîb olunacak ahvaldendir.

Lisan-ı mader-zâtımızın, ki teknil varımızdan daha kıymetli ve varlığımızdan nişanedir, böyle bir hal-i tezezbüb de bırakılması caiz midir?

Lisanda imlâyı tahrif, medeniyette asayışı ihlal. Terkîbâtta nahiv ve sarfa riayetsizlik heyet-i içtimâiyenin şiraze-i imtizâcını ahenk-i itilafını, vesait-i ittihadını esasından tahrip gibidir.

İş bu revâbit-ı medeniyeden mahrum kalanlar nasıl dûçar-ı mesâib olurlarsa kavâid-i asliyesi, selika-i mahsusası ittiradsız, mütenevvi, mütelevvin tahrîfâta uğrayan lisanlarda böylece -bizim ki gibi- meşhur-ı âlem olan letafet ve vuzûhunu kayb eder, adeta çocuk oyuncuğu olur kalır!

Bir sene akdem henüz bu bahisler pek de meydan olmadığı sıralarda “Mütâlaa” da ki bir arizemde imlâ-yı Türkimizin uğradığı tahrifattan tazallüm ederken de demiştim, min gayr-i haddin* yine tekrar ederim: Bir lisanın imlâsında tadilat icrâsına erbab-ı kalem münferiden salâhiyetdâr değillerdir; onu ancak hükümet-i resmiyenin muayyen bir heyet-i ilmiyesi icrâ edebilir. Yoksa imlâmız - biraz muhtaç-ı ıslah olmakla beraber- şimdilik tabian, terbiyeten, hukuk-ı umumiyyeye mürââten olduğu gibi muhâfaza edilmelidir.

Bir gazetede denildiği gibi bizde zaten lisanın, kelimatın iştikaklarını, asıllarını gözeterek, iltibasa düşmeyerek onu ta’dil ve ıslâh edecek ancak bir iki zat bulunuyor. Halbuki onlar şu gürültülü bahislere karşıdan seyirci kalıyorlar.

Doğrusu ya, bî-taraf durmakta da hakları var. Zira her vazifesini bilen, hakkı tanıyan, sözünün kıymetini, meselenin ehemmiyetini takdir eden başlı başına bu mu’rızda beyan-ı mütâlaadan tevki eder. Çünkü bu başka şeye benzemez; bu keşmekeş arasında lisanın bünyânı sarsılıyor esası bozuluyor. Mesuliyeti büyüktür! Arasına riayet, içtihadâtına mütâvaat edilenler bu mesuliyetten içtinâb ederler.

Sanki iyi mi oluyor?

Bazıları yazdığı bir sahife yazıda imlâ hususunda, gelişigüzel vasf-ı terkibi ihtiranda bir iki bidat göstermeyi vuzûh ve mananın muhafazasına tercih ediyor.

Şimdi bu yeni şeyler o kadar tekessür etti ki misal-i tefriki -kesretinden dolayı hasıl olan bî-kararı-i intihâb ile müşkil oluyor. Pek sevdiklerimden bir zat- kendine nazım geçtiği için burada beyanına cesaret alıyorum- .. “Mahalle” yi yersiz bir he manasından tecrid ederek “Mâle” gibi yazmış kırk yıllık “Muhallebi”yi artık mücedditliğin en gayretlilerine karşı bile tadını kaçırarak bir iştihâ-yı nev-peresti ile

* sınırsız.

“Mâlebi” kalıp-ı münce midine dökerek iştikâkını nazar-ı itibara almamış, yine hoş yazanlarımızdan birisi “haydi” yi sinesindeki “y”nin hakkını yiyerek o nida-yı müyakkızın tesirat-ı muharrikesiyle şu girivede bir hatve daha atmak için aslı hidayetden müştak olup sıfat-ı ilahiyeden bulunan “Hâdi” ye tebdil etmiş...

Vasf-ı terkiplerden evvelsi gün hoşça, manasızlığa kadar sâmia-nüvâz bir misal gösterdiler: “Nareside maksatlar” İlk hamle-i kıraatte oldukça hoş gidiyor. Fakat “residen” mastarından gelen “reside”nin (küçükten, ufaktan, çekirdekten yetişmiş; erişmiş) manasına olduğu düşünülünce maksada vasıf edilişinde pek de mülâyemet bulunmaz olur. “Nareside” yerine mesela gayr-ı müstahsel, akim kalmış gün görememiş maksatlar denilse hiç olmazsa maksadın üzerinden katiyet, mutlakıyet manaları ref edilmiş olmaz gibi sanırım. Maksat Fransızca ve İngilizce mürâdifî bulunan “But, Purpose” ki niyet, arzu nokta-i nazar ve emsâl-i müsüllü ikinci üçüncü derecedeki isteklerden ayrılıp muayyen ve katidir. Onu ahlat armudu gibi naresidelikle tavsif bilmem muvafık düşer mi?

Neyse bunu bırakalım, terkiib-i vasfîler biraz da muharirin zevkine göredir. Ona pek de dil uzatılmaz. Lakin Türkçe’yi âzâ-yı tekellüm edenler mahalleyi, male, muhallebiyi, malebi, haydiyi, hâdi gibi telaffuz ederler mi? Saniyen hurûf-ı imlâımızın ahenklerinden olan “y”yi ve sonra “ha”yı niçin hasf ile kemâlatı iltibâsa düşürmeli?

Yemin ederim, bilhassa “haydi” yerinde “hâdi” görünce şaşladım. Cümleyi ikinci defa daha tekrarlamadan bir mana anlayamadımdı.

Doğrusu bendeniz bunları sahih bir müceddidlik gibi addetmem. Elsine-i ecnebiye de bazı laubaliyane muhâtabatın naklinde kelimata arzu olunan asvâtı verdirmek için bazı hurûfatı zamm ve hasfederler. Fakat ecnebi lisanları bizimki gibi rakik mürekkep değil! Lisanımızda bazen yalnız bir harekenin tebdili hurûf-ı imlâdan birini iskâtıyla koca bir cümle mealini kuvvetini kayıp ediyor.

Araplar lisanda vuzûh ve belagâtı muhâfazaten hurûf-ı asliyenin iskâtını değil belki birçok hurûf-ı zaide istimâlini ihtiyar etmişlerdir. İşte bu gibi tekemmüllât-ı dîr-endişâne semeresidir ki Arapça’da noktasız yazılan Suver-i Kur-anıye sahifelerce âsâr-ı belagat meani ve nükât-ı celilesine hâlel gelmeksizin hall ve tevsir edilebilir.

Yeni terkipler buna itirazı kısmen -evet, bütün bütün değil kısmen haksız bulurum. Her eli kalem tutan- kavâid-i esasiyeye riâyet şartıyla istediği gibi kelimât intihâbında, cümleler inşasında, vasıflar icadında hemen muhtar sayılır.

Evlad-ı İslam'dan birine başımdaki fesi şapkaya tebdil etmemek üzere her istediği surette -tabii adâb-ı umumiye dahilinde telebbüs mübah olduğu gibi her sahib-i kalemde kavâid-i mevzuayı tahrif etmeyerek ve her türlü vâki olacak itirâzâta cevaba hazırlanarak efkâr ve mütâlâatını arzu ettiği tarzda beyan edebilir sanırım.

331 numaralı Servet-i Fünun'daki Musâhabe-i Edebiyede de mesrûdât-ı ahkaranemi okşayacak yolda beyan-ı mütâlâa edilmiştir.

Sahib-i makalenin hakkı var: Yeni bir fikr-i nevin bir üslûp henüz işitilmemiş bir terkip tarafından bir tabirde arz ediliş kıraatta usancı def, hevesi temdîd râğbeti tezyid eylemez mi?

Hayfa ki ona muvaffakiyet biraz asîr! Herkesin, her nev-hevesin harcı değil! Onunla tecrübe-i kalem olmaz. İşte bu "olmaz"a karşı gelindiği içindir ki bazıları ref-i sedâyı iştikâ eyliyorlar... Hakirde onlarla beraberim!..

Şu kadar ki bu hususta o gibi şeylerin muharrirlerden ziyade onu iğmâz ile kabul eden evrak-ı edebiyenin heyet-i mümeyyizesini tahtie etmelidir. Yazan hatasının farkında olmaz, fakat heyet-i mümeyyize öyle iğmâz-ı hoş bî-naneye kapılmamalıdır.

Bir gazetenin mütâlaini arasında okuduğunu olduğu gibi hüsn-i telakki edenler de bulunduğunu der-piş ederek görüldüğü gibi esaslı yanlışları tashih etmeleri lazım gelmez mi?

Ahiren bu mesele üzerine bir bahis geçiyordu. Aramızda Türkçe'yi sevdiği kadar iyi bilen ecnebiden bir zat da hazır bulunuyordu. Söz şu hataların olduğu gibi bırakıldığından dolayı der-meyan-ı teessüre intikal edince o zat da: "Emin olunuz, gazetelerinizin şu kayıtsızlığı bize büyük fenalık ediyor, zira evrak-ı edebiyede matbu gördüğümüz âsârı hatâdan salim addederek bazen taklit veya bir iki cümlelerin hıfzını arzu edip bu suretle şimdi saydığımız hatalara bilmeyerek iştirak

ediyoruz” dedi. Halbuki buna iştirak edenler içinde yalnız lisanımızın nispeten ecnebileri değil, birçok gençler ve umum nisvânımız da dahildir.

Birde, epeyce zaman oluyor. Fransa usul-ı tahririni taklit hevesi bir sirâyet-i seria ile ekser gençlerimizi istilâ etti. Muhasenatı taklit memduh olduğuna göre Fransa edebiyatından istifade gayreti tevbih edilemezse de itikat-ı ahkâranemce Fransızlarla meşreben birbirimize (çok şükür) biraz mübâyen düştüğümüzden meşreb ve âdâba münâsebet-i külliyesi dolayısıyla usul-i tahrirlerini de tamamen halkımıza beğendiremeyiz. Zaten o kadar açık ifade de’b ve ahlakımıza da mübâyendir. Hatta burada ızmârından korkarım. Fakat yanılmazsam bu yeni şeyler de onun semeresidir. Mamafih itiraf etmelidir ki her iki lisanı iyi bilenler taklide muvaffak oluyor, lakin o da pek mahdûd bir daire-i edebiyeye münhasır kalmıştır.

Servetin Musahabe-i Edebiye makale-i renginin de renkli rüyalara, hülyalara edilen itirazâta da cevap veriliyor. Muharrir-i edibi re’yi Marâneme kalırsa, bu maddede yalnız kendini veya mahdudca bir akalliyeti dinliyor.

Bendeniz de mâi hülya, yeşil rüya fütur-ı bî-reng gibi usul-ı icâze tatbik edilmek istenilen terkibâtı -vuzuhdan beri olduğu için- mucizlikten ziyade -rica ederim mazur görsünler- her zaman için muhtaç-ı izah bulurum.

Evet, sahib-i makale Beyefendi: “Henüz tezehhür etmemiş bir bahar-ı sebzın ile memlu, bütün berk-i çemen ile mestûr (Bahar açmadan yapraklar setredecek kadar hacim peyda ederler mi?) Bütün bir huzâret-i müteveccihe ile mahdûd bir rüya görürseniz bu rüyayı kari yormamak, usandırmamak için yalnız bir kelime, bir sıfatla anlatmanız iktiza ederse ne dersiniz? Biz “yeşil rüya” diyoruz. Yine mesela bütün deryadan bütün semadan ibaret kebût ve nâ-mahdut bir hülyaya dalarsanız bu hülyayı yalnız bir lafız bir işaretle ifham için ne yaparsınız?.. Biz “maî hülya” terkibini buluruz... ilh buyuruyorlar.

Şu sebzın, zümrüdin rüyayı -serbeste-i makalem hüsn-i niyetime bağışlanırsa bendeniz “yeşil rüya” tabirinden teferrüsde izhar-ı acz ederim. Zira lisanımızda “yeşil” bir levn-i hayal-perveriyi tasvirde ziyade sadece elvan-ı seba’dan birini beyan eder. Hüzârat, sebzın gibi şümüllü, münbasit bin manada değildi o yeşillikler arz eden rüya için bir “düş-i sebzın” veya “hüzârat-ı kâmile arz eden rüya” denilse fikr-i kasıranemce daha vazih olurdu.

Mai hülyadan yeşil rüya kadar da mana çıkmaz; veya bendeniz çıkaramadım. Mai renk kendi kendine laciverdi denizleri, kebudi semaları hayâlen, meâlen hiç olmazsa daha başka bir defa istimâline binaen nazarda tecessüm ettiremiyor... “Mai hülya” demekse söz itnâktan kurtarılıyor; fakat icâz ve ihtisâr edilmiş sayılmaz. Çünkü şairin hayalini bizde uyandırmadı.

“Fütur-ı bî-renk de böyledir. Bî-rengin mevsûfu fütur oluyor. Fütur ise insanın arzı, muvakkat bir halet-i infialidir. Binaenaleyh “Fütur-ı bî-renk”den insanın değil füturun renksizliği anlaşıyor. Bu da zannederseniz şairin maksudından bütün bütün baid olarak devamsız, sebatsız mütahavvil, renksiz bir fütur manasını ifham eder.

Yanılmazsam, bizde “tesir-i harmân ile yüzü solmuş, bütün dem hayatı ceriha-yı kalbiyesine toplanmış bir mahzunun tasvir-i yesinde” “bî-reng”den ziyade “rengi uçuk” tabiri kullanılır. Mamafih “rengi uçuk bir fütur” cümlesini de -şimdi onu düşündüğüm halde bile- birinin hâl-i yesini musavver gibi bulmuyorum.

Gelgelim “baht-ı siyah”a: Bu tabir-i kadim ne fütur-ı bî-reng ve ne yeşil rüya vesaireye kıyas edilebilir. Zira yalnız bizde değil bütün dünyada söylenen, babil bozgunluğunda filizlenen elsine-i mütenevviyanın cümlesinde siyah, kara matem ve ye’s-i amik gibi âlâmın; hainane bir fıkır, vahşiyane bir niyet gibi ridaet-i hissiyenin; acıklı günler, feci vakalar gibi mü’lim hatıratın vesair daha bu gibi birçok ahvâlin tasvir-i mü’liminde kullanıldığından o, âdeta iş bu hâlâtın cümleten kabul olunmuş bir vasf-ı manidarır.

Baht-ı siyahı biz Acemlerden almışsak kim bilir Acemler de kimlerden istiâre etmiştir?

Baht-ı siyah, çok .. Pek çok manalarını müfhimdir. Keşke olsa!

Şair edib Fikret Beyefendinin “havf-ı siyah” ları o reng muzlimesinde pek parlak düşmüştür, ona itiraz edenlere dili tutulsun diye beddua ederim.

Ay! Unutacaktım, yeni cümleler arasında bir de “muhabbet-i gülgün” tabir-i zarifi var. Bu terkip hissi o renksiz füturlar, hunin tehevvrler, siyah korkular, kara tali’ler arasında kat kat olmuş, birbiri üzerine yığılmış, bütün semayı kaplamış ve her an beyazlıktan esmerliğe, esmerlikten koyuluğa, ondan siyahlığa tahvil-i elvân tebdil-i eşkâle başlamış bulutlar, şevk-i nesim ile ufkumuzu tahdîd eden

gühsârınzirvesinden uçup -yanlarındaki dilberi dide-i ağıyardan esirgemek için kendini siper eden kıskanç aşıklar gibi- kâh görünen, kâh ihtifâ eden şems-i münirin pişine şitâb ve aşağıdan yukarı henüz yeni uçurulmuş bir balon gibi bazen beyzi, bazen mükavves, bazen de hiç bir resm-i hendesiye tatbik edilemeyecek surette şekiller alarak suu'd ve ihtiva ettiği tabâkât-ı kesife-i ebhârın, katarât-ı rakika-i baranın sikletine dayanamamış gibi koca bir yığın sinesinden kopup sürülerek üzerimize doğru yuvarlanan ve hin-i sükutunda yükselerek bir dağın yamacına ilişerek isâr-ı baran eden sahâbpareler üzerinde ber aralık ser-nümun olan âfitâb-ı cihan-tâbın aks-i muşâşa'ıyla uyûn-ârâ-yı husûl olan bir rebî'-i kavs-i alâim-üs sema paresi gibi- gözümde parlıyor!

Muhabbet gülgün yeni açmış bir gül kadar hayal perver, onun levn ve bû-yı gibi müsahhardır... Bu, bîkr ve ismetin neşe-i afifânesi veya tahayyülât-ı şebâbın ilk mahsusât müştehiyânesiyle mütehayyirâne, mütecessisâne lezzet-yâb-ı hayat olan bir duhter-i nevresidenin ümitli, emelli tebessümleri gibi düşündürücüdür.

Yalnız bir "muhabbet gülgün!" ile her kesin ömründen bir sahife-i muhabbet, bir macerâ-yı aşk beyan ve ihtar edilmiş oluyor. Zaten gül, rengiyle, letâfetle, bû-yı nefisi, tarâvet-i müstesnâsıyla ve bunların cümlesine telehhüfkârâne bir meclûbiyet akîbet-nemûn bir fazilet ilave eden bir günlük sürat-ı fenasıyla henüz hicâb-ı lal-gûn-ı sabâveti yeni bir neşve, nev-husûl bir heyecan-ı şebâb-ı ile mavec eden genç kızlara teşbih edilmiyor mu? İffet ve bekaretin misal-i mücessemi (symbole) olmuyor mu? İşte muhabbetin o renkte gösterilmesinde o şükûfe-i manidara izâfe edilmesinde tekmil ezvak-i zindegâni hep bir yerde, bir kes-i müşkine cem' edilmektedir.

Ben bu terkibi pek hoş bulur ve sahibini tebrik ederim. Lakin sözü o kadar uzatmış o kadar dağıtmışım ki toparlamaya muvaffak olamayacağım! En iyi sırası gelirse tekrar başlamak ve deva etmek için olduğu gibi bırakmaktır. Vebillahi tevfik.*

Hamdi Beyzade Osman Adil
Tekeli 15 Tem. 1313

Mütâlaa tamamen fikr-i alinize iştirak etmez.

(22 Temmuz 1313, S.52, s.2-5)

* Yardım Allah'tan

MUSAHABE-İ EDEBİYE

(Asır) gazetesi (Malumat), (Mütâlaa) ceride-i edebiyeleri âfâk-ı matbûatta - birer neyyir-i tâbân gibi- tulû etmiş, erbabı kemalin âsâr-ı aliye ve hikemiyesine cilvegâh-ı zuhur olmuş idi.

Bu sıra idi ki bir cehl-i mürekkeb hülâsasından başka bir şey olmadığını bilen ve fakat cehalettin mahiyetini takdir ile ilan-ı mübâhât eden bir muharrir yed-i za'findaki kalem-i nâtuvânıyla tahayyülât-ı meyûsane, tasavvurât-ı bed-bahtanesini yazıyor, kıymetli, kıymetsiz o elvâh-ı hayatı, o üç vasıta-i terakki neşr eyliyor idi. Gariptir ki o kadar âsâr-ı edebiye arasında gerek Malumat'ta gerek Asır'da en evvel ve doğrudan doğruya duçar-ı tariz olan o kilki acizin mahsul-i perişânisidir! Tabii mi denilecek? Hakikat öyle değil.

Âsâr-ı adiyenin şâyeste-i nigâh-ı intikat olmadığı hakkındaki hüküm, umumun malumudur. O halde iltifat-ı tariz şerefine mazhariyette mübâhi olan o eserleri âsâr-ı aliyyeden add etmek mi lazım gelecek? Tekrar ederim. Hakikat öyle değil. Tariz başkadır. Tenkit yine başka.

Bizde bir seyyie var. Ekseriyet düşündüğünü hissettiğini değil, işittiğini, belleğini göstermek taraftarı. Bundan ne çıkar? Bu meslek-i sakîmi takip etmekle terakki mi hâsıl olur?

Terakkiyât-ı fikriye, terakkiyât-ı insaniye güzel düşünmeye; güzel düşündüğünü sarf-ı mesâi ile güzelce meydana koymaya müftekirdir. Bizde kaziy-i ber aks. İşitilmemiş sözleri, yazılmamış terkipleri işitmemeli, yazmamalıyız. Yeni bir şey meydana koymamalıyız. O gibi bir cesaretle bulundu mu? Meydana yüz bin mu'teriz çıkıyor, kavâid-i edebi zîr ü zeber ederek ağızlarına gelen sözleri tefevvüh ediyor. Teskin-i hiddet edemedi mi? Nihayet insana sövüyor, her fert ne mütâlaada bulunur ise bulunsun fikrimce bu halin sebep ve menşeiini şahs-ı müteârzın sırr-ı hilkate, mahiyet-i hayata olan vukûf ve mazhariyetinde aramak lazımdır. Çünkü mahiyyet-i hayat her ferdin nokta-i nazarında bir değildir. Tecelliyât-ı ilahiye bir olmadığı gibi.

(Asır) la devam eden müahaze veyahut muâraza (Mübâhâse-i Edibeye) namıyla bir risalenin vücuduna hizmet etti. (Mütâlaa)nın vasıta-i intişar olduğu

Felsefe Kırıntıları -ki birer hikmeti, birer hakikati ihtiva eder, Beylerbeyli Rauf Beyefendinin tarizleri üzerine öyle bir hüsn-i neticeye iktirân eyler ise bendenizce herhalde mûcib-i şereftir.

Felsefe Kırıntıları'nın zaten bir takım itirâzâta hedef olacağı bence şüphesiz idi. Çünkü bazı gizli hakikatleri camidir. Eskilik içinde bir yeniliğe muhtevidir. Mamafih Rauf Beyefendinin itiraznamesini bendeniz okuduktan ve iyice düşündükten sonra mütâlaayı söz, manâ, maksat anlar bir refikıma gösterdim. Mütâlaasını sordum. Refikim dahi varakayı dikkatle okudu. Esası iddia ve itiraza muğayir tabir ve terkipleri. Masat ve fikre uzak, pek uzak tefsirleri gördükten sonra uzun bir of!! İle -eyvah ki bu da bir dedi veyahut kodu.

Bu dedilerden bu kodulardan ne vakit kurtulacağız? Edebiyat-ı milliyemizin devr-i fetretine ne zaman hâtime çekeceğiz? Dedi cerideyi elinden fırlattı. Arkadaşımın şu infiâlidir ki dedi, kodu üzerine bir mübâhase yazmak fikrini bende hasıl eyledi. Yoksa bir feylozofun ulûv-ı tabı (farâceler içine) gagasını sokanlara cevap verecek, gönül üzecek derecelere tenezzül etmeyeceğini her münsif teslim eder. Dedi veyahut kodu! Bilemem, şiir yolundan geçinenler bu meseleyi düşündü, düşünmeye lüzum gördü mü?

Dedi: Bir muallim-i zi iktidar

Ümid iledir bükâ-yı etfâl

Süt vermede bî-emel mi mader

Şiiri ile kuvvedeki bir hakikati, mahiyyetine hâlel gelmesi kabil olmayan bir hikmeti tasvir ediyor. Bu bir dedidir. Sonra biri "Hayat ile ümid bu rezmegâh-ı fenada bilâ inkıtâ' muharib bulunuyor" cümlesinden "Hayâlât ile adüvv bulunan ümidi zuhur-ı ecele kadar birbiriyle dövüşür" Fikr ve meâl-i nâşinâsânesini çıkarıyor. Sözde ta'kit olabilir. Ancak her muteriz-i münsif bir eser tenkit edeceği zaman muharririnin üslûb-ı beyarıyla meslek ve meşrebine dahi nazar-ı dikkate almalıdır. Bahusus Mütâlaa'nın devamlı karilerinden olduğunu iddia eden bir zat o muharririn yine Mütâlaa'da munderic-i ümid! Ey hemâ-yı zerrin bâl!

Şehbâl-ı latifin yetişiyor fikrine sâye

Envarını saç gönlüme, verir rûhuma pâye

feryadında bulunduğunu unutmamalıdır. İşte bu gibi eni boyuna uymayan sözlere terdîd ve adil ile ifade edilmiş olmak üzere dedi veyahut kodu dedi. Adil nedir? İşte ikinci bir muamma, Sevgili kârin! Emniyet ediniz. Hepimiz ulûm-ı şarkiye ve gariben dem vuruyoruz, hepimiz lisanımızın sadeliğini arzu ediyoruz. Fakat hiçbirimiz kavlimizle filimizi birbirine uyduramıyoruz. Bilmediklerimizin bildiklerimiz yanında hiç menzilesinde kaldığını bilmek bile istemiyoruz da her ferdi techîl etmekte “herkesin âlemde bin mâdûnu, bîn mâ-fevki var hakikatını teemmül eylememekte bir zevk, bir neşve buluyoruz. Bu ne için böyle oluyor acaba? Bu acabanın cevabı o (fârâc) dolusu Felsefe Kırıntıları içinde mevcuttur. Ancak o hakikati nazar-ı hikmet sahibi olanlar görebilir. Âlim kimdir? Cahil kimdir? Biz bu babdaki fikrimizi bir zata hitaben vaktiyle yazmış olduğumuz bir mektubu Mütâlâa’da neşr ile tekrar etmeğe çalışacağız bunun için müsâhabemizde devam müsaade buyurunuz.

Ne diyor idik? Dedi: Evet biri mesela bir süvari zabitanın ne gibi evsâf ve meziyetle muttasıf olması lazım geleceğine dair karin-i asrın nazar-ı dikkatine saf, parlak bir levha arz etmek istiyor. İşte bu levhanın ilk nakşı bir dedidir. Tutuyor da temâyülât-ı nefsanîyeye mağlup olarak muhitâtının te’sirât-ı tabî’yesi hilafında birbirleriyle gayr-ı mümtezic boyalar ile o saf, o pak levhasının arasına fekat-tabia şekiller, hayaller resim ediyor. Levhanın nezahet-i evveliyesini ihlâl ile meydana bir marifet koyuyor. Bu hüner de bir kodudur. Mesela yine biri sengin-i kelimattan feryada başlıyor. Bu bir dedi kodu. Sonra o feryatlar arasında şikayet eylediğinden ziyâd-ı taş gibi çetin kelimeler istimâl ediyor bunlarda birer kodudur.

Evet bir:

Makberleri mahv eylemese gerdiş-i devren
 Bir ev yapacak yer bulamaz hane nişinân
 Taş zannederek kullanıyor da onu insan
 Mevtâ kemiğinden oluyor bir nice eyvân
 Sağlar dolu bir makberedir âlem-i bî-sûd
 Feyâd-ı ezin nev-i vücûd adem-i âlud

Feryadıyla cereyân ve mahiyet-i hayatın en hafi, en nazik noktalarını inzâr-ı hakikate vaz’ ediyor. Bu bir dedidir. Sonra diğeri muktezâ-yı beşeriyet çâh-ı gaflete

düşerek bir kitabeye hem de şâyân-ı ibret bir kitabeye karşı hürmetsizlikte bulunuyor. Mürûr-ı zaman ile inkılab-ı devranın âsâr-ı muharebesi olmak üzere kitâbeye arz olan birkaç kusuru nazarında büyüttükçe büyütüyor. Bu gibi marifetler kodudur.

İhtimaldir ki bu dediler, bu koduları şâyeste-i tenkit görmeyenler çoktur. Fakat fikrimce tekmil-i müaheze, tenkit sayesinde hasıl olur. Gördüğümüz bunca müessir medeniye hep mahsul-i eser tenkididir. Ancak şart-ı muvaffakiyet her zaman hüsn-i niyete iftikar etmiş ve etmekte bulunmuştur ki her hamiyetli Osmanlı bu noktayı dikkatten uzak bulundurmamalıdır. Çünkü hüsn-i niyete mükârin olmayan sözler, kıymet ve mahiyeti haiz ciddi birtakım dedilerin arasında kalmış kodulardan başka bir şey olamaz.

İdrak başka, his başka, ru'yet başkadır, hatta mana-şikenlik dahi bütün bütün başkadır. Suret ile siretin adem-i muvâfakatı bu gibi tahalûf-i ezelin icâbâtıdır. Mamafih maksat lisana, edebiyata hizmet ise (Mebrizon) tercümesinin müahezesi münekkitler için pek büyük bir numune-i irşâddır. Yoksa lüzumsuz sözler. Maksada muhalif tefsirler bir eser zühûl olduğu meydanda bulunan terkiplere karşı itirazlar ferdâya kadar pâyidar olmayan dedi kodular kabilindendir ki sahibi için bir zaman şeref bahş olamaz.

Ahmed Enveri

(17 Eylül 1313, S.60, s.1-2)

ASAR-I EDEBİYE NE YOLDA TENKİT EDİLİR?

Tenkrit... Lakin bu pek kolay bir şey. Bir sahib-i imtiyaz olsam hemen bedava bir heyet-i tahririye tedarik için epeyce hesaplar tertibine, bir matbuacı, bir bakkal olsam müşterileri aldatmak için oldukça hilekarlığa, seyyar, cerrar bir muhabir olsam dehşetli ve gereği gibi meleke kesb etmeğe muhtacım. Fakat bir müntekid olmak lazım gelince... Oh, bunun için bir Paris Esrarı mütercimi kadar cahil olmak kâfi. Bir eseri tenkit edecek miyim, hiç kendimi yormam. Okumaya, hele anlamaya ne hacet var? Bu sonraki öyle bir meşgale ki benim vazifemin haricinde kalıyor. Eğer vakit bulursam, aklımca terzil edeceğim esere şöyle bir göz gezdiririm. Sonra bulabildiğim bir iki cinâsa güya güzel bir şekil vermek kastıyla, bunları dimağında - boş bir su kabağı içindeki kuru tohumlar gibi- çarpıştırarak dolaştırırım. Nihayet manidar ser levha, bir cevhir-i zarafet tevlîd edince iş artık bitmiş demektir, hep bundan ibarettir. Çünkü zaif beynimde iyi hazm olmamış pür-tümtırak lakırdılar, muhakemeler var ki bu davul gürültüleri altında herşey ezilir itikâtındayım. Nasib almadığım terbiye-i atika, vakfi olmadığım kütüphane-i eslaf... Veyl o muharrirlere ki bunlardan birine dokunsun. Dokunmazsa da ben öyle farz ederim. Hele ehemmiyetini, kudemâ-kitabın verdiği ehemmiyetle anladığım lisan hataları... Ötekilerden korkulsa bile bunun çıkmaz sokaklarında sendeleyecektir. O vakit tam fırsattır, ona bütün bu sersemletici mutâbakat kaidelerini sayarım. Merhum mu'zam, mağfuruleh, o üstad-ı edeb, o dâhi-i edeb, o cami-i gülşi, o vakf-ı hiç bir şey, o büyük Naci ile istişhad ederim. Sonra bütün bu sahte şeylerime zahiri bir taasub-ı dini ile cila-yı tahakküm veririm. Daha olmazsa, evet daha daha olmazsa büyük bir silahım var: Dekadan derim. Anlaşılmıyor, anlamadım derim. İşte o vakit bütün karilerimin gözleri ağızları kemal-ı beht ve istikrah ile açılır. Nasıl, kimdir o mütecasir, o sefil herif ki benim bu yerde sözün derece-i idrakımın fevkindeki şeylerden bahs ediyor. Niçin kendisi de müntekidi gibi vukuf, kûtah-endiş olmuyor? Artık görüştüğüm bu teşvik-i taraf-giri ile cüret bulurum. Terakkiyat-ı medeniyeden, edeb ve hükümetten bahs edene, uğrunda sedd-i hail olduğum biçare-gân karine tarik-i selamet göstermek isteyene karşı, küstah ve mütecaviz, haykırım: Terakkiyat-ı medeniyeniz sa'y ve gayret dediğiniz ne oluyor? Bunlar

insanı bedbaht eder -burada işime yarayacak bir iki köhne bir han vardır: İç bade, güzel sev var ise eğer akıl ve şuurun dünya var imiş yâ ki yok olmuş ne umurun?- o terakkiyat-ı medeniye dediğiniz şeyler bütün ahlaksızlıktır -burada hiç bahs etmem ki karşımdaki bu ahlaksızlık cihetini redde benden ziyade sahip-i azmdır.- hele garpta edeb ve hikmet..., bu ne şekil şeydir? Bu yalnız bize mahsustur - düşünmemeğe bana ve benim gibilere bakan marifetlerimizi görünce maariften vazgeçecektir- bakın eslaf ciltler, kütüphaneler, memleketler, dünyalar kainatlar dolusu kitaplar yazmışlar. Asıl marifet-i cihanın menbai odur; oraya dönün ara yerde geçen asırları geri çiğneyin bakın görün oralarda neler var. Ma'tessüf bu, bu kadardır. Neler var gösteremem. Çünkü Florya'nın hindisi gibi hasr ediyorum ki bir şeyler var, fakat ne? Bunu ben de bilmiyorum. Üstadlarımdan -benden daha çok, daha hızlı bağırarlardan- işitmişim görmüşüm ki her "çalışalım" diyenin fikri sûi tefsir olunarak ona efrenc-perestlik isnad olunuyor. Ona bu dediğinin âlâsı bizde var denir- evet, bizde ne meta'lar ne mallar var? Sonra, ben de gittikçe kuvvet bulan tezkib görmeyeceğinden emin bir cür'et-i cahilane ile devam ederim, her şeyden atar tutarım, Emil Zolalardan, Hupolardan, atıp tuttuğuma, Popoyli köylüler arasında geçen bir vaka diye göstermeme, Hamlet ve Faust'u klasiklerden add etmeme bakılsa bütün bu cahili olduğum hakayık-ı edebiyeye vakıf, mearif-i cihânı hall, dimağında hasûd-âne hâfız, o derecedeki bir iz ve alamet-i mevcudiyetini işa'eden bile müctenib -bir zat-ı maarif- pişe kıyas edilir. Nihayet o kadar söylerim, söyledikçe o kadar büyürüm ki bir timsal olurum, "koskoca bir fem, bir dağ gibi adam" kesilirim. Ve biraz sıkışırsam söverim, karşımdakini cılız görürsem döverim. Sonra galip ve müftehir gezerim.

Fakat iddia olunabilir ki böyle bir tenkidi bir tramvay vardacısı daha iyi yaparmış. Zaten aksini kim iddia ediyor ki!

5 Kânun-i Evvel

Der-saadet

Hüseyin Cahit

MECBURİ BİR CEVAB

Beş altı nüsha evvel “Mütâlaa”da derc edilen “Asâr-ı Edebiye Ne Yolda Tenkit Edilir?” makalesi üzerine Malumat Gazetesinde biri imzasız, diğeri imzalı iki müdâfaa görülmüş ve şimdiye kadar bu gibi tarizata gösterilen sükût-ı muhakkerânenin teşdid-i cürete hâdim olabilmesi melhûz olduğundan i’ta-yı cevaba mecburiyet hasıl olmuştur.

Fazla tafsiyattan ictinâb ederek zâtî meseleye gelelim. Esas şundan ibaret: Mütâlaa Gazetesi’nde Nâci şâyân-ı nefret bir surette tahkir edilmiş, buna Malûmat Gazetesi’nin hamiyeti kail olmamış, müdâfaa ediyor. İmzasız bir makale ile diyor ki: En ufak hizmeti eden muharrirlere Avrupa’da yaptıkları gibi hürmet lazımdır. Bâhusus Nâci gibi vefat etmiş olursa. Halbuki bu tarizi eden muharrir Nâci’nin yüzünü görmemiştir, eserlerini okumamıştır, şöyledir böyledir, bunu da k-mahzâ tabasbus içir yapıyor.

Şimdi bunlar birer birer tetkik olunsun.

1-“Nâci Mütâlaa Gazetesi’nde tahkir edilmiş” Acaba bu sahih mi? Nâci’ye ait olarak mezkûr makalede şu satırları okunuyor: “Merhûm-ı muazzam, mağfurûnleh, o üstad-ı edeb, o dâhi-i edeb, o câmi’-i külli şey, o vakıf-ı hiçbir şey, o büyük Nâci ile istişhâd ederim” Vâkâ bir adamı liyakati fevkinde medh etmek bir tahkirdir. Binaenaleyh “üstad-ı edeb”, “dâhi-i edeb”, “caim’-i külli şey” sıfatları dahi Nâci için bir tahkir add olunabilir. Fakat ibtidâ bu tahkîr Nâci’yi üstad tanımakla kendilerinde edebiyattan bir hisse düşebilecek taraftarlarından vâki’ oldu. Nâci olsa olsa iyi bir sarraf muallimi olmak derecesini geçemeyeceği halde kimisi onu Garp meşâhir-i haile-nüvisanı derecesine is’âde, kimisi edebiyat-ı cedide-i Osmaniyesizin müessisleri olan Kemaller, Hamidler, Ekremlerle hem mertebe tutmağa kalkıştı. İşte ifrâda vardığı için gülünç olan bu sitayişlerin gülünçlüğünü iyice anlatmak, âsâr-ı edebiyenin ne yolda tenkit edilmesi lazım geleceğini değil, bilakis hakikat tenkit ve edebden gafil adamlar elinde zavallı tenkitin nasıl sû-i istimâl edildiğini göstermek üzere o makaleyi yazan muharrir bu sıfatları yan yana dizmiş ve nihayetinde de bu gülünçlüğü bütün bütün ihsâs için “vâkıf-ı hiçbir şey” sözü kendiliğinden söyleniyormuşdu. Zaten makalenin yukarıdan beri gelişine, terkibin yanlışlığına

bakan bir adam bunun bir alay ve Nâci'ye ait olmaktan ziyade Nâci kürekçilerine ait bir alay olduğunu anlayabilir. Bugün en cahil add olunanlar da bile türlü hünerler bulunmasına nazaran tabii Nâci'de de bir çok şeylere vukuf olmak zaruridir. Bâhusûs o makalede Nâci'ye dair yukarı ki lakırdılardan başka bir şey bulunmaması onun Nâci'yi hedef-i tahkir ittihaz edilerek yazılmamış olduğunu ispata kâfidir ki bu halde gösterilen telâş-ı müdafaayı, müdafaanın zatına aid, fakat şüphesiz ki alenen reddine kâdir olamayacağı cihetle böyle bir siper tahtında mükâbeleyle kıyâm ettiği bir sebebe atf etmek zaruridir.

2-“Malumat Gazetesinin hamiyeti Nâci'ye gösterilen tahkire tahammül edemiyor.” Erbab-ı edebe hürmet lazım geleceğini Malûmat sütunlarında görülebilmesi dünyada tasvir olunabilecek tezatların pek gariplerindendir. Edebiyat-ı Osmaniye'nin mâbih-i iftihar olan esâtize-i azamdan Recaizade Ekrem Beyefendi hazretlerine karşı Malumat'da yazılan sözleri unutmamış karinin şimdi bu iddiayı okuyunca epeyce şaşırmış olmaları iktiza eder. Bir gün ayaklar altına alınan bir kaide-i ahlakiyenin yerine tahaffuz için siper-i ittihâz edilmesi mesleksizliğin en büyük delilidir. Erbab-ı edebe hürmet lazım geleceğini ibtidâ-i “Malumat” öğrenmelidir. Hele muharrirlere Avrupa'da gösterilen muâmeleyi kimsenin Malûmat sütunlarında öğrenmeye ihtiyacı yoktur. Eğer Avrupa ahvâl-ı edebiyesi bugün Garb üdebâsının doğru dürüst isimlerini bile okuyamayan Malûmat muharrirleri vasıtasıyla bize malum olsaydı pek garip bir fikir peydâ etmemiz lazım gelecekti.

3-“Nâci'ye tariz eden muharrir merhum-ı muazzamın yüzünü görmemiştir, kitaplarını okumamıştır.” Filhakika ellerindeki vasıta-i tabii irâz-ı şahsiyetleri için alet etmekten başka bir şey düşünemeyenler için bir zâtın, yüzünü görmediği ve aralarında şahsi bir münâferet bulunmadığı bir muharrir ile itirâz etmesi garip gözükmek lazım gelir. Diğer taraftan bir muharrir tenkit edilmek için mutlaka yüzünün görünmesine ihtiyaç bulunmaya hükm olunmakta erbab-ı fehm ve izâna garip gözüktür. Tenkit makalesi muharririnin âsâr-ı Nâci'yi okumadığını bilmek müdafaayı meşruâ muharririn öyle fal açmak kabilinden malûmatlardan pek haiz-i iktidar olduğunu gösterir ki şâyânı tebriktir!

“Müdafaa-i meşrua”nın intişârından bir hafta sonra ki Malûmat’ın kâbından bir kaç satır ile bir kıta içinde de “Halil Edip” imzalı mektup yine bu meseleyi tazeliyordu. Kâbda ki kıta şöyle başlıyordu.

Hayatında tahâşi eyleyen etfâl-i nâ-meşru

Mezarını taşıyorlar şimdi Nâci-i şühedanın. ilh...

Halil Edip Beyefendi bu zade-i tab-ı şairanelerini büyük bir marifet gibi rast geldiğinde okuduğu halde gazete sahifelerinde görüleceği zaman nasılsa utanarak ismini vermemiştir. Bir kerem, Nâci’yi tâhkir etti add olunan muharrir “vahid” olduğu halde “etfal-ı nâ-meşru” terkibiyle başka bir takım zâtlarında işe ithâl edilmesi Halid Edip Bey nazarında olmasa bile herkes indinde ayıp olmak üzere terakki edileceği tabiidir. Çünkü bir adama cevap verirken etrafa çör-çöp sıçratmanın manası yoktur. Şimdi “etfal-i nâ meşru” terkbine gelelim. Bundan mana ya hakikidir ya mecâzidir. Eğer hakiki itibar etmemiz lazım gelirse neseble iftihar caiz olmamakla beraber hepimizin ailesi mâruf ve muteber, mevcut olduğunu kemâl-i iftihar ile söyleyeceğimizden bu tahkiri biz kabul etmeyiz.

Yok mecâzi mana verilerek “yeni üdebâ-yı cedide” nin âbâ-ı edebiyeden mahrumiyetlerine tariz add olunmak icâb ederse bu tahkir yine kendilerine râcidir. Çünkü Kemâl, Hamid ve Ekremlerle yenileşen edebiyata yine o üstadların semere-i feyziyle bugün “yeni üdebâ-yı cedide” halef olmağa çalışılıyor. Buna da en büyük, en cali şâhit Hamidlerin, Ekremlerin hâlâ “yeni üdebâ-yı cedide” arasında bulunmaları, onları teşvik, takdir, teşci’ etmeleridir. Ekrem Beyin Hamid Beyin hep Servet-i Fünun’dan, nüsha-i mümtazesinden bilâ hicâb ve hilâf tenbih aşırılmış eserlerinden başka acaba Malûmat Gazetesi’nde bir satır yazıları görülmüş müdür ve görülmek ihtimali var mıdır? Bu niçin? Çünkü o ve emsâli mecmuaların edebiyat ile bir münâsebetleri yoktur. Âbâ-ı edebiyeden mahrum olanlar “yeni üdebâ-yı cedide” değildir. Belki o hâsirin-i edebdir ki edebiyatın daima dışından bakarak her güzel şeyle ta’riz ekmişlerdir. İşte Nâci’nin açtığı tarz-ı tenkit hep bu garazın semumini neşretmekle mükelleftir.

Nâci’nin hayatında tahâşi eyleyip de şimdi vefatından sonra itiraza cesaret etmek isnâdına gelince: Burada Halil Edib Bey tarafından kendimiz sıkılarak cevap verelim ki bu, yalandır. Çünkü Nâci vefat edeli zannederim dört buçuk sene olduğu

halde muharririn ikmâl-i tahsil ile kamilen edebiyata vakıf-ı iştigâl etmesi iki sene olmamıştır. Binaenaleyh muharririn Nâci'nin hayatından tehâşi eyleyecek bir sebebi yok idi. Muharrir tehâşi etmek lazım gelse idi Nâci'ye aid olmayan makalesinin göreceği tarizden korkması lazım gelirdi. Halbuki muharrir yalnız vicdanının dûcâr-ı tevbihi olmaktan korkarak bütün düşündüklerini kemâl-ı saffetle ve cesaretle söylemiştir. Öyle ne tabasbusa, ne celb-i sitâyîşe ihtiyacı vardır. Muharrir Halil Edib Beyefendi gibi zaten maruf olmadığı halde bütün bütün unutulurak eser namını verdiği buz kütleleri içinde haşarat müstehâsesi gibi senelerden beri metruk duran nâm-ı edibanelerinin Tercüman-ı Hakikat'te "meşahir üdebâ-yı Osmaniye'den..." taktiriyle tezkir edilmesi için Emil Zola aleyhindeki iftiralara miskinane iştirak etmemiştir. Düşündüğünü söylemiş, siper-i sâika aramamıştır. Ve vicdanen kâil olmadığı bir şeyi filân hekime hoş görünmek için yazmaz.

Malûmat'ın deruruna tab' edilen mektuba dahi Halil Edib Beyefendi kendi aczine hîn-i hâcetde muâvin peyda etmek maksadıyla bir hayli temelluklarla başlayarak câhil Paris Esrarı mütercimini kendisi olmak lazım geleceğini itirâf ile buna ehemmiyet vermediğini beyandan sonra Mütâlâa'da Nâci aleyhinde en hissiz adamların bile tekrarından haya edecekleri yolda vukûa' gelen tahkirâta tahammül edememiş. İşte bunun için o mektubu yazmaya başlamış olduğunu söyleyerek muharrir makaleyi "bî-edeb"lik ile tavsif etmiştir. Nâci aleyhinde add edilen sözleri yukarıya nakletmiştik. Bir adam hakkında "bir şey bilmiyor" demenin nasıl olup da en hissiz adamların bile tekrarından haya edecekleri bir tahkir teşkil edeceğini anlayamıyoruz. En hissiz adamaların bile bu "bir şey bilmiyor" sözünü tekrardan utanmalarına mukâbil Halil Edib Beyefendi'nin muharrir hakkında "bî-edeb" sözünü ityandan çekinmemesi taaccüb olunacak şeylerdendir.

Fakat maksat bu değildir. İşte riya, maksat o makaleyi görmemiş adamaların fikrini böyle mübhem bir lakırdı ile kendi tarafına celb etmektir ki bunun da işte şu cevap ile hiç hükmü kalmamıştır. Muharrir makale-i Nâci'ye "bir şey bilmiyor" dediği için "bî-edeb" olursa acaba Halil Beyefendi muharrire "bî-edeb" dediği için ne olmak lazım gelir?

Bundan sonra Halil Edib Beyefendi bahsi yine kendilerine isnat olunan "cehl" maddesine nakl buyurarak şimdiye kadar yazdıkları eserlerin yirmiyi

mütecâvüz bulunduğunu, hele Paris Esrarı gibi bazılarının daha hacmiyle herkesi korkutabileceğini söylüyorlar. Bu kağıt yığının içinde eser denilebilecek bir sahifeye tesadüf etse idik cehl isnât ettiğimize nedâmet eylerdik. Hem bu kadar telaşa ne lüzum var? Eğer herkese fazl ve irfânları malum ise kendilerine cehl isnâdının hükmü olmamak lâzım gelir. Yok, bu cihet bî-hakkın meşkûk ise böyle mugâlatalarla vakit geçireceklerine bu kıymettar zamanın tahsil-i ilim ve hünere hasrederek hiç olmazsa “cehl-i mürekkep”likten kendisini kurtarmalı idiler. Matbuât aleminde bugün bu kadar cahil var iken niçin vahid-i kıyasi olarak Paris Esrarı müterciminin irâe olunduğu, Paris Esrarı müterciminin cehli ne ile sabit bulunduğu sorulursa buna pek kolay bir cevap var ki her sahib-i vukuf, derece-i sıhhatini bilâ-müşkilat takrir edebilir. Bursa’da çıkan Fevâid Gazetesi’nde Emil Zola için bir manzume-i takdiriye derc edildi. Halil Edib Beyefendinin bu manzume üzerine Tercüman-ı Hakikat’te yazdığı makaleye müracaât buyurulsun. Garp edebiyatına derece-i vukûfları hiçbir şeyi bilmedikleri halde her neden ise Zola aleyhinde bulunanların hoşuna gitmek için neler yaptıkları el hasıl mâhiyyet-i fikriyeleri o makaleden anlaşılır. İşte Tercüman-ı Hakikat’te o makale görülmesi üzerine Halil Edib Bey namı efkâr-ı münevvere eshâbı indinde cehâlet hususunda bir mikyas, bilmediği şeye karışanlar hakkında bir misal olduğu için muharririn tenkit makalesinde o münâsebetle irâd edilmişti. Yoksa başka bir ehemmiyetleri bulunmasından neşet etmemiştir.

Kendilerini biraz methettikten sonra Halil Edib Beyefendi muharririn acizane, cehline geçiyor. Bu, cevaptan müstağnidir. Çünkü biraz evvel söylediğimiz vechle muharrir cahilse ve yazdığı şeyler bunu gösteriyorsa beyhude temedduhların hiç hükmü olmaz. Cahil değilse bu sözlerin ehemmiyeti kalmaz. Bu öyle bir davadır ki vicdan-ı kâinde fasl olunacaktır, ve delil ister. Halil Edib Beyefendi, muharririn evvelce yine Mütâlâa’da tab’ edilen “sukût” unvanlı hikayesini medâr-ı bahs ve makâl ederek zahiri zerâfetler sitâyişler altında bunu takbîh ediyorlar. Bu tabiidir. Bir mekteb-i âlide ders görmemiş, muntazam tahsilden mahrum bir adam bir eserin künhüne vâkıf olamayarak zahiren anladığı hafif bir mâil ile hükm vermesinden tabii bir şey var mıdır?

Şimdi şu gürültüleri hülâsa etmek istersek:

Mütâlaa'da "Âsâr-ı Edebiye Ne Yolda Tenkit Edilir?" ser levhası altında tenkidin bazı ellerde nasıl sû-i istimal edildiğini gösterecek bir makale yazıldı. Buna eğer cevap verilebilecek ise dinlemek iktizâ ederdi ki: Sen yalan söylüyorsun çünkü isnâd ettiğin şu ve şu haller yoktur, adem-i vücudunu da işte şu delail ile isbât ediyorum. Halbuki buna mukâbil ne yaptı? Evvela "şâyân-ı nefret, kâbâ, câhilâne bir makale" denildi. Fakat bu kuru, bu delilsiz sözlerle onun kıymet-i hicviyesi tenezzül etti mi? O bir hakikattir ki böyle akvâl-ı zâtiyeden ibâret kalan bir iki kelime ile değil, sıhhati isbat edilebilecek berâhin ile dûçâr-ı tezelzül olabilir. İkinci derecede Nâci müdâfaa edildi. Buna da hacet yoktu. Çünkü esâs mesele bu değildir. Üçüncü derecede muharrir makalenin ve sâir zâtların şahsına tarize başlandı. Bu yaygaralarla bir hayli sahifeler karalandı. Fakat bunların hepsi sadetten haric nâ-bemahal gürültülerdir ki muharrirlerin kendilerine isnâd ettiği ahvâlî bir kere daha isbat etmekten başka bir şeye yaramaz. Eğer ellerinden geliyorsa Mütâlaa'da münderic makaleyi alsınlar, satır satır red etsinler, cevap versinler. Hak kendilerinde ise bizde kabul edelim. Veilla sussunlar.

İstanbul- 30 Kânun-i Sani 313

Hüseyin Cahit

(18 Şubat 1313, S.81, s.1-3)

[EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE]

Aman efendim! “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ile “Eski Edebiyat-ı Atıka” mukayesesi de ne kadar i’vicâc -peyda etti? Sab-ül mürur yolları gibi efkâr, ezhâmı karmakarışık bir hale getirdi. Bir takım halk kâni olur gibi oldu ki “Eski Edebiyat-ı Atıka” dehâ söktürür. “Yeni Edebiyat-ı Cedide” Marsilya önleri gibi ne derece yorgulursa yine toplanamaz perişanlıktan kurtulamaz, ledüniyatını ifhâm edemez.

“Eski Edebiyat-ı Atıka”da gönül üzerine fukara külbelerinden tutunuz da: Konaklar kâşaneler, daha neler neler, virâneler inşa edilirdi. Bağlar, bahçeler tarh olunurdu. Şöyle gelişi güzel gönlün etraf-ı erbaesi sümbül, lale saksılarıyla tezyîn olunur, çemenlere güllere minelere gark ile velhasıl çiçek buketlerine benzetilirdi. - Daha doğrusu bir şeye benzetilemezdi. Şimdi “Yeni Edebiyat-ı Cedide” o güzelim gönüle riayet etmiyor, fen diyor; eşârı fenne tatbik eyliyor, fenni âğuş-ı visâle aldığı için kalp, dimağ-ı dehâ bir şeylerden bahs ile gönül üzerinde kuş bile uçurtmuyor. Bir et parçasıdır deyip geçiyor.

Teşbihat: Sarsıldı hani ya eski tabirât velev mübalağada gulv derecesini bulsun o zarif zarif teşbihat?.. Ama servi gibi boy keman gibi kaş, kıl gibi bel, kadeh gibi göz, kalem gibi parmak hoşâ gitmezmiş...

Böyle bir güzeli ne kabul edecek yerimiz, ne de yüzüne bakacak gözümüz varmış. Bilmem bu istiğnada yeni edebiyat-ı cedide taraftârânı hak kazanabilirler mi?.. Gerçi servi gibi boya kıl gibi bel nispet kabul etmez ise de zarar yok... Bunlar eşârın teşbihat-ı acem-ânesidir. Servi kadar boyu uzatan bir şair kıla da bel kadar kalınlık vermeye muktedir olamaz mı? Hem biz eskilere karşı itiraz etmeyiz, öyle güzelleri -velev u’cube olsun- reveranslarla kabul etmeğe, hoş görmeye mecburuz. Çünkü bunlar klasiktir. Klasik şeyler şâyân-ı taklittir. Yoksa bu yolda şiir yazarları bile muâhazeye hiç hak ve salahiyetimiz yoktur. “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ehilleri: Servi boylu, kadeh gözlü, çanak ağızlı, ûdi burunlu, keman kaşlı bir güzele tesadüf ederseniz korkmaz mısınız? Diyorlar. Gerçi bu tesadüften hasıl olacak dehşet o güzele nigeş-endaz olmaya mecâl bırakmazsa da ne yapalım? Cesaret edeceğiz... Vaveylâ-yı şakşaka perdâzane (!) ile halkı rahatsız etmemeğe çalışacağız. Sebat

ederek meram anlatmağa gayret edeceğiz. Bunlar, bu eski tabirler, teşbihler yine mazur görülebilir...

Şimdi “yeni edebiyat-ı cedide” de iltizam olunan tavr-gidiş de insaf ile düşünölsün; neye benzer?

Eskiler meylerle, neylerle, tersa-zâdelerle ve bunlara muâvin olanlarla kurdukları bezm-i nûşânuştan harice çıkaramadıkları eş’âr içinde hiç olmazsa servi boylu, çanak ağızlı, kıl belli, yılan kisveli gözleri raks ettirirlerdi.

Yazdıkları eş’ar da ahenkdar idi. Temposunda bir falso görölemezdi.

Şimdi yazılan şeyler bunlara kıyas kabul eder mi? Eş’ar-ı fenniye, eş’ar-ı sanâiye, eş’ar-ı tabîiye sözleri tekrar ettikçe... İnsan tarifi gayr-i kabil bir hal içinde kalıyor. Eş’ar-ı ziraiye ve eş’ar-ı ekonomiyeye de bittabi intizâr eyliyor. Mesela şiirin fen kısmına ait olmak üzere bir şey yazılıyor. Mana istihrâc etmek için insan kan ter içinde kalıyor. Kalıyor da yine hiç bir şey anlayamıyor. “hoşuna” “boşuna”guvataları, içinde ne kadar çalkansa yine “anlamak namına” bir şeye muvaffak olamıyor. İşte bir numunesi: Soğukluğuna hüküm etmezseniz; yine tekrar okuyunuz.

Beşerin değerli, kıymetli cevheridir. Meârif

Terakki-i fazl ü hünere en mühim devadır

Kesb-i safâ-yı hayâta müessir-i derman-ı şifadır.

Beşerin âli bir feyz-i rûhaniyesidir meârif

Âlem-i irfânın şem’-i rahşâniyesidir meârif

Parlattırır. Ârif ü kâmilin envâr-ı zekası

Fitratıyla oluyor anın medâr-ı itilâsı

Selamet-i beşere medditeber-i tariktir meârif

Olur mu bu halde cân hüzn-i felâkete müsâdif

Ta’dil eylemekte beşerin sermaye-i refâhı

Neyin şerefle etmektedir her gayret-veri mübâhi

İnsan bu nimet-i meârifden behre dar değilse

Bu kıymettar cevherden hisse-yâb ü bidâr değilse

Tecdid-i huzur u ârâma nasıl olsun hemtâb

Cahilliği etmedi onu bu cevherden hisse-yâb

Bî-dâniş kalıp ziyâ-yı saâdeti eyler tezallüm
 Sonra eyler feryâdâne surette kalbi tekellüm
 Bu teâkub-ı küdurette cânâ mûcib-i hâzândır
 Nihayette dahi işi hep ye's-i figândır
 Her zamanda giriftâr olmuyor mu hep ızdıraba
 Bu haller mahrum etmez mi onu dehşetli azaba
 Bir menfaat mi talid ettirdi ona bu hal
 Bilakis etti ona tezyid ü teşdid zaruridir

“Eski Edebiyat-ı Atika” ile mâkusen mütenasip olmak üzere “Yeni Edebiyat-ı Cedide” kavâid-i atikayı zir ü zeber ederek bir tarz-ı nevin ile sâha-i edebiyye de tahâcüm-i hissiyat serd ile bî-tabâne hıraman olmağa başladığı şu zamanlarda bir çok mukallidleri de “şefşaf”^{*} ın tesiri ile lerzanak olarak ve laf yığınlarını öteye beriye serpererek tarik-i istifadeyi mesdûd bir hale getirmeye çalışıyorlar, bir taraftan da klasik âsâr-ı taharriyatıyla müştakil bulunanlara hoş görünmek için tarz-ı nevin yazı yazarlara dekadadan diyorlar sonra meydanda olan bir hakikati ketme muvaffak olamadıklarından “Yeni Edebiyat-ı Cedide” ye muvafık şeyler yazdıklarına hükm ile tuhafıklar bulunuyor.

İşte sâl-i edebin hali böyle. Bakalım ilerisi ne olacak!...

M. M.

(25 Şubat 1313, S.82, s.6)

* “şefşaf” soğuk yel manasına arabi imiş.

EDEBİYAT-I ATİKA- EDEBİYAT-I CEDİDE

Yeniler- Eskiler

“Eski Edebiyat-ı Atika”nın tarzını muhafaza ederek eskilik içinde bir yenilik izhârına muktedir olanlar ender olmakla benaber zamanımızda bu yoldaki erbab-ı iktidârı taklid fikriyle o gibi âsârı benimseyerek mahâret-i teceddüd-perverlerini tamircilik de gösterenler çoktur. Bunların, o meydan-ı edebiyatta semend hâme-i şikeste eylese gerek gidenlerin âsârına “Yeni Edebiyat-ı Atika” namı layık değildir?

Bu usûlü takip edenler Pazar-ı germi-i ededde numunesi, geçen hafta irâe olunan -sözde- eş’âr gibi değersiz emtia-ı edebiyeyi köhne ferûşâne bir edâ, soğuk bir nevâ, çatlak bir sada ile satmak istiyorlarsa da kendilerinden başka erbab-ı rağbete tesadüf edemiyorlar; bununla beraber bu kesâddan gözleri yılmayan o tehi... destan el ele vererek muğalatât ile setr-i iflasa çalışmakta; ve meydana koydukları üstü yaldızlı yumurtanın içi boş olduğunu belli etmemeye cenâh-ı gayretlerini güşâde eylemektedirler.

Başta edib-i muhterem üstad Ekrem ve Abdülhak Hamid Beyefendileri hazaratı bulundukları halde tarz-ı cedid-i edebde bir mevki-i mümtaz ihraz eden Tevfik Fikret, Cenab Şahabeddin, İsmail Safa, Halid Ziya, Nadir, H. Nazım, Hüseyin Suad, Siyret, Hüseyin Cahit, Mehmed Rauf Beyler gibi erbab-ı iktidarın himmetleriyle “Yeni Edebiyat-ı Cedide” bugün ki mertebe-i terakkiye vasil olmuştur.

Bunlar bî-hakkın taklit ve tanzir edilecek yerde sermayesiz Bursa simsarları gibi havâi-i malumat bir takım beyhude itirâzât ile saydığımız edebiyat-ı hakikiye müntesiplerinin kıymetdâr eserlerini tenkis-i bahalarını yeltenenlere artık ehemmiyet verecek halimiz, söyleyecek kâlimiz kalmamıştır.

“Yeni Edebiyat-ı Atika” üslub-ı aliden büsbütün hâli ve numunesi gösterilen metâ’-ı fersûde gibi elfaz ve efkar-ı hâgide ile mali olduğu cihetle “Eski Edebiyat-ı Atika”ya benzetilememiş ve “Eski Edebiyat-ı Cedide” ise buna rağmen “Yeni Edebiyat-ı Cedide” namını alarak bir devre-i kâmile varmakta bulunmuştur.

“Yeni Edebiyat-ı Atika”yı bilmem ki tamamıyla tarif edebildim mi? Edememiş isem işte bir mektubun bazı parçaları ki “Yeni Edebiyat-ı Atika”nın bir misalidir.

Mabadı var

M. M.

(4 Mart 1313, S.83, s.2)

OSMANLI LİSÂNI

Milel-i mütemeddeninin hangisini tetkik etseniz cümlesinde de lisan-ı millîye muhabbetin hubb-ı vatan hiss-i celiline muâdil bir derecede olduğunu görürsünüz. Daha doğrusu her iki muhabbet birbiriyle karışmış, müttahid olmuştur. Bunu izah ve isbat için uzun uzadıya best-i makale de hâcet yok. Selanik'imizi şöyle bir göz önüne getirmekle mesele kendi kendine taayyün eder:

Bugün lisan-ı Osmaniye'nin tahsili müteassirdir diyecek bir dil tasavvur olunamaz zira vesâit ziyade delâil meydandadır.

Lisan-ı Osmani tahsili için sâye-i mearif-vâye-i hazret-i zullullahi milîl-i gayr-i müslime mekâtibinin hemen umumuna daire-i meâriften müntehib muallimler tayin edilerek bunların meâşâtına tesviye edilmektedir.

Tahsili teshil edecek, lisanın terakkisine hâdim olacak kitaplar yazılmış. Mübtediler için elif bâlar tertip edilmiştir.

Mekâtib-i ibtidâiyenin birinci senelerinde ve pek üstünde bulunan talebenin pek az zamanda güzelce kırâate alıştıkları delâil-i kavviye olmak üzere serd edilebilir.

Her işte olduğu gibi maksat gayret ve hüsn-i telakkidedir.

Bugün Selanik'te epeyce muntazam mekâtib-i ecnebiye var; talebesinin sülûsânında tebeaa-ı Osmaniye evladı teşkil ediyor. Bu surette ki on-on beş seneden beri şehrimizde Fransızca, İtalyanca, Almanca öğrenen Osmanlı evlâdı bir hayli tezâyüd ettiği halde gariptir, garip olduğu kadar da şâyân-ı teessüftür ki lisan-ı millimiz Osmanlıca iken Osmanlıca'mızı yazıp okumak değil dürüstçe söylemek bile Türk olmayan Osmanlılar için mümkün olmuyor!

Büyük mağazalarımız, ticaret hanelerimiz üzerindeki levhalar yalnız Fransızca, Rumca yazılmışlardır. İlân nâmeler bile takibât-ı kanuniyeden kurtulacak kadarı yapılmış olmak üzere hurdebini hurûfla bir satır Türkçe'yi ancak hâvi iken koca sahife büyük büyük ecnebi hurûfâtıyla yazılı bulunuyor.

İnsâf olunsun: Memleketimiz Osmanlı memleketi, ahâlimizin de yüzde sekseni Osmanlı'dır. Osmanlılığa muhabbet yalnız Türk olmaya mütevakkıf bulunmadığını da esnâ-yı harbde Selanik Musevi gençlerinin harekât-ı hamiyet

kârîsi isbat etti. O halde lisân-ı millimiz hakkında bu kadar lâkayt davranmak caiz midir?

Asıl şâyân-ı teaccüb olan bir şey varise o da bu ecânib perestliğin hemen de Selanik'e münhasır olmasıdır. İstanbul'da Anadolu'da bu haller yok, olmadıktan başka oralarda ecnebler bile Türkçe'mizi lisan-ı mader-zâtları gibi bilirler. Denilecek ki Selanik'in mevki-i mahsus ticarisi, Avrupa ile münâsebet-i mütemâdiyesi ahâlisini elsine-i ecnebiye tahsiline mecbur bırakıyor. Elsine-i ecnebiye ne kadar tahsil olunursa o kadar iyidir. Fakat niçin lisan-ı milli terk edilmeli?

Niçin bunun tesirat-ı muzırasına maruz bulunmalı?

Selanik'te doğmuş, Selanik'te büyümüş, Selanik'te okumuş bir adamın Türkçe'yi bilmesi veyahut bildiği bir iki kelimeyi Fransız şivesine mezc ederek bunun cahili bulunduğu hâl ve etvârıyla ispat eylemesi kadar münâsebetsiz bir hal tasavvur olunur mu? Bu hakikati kimse inkar edemez. Yok Osmanlılığıyla Fransızca veya İtalyanca iftihar etmeye çalışan Museviler görüp de bunlara "Osmanlı" nâm-ı meali ittisâmından hisse çıkarmak kabul ise o başka!

Tekrar ederim: Muhabbet-i vataniye ile lisan-ı milliye muhabbet mürâdiftir; zaten yek diğere lâzım melzûm kabilindendir. Almanca bilmeyen bir Alman, İtalyanca bilmeyen bir İtalyan, Rusça bilmeyen bir Rus... Bulunabilip de bunun da muhabbet-i vataniye ve hamiyet-i milliyesiyle iftihâr edebilip edemediğini bir Avrupalıya sorunuz. Böyle bir suale izhâr-ı hayret eder!..

Selanik'te bu kadar mektep var... ("Bu kadar" kayıd-ı istiksar için değildir) Vâkıa resmen hepsi de lisan-ı Osmani tedrisine mecburdurlar. Binaenaleyh maarif idaresi cânibinden takip ve tazyik olunmamak için haftada beş altı saati güya Türkçe'ye hasr etmişler... İnas mekteplerinde ise bu da yok vâlideler muallime-i evlâ oldukları bir Arap hekimenin tarifine göre millet gemisinin gizli bir dümeni bulundukları nazar-ı mülâhazadan uzak bulundurulmazsa Osmanlıca öğrenmeyen bir validenin çocuğuna bu lisanı öğretmesi ihtimali olmadıktan başka insan cahili olduğu şeyin ekseriyetle düşmanı da kesildiğinden ihtimal ki çocuğun istikbâlde de o lisanı öğrenmesine muktezi hissiyatı kesr eder. Artık feteemmel...

Hükümet-i seniyye çalıştı. Çalışıyor... Henüz bir semere iktitâf olunamadı; gazeteler bu madde hakkında uzun uzadıya .. Bazen oldukça şiddetlice sütunlar doldurmaktan hâli kalmadılar. Bir eser görülemedi bir haldeki insan “canım bunlarda kabiliyet-i teessürde mi yok?..” demeye mecbur oluyor. Bir konsolye var; haniya şu cemiyet-i cismâniye. Hiç olmazsa bunun azâlarına söz geçirilebilse de Selanik için simsiyah bir leke olan bu noksan ikmal edilmeye çalışılsa evet konsolye bu işi yapabilir. Zira ahali-i Museviye üzerine ne derecede tesiri olduğu malumdur.

Eğer hal böyle devam ederse hiç şüphe edilmemelidir ki hükümet-i seniye icâbât-ı katiye neticesi olarak teba-i Osmaniye’nin behemahali Türkçe öğrenmelerini şart edecek ve bu şerîtânın yerine getirilmesi hususunda ibrâz-ı şiddet edecektir.

Fâik

(20 Mart 1314, S.86, s.1-2.)

ŞAİR NEDİR, RESSAM NEDİR?

-Kenan Beyefendi Biraderime-

Şâir, nev-bahârın mehtâblı bir gecesini tasvir etmek ister: Kalemi eline alır, bâsırasına ini'tâf eden basıra-i ruh-bahşa -bir müddet temâşâdan sonra- bir kuvve-i akise ile tamamen müfekkiresine inikas eder, fikrini yavaş yavaş tevessüa başlar. Bedâyi-i nigar olan kalemiyle bir beyaz zemin üzerinde bir takım izler, lekeler tesvid eyler ki kârinin mahallesine tabiatın levha-i mücessemesini arz eder.

Şâir bir andelibin elhânını, bir sazendenin ahenk-i latifeni, bir masumun feryad-ı bülbûlanesini, bir kadının şefkat-i maderânasını , bir esir-i firâşın hâl-i ihtizârını öyle selis öyle nakkaşâne surette tasvir eder ki hissiyât-ı tehyic etmemek kabil değil!..

Şâir, tasavvurât beliganesiyle zarafet gibi, celâdet gibi meziyyât-ı fitriyeyi rikkat gibi hissiyat-ı âliyeyi; aşk gibi, ruh gibi cevahir-i maneviyeyi teesim eyler. Bazen bir hande-nâki, ağlatır, bir eşk-bârı güldürür; efkârı meâli içine tecelli ettirir.

Ressam, mevsim-i şitânın karlı bir günü tersim etmek ister: Fırçasını eline alır. Nazarına isabet eden eşkâl-i sükûnet bahşa- ara sıra temâşa üzerine- birer kuvve-i seyyâle ile dest-i maharetine sirayet eder; eli ihtizâza başlar. Barika-nisar olan fırçasıyla bir beyaz zemin üzerinde birçok renkler, nakışlar telvin eyler ki nazarının müfekkiresine tabiatın nazire-i manzumesini arz eder.

Ressam, nağme-pirâ bir musiki şınası, ibrâz-ı şetâret eden bir sabiyi, mesudiyet-i kâmile içinde bulunan bir bahtıyarı öyle nefis, öyle şairâne bir şekilde tersim eyler ki kalbi tefrih etmemek mümkün değil.

Ressam tersimât-ı nakkaşânesiyle nezaket gibi, şecâat gibi mehasin-i halkiyeyi; infiâl gibi, iğtimâm gibi tessürât-ı kalbiyeyi, sevdâ gibi, hülya gibi avâız-ı dimağiyeyi tefhim eyler, bir neşathıyı öfkelendirir, bir kasvetiyle neşelendirir, efkârı inşirâh içinde tecelli ettirir.

Şâir, bir vaka-i nâdireyi üslub-ı beyan ile tasvir eder; ressam bir vaka-i nâ-şinideyi nukuş ve elvan ile tahrir eyler.

Şâir, bir kamyş parçasıyla bârika neşr eder; ressam bir tüy parçasıyla hârîka neşr eyler. O halde ressam şâirdir, şâir ressamdır.

Dersaadetten / Tevfik İsmet

EDEB VE EDEBİYAT

Edeb- kamusun beyanına göre, zerâfet ve usluluk, ki nâs ile kavlen ve fi'len lütf-i muamele ve hüsn-i münâvele eylemekten ibarettir.

Seyyid Şerif'in (Tarifât)ında münderic tarife nazaran, her türlü hatadan sakınmaya mücib olan şeyi bilmektir.

Lisanımızda ise şu vech ile terâdüf eder: Edeb ve terbiye, edeb ve iffet, edeb ve namus, edep ve haya, edeb ve ırz, edeb ve haysiyet, edeb ve fazilet, edeb ve irfan, edeb ve iz'an, akıl ve edeb, ilim ve edeb, edeb ve marifet, vesaire gibi.

Edeb, mutlaka mânâ-yı hüsnî câmi' bir kelime olduğundan hüsn ve kubuh ile tavsif ve izafeti zâid kalırsa da bazen "Hüsn ve edeb" "Sû-i edeb" ve "İsâet-i edeb" tabirlerine tesadüf olunduğu vardır. Bu halde "edeb" kelimesi terbiye manasına alınır ki terbiyenin iyisi ve fenası olabilir. Yahud edeble derkâr olan tefâvüte nazaran hüsn, derece-i kemalini sui veya isa'et-i terk ve adem-i riâyeti müşir olur.

İmdi edeb, insana ihtisas eden sıfat-ı medihadan olup bunun mukteziyâtına riâyette söylenen ve yazılan kelâm "kelâm-ı edebî" veya "eser-i edebî" namını alır. Sonra bunun mevsûfunu terk ile "edebiyat" denilir ki "âsâr-ı edebiye" demek olur.

Bâlâdaki tarife beyan olunan her türlü hatadan ihtirâz tabirine gelince: Bu hata ya lafızda ya mânâda bulunur. Veyahut fikir ve maksadda görünür.

Lafızda olan hatadan ihtirâz edebilmek için bir takım fenleri bilmek lazım gelir, ki o da o eser-i edebinin mensub olduğu lûgat, ıstikak, nahiv, meâni, beyan ve nazım ise aruz ve kavafidir.

Fikir ve maksatça olan kusurlardan kurtulmak için terbiye ve âdab-ı umumiyeyi, kavanin ve ahlâk ve âdât-ı mer'iyesi tanımak ve riayet eylemek iktizâ eder.

Hülâsa bir eser-i edebi vücuda getirmek pek çok marifete mütevakkıfıdır, ki o marifet ne nisbette tevessu', terakki, tamik ederse onun mahsulü olan eser de o nisbetle âli ve şâyân-ı kabul olur.

Her asrın edebiyatı o asrın derece-i marifetine nezaket ve terbiyesine burhandır. Bazı dahiler müstesna olduğu halde umumiyetle yazılmış olan âsâr

mütâlaa olundukta o asrın ahlâk ve etvârı hakkında sonradan gelenlere bir fikir verir.

Bazıları bulundukları asrın muktezeyatına tabiiyetle yalnız onu tasvir ile iktifa etmiş ve ender olarak zuhur eden bazı dahiler ise lisana, eskâra bir teceddüd bahş etmiş olduğunu gösterir.

Bundan bir asr evvel yazılan âsâr ile şimdi yazılmakta olan âsâr mukayese olursa pek büyük bir fark müşahede olunur. Bu fark bu kadarla kalmayacak, ilim ve marifet, insanların tabiatlarındaki dikkat ve zarafet ilerledikçe tevessu' edip gidecektir.

"İfade-i Merâm" daima ettiğimiz vech ile edebiyatın terakkisine, terakkiyat-ı umumiyeye tabi bulunduğundan edebiyat ile uğraşmak isteyen erbab-ı isti'dâd, bulunduğu asrın müessir-i terakkisinin derecâtına -icmâlen olsun- bir vukuf hasıl etmeğe çalışmalıdır. Yoksa bundan birkaç asr evvel daha iyisi söylenebilmiş olan gazeller, manzumeler bu asrın terakkisiyle mütenâsib düşmeyeceği gibi ahlâf nazarında da kemâlât-ı hazıramıza, tebeyyün edemeyeceğinden beyhûde bir zahmet sayılır.

Bizim bu sözümüz işini bilen, mesleğin ehemmiyetini takdir eyleyen, ihtiyacını tanıyan ve hakikaten asr-ı hazırın kemâlâtiyle bidâyetinde bulunup tahsil ve mütâlaaya sarf edeceği zamanları nev-heveslik sâikasıyla abesiyâtten add olunabilecek eş'ara sarf eden çocuklar veyahut o derecede tahsili mahdud kalmış daha yaşlı heveskârlar içindir.

Bundan heveskârâne edebiyatın kesr-i şevkine çalışdığımız anlaşılmasın. Onları kâmiller sırasına geçirmek, asrımızın derece-i terakkisini nazar-ı ehemmiyete aldirmek ve bu asırda yaşadıklarını terk edecekleri eserlerle ahlafa isbat ettirmek fikr-i hayır-hâhisinde bulunuyoruz. Bu fikirde isabetimizi munsıfane düşünenler tasdik ederler sanırız.

Mamafih bir insan tekemmül edinceye kadar sâkit duramayacağından terakkisini mücib olan esbabı istihzâr ve teksire çalışmakla beraber, bir taraftan da mahsûl-i fikrini tahrir ve neşr etmekten çekinmemelidir. Hem de bunun bir büyük faydası vardır ki eserinin tahsin olduğunu gördükçe şevki istidâdına itimadı artar

veyahut hayır-hâhâne ihtar ve tashihe uğrayarak ikmal-i noksan eder. Zaten yazmakta terakki yazmakla hasıl olur.

Böyle cidden terakki arzusunda bulunan gençlerimiz için sahâifimiz har zaman küşâde olduğu gibi hiss olunabilecek derecede terakkisini gördüğümüz erbab-ı kalemin gazete üzerinde alenen tahsin ve teşvikini kendimize bir vazife biliriz.

İfade-i merâmdaki sıniyat hevaiyat sözü kendilerini abesle iştigalden ve eski mazmunları vezin ve kafiye altına alarak yeni bir şey söyledim zannına düşüp de şeh-râh-ı terakkiyi takip edememek nakızasından sakınmalarını arzu ettiğimizi anlatmak maksadından ileri gelmişti.

Nesir için pek çok zemin bulunduğu gibi, nazım içinde pek çok levhalar meydandadır. Bunları birer levha-i ibret haline tahvil ederek karilere tatlı tatlı okutturmalı onları düşündürmek, ağlatmak, sevindirmek hasıl-ı kelam ben-i nev'inin kulûbuna tesir bahşetmek erbab-ı kalem için ne büyük şereftir!

Kâinatın bâtını hakikat, zahiri bir şiir-i latiftir. Bunu evvela güzelce okumalı, hissetmeli, sonra tasvir ve beyan eylemelidir. Bazısı sakit, bazısı velvele-engizdir. Her ikisini daha iyi dinlemeli, iyi tercüme etmelidir. Bu istimâ' bu tercüme herkesin dikkat ve istidadına tabidir. Herkesin dinleyip anladığını tashihe, takbihe diğerinin hakkı olamaz. Ancak hakk-ı edebe riayetden ayrılmamalıdır.

Şurasını da hatırdan dûr tutmayalım ki, ulûm-i beşeriye isti'dâd mahsulü olup isti'dâd ulûmdan tevellüd etmez. Bu cihetle cenab-ı Hakkın ihsan-ı mahzı olan ferd-i isti'dâd ve hüsn-i tabiat, ulûma her zaman müftekir değildir. Bu hal edebiyatta en ziyade hüküm-fermadır. Binlercesini tâdâddan sarf-ı nazar edelim.

Bâdiye-nişin olan ve mektebe gittiği efsane kabilinden bulunan meşhur "Mecnun-ı Amri"nin namına mukayyet öyle eşâr-ı âliye ve nezâhet-perverâneye tesadüf olunur ki bugün ki günde bile meziyât-ı edebiyenin en yüksek derecesine haiz görünüyor. Ez-cümle "Nazırım ki ağyârâ temas ile televvüs ediyor; onu gözyaşlarıyla tathir etmedikçe vech-i canana taaluku layık mıdır? Misâlinde olan şu beyit gibi:

"Ve keyfe yâra Leylâ bi aynin erâ bihâ
Sevvîhâ vemâ tahhartaha bilmedamii *

[İmzasız] (30 T. 1312, S.2, s.1-2)

*Benim görebildiğim gözle o nasıl Leylâ'yı görebilir ki
Benim gördüklerimi gör ki, göz pınarların kurusun.

ŞİİRİN FERYADI

Lebid'den başlayarak bu zamana kadar mâhiyetimi, sanâyi-i nefise arasındaki mevki-i mümtazımı tayine çalışan dehât mevzûn, mukaffa sözlerle tasvire yeltendikleri, daha doğrusu bir âhenk-i latif ile elyâf ruhu okşayarak hissiyât-ı ulvîye uyandırmaya vasıta ittihaz eyledikleri, ciddi, hayali, şeylere “şîir” dedikleri gibi ruhta az çok tesir hasıl eden her söze, her manzaraya da bazı müteahhirin-i üdebâ yine “şîir” tesmiye eyliyorlar.

Ahvâl-ı rûhiye gibi meçhul ve müteâli olan mâhiyetimi tamamıyla tarif değil hatta hissedenler bile enderdir.

Emvâc-ı bî-pâyâna bir şekl-i sabit ta'yini kadar, belki ondan ziyade mühim ve müşkil olan bu mesele her asırda her kavimde bâdi-i kıl u kâl oldu.

Yunanîlerin “Omoros”larına, Arapların “İmrül Kays”larına “Hassan”larına, İngilizlerin “Şekspir”lerine, Almanların “Göte”lerine, Fransızların “Viktor Hugo”larına zamanımızın vücuduyla iftihar ettiği üdebâ-yı benâmına bile tamamıyla keşf-i tetkik etmeyen bekâret-i maneviyatın bugün eline her kalem alanların sermaye-i makâlî olmaktadır.

Maddiyattan birini görmeyenlerin nazarında tecessüm ettirecek kadar bir kuvve-i tasviriyeyi henüz iktisâb edemeyen ilm-i maneviyâtın ruh kadar müessir olan hafâyâsını tarife kalkışması kadar nâ-şinaslık değil midir?

Bu yalnız mülhemiyetime mazhar olabilen kulûb-ı safiye ve rakikaya müyesser olan bahtiyarlara aittir. Namım şîirdir. Şîir nedir?

İşte bir istifhâm ki: Kitap sahifelerini karıştırıp da tasvir-i mahiyyetime, sanâyi-i nefise arasında iktisâb ettiğim mevkie göre namımı tasvire medar olacak bir cümleye tesadüf olunmuyor.

Bazıları mevzun ve mukaffa sözlerinden ibaret olduğuma kanâat ile kadrime tenzil etmişler, bazıları da “nağme-i rûh” “tercümân-ı hiss ve vicdan” tarifiyle teâli-i mahiyyetime çalışmışlardır.

Bir takımı “kalbde tesir hasıl eden her şey bir şîirdir”, demiş, buna itiraz edenler de tarife muvaffak olamamış!

Bununla beraber şiirim!

Nurlar, zulmetler, tebessümler, giryeler, şetâretler, matemler içinde mündemiç olan kuvve-i tesir işte benim!

Hissiyât-ı rakika ashâbı beni her yerde görür, her yerde okur, her şeyde anlar, anlatamaz.

Bazen bir gül goncası içine düşen şebnem olurum; bazen de nev-zâdın ilk tebessümüne karışır, şihâk-ı tıflâne, giryeye-i yetimâneyi zemin ittihâz eder. Orada cevelân eder.

Velhasıl azamet ve kudret-i ilahiyenin tercümân-ı bî-zebânı, semânın, nücûmun, mesnûât-ı ulviyenin lisan-ı hali işte benim!

Bütün bedayîin meâli handanı, bütün tasavirin zübde-i mehâsini feryad-ı ruhun, enin-i kalbin manâ-yı tesiri de yalnız benim.

O halde sevâd-ı kelimât beni nasıl ihtiva eder?

Mübtelâ-yı teceddüd olan tabâyı-ı beşeriye ancak daima nev-zemin bir hayal, naşinide bir meâl, nâ-güfte bir makâl ile hakayıkımdan mütehassıs olabilirler: İşte o yenilikler de benim.

Her gün herkese manzûr olan bir şey güneş gibi, semâ gibi ulvî dahi olsa tesiri tam hasıl edemez. Çünkü ünsiyet edilmiştir. Hele cânânının hicâbından usanan, perde-i hicâbı fek ile enzâra karşı bîmuhâba arz-ı çehre eden maşûkalardan zevk alanların: “El aman ey dil-rubâ artık hicâbından senin” gibi sözlerin de hiç taallukum, münasebetim yoktur. Tadyib-i hatır için: “İktibas ettim bu şiiri la’lı nâbından senin” kelâm-ı bî-meâli içinde namım yâd olunduğunu görüp de münfail olmamak kabil mi?

İnsaf ediniz!

Zemzeme gibi, Ölü gibi, Makber gibi, Hacle gibi çoktan beri makamım olan gülzar-ı edebleri, orada mazhar olduğum seâdet ve refahı görüp bildikleri halde böyle kendimin bile “şiir” olduğuma inanamayacağım gelen yavelere ne zamana kadar namımı izâfe edip duracaklar?

Hiç olmazsa Tevfik Fikret’in, Cenab Şahabeddin’in hakkımdaki hüsn-i nağmelerini olsun görmezler, onlara kendi eserlerini bir defacık olsun mukayese etmezler mi?

Ekrem'in, o ulvi şairin:

“Dokunma! İşte bu da mest-i kâm bir güldür

Koparma! Nevinde gadr eylemek sana züldür.

Revâ mı bir çiçek etsün imâte bir çiçeği”

şirini:

“Enver-i hüsn-i sabâhat, yegâne-i ismet

Medâr-ı feyz-i dil midir sizin muhabbetiniz!”

koca karı ağzı saçmalarıyla mukayese ediniz! Heyhat!....

Bir de “mensur şiirler” var... Biçare ben! Halk edilmiş olduğum “hiss”e tabii olarak her şekli alırım. Hem nazma, hem nesre dahil olurum; hatta bazen pek galeyana gelirim de hiçbir eser harici göstermem. Fakat sözde hadim-i saâdetim olacak olan “müteeddibin” kendi hem halleri olan müteşairin gibi beni benliğimden çıkarmışlar...

“En güzel şiir, bir hakikat-ı müthişenin tazyîki altında kalıpta bir şey söylememektir” gibi, “bu kitap hayal olmuş bir vücuttan turâb olmuş bir hakikatten bahseder” gibi, “.. her mütâlâa akabinde son nazarınızı -bir mezara tevdi edilen bir dem'a-i teessür, yahut bir kuru çiçek gibi- son satıra tedfin ettikten sonra ruhunuzu o kitab-ı ebedi-i lâyetenâhâyi açacak olursanız orasını yine tehi, daha doğrusu yine perakende arzularla meşhûn-ı iştihâ bulacaksınız” gibi her kelimesinden, her harfinden “hiss” nebeân eden rengin sözlerle bir de “kırlangıç kuşları hazanın tesirâtı muhribesine uğramaktan ihtirâzen bilâd-ı baîdeye kaçmışlar!” Kelimatını mukayese ediniz de ruhumun ne kadar takat-fersa bir ızdırab içinde, bulunduğunu tasavvur ediniz.

Vakıa herkes bir histe, bir istidadda olamaz hatta bugün hâdimin-i saadetim olan hakiki şairlerin bir çoğu da o yoldan geçtiklerini inkar edemeyeceğim. Fakat ne yapayım? Bu halleri görüp de feryâd etmemek de elden gelmiyor!

TAKRÎZÂT

Bazı nevresidegân-ı edebi teşvik yolunda hazreti üstad Ekrem'in yazmış oldukları tekâriz bu kerre bir kitap şeklinde sâha-ârâ-yı intişar olmuştur. Edebiyat-ı Osmaniye'ye aid mühim bahisleri, üdebâ-yı nevresidegânın ne yolda idâre-i kalem etmeleri lazım geleceğine, ne gibi hatayât-ı fikriye ve lafziyeden ictinâb eylemeleri icâb ettiğine dair fevkâlade câlib-i istifâde efkâr ve ârâyı malumaneyi hâvi olan bir eser-i Ekrem ale-l-umum muhîbb-i edeb olanlarca hırz-ı cân edilmeğe layıktır.

Bu takrîzât üstâdâne şu son on sene zarfında “edebiyat” namıyla tavzif olunabilecek âsâr-ı nâdireyi nazar-ı mütâlaadan geçirenler indinde meçhûl bir şey olmamakla beraber -muhtevi olduğu ihtârât-ı mürşidânenen lüzumu derecesinde istifade için- toplu bir halde bulunmalarına şiddet-i ihtiyaç var idi. Hazret-i üstâd bu ihtiyacı hissetti... “Takrîzât”ı neşre himmet buyurdu. Bu lütfе karşı bütün müntesibin-i edeb namına arz-ı şükran ederiz.

Üstad Ekrem'in şeref-i muhâtabasına mazhar olanlarca müşarunileyh ne derecede mahviyet-perver ne kadar tevazukâr olduğu malûmdur. Bu şerefe nail olamayanlar ise “Takrîzât”ın -velev sathi olsun- mütâlaasıyla bu babda bir fikr-i mahsus peyda edebilir. Hemen diyebiliriz ki evlâd-ı Osmaniye'ye edebiyat taliminde -görüp de iftihar etmekte olduğumuz derecede- muvaffak olmalarının en birinci esbâbından biri de hiçbir sahib-i eserin şevk ve gayretin münkesir olmasını mûcib bir şiddet-i muallimâne izhâr etmemeleri, marûz-ı nazar-ı nâfizleri olan her bir eserin muhtevi olduğu hatîyât-ı fevkalâde bir nezakete tashihe himmet buyurarak hitamında yine teşvik ve terğib yolunda kelimat-ı lütufkârı ibzâl buyurmalarıdır.

Takrîzâtın bazıları değil hemen cümlesi birer mükemmel intikâddır; hem de “mükemmel” kaydının manâ-yı hakikisini hâvidir. Burada hazreti üstâd eseri öyle güzel teşrih ediyor, o kadar dakik bir fikr-i münekkîdâne ile ve fakat o kadar mürşidâne, o kadar nazikâne bir tarz-ı ifade ile muâheze veya tahsin eyliyor ki belki de ashâb-ı âsâr bile husûlât-ı fikriye ve kalemiyelerinin mahiyyet ve kıymet-i asliyelerini intikâdının mütâlaasıyla anlıyorlar...

“Takrîzât” bizce “Talim-i Edebiyat”ın mütemmimi bir eserinizindir. Sakâmet-i mekriye ve lafziyeye düşmemek, yazılan şeylerin “edebiyat” namına

mazhariyeti temin edilmek üzere bu eser-i alî-i üstadânenin herkesçe ne derecede bir ehemmiyetle telakki edilmesi lazım geleceğini izah zaidir.

Hazret-i üstâd Ekrem'in böyle âsâr ber güzide-i mürşidâne ile kütüphane-i edebiyatımızın tezyine himmet buyurmakta devam eylemelerini temenni eder ve zaten kendilerine karşı bütün müntesibin-i edebî lebriz oldukları hissiyât-ı şükr-güzârı ve minnetdarının bir kat daha tezâyidine sebep olacak irşâdât-ı edibanelerinin inkıta'-ı şâibesinden masuniyyetini istirham eyleriz.

[İmzasız] (10 Kânun-i Evvel 1312, S.21, s.1.)

SONUÇ

Edebiyatımızda köklü değişmelere ve yenileşmelere sebep olan, batıya açılışımızda, önceleri gazetelerin daha sonra ise dergilerin büyük tesiri olmuştur. Tanzimat Dönemindeki edebi çalışmalar, -dönemin sanat anlayışına uygun- ilk olarak gazetelerde görülür. Ancak yaşanan süreçte değişen siyasi ve sosyal yapı gereği on dokuzuncu asrın ikinci yarısında edebi çalışmalar, gazetelerden çok dergilerde görülmeye başlar. Bu dönemde fen ve edebiyatan bahseden yüzlerce dergi yayımlanır.

Basının karakteristik yapısını, siyasetten bahsetmeyen fennî ve edebî dergilerin oluşturduğu II. Abdülhamid zamanında dergilerle aynı özelliği taşıyan gazetelere de rastlanılmaktadır. Bunlardan biride 1896'da yayımlanan Mütâlaa Gazetesi'dir.

Mütâlaa, haberden ziyade edebiyat ve fenden bahseden dergi hüviyetine sahip bir gazetedir. Bu özelliğini sansür denetiminden uzak olan Selanik'te yayın yapmasına borçludur.

Edebiyat, Fen, Mütenevvia ve Hanımlara Mahsus Kısım gibi ana bölümlerden oluşan Mütâlaa'nın "Hanımlara Mahsus" bir bölümünün olması, hanım yazarları yazı göndermeye teşvik etmesi ve daha önemlisi baş muharrirliği bir kadının -Emine Semiye- yapması, kadına ve aileye duyduğu hassasiyet ve önemi gösterir.

Dönemin tanınmış şair ve yazarlarını da kadrosunda toplayan Mütâlaa'nın yazı iskeletini şiirde Tefvîk Fikret, H. Remzi, Hasan Fehmi, Sadi; roman ve hikayede Emine Semiye; edebî makalede ve tenkitte Hüseyin Cahit, diğer konularda ise Osman Adil, Hasan Pertev gibi şahsiyetlerin eserleri oluşturur.

Gazetede yayımlanan eserleri dil, muhteva ve şekil yönünden incelediğimizde dilin -özellikle son sayılara doğru- oldukça sade, muhteva açısından tamamen yeni, şekil yönünden ise eski tarzda şiirlere rastlanılmakla birlikte ağırlığı yeni şiir tarzlarının oluşturduğu görülür.

Gazetenin yayımlandığı zamanlarda, dönemin genç ve yetenekli yazarları üstat olarak Recaizade Mahmud Ekrem'i benimsemişlerdir. Bu durum Mütâlaa'nın

yazar kardosuna da sirayet eder. Yenilik taraftarı olan muharrir kadrosu, vermiş oldukları eserleriyle de benimsedikleri -yenilik- düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Türk-Yunan Harbi (Kırım Savaşı) esnasında okuyucuya sunulan Mütâlaa, Türk basınında kendince bir yer işgal eder. Siyasi görüş olarak da Osmanlılık fikrini benimser. Bunun yanı sıra, dönemin tanınmış simalarının sansürden geçemeyen yazılarının Mütâlaa sütunlarında yer alması, gazeteye ayrı bir özellik kazandırmaktadır.

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Gaziantep’te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gaziantep’te tamamladıktan sonra 1991-92 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek öğrenimine başladı.

1995 yılında yüksek öğrenimini tamamladıktan sonra aynı yıl Batman-Gercüş Lisesine Edebiyat öğretmeni olarak atandı. Daha sonra Erzurum Mecidiye İmam Hatip Lisesinde görev aldı. Halen bu görevini sürdürmektedir.

